

บันทึกฉบับ

นักวิจัยในภาคสนาม

คณะผู้ช่วยนักวิจัย โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

ศิริพร จิรวัฒน์กุล
ปราโมทย์ ประสาท

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ บรรณาธิกรณ์

พ.ศ.2546

ISBN 974-465-052-4

เอกสารรายงานวิชาการ
โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1 ฉบับที่ 7

เปิดปูมเรื่องน่ารู้

โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1

ชุดผลงานวิชาการของโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1 ซึ่งติดตามเด็กและครอบครัวไทยตั้งแต่แรกคลอดและเด็กเติบโตจนถึงอายุ 1 ปี ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ.2543 และสิ้นสุดในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ.2545 ใน 5 พื้นที่ของประเทศไทย ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรอนามัยโลก เพื่อเผยแพร่ให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์กลุ่มต่าง ๆ และผู้สนใจทั่วไป ประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ

หมวดเรื่องน่ารู้ ว่าด้วยที่มา แนวคิด และกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล กับประสบการณ์จากทั่วโลก

1. แนวคิด กรอบการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูล โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากทั่วโลก – ประสบการณ์การวิจัยระยะยาวเรื่องเด็กและเยาวชน

หมวดเรื่องน่ารู้ ว่าด้วยถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการจัดการในแต่ละมุมต่าง ๆ มี 5 กลุ่มคือ

3. ถ่ายทอดประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก : บทเรียนสู่อนุชนรุ่นหลังที่อยากรู้ว่ามาจัดการงานวิจัย
4. การบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ : ประสบการณ์ค้างแรมที่พัฒนาโดยคนไทย
5. การประกันและควบคุมคุณภาพข้อมูลในโครงการวิจัยขนาดใหญ่
6. ประสบการณ์การจัดการงานวิจัยในระดับพื้นที่
7. บันทึกลับนักวิจัยในภาคสนาม
8. ประชามติใช้ประโยชน์งานวิจัยในพื้นที่ 4 อำเภอโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

หมวดเรื่องน่ารู้ ผลงานและองค์ความรู้จากการวิจัย 3 ปี แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มโดย ได้แก่

(ก) ทำความเข้าใจชุมชนที่ล้อมรอบตัวเด็ก ประกอบด้วย

9. ประเพณีการเกิด : การดูแลทารกแรกเกิดตามบริบททางวัฒนธรรมในวิถีชุมชน 4 อำเภอ ของประเทศไทย – การศึกษาเชิงคุณภาพในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
10. ค่านิยม ความเชื่อ เรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชุมชน – การศึกษาเชิงคุณภาพในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
11. ระบบความมั่นคงทางอาหารของชุมชน – การสำรวจชุมชน 4 ภาค ในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

12. ประเพณี ความเชื่อ เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การคลอด และการปฏิบัติตัวของมารดาหลังคลอด ใน 4 พื้นที่ ศึกษา 4 ภาค ของประเทศไทย โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
13. ประเพณีในครอบปีของชุมชนใน 4 พื้นที่ศึกษา 4 ภาค โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

(ข) เปิดปูมครอบครัวและสถานภาพของหญิงตั้งครรภ์ใน 5 พื้นที่ ประกอบด้วย

14. ทำความรู้จักรอบครัว บริบทของเด็กไทยใน 5 พื้นที่ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
15. ครอบครัวเด็กไทย: ข้อค้นพบเบื้องต้นจากการศึกษาที่อำเภอกรุง จังหวัดขอนแก่น
16. ความพึงพอใจในการแต่งงานและการก่อรูปครอบครัวใน 5 พื้นที่
17. ภาวะโลนิทจากในไตรมาสที่ 3 ของการตั้งครรภ์ในหญิงไทย 5 ภาค โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
18. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพซ่องปาก ในหญิงตั้งครรภ์ 4 พื้นที่ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย ระยะที่ 1
19. พฤติกรรมความผูกพันระหว่างมารดาและทารก พื้นฐานสำหรับการก่อรูปความเป็นคนเต็มคน : ครอบครัว และเด็กโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

(ค) เปิดแฟ้มลูก ๆ ของเรานั่นเองมุตต่าง ๆ ประกอบด้วย

20. ทำความรู้จักรู้เด็กไทยในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
21. ถ้าอนาคตเด็กไทยจะแคะแกรน – การติดตามการเจริญเติบโตของเด็กขับปีแรกในโครงการวิจัยระยะยาว ในเด็กไทย
22. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับเด็กแรกเกิดน้ำหนักตัวน้อยในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
23. พัฒนาการในช่วงขับปีแรกของเด็กในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
24. พัฒนาการและสภาวะทันตสุขภาพของเด็กขับปีแรก ในพื้นที่ อ.เทพา จ.สงขลา โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย
25. สาเหตุการตายและอัตราตายปีก่อนนี้ที่แท้จริง จากการเฝ้าระวังหญิงมีครรภ์และทารกแรกเกิด โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1
26. ผลของการติดเชื้อหนองน้ำพยาธิที่ติดต่อผ่านดินต่อการเกิดหอบแบบ wheeze ในเด็กอายุน้อยกว่า 3 ปี
27. วงจรหลับตื่นของทารกในครรภ์และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของทารกในครรภ์กับพื้นอรามณ์ของเด็กเมื่ออายุ 1 ปี

เปิดโอกาสให้ท่านเลือกอ่านตามความสนใจของท่าน ข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารทุกชุดอาจมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เนื่องจาก ณ ถึงปัจจุบัน ยังคงมีการนำเด็กเข้าโครงการฯ เพิ่มเติมในบางพื้นที่ อย่างไรก็ตามท่านสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ด้วยความระมัดระวัง ตัวเลขที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นจำนวนน้อย จึงไม่กระทบต่อคุณภาพและการแปลผลข้อมูล และข้อมูลเหล่านี้มีผลวัดไปตามมาตรฐานชาติของการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตามชื่อโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

กิจกรรมประจำ

รายงานวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรอนามัยโลก เพื่อให้การศึกษาติดตามเด็กไทยตั้งแต่อยู่ในครรภ์มาตรา ใน 5 ปีนี้ทุกภาคของประเทศไทย ดำเนินการไปได้ด้วยดี นอกจากรายการยังได้รับความเอื้อเฟื้อโดยโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย จากบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด ซึ่งทางโครงการฯ ต้องขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นอกจากทุนการวิจัยจากหลายหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนแล้ว โครงการฯ ได้รับคำปรึกษาอันเป็นประโยชน์ยิ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการฯ ซึ่งมี ศาสตราจารย์นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา เป็นประธาน โดยมีที่ปรึกษาต่างประเทศ 2 ท่าน คือ Prof.Phil A. Silva (New Zealand) และ Prof.Dr.David Barker (England) รวมถึงความเสียสละ ความมุ่นหมายของคณาจารย์ นักวิจัยหลักกว่า 70 คน และความอุตสาหะของคณะผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ กว่า 40 คน ที่ผนึกแรงกันใจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ และผลผลิตการวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยในอนาคต

ส่วนสำคัญที่สุดของโครงการฯ ที่จะต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงก็คือ เด็ก ๆ กลุ่มตัวอย่าง และพ่อ แม่ ผู้เลี้ยงดูหลัก กว่า 4,200 ครอบครัวทั่วประเทศ ซึ่งให้ข้อมูล และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ซึ่งนับเป็นกลุ่มครอบครัวต้นแบบ ในการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กไทยอย่างมีคุณภาพในรุ่นต่อไป

และที่จะลืมไม่ได้คือ ผู้ให้กำเนิดโครงการฯ ศ.น.พ.วิจารณ์ พานิช และ ผู้สนับสนุนให้กำลังใจนักวิจัยอย่างเมตตาเสมอ ศ.น.พ.อารี วัลยะเสวี และ ศ.พ.ณ.สัคร ธนอมิตร

รายชื่อนักวิจัย

1. พ.ญ.จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ	ผู้อำนวยการโครงการฯ
2. รศ.ดร.บัณฑิต ถินคำราพ	รองผู้อำนวยการฯ และ ผู้จัดการศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
3. นพ.ดร.ชัยชนน นิมนวล	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฯ ฝ่ายบริหาร
4. รศ.พญ.ลัดดา เหมมาสุวรรณ	หัวหน้าทีมวิจัยเด็ก
5. น.พ.ชาญยุทธ ศุภคุณภิญโญ	ทีมวิจัยเด็ก
6. พ.ญ.เบญจพร ปัญญาวงศ์	ทีมวิจัยเด็ก
7. พ.ญ.วราภรณ์ เตชะเสนา	ทีมวิจัยเด็ก
8. รศ.พญ.ศิริกุล อิศราณุรักษ์	ทีมวิจัยเด็ก
9. ผศ.ดร.อุ่นพร จิตต์เจือง	ทีมวิจัยเด็ก
10. รศ.ดร.รุจា ภูพนูลย์	หัวหน้าทีมวิจัยครอบครัว
11. รศ.ดร.กอบกุล พันธ์เจริญวรรณ	ทีมวิจัยครอบครัว
12. ผศ.ดร.จริยา วิทยะศุภาร	ทีมวิจัยครอบครัว
13. ผศ.พญ.จิตเกษม เก่งพล	ทีมวิจัยครอบครัว
14. รศ.ดร.จิตตินันท์ เตชะคุปต์	ทีมวิจัยครอบครัว
15. อาจารย์ถวัลย์ เนียมทรัพย์	ทีมวิจัยครอบครัว
16. ผศ.ดร.นิตยา สินสุกใส	ทีมวิจัยครอบครัว
17. ดร.พัชรินทร์ เล็กสวัสดิ์	ทีมวิจัยครอบครัว
18. อ.ภัทรَا สง่า	หัวหน้าทีมวิจัยชุมชน
19. ผศ.ดร.ชัชวาลย์ วงศ์ประเสริฐ	ทีมวิจัยชุมชน
20. ดร.ชื่นจิตร โพธิศัพท์สุข	ทีมวิจัยชุมชน
21. ผศ.ดร.คำภาพร พัวไล	ทีมวิจัยชุมชน
22. ดร.น้ำอ้อย ภักดีวงศ์	ทีมวิจัยชุมชน
23. รศ.ระวีวรรณ ชื่อุ่มพฤกษ์	ทีมวิจัยชุมชน
24. คุณเรืองศักดิ์ ปันประทีป	ทีมวิจัยชุมชน
25. คุณลาวัลย์ สาโรวาก	ทีมวิจัยชุมชน
26. ผศ.ดร.สุธรวรรณ นันทมนคลชัย	ทีมวิจัยชุมชน
27. ดร.อรสุดา เจริญรัตน์	ทีมวิจัยชุมชน
28. คุณอำนวย ภูภัทรพงษ์	ทีมวิจัยชุมชน
29. รศ.อรุณ จิรวัฒน์กุล	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
30. ผศ.ยุพา ถาวรพิทักษ์	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล

31. ผศ.ดร.จิราพร เขียวออยู่	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
32. ผศ.จารุวรรณ โชคคณพิทักษ์	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
33. ผศ.นิคม ณอมเดียง	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
34. รศ.มาลินี เหล่าไพบูลย์	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
35. ผศ.อนุสรณ์ สุนทรพงศ์	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
36. อ.สุทธิน ชนะบุญ	ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
37. รศ.นพ.สุเมตร สุตรา	ที่ปรึกษาพื้นที่ อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
38. น.พ.เกษม เวชสุทธานนท์	ผู้จัดการภาคสนาม อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
39. น.พ.สุวัฒน์ วิริยพงษ์สุกิจ	ผู้จัดการภาคสนาม อ.เทพา จ.สงขลา
40. พ.ญ.อัมพร วัตตนปริญญา	ผู้จัดการภาคสนาม อ.กระนวน จ.ขอนแก่น
41. น.พ.คณิต ตันติศิริวิทย์	ผู้จัดการภาคสนาม อ.เมือง จ.น่าน
42. รศ.พญ.นิชรา เรืองдарากานนท์	ผู้จัดการภาคสนาม พื้นที่กรุงเทพฯ และทีมวิจัยเด็ก
43. ผศ.พญ.พรรณี วาสิกานานนท์	ทีมวิจัยเจ้าลีก
44. พ.ญ.ภาสุรี แสงศุภวนิช	ทีมวิจัยเจ้าลีก
45. ผศ.นพ.สุรชัย เกื้อศิริกุล	ทีมวิจัยเจ้าลีก
46. ผศ.พญ.วนพร อนันต์เสรี	ทีมวิจัยเจ้าลีก
47. ทพ.ทรงชัย ฐิติสมกุล	ทีมวิจัยเจ้าลีก
48. รศ.ดร.ศิริพร จิรวัฒน์กุล	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
49. ดร.วัลยา ธรรมพนิชวัฒน์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
50. ผศ.ดร.สมพร รุ่งเรืองกลกิจ	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
51. ผศ.ดร.ชวพรพรวณ จันทร์ประสิทธิ์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
52. รศ.ดร.อาภรณ์ เชื้อประไพศิลป์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
53. ดร.วันเพ็ญ พิชิตพรชัย	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
54. ดร.รุ่งนภา พาณิชตัตต์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
55. ดร.วีไลพรรณ สมบุญตนนท์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
56. ดร.ดาวุณี จงอุดมการณ์	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
57. ผศ.พิมภา สุตรา	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
58. ผศ.นิลุบล รุจิรประเสริฐ	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
59. ผศ.ดร.ภทรวากรณ์ ตั้งบุญคง	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
60. ผศ.ดร.วารุณี พองแก้ว	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
61. ผศ.ดร.รัตนาวดี ชอปตะวัน	ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด

62. ดร.เพลินพิศ ฐานิวัฒนานนท์
63. ดร.อุมาพร บุญญูஸพวรรณ
64. ดร.อุ่น หัตถกิจ

ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด
ทีมลักษณะและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยใน 5 จังหวัด

รายชื่อทีมสนับสนุน

1. นาง加加เกต สีบีเหม่
2. นายนิคม เสือดาว
3. น.ส.ศิริกาญจน์ กัญจนบุรานนท์
4. นางคำภา กิตติอุดมเดช
5. นางเออมอร บุตรแสงดี
6. น.พ.สุรันต์ แก้วณิมัย
7. น.ส.เดือนฉาย โชคอนันต์
8. น.ส.นิจรา หัสมาน
9. คุณวันดี แสงเจริญ
10. นางจินตนา สุวรรณทัต
11. นายสุพจน์ ประชาภูร
12. น.พ.กอบเกียรติ คงสกุล
13. นายชาตรี เจริญศิริ
14. น.พ.ปิยะพงษ์ จงรักษา
15. น.ส.พัฒน์กุล พัฒนาไพบูลย์
16. น.พ.มนัส วงศ์ทะเนตร
17. พ.ญ.รัชนี เจริญสวัสดิ์
18. น.พ.วีระชัย เตชะเสนา
19. นางชุดา กันศร
20. น.พ.พงษ์เทพ วงศ์วชระไพบูลย์
21. น.พ.พุทธวิรกษ์ ลุอวิยะกุล
22. นางอุดมลักษณ์ กันใจมา
23. นางชนิชฐา สันติคุณ
24. พ.ญ.ธิติมาพร ตั้งทรงศักดิ์สกุล
25. พ.ญ.สุชาทิพย์ ศรีจันทร์เพ็ญ
26. นางอุดร จิตต์เจริญ

ทีมสนับสนุน อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
ทีมสนับสนุน อ.เทพา จ.สงขลา
ทีมสนับสนุน อ.เทพา จ.สงขลา
ทีมสนับสนุน อ.เทพา จ.สงขลา
ทีมสนับสนุน อ.เทพา จ.สงขลา
ทีมสนับสนุน อ.กรรณวน จ.ขอนแก่น
ทีมสนับสนุน อ.กรรณวน จ.ขอนแก่น
ทีมสนับสนุน อ.เมือง จ.น่าน
ทีมสนับสนุน พื้นที่กรุงเทพฯ
ทีมสนับสนุน พื้นที่กรุงเทพฯ
ทีมสนับสนุน พื้นที่กรุงเทพฯ
ทีมสนับสนุน พื้นที่กรุงเทพฯ

รายชื่อผู้ช่วยนักวิจัย

1. น.ส.กษกร อุณย์เย็น	หัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
2. นายกอบกิจ กุมภกาม	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
3. น.ส.คนธวรรณ ทองสนธิ	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
4. นายพิพัฒน์พงศ์ เปิดศรี	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
5. น.ส.วารณา ปาปะตั้ง	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
6. น.ส.อรอนงค์ ศรีเชิด	หัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
7. น.ส.กิตติยา รักษ์วงศ์	รองหัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
8. น.ส.ลัดดาวัลย์ พรรณราย	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
9. นายสุรศักดิ์ บุญเลิศวรากุล	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
10. นายเอก เพ็งพ้อร้า	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
11. น.ส.ศิริพร ศิริมุสิกะ	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
12. นายกนกศักดิ์ คงประดิษฐ์	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เทพา จ.สงขลา
13. นายอุทัย สุขศิริ	หัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.กรະนวน จ.ขอนแก่น
14. น.ส.ระพีพรรณ พันธุ์รัตน์	รองหัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.กรະนวน จ.ขอนแก่น
15. น.ส.นฤมล ศรีทน	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.กรະนวน จ.ขอนแก่น
16. น.ส.นิจสุชา วงศ์พรอม	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.กรະนวน จ.ขอนแก่น
17. น.ส.พิสมัย ฤทธิศรีบุญ	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.กรະนวน จ.ขอนแก่น
18. น.ส.ศศินี พลแก้ว	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.กรະนวน จ.ขอนแก่น
19. น.ส.อรอนุช โภศล	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.กรະนวน จ.ขอนแก่น
20. น.ส.ศุภวรรณ นันทวาส	หัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
21. น.ส.ปริยาพร นาหเทพ	รองหัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
22. นายจิรัส มหาယศนันท์	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
23. น.ส.ตะอ่องดาว แสงศรีจันทร์	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
24. น.ส.วารณา วนาอุรักษ์	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
25. น.ส.เบญจพรรณ พริป้าเหว	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
26. นายณัทธกุล ระวังยศ	ผู้ช่วยนักวิจัย อ.เมือง จ.น่าน
27. น.ส.วารุณี ศรีกุตตา	(รักษาการ) หัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
28. นายสมทรง บรรจงธิติทานต์	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
29. น.ส.ธีรันท์ บัวบาน	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
30. นายธีระ ศิริสมุด	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ

31. นายปฐม แสงศรีจันทร์	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
32. น.ส.สุพัฒสร พึ่มกุล	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
33. น.ส.จิตราวนนท์ นนทเบญจวรรณ	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
34. น.ส.ศิริเพ็ญ อ่อนเรือง	ผู้ช่วยนักวิจัย พื้นที่กรุงเทพฯ
35. น.ส.ทักษิณ ชินทพไทย	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
36. น.ส.เมรีรัตน์ สุภาพ	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
37. น.ส.ประมวล อุทรกิจ	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
38. นายวรสิทธิ์ คุณสิทธิ์	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
39. นายสมบัติ ถินคำรพ	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
40. นายเสกศักดิ์ ปราบพาลา	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
41. นายประภูวน พิมพ์ภักดี	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
42. น.ส.สรวงสุดา คงมั่น	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล
43. น.ส.อุรุวดี ลิมปะวงศ์	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารจัดการข้อมูล

สำนักงานโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย กระทรวงสาธารณสุข

1. นางสุจนา ผาพันธ์	หัวหน้าสำนักงานโครงการฯ
2. น.ส.อรุณศรี มงคลชาติ	ฝ่ายตรวจสอบคุณภาพข้อมูล
3. น.ส.กชมา แก้วก่า	ฝ่ายวิชาการและประชาสัมพันธ์
4. น.ส.สรภा ลุนพุฒ	ฝ่ายการเงิน
5. นายยุทธนา สมานมิตร	ฝ่ายบัญชี
6. น.ส.ธนย์ชนก สุวรรณรัตน์	ฝ่ายธุรการ และประสานงาน
7. น.ส.กฤติ สงสมบูรณ์	ฝ่ายประสานงานทีมวิจัยชุมชน

ความเป็นมา

เรื่องนี้เริ่มต้นขึ้นเมื่อกลางปี พ.ศ.2543 ในพื้นที่ห่างไกลทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย ในการสนับสนุนของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข(สวรส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกอ.) และกระทรวงสาธารณสุข ส่งหนุนส่วนชาวเหล่าผู้กล้าหาญ “ผู้ช่วยนักวิจัย” จำนวน 35 ชีวิต กระจายกำลังลงพื้นที่วิจัยเพื่อทำการฝึกศึกษาติดตามสถานภาพ และผลวัดของพัฒนาการเด็กไทยตั้งแต่ อายุในท้องแม่ แรกคลอด อายุ 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน 1 ปี และติดตามต่อไปทุก ๆ 6 เดือน จนกว่าเด็ก ๆ เหล่านี้จะเติบโต มีอายุครบ 24 ปี!

ปัจจุบัน โครงการมีจำนวนเด็กสนใจกลุ่มตัวอย่างถึง 4,178 คน และพ่อแม่ของเด็กประมาณ 8,100 คน ในพื้นที่ศึกษา 5 แห่ง ได้แก่

- 1) อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
- 2) อำเภอเทพา จังหวัดสิงขลา
- 3) อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น
- 4) อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
- 5) กรุงเทพมหานคร

กว่า 2 ปีที่ “ผู้ช่วยนักวิจัย” ของเราใช้ชีวิต กิน อายุ นอน และทำงานประจำอยู่ในพื้นที่ห่างไกล จึงมีเรื่องราวมากมาย ทั้งสุข เศร้า เหงา มันส์ รวมถึงความผูกพันห่วงใยระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกันเอง และความเอื้ออาทรระหว่าง “ผู้ช่วยนักวิจัย” กับบรรดาพ่อแม่เด็กกลุ่มตัวอย่างที่เกื้อบจгалัยเป็นครอบครัวเดียวกันอยู่แล้ว จะเป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง หากเราจะเก็บเรื่องราวที่น่าประทับใจของพวากษาเหล่านี้ไว้เล่าขานกัน เพียงลำพังในกลุ่ม จึงขอส่งผ่านประสบการณ์ที่ถ่ายทอดจากปลายปากกาและความทรงจำที่คงความของเหล่า “ผู้ช่วยนักวิจัย” ทั้งสามสิบห้า เพื่อท้าให้คุณสัมผัส! ต่อไป

1 វិះងាន វិគីន

11 វិខោ វិទ្វា

41 អតាកន្លាយប្រសបការណ៍

69 បទរិះយនីមិគា

101 នីគីធមិត្តធ្វើជាយនកវិជ្ជានិព័ន្ធដី

ธุรกิจ บริการ

จากวันนั้น...ถึงวันนี้

บริบทรอบ ๆ ด้วยการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ครอบครัว สังคม สิ่งแวดล้อมที่มากระทบ เป็นตัวแปรสำคัญของ “คน” แผนพัฒนาของประเทศที่ผ่านมา มากเน้นในเรื่องวัฒนากว่าจิตใจ มองข้ามการพัฒนาศักยภาพและจริยธรรมของคนในชาติ นับเป็นนิมิตรหมายอันดีที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดับปั๊จจุบันได้เล็งเห็นความสำคัญของทรัพยากร “คน”

โครงการศึกษาติดตามเด็กไทยตั้งแต่ก่อนคลอดไปจนถึงวัยประมาณ 24 ปี เป็นการศึกษาในระยะยาว เกี่ยวกับกับปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งด้านครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม โครงการนี้เรียกวันสั้น ๆ ว่า โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย ซึ่งเลือกศึกษา 5 ครอบครัวในแต่ละภาคของประเทศไทย

“...โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยนี้ มีอยู่หนึ่งเดียวในประเทศไทย เป็นโครงการที่มีเป้าหมายยาว 25 ปี และมีลักษณะพิเศษคือ โครงการอื่น ๆ สามารถเข้ามาร่วมได้อย่างไม่จำกัด เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้เราช่วยกันหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องเด็ก พัฒนาการเด็กในแต่ละมุ่งต่าง ๆ ได้อย่างมากหมายมหาศาลไม่มีสิ้นสุด และโครงการนี้จะมีข้อมูลกลางที่โครงการอื่นสามารถเชื่อมโยงเพื่อเกิดองค์ความรู้ที่มีคุณค่าอีกมากmany แต่ทั้งนี้โครงการฯ ก็ต้องมีการจัดการที่ดี คุณทำงานต้องทุ่มเทอย่างจริงจัง คงเส้นคงวา และต้องเข้าชนะปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้งานวิจัยประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง แต่ความสำเร็จนั้นจะต้องให้คนนอกเป็นคนประเมินความคุ้มค่า...” คำกล่าวเปิดการประชุมวิชาการประจำปี ครั้งที่ 1 เมื่อวันพุธที่ 19 กันยายน 2544 โดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช

สุวิถีการเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัย

นักวิจัยที่ปฏิบัติงานในพื้นที่หรือผู้ช่วยนักวิจัย (ซึ่งในที่นี้ใช้คำว่า “เรา”) จำเป็นต้องทำความรู้จักโครงการให้เจ้มชัด และทำความเข้าใจในแบบสอบถามแต่ละชุดที่นักวิจัยหลักได้กำหนดขึ้น ก่อนที่เราจะลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล นักวิจัยหลัก จะทำการอบรมแนะนำและสอนเทคนิคในการเก็บข้อมูลแต่ละแบบสอบถาม เพื่อความเที่ยงและตรงตามวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

เมื่อเข้าใจแบบสอบถามอย่างดี ขั้นตอนต่อไปคือลงพื้นที่แนะนำโครงการต่อกลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหญิงตั้งครรภ์ แรกเริ่มนักวิจัยหลัก จะลงพื้นที่พร้อมกับเรา เพื่อทำการแนะนำโครงการและเล่าบุก ตอบคำถามของกลุ่มเป้าหมายที่มีข้อสงสัยมากมาย โดยเฉพาะกรณีที่พบกับกลุ่มเป้าหมายที่ซ่างขั้กตาน ดังเช่นคำถามต่อไปนี้

“ หมอด แล้วเป็นจะส่งลูกเข้าเรียนหนังสือถึงบริษัทวีเลยก่อเจ้า ”

“ เป็นจะหื้อทุนการศึกษากับลูกเข้าตัวยก่อเจ้า ”

“ แล้วจะได้ลักษณะที่โรงบาลพรีเมี่ยนก่อคับ ”

นี่เป็นคำถามตัวอย่าง ที่เราได้ฟังเมื่อแรกย้ายก้าวเข้าไปแนะนำโครงการกับกลุ่มเป้าหมาย แม้ว่าก่อนนักวิจัยหลักจะมาเราจะได้ทำการแนะนำโครงการกับผู้นำชุมชน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน และ อสม. ในหมู่บ้านไปแล้ว

ก็ตาม แต่ก็ไม่อาจจะกระจายความรู้สึกเกี่ยวกับโครงการได้ครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน สิ่งหนึ่งที่เราได้พบก็คือ มีชาวบ้านบางกลุ่มมีอดีต่อสถานพยาบาลและปฏิเสธ แต่ส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือดี และยินดีให้ข้อมูลเวลาสอบถามถึงหนูน้ำทั้งครัวในหมู่บ้าน

แบบสัมภาษณ์ก่อนคลอดค่อนข้างใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์นาน ช่วงใหม่ ๆ พวกราอาจะยังไม่ค่อยคุ้นเคยและไม่คล่อง พอดัง ๆ รึมคุ้นชินเกิดพัฒนาการทางเทคนิคขึ้น จึงใช้เวลาในการเก็บข้อมูลน้อยลงประมาณ 1 ชั่วโมง งานของพวกราที่ลำบากมากคือเวลาสอนบันทึกอาการของหนูน้ำทั้งครัวที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยเฉพาะชาวเขา ชาวราษฎร์มีบ้างแต่ไม่มาก เราไม่เทคนิคให้ได้ข้อมูลครบถ้วน โดยการให้สามีบันทึกให้ มีหนูน้ำทั้งครัวเป็นคนรายงาน หรือหากทั้งหนูน้ำทั้งครัวและสามีอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ก็จะวนเด็ก ๆ หรือญาติที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียงเป็นผู้บันทึก วิธีนี้ก็ทำให้ได้ข้อมูล และได้รับความร่วมมือดี

กว่าที่เราจะคุ้นเคยและคุ้นชินกับแบบสอบถามจนกระจ่างชัดแจ้งก็ต้องเรียนรู้ไปด้วยในภาคสนาม เรา มีปัญหามากมายที่ข้อคำถามไม่ครอบคลุมและไม่ชัดเจน เราจดบันทึกปัญหาต่าง ๆ ไว้แล้วนำมาสอบถามนักวิจัยหลัก ซึ่งบางครั้งก็ได้คำตอบที่ยังทำให้เราสับสน เพราะแต่ละท่านให้คำตอบที่แตกต่างกัน เกิดการถกเถียงกันในทีมกันบ้าง กว่าจะได้ข้อสรุป จนเป็นสาเหตุให้เกิดความล่าช้าขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในแต่ละวันเราได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานติดตามเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะ เช่น เมื่อหนูน้ำทั้งครัวมีอายุครัววัยได้ 28 สัปดาห์ พวกราต้องวางแผนการทำงาน มีการจัดการหมายช่วงก่อนคลอดจะต้องมีการตรวจร่างกายหนูน้ำทั้งครัวและสามี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานว่ามีภาวะเสี่ยงอะไรบ้าง ที่จะทำให้เด็กคลอดออกมาระบุรุษได้รับผลกระทบ

จากนั้นหลังคลอดจะมีการติดตามสัมภาษณ์การเลี้ยงดูเมื่อเด็กอายุ 21-26 วัน การตรวจร่างกายเด็ก เมื่ออายุได้ 28 วัน \pm 3 วัน

เด็กอายุ 3 เดือน ทำการถ่ายวิดีโอด้วยกินเนมแม่ เพื่อสังเกตพฤติกรรมความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารก, บทบาทผู้เลี้ยงดูเด็กในครอบครัว, โภชนาการครอบครัว, สมพันธภาพระหว่างคู่สมรส, เก็บข้อมูลการให้อาหาร พัฒนาการและการอนของเด็ก คือทั้งสำรวจภาวะการเจ็บป่วยจนต้องรักษาในโรงพยาบาลของเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 3 เดือนด้วย

เด็กอายุ 6 เดือน เก็บข้อมูลการให้อาหาร พัฒนาการ การนอน การขับถ่าย และการดูแลสุขภาพ

เด็กอายุ 1 ปี เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจครอบครัวและบทบาทผู้เลี้ยงดูเด็ก, การเลี้ยงดูเด็ก, สุขภาพพื้น การขับถ่ายและการดูแลสุขภาพของเด็ก, สำรวจภาวะการเจ็บป่วยจนต้องเข้ารักษาในโรงพยาบาล, ภาวะวิกฤตในครอบครัว, ตรวจเช็คปฏิทินการบันทึกการให้อาหาร พัฒนาการ และการรับวัคซีน, สังเกตสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของบ้านและพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูหลัก, สอนผู้เลี้ยงดูหลักบันทึกการหลับตื่นและการให้อาหารเด็กในรอบ 24 ชั่วโมง จำนวน 3 วัน พร้อมนัดตรวจพัฒนาการเด็กที่โรงพยาบาล อันได้แก่ การวัดพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคมและจิริยธรรม, วัดพื้นฐานอารมณ์, สอบตาม และการสังเกตพฤติกรรมขณะทดสอบ Capute Scales พร้อมบันทึกการทดสอบพัฒนาการเด็กไปด้วย, บันทึก

การตรวจร่างกายเด็ก, บันทึกการสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็ก และตรวจเช็คการบันทึกการหลับตื่นและการให้อาหารเด็กในรอบ 24 ชั่วโมง โดยทำการซั่งตรวจอาหารแต่ละมื้อที่เด็กรับประทานทั้ง 3 วัน

อายุเด็กได้ 18 เดือน (1 ปีครึ่ง) เก็บข้อมูลการให้นมและพัฒนาการของเด็ก และบันทึกการตรวจร่างกายเด็ก

กรณีที่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาวิจัย ข่ายภูมิลำเนาไปยุ่นออกเขตภาคเหนือ ก็จะแจ้งข้อมูลไปยังส่วนกลางเพื่อที่จะได้ถ่ายโอนไปยังพื้นที่ที่ใกล้กลุ่มตัวอย่างนั้นๆ ให้ติดตามต่อไป

นี่คือกิจกรรมการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต และการบันทึกจากผู้เลี้ยงดูหลัก ซึ่งทุกกิจกรรมล้วนไปด้วยดี เพราะความร่วมมือร่วมใจของหลาย ๆ ฝ่ายที่เข้ามาร่วมกัน ผู้ที่เข้ามาร่วมกันนี้จะได้อย่างดีเยี่ยม การลงมือปฏิบัติงานจริงนำไปสู่การเรียนรู้และเข้าใจโครงการและเนื้องานที่เก็บข้อมูลได้อย่างมีคุณภาพ ดังที่กล่าวว่า “สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น...ต้องลองทำดู”

ร่องวิจัย

การทำความเข้าใจโครงการวิจัยนี้ ไม่เพียงแต่ผู้ช่วยนักวิจัยเองที่จะต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้อง ผู้ช่วยนักวิจัยก็ต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำความเข้าใจให้เกิดขึ้นแก่กลุ่มตัวอย่างด้วย โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยนี้เป็นการศึกษาวิจัยที่ต้องใช้เวลาศึกษาภาระงานมาก ถึง 25 ปี ทางโครงการเองก็ต้องการให้กลุ่มสมาชิกในโครงการอยู่ร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ เป็นเวลาภาระงานที่สุดเท่าที่จะทำได้

เมื่อฉันได้ทราบข่าวว่า ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในผู้ช่วยโครงการวิจัยแล้ว ฉันก็บอกตัวเองเลยว่า โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย โครงการนี้ เป็นโครงการที่น่าสนใจเพราเป็นโครงการที่มีประโยชน์กับประเทศไทยของเราเป็นอย่างมาก แต่เมื่อคนรอบข้างถามฉันว่า โครงการอะไรหรือลูก แล้วลูกต้องทำงานอะไรบ้าง ในช่วงแรกฉันก็บอกแก่ท่านเหล่านั้นไม่ถูก จนเมื่อฉันได้รับการอบรม ชั้นเริ่ง จากผู้อำนวยการโครงการวิจัยฯ และอาจารย์ซึ่งเป็นนักวิจัยหลักท่านอื่นๆ ฉันจึงรู้ว่า โครงการวิจัยระยะยาวโครงการนี้ เป็นโครงการไม่เพียงแต่ระดับประเทศเท่านั้น แต่เป็นโครงการแรกของโลกเลยที่เดียวที่มีการศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนมาก ศึกษาตั้งแต่ลูกอุปนิสัยท้องแม่ เมื่อคลอดแล้วก็ยังมีการศึกษาไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเด็กคนนั้นอายุได้ 24 ปี โดยจะมีผู้ช่วยนักวิจัยอย่างฉันนี่แหละ ที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลสอบถามและสังเกตเกี่ยวกับรายละเอียดของ การเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กคนนั้น

เมื่อฉันได้มาทำงานเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแล้ว ฉันสามารถลับไปบอกใครๆ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อน ญาติ ได้อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งฉันก็คิดว่าการมีความศรัทธา และเข้าใจในงานที่จะทำนั้น เป็นสิ่งแรกที่ คนทำงานอย่างพากเราจะต้องมีก่อน

เมื่อฉันทำความเข้าใจโครงการอย่างดีแล้ว ต่อไปก็ต้องเป็นขั้นตอนที่จะทำอย่างไร จึงจะถูกใจให้กลุ่มผู้หันสนใจตั้งครรภ์ สนใจเข้ามาอยู่ร่วมในโครงการให้ได้ วิธีการมันก็ไม่ยากและก็ไม่ง่ายเลยนะ กับการที่จะถูกใจ ครรภ์สักคนให้มาร่วมในโครงการซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยที่ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาภาระงานเช่นนี้ แต่พากเรา ทำได้ ต่อไปนี้คือตัวอย่างที่ยกมาสำหรับฉันพัง

เข้าวันสุดสัปดาห์นึง ทีมงานผู้ช่วยนักวิจัยทุกคนของอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เริ่มต้นการปฏิบัติงาน ด้วยการพกพาแผ่นพับโครงการวิจัย (ซึ่งมีทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาเยวี่ย) เข้าไปในหมู่บ้านแห่งหนึ่งซึ่งในแผ่นพับนั้นจะประกอบไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการคืออะไร ทำไม่ต้องมีการศึกษา ผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาอยู่ร่วมโครงการได้อย่างไร และผู้ที่เข้าร่วมโครงการนี้แล้วจะได้รับประโยชน์อย่างไรจากการเข้าร่วมโครงการ

ความรู้สึกแรก ที่ฉันได้เดินก้าวเท้าลงจากรถของโครงการที่มาส่งไว้ในหมู่บ้านแห่งนี้ ซึ่งเป็นวันที่ฉันได้มีโอกาสเข้าไปทำงานในหมู่บ้านเป็นครั้งแรก ฉันก็ได้แต่บอกตัวเองว่า ยังไม่วันนี้ฉันจะต้องทำงานให้ได้ดังเป้าประสงค์ที่วางไว้ให้ลงได้

ฉบับเริ่มด้วยการวางแผนที่หมู่บ้านอุดม แผนที่นี่ได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่อามัย เพื่อที่จะได้ทำการค้นหาหญิงตั้งครรภ์ได้สะดวกยิ่งขึ้น ฉบับนี้ได้ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่ฉบับนี้เข้าไปหาที่บ้านเป็นคนแรกซึ่ง อรทัย เอื้อต้อนรับฉบับด้วยใบหน้าที่ยิ้มเย้ม และความเป็นกันเอง บวกกับความสนใจที่พ่อทัยมีต่อโครงการ ฉบับนี้ใช้ เวลาไม่นานนักในการชี้แจงทำความเข้าใจโครงการ และพ่อทัยเองก็ยินดีที่จะเข้าร่วมโครงการอยู่แล้วด้วย

การที่พ่อทัยรู้จักและเข้าใจโครงการนั้น ส่วนหนึ่งไม่ได้เป็นเพราะฉบับเดียวแต่เป็นเพราะผู้ให้หญู่บ้าน ของหมู่บ้านนี้ต่างหาก ซึ่งเป็นผู้ให้หญู่บ้านดีเด่นประจำปีนี้ ฉบับลับมานั่งนึก ๆ ว่า แล้วผู้ให้หญู่บ้านทราบได้ อย่างไรว่ามีโครงการวิจัยนี้ ฉบับนี้ไม่รอช้าที่เข้าไปสัมภาษณ์ผู้ให้หญู่บ้านทันที ผู้ให้หญู่บ้านเล่าว่า ผู้ให้หญู่เองก็ ทราบว่ามีโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย จากการประชุมกันนั้น ผู้ให้หญู่บ้าน ที่มีการประชุมกัน ณ ที่ว่าการ อำเภอเมื่อเมื่อต้นเดือนมานี้ ผู้ให้หญู่เห็นว่าเป็นโครงการที่ดี มีประโยชน์จึงนำข่าวดีนี้ มาแจ้งให้แก่ชาวบ้าน โดยเฉพาะคนพุ่งใหญ่ (หญิงตั้งครรภ์) ทราบ โดยผ่านทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ฉบับพังไปยังไบค่อน กลับ ผู้ให้หญู่ยังแสดงความมีน้ำใจบอกรักกันด้วยว่า “หมอ ถ้ามีอะไรให้ผู้ให้หญู่ช่วยกับออกเลยนะไม่ต้องเกรงใจ” ฉบับนี้รับ และตอบไปว่า “ค่ะ แล้วหนู จะมาบกวนผู้ให้หญู่บ้าน ตลอด 24 ปี แน่นอนค่ะ” ผู้ให้หญู่บ้านยิ้มและ หัวเราะ

ฉบับลับมายังสำนักงานโครงการ พร้อมกับความประทับใจทั้งหญิงตั้งครรภ์ และความมีน้ำใจของ ผู้ให้หญู่บ้าน ฉบับลับมาบอกเคล็ดลับการทำความเข้าใจในโครงการนี้ให้แก่เพื่อน ๆ ผู้ช่วยนักวิจัยคนอื่น ๆ รับฟัง

รุ่งเช้าวันต่อมาของการทำงาน พวกร่างต่างมุ่งหน้าคันหางคนพุ่งใหญ่กันในทุกหมู่บ้าน มีทั้งที่ติดตาม คันหางตามแผนที่ ที่มีอยู่ ดักพับคนพุ่งใหญ่ บริเวณสถานีอนามัย ไม่เดินแม้แต่ตามตลาดนัด และที่สำคัญคือ จากคนพุ่งใหญ่ด้วยกันเองที่มีการประชาสัมพันธ์ ซักชวนเพื่อนให้เข้ามาสมัครเป็นหนึ่งในสมาชิกโครงการวิจัย ระยะยาวของเรา

บัดนี้ เดอะพื้นที่โครงการทางภาคใต้ ได้มีสมาชิกร่วมโครงการมากกว่าหนึ่งพันกว่าคนแล้ว ซึ่งเชื่อถือว่า เมื่อพวกร่างได้รับความไว้วางใจขนาดนี้แล้ว พวกร่างผู้ช่วยนักวิจัยทุกคน จะดูแลสมาชิกโครงการเป็นอย่างดี ดีที่สุด

แม้ว่า ระยะเวลารของการทำงานได้ผ่านไปประมาณ กีบ 2 ปี มาแล้วก็ตาม ทุกครั้งที่ฉบับนี้เข้าไปทำงานใน หมู่บ้าน แต่คำถามต่างๆที่เกี่ยวกับความเข้าใจในโครงการวิจัย ที่มีมาจากการวิจัย สมาชิกในโครงการวิจัย เอง จาก ญาติ ๆ หรือ เพื่อนบ้าน ที่มีความสนใจต่อโครงการวิจัยของเรา นี่ก็มีมาเป็นระยะ ๆ ซึ่งก็เป็นหน้าที่ ที่ผู้ช่วย นักวิจัยจะต้อง ชี้แจง และทำความเข้าใจให้แก่ท่านเหล่านี้ ซึ่งที่ผ่านมา ก็ถือได้ว่าประสบความสำเร็จได้ระดับ หนึ่งเลยทีเดียว

ยังระยะเวลา ผ่านไปนานเท่าไหร่ ความผูกพันความเข้าใจระหว่าง
ทีมทำงานกับสมาชิกในโครงการก็ยังมีมากเท่านั้น และจะยังคงอยู่อย่างนี้ ตลอดไป

คู่มือเป็นเพื่อนคู่คิด ถูกผิดขึ้นกับการปฏิบัติงานจริง

การทำงานวิจัยในฐานะผู้เก็บข้อมูลวิจัยในพื้นที่ หรือผู้ช่วยนักวิจัยจะทำให้ได้อย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ขั้นตอนแรกของการเริ่มปฏิบัติงานคือ การได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ และหน่วยงานที่ตนเองเข้าร่วมปฏิบัติงาน ว่ามีวัตถุประสงค์ จุดหมายเป็นอย่างไร สิ่งที่โครงการต้องการ คือต้องการศึกษาอะไร เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ เช่นไร คู่มือในการปฏิบัติงานในบทบาทของผู้ช่วยนักวิจัย ของโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยมีความสำคัญเช่นเดียวกับการปฏิบัติงานทั่วไป

บทบาทของนักปฏิบัติจะต้องศึกษาคู่มือให้เข้าใจก่อนการปฏิบัติงาน เพราะอย่างน้อยคู่มือการปฏิบัติงานในแต่ละช่วงวัยของการเก็บข้อมูลมีรายละเอียดที่ยากง่าย ขับช้อนต่างกัน การได้ศึกษาคู่มืออย่างลึกซึ้งจะช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้ช่วยนักวิจัยสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น คลายความกังวลลงสัญญาณแผลงใจกับคำตอบที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูล ทั้งยังทำให้ชุดแบบสัมภาษณ์การเก็บข้อมูลมีความแม่นยำเที่ยงตรง อันจะส่งผลให้การประมวลผลมีความน่าเชื่อถือ ตอบคำถามของเจ้าหน้าที่ได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการเก็บข้อมูล ปัญหาที่เกิดขึ้นบางสถานการณ์ในคู่มือนั้น ไม่ได้ชี้แจงให้รายละเอียดได้ในทุกกรณี โดยเฉพาะกรณีที่เป็นปัญหาเฉพาะคู่มือไม่สามารถให้รายละเอียดพอที่จะได้คำตอบ

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า คู่มือมีความเหมาะสมสมกับบางสถานการณ์ บางปัญหาของผู้ให้ข้อมูลที่เราศึกษา การยึดถือคู่มือเพียงอย่างเดียวจึงอาจไม่ช่วยให้เราทำงานได้ดีในทุกกรณี บางครั้งประสบการณ์และการได้ลองผิดลองถูก เป็นสิ่งที่สอนให้เรามีความเข้าใจกับโครงการ เข้าใจกับคำถาม คำตอบที่ถูกต้องต่องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงมากที่สุด

สิ่งที่ได้จากนพลักษณ์

“นพลักษณ์”* นับว่าเป็นสิ่งที่เปลกใหม่มาสำหรับฉัน เพราะฉันเริ่มเข้ามารажาทำงานในโครงการวิจัยเด็ก จะมีแต่คนพูดถึงคนเบอร์โน้นเบอร์นี้ ซึ่งฉันฟังแล้วก็รู้สึกงงมาก เพราะไม่รู้ว่ามันคืออะไรและเป็นยังไงบ้าง พอก่อน ๆ ร่วมงานพูดถึง “นพลักษณ์” ฉันก็ได้แต่ถามเพื่อนว่ามันคืออะไรหรือ เพื่อน ๆ ก็บอกว่า “เอօน่า เดี่ยวก็รู้ เอง มันเป็นสิ่งมหัศจรรย์” ฉันก็ยังจะอยากรู้ขึ้นไปอีก

หลังจากที่ได้ฉันได้มารา�าทำงานที่นี่ได้ไม่กี่เดือนก็มีแฟกซ์คำสั่งให้ผู้ช่วยนักวิจัยที่เข้าใหม่ให้ปรับการฝึกอบรมนพลักษณ์ ที่จะมา จ.เพชรบุรี ตอนนั้นฉันมีความรู้สึกตื่นเต้นกับมันมากอย่างที่จะได้เรียนรู้และทำความเข้าใจกับมันให้ได้ ตอนแรกก็รู้สึกกลัวที่จะต้องไปคนเดียว เพราะไม่เคยไป แต่ก็ใจหนึ่งก็อยากรจะไปเจอก และสัมผัสกับมันให้ได้ เพราะมันเป็นสิ่งที่น่าจะศึกษาเรียนรู้เอาไว้ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นแนวทางให้เราได้อยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หลังการฝึกอบรมฉันพบว่า “นพลักษณ์” สอนให้เราได้เรียนรู้ และรู้จักการเข้าถึงจิตใจคน ทำให้เรารู้จักตัวเรามากขึ้นและรู้ว่าคนนั้น คนนี้ชอบอะไร และไม่ชอบอะไร ทำให้เราปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานให้ได้อย่างเหมาะสม “นพลักษณ์” มีด้วยกัน 9 เบอร์ ซึ่งแต่ละเบอร์ก็จะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไป แต่ในที่นี้ฉันจะพูดถึงลักษณะของคนเบอร์ 2 ซึ่งฉันเป็นหนึ่งของคนเบอร์สองว่ามีลักษณะอย่างไร

“เบอร์ 2” นี่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ให้ แต่จะเลือกให้เฉพาะคนที่เรารักและคนที่เราพอใจเท่านั้นและจะรู้สึกเจ็บปวดมาก ถ้าคนที่เราให้แล้วไม่รู้จักคุณค่าในสิ่งที่เราให้ แต่บางครั้งคนเบอร์ 2 นี้ก็ต้องการความรักความเข้าใจจากคนอื่นด้วยเหมือนกัน แต่คนเบอร์ 2 จะไม่ค่อยที่จะกล้าขอหรือเอ่ยปากกับใครสักเท่าไหร่นักถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ คนเบอร์ 2 อยากรที่จะให้คนอื่นมารู้ใจบ้าง

“คนเบอร์ 2” เป็นคนที่ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่นมาก เพียงแต่ฉันอยู่กับว่าเราจะพูดหรือไม่พูด คนเบอร์ 2 เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา และก็ไม่ชอบที่ใครจะมาพูดโงหกตลอด แต่ถ้าจับได้ก็อาจจะเลิกคบกันไปเลยก็ได้ คนเบอร์ 2 เป็นคนค่อนข้างใจกว้าง ถ้าให้ได้ก็จะให้ให้เพรพยายามให้ให้คนที่ลำบากกว่า อย่างที่จะให้เขามีความสุขในสิ่งที่เข้าต้องการ

แต่บางครั้งคนเบอร์ 2 จะเป็นคนที่ขี้น้อยใจ จะอ่อนไหวง่ายในสิ่งที่มากกระทบจิตใจ บางครั้งคนเบอร์ 2 ก็อ่อนแอก่อนเมื่อนกัน แต่จะไม่แสดงให้คนอื่นเห็น เพราะกลัวที่จะเสียภาพพจน์ของตัวเอง จะไม่แสดงให้เพื่อนเห็น จะแสดงให้เพื่อนเห็นว่าเข้าเมืองแข็งสามารถอะไรได้ แต่จริง ๆ แล้วเขาก็จะเก็บมันไว้ข้างใน คนเบอร์ 2 จะเกลียดใครก็จะไม่เอ่ยปากให้ใครได้รู้ คือ จะเก็บไว้ในใจจะเขย่า ๆ เสียมากกว่า ตรงกันข้ามถ้าใครทำดีกับคนเบอร์ 2 หรือให้สิ่งดี ๆ กับคนเบอร์ 2 คนเบอร์ 2 นี้ จะเป็นคนที่ไม่ลืมบุญคุณคน คิดเสมอว่าสักวันหนึ่งฉันจะต้องตอบแทนในสิ่งดี ๆ ที่เขาให้ฉันให้ได้ คนเบอร์ 2 ถือคติที่ว่า “บุญคุณต้องทดแทน” แต่แค่นั้นใครจะไม่ช่วย จะกราบด้วย ๆ จะให้อภัยเขา แต่ต้องใช้เวลาด้วยนะ

บางครั้งคนเบอร์ 2 ก็อยากจะเป็นผู้รับปั่งเหมือนกัน แต่เบอร์ 2 จะเป็นคนที่ไม่ค่อยกล้าขออะไรจากใคร แต่ถ้าใครรู้ใจและสามารถทำในสิ่งที่เราต้องการได้ คนเบอร์ 2 จะรู้สึกประทับใจคนคนนั้นมาก คนเบอร์ 2 บางครั้งก็พยายามรักความเข้าใจจากผู้อื่นอยู่เสมอ อย่างให้คนอื่นเห็นความสำคัญของเข้า คนเบอร์ 2 อย่างที่จะให้คนอื่นเขาใจใส่ สนใจเข้าบ้าง อาจจะเป็นคำพูดที่เป็นกำลังใจก็ได้ ไม่จำเป็นว่าจะต้องให้เป็นสิ่งของ แค่นี่คนเบอร์ 2 ก็รู้สึกดีแล้ว

“คนเบอร์ 2” เป็นคนที่ค่อนข้างทันสมัย แต่ไม่ใช่ว่าจะหือหวาน คนเบอร์ 2 จะชอบแต่งตัวให้ดูดี อยู่เสมอ ไม่ล้าหลัง(เชย) คนเบอร์ 2 บางครั้งก็เป็นคนเย็บขิมเหมือนกัน จะไม่ชอบกระโตกระตาก คนเบอร์ 2 กลัวมากที่คนอื่นจะมามองเขาในภาพลักษณ์ที่ไม่ดี อย่างจะให้คนอื่นมองเขาในแบบนั้น แลกเขาก็จะมองคนอื่น ในแบบนั้น คนเบอร์ 2 ไม่ค่อยชอบการนินทาผู้อื่นสักเท่าไหร่ จะเห็นได้ว่าคนเบอร์ 2 มักเป็นที่รักของเพื่อน ๆ

“คนเบอร์ 2” จะเป็นคนที่ชอบอ้อมอารี ชี้สังสารผู้อื่น อย่างที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข และคนเบอร์ 2 จะทนไม่ได้ที่เห็นคนที่ตนรักไม่มีความสุข จะไม่พยายามใจจะพยายามหาทางช่วยเขาให้ได้ ถึงแม้ว่าเขาจะไม่ได้ร้องขอ กตาม คนเบอร์ 2 ก็จะต้องพยายามจัดหามาให้ได้ถ้าไม่เกินความสามารถ

กับความรัก ลองถ้าได้รักใครแล้วคนเบอร์ 2 จะเป็นคนที่ทุ่มเทให้กับคนที่รัก แต่ถ้าคนคนนั้นไม่เห็นคุณค่าความรัก คนเบอร์ 2 ก็จะเสียใจและอาจจะเลิกรักเขาได้เหมือนกัน โดยที่จะไม่คิดถึงขอคืนดี อาจจะเสียใจ แต่ก็ต้องใช้เวลาทำใจบ้าง จึงไม่แปลกที่คนเบอร์ 2 มักจะบาดเจ็บบ่อย และถ้าได้ลองรักใครแล้วก็จะไม่เปลี่ยนใจง่าย

คนอื่นอาจจะมองว่า “คนเบอร์ 2” ไม่แต่จริง ๆ แล้วคนเบอร์ 2 ไม่ใช่นะ คนเบอร์ 2 เป็นคนทันโลกและก็ทันคนด้วยที่ยอมงอกเพราะรัก และก็อย่างที่จะให้คนอื่นรักเข้าด้วย

“คนเบอร์ 2” เป็นคนที่ขยันทำงาน เป็นคนสู้งาน เป็นคนสู้ชีวิตเหมือนกัน เรียกว่าหนักเอาเบาสู้ เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งที่เข้าต้องการ คนเบอร์ 2 จะไม่เป็นคนทำงานผลัดวันประกันพรุ่ง ถ้ามีเวลาคนเบอร์ 2 ก็จะรีบทำให้เสร็จ ถ้ารับปากว่าได้ ก็ต้องได้ เพราะคนเบอร์ 2 จะไม่กล้าทำให้ผู้อื่นผิดหวังในตัวเอง

สังเกตได้ว่าคนเบอร์ 2 ไม่หวังที่จะพึงพึงหรืออาศัยใครในเรื่องต่าง ๆ จะยืนด้วยลำแข็งของตัวเองเสียมากกว่า ไม่ค่อยหวังพึงพาใคร กลัวไม่ได้ดังที่คิด กลัวว่าเข้าจะไม่ให้ในสิ่งที่ตนต้องการจะทำให้เสียความรู้สึกเสียมากกว่า คนเบอร์ 2 จึงเป็นที่พึงพึงของบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่พี่น้อง แต่คนเบอร์ 2 ก็มีความสุขที่ได้เป็นหัวเรือใหญ่ของบ้าน คนเบอร์ 2 จะเป็นคนที่รักพี่รักน้องรักครอบครัว

“คนเบอร์ 2” จะไม่เป็นคนที่ข้อจดหมายให้เห็นคนอื่นได้มีความสุข คนเบอร์ 2 จะแสดงความรู้สึกดีใจกับเข้าด้วยความจริงใจ เพราะการที่เข้าริงใจกับใคร เขาก็จะได้ความจริงใจจากคนอื่นกลับมาเหมือนกัน คนเบอร์ 2 ก็ไม่ชอบพูดเรื่องคนอื่นว่าดีหรือไม่ดี คนเบอร์ 2 จึงสามารถเข้าได้กับคนทุกเบอร์

จะนั่นใครต้องการที่จะคบกับคนเบอร์ 2 จะต้องมีความจริงใจกับเข้า เพราะเขามีชอบใครที่แสดงความไม่เชื่อสัตย์กับเข้า และต้องรู้จักเป็นผู้ให้กับเข้าบ้าง เพราะเบอร์ 2 จะไม่ร้องขอ กับใคร แต่ถ้าใครร้องขออะไรกับเข้า ถ้าเขามีกำลังที่จะให้ รับรองว่าคุณจะไม่ผิดหวังแน่ที่คบกับคนเบอร์ 2 เพราะคนเบอร์ 2 ใจกว้าง แต่

คุณจะต้องทำให้เขารักและไว้ใจคุณก่อนรับรองว่าคุณจะไม่มีขาดทุนเลยที่คบกับคนเบอร์ 2 คนเบอร์ 2 ลองคิดที่จะช่วยใครแล้วก็ช่วยอย่างเต็มที่เมื่อนักและก็โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ให้เพราะอย่างให้ และก็ให้ด้วยความเต็มใจ และไม่เคยคิดที่จะทวงบุญคุณกลับ ให้แล้วก็แล้วกันไปไม่ติดใจอะไร

“นพลักษณ์” สอนให้ฉันรู้จักผู้อื่นมากขึ้น เข้าใจถึงบุคคลิกลักษณะของคนอื่น ๆ รู้ว่าการเรียนรู้การเป็นคนเบอร์ 2 และการเข้าใจคนเบอร์อื่น ๆ ที่ได้จากฉันควรที่จะปรับตัวฉันมากแค่ไหนในการที่อยู่ร่วมกับคนในสังคม ฉันเชื่อว่า “นพลักษณ์” ยังเป็นกุญแจสำคัญในการไขปรัชญาใจของแต่ละบุคคลว่าเข้าเป็นอย่างไร และควรที่จะปรับตัวให้เข้ากับบุคคลรอบข้างอย่างไร และที่สำคัญคือทำให้รู้จักตัวเองมากขึ้นอย่างแน่นอน

* นพลักษณ์ เป็นศาสตร์โบราณมีรากเหง้าที่ເອເຊີຍກາລາ ໄດ້ຮັບອີທີພລຈາກຫລາຍສາສນາ ວັດນອຮມ ມານານ ກວ່າ 2000 ປີ ເປັນສາສຕຣ໌ທີ່ອີທີພລຈາກຫລາຍ ແລະ ເຊື່ອມໂຍງບຸຄລິກກາພກັບສິວິດດ້ວນຈິຕ ວິນຸ້ານຂອງແຕ່ລະຄນ ນພລັກຊະນີຍັງເປັນເຄື່ອງມື້ອສ້າງຄວາມເຈົ້າງອາການທາງຈິຕ ໄຈແຈ້ງຈິຕວິນຸ້ານ (ຮາຍລະເອີຍດີກ່າໃນ ດາວໂຫຼວງ ເວບປີ້, ນພລັກຊະນີ : ແຜນທີ່ເຂົ້າຖືກຄນແລະເຂົ້າຖືກຕນ)

ទេរេ ទេខា

ในร่วมทุกขร่วมสุข จึงรู้เข้ารู้เรา

แรกเริ่มเดิมที่ มีความอยากรู้อยากรู้ ข้อสงสัย และคำถามมากมายเกี่ยวกับโครงการวิจัยระยะยาว ในเด็กไทย เมื่อทำงานไปเรื่อย ๆ ก็มีคำตอบ และไขข้อสงสัยเหล่านั้นให้ลดน้อยลง การเป็นส่วนหนึ่งในโครงการวิจัยทำให้ได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างในสิ่งที่ทางงานวิจัยมากขึ้น นอกเหนือจากที่เราจะต้องเรียนรู้ งานเหล้า เราจะต้องเรียนรู้เพื่อนร่วมงานด้วย สิ่งใกล้ตัวมากที่สุดคือการได้รู้จักตัวของมากขึ้น และการได้ทำความรู้จักและเรียนรู้เพื่อนร่วมทีมงาน ซึ่งแต่ละคนมาจากต่างที่มาและมาเริ่มต้น ณ จุดนี้ เช่นเดียวกัน เพื่อจะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ ทีมงานของพวกเรา มีลักษณะเหมือนครอบครัวขยายที่มีคนต่างวัยอยู่ร่วมกันเหมือนในต่างจังหวัด แต่ละคนก็มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไป ทั้งบุคลิกภาพภายนอก ความคิด มุมมอง ทัศนคติที่ต่างกัน ซึ่งความแตกต่างหลากหลายนี้ทำให้ชีวิตการทำงานมีรสนชาติไปอีกแบบหนึ่ง และเป็นการเติมเต็มซึ่งกันและกัน เพราะไม่มีใครหรือสิ่งใดที่สมบูรณ์แบบ

เวลาเมื่อส่วนสำคัญมากที่ทำให้เราได้เรียนรู้กันและกัน ได้ทำความรู้จักกันทีละนิด จากวันละนิดวันละหน่อยเราก็ได้รู้จักกันมากขึ้น แรก ๆ เราอาจเห็นเพื่อนในลักษณะที่เพื่อนเป็นคนช่างพูดช่างคุย ทำให้คนรอบข้างมีความสุขไปด้วย แต่เมื่อถึงเวลาที่จะต้องเป็นงานเข้าก์สามารถที่จะมีความคิดสร้างสรรค์ดี ๆ มีเหตุมีผลได้ หรือเพื่อนบางคนอาจมีบุคลิกภายนอกที่ค่อนข้างวิชาการบ้าง แต่บ่อยครั้งที่ทำเรื่องยา ยา ให้เพื่อน ๆ ได้ผ่อนคลายกันได้ ซึ่งเมื่อนอนที่สุดว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เราคงไม่สามารถสัมผัสได้ในช่วงเวลาเพียงแค่ข้ามคืน

การที่พวกเราได้ร่วมเผชิญทั้งทุกข์ สุข และความยากลำบากในการทำงานร่วมกัน เป็นสิ่งที่ทำให้เราได้เรียนรู้กันมากที่สุด การที่แต่ละคนแตกต่างกัน เพราะมีพื้นฐานและที่มาต่างกัน เมื่อเราต้องเจอกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในการทำงาน ทำให้แต่ละคนได้แสดงศักยภาพและแสดงความสามารถของตนออกมาให้เพื่อน ๆ ได้เห็น ซึ่งศักยภาพของแต่ละคนก็จะแตกต่างกัน บางอย่างเพื่อนคนหนึ่งอาจถนัดกว่าและทำได้ดีกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ แต่ในขณะเดียวกันบางอย่างเขาก็ทำได้ไม่ดีเท่าเพื่อนอีกคนหนึ่ง อีกทั้งในการแสดงความคิดเห็น เหตุผลต่าง ๆ ที่เพื่อนแสดงออก ก็เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงลักษณะความคิด ความเชื่อ มุมมอง และทัศนคติต่อเรื่องต่าง ๆ ของเพื่อนว่าเป็นเช่นไรด้วย ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาอุปสรรคหรือความยากลำบาก เราก็จะได้เห็นถึงความเข้มแข็ง อดทน ความมั่นใจ ความเชื่อเพื่อ ความเห็นอกเห็นใจต่อกันของเพื่อน ๆ ในทีมงานที่แสดงออกต่อกัน

อีกประการหนึ่งคือลักษณะงานของเราที่ต้องทำงานร่วมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นหญิงตั้งครรภ์จำนวนมากและใช้เวลานาน การสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างโครงการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นเรื่องที่พวกเราต้องคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นในการเข้าหากลุ่มเป้าหมายของแต่ละคนก็จะมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป เมื่อได้มาทำงานร่วมกันในจุดนี้ก็ทำให้เราได้รู้จักเพื่อนมากขึ้นในอีกแง่มุมหนึ่ง ในการที่เราได้ทำงานร่วมกันในทุก ๆ สถานการณ์ก็ทำให้เราได้เรียนรู้เพื่อน และในทางกลับกันเพื่อนก็ได้เรียนรู้เราเช่นกัน

ในการทำงานทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นงานอะไรก็ตามย่อมต้องมีปัญหาอุปสรรคบ้างเป็นเรื่องปกติธรรมด้า ไม่มีงานใดที่ราบรื่นไปทั้งหมด คนเราเมื่อเจอบัญหาอุปสรรค หรือต้องทำอะไรภายใต้ภาวะกดดันก็จะแสดงออกใน

ด้านความมีความรู้สึกต่อสิ่งเหล่านั้นของมาแต่กันทั้งในด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นในการทำงานร่วมกันภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ก็ย่อมทำให้เราได้เรียนรู้เพื่อนร่วมทีมในอีกด้านหนึ่ง ซึ่งในเรื่องของความมีความรู้สึกนี้ มีผลต่อการทำงานเป็นทีมอย่างมาก เมื่อเรารู้ว่าเพื่อนจะแสดงความมีความรู้สึกในลักษณะนี้เมื่ออยู่ในสถานการณ์เช่นนี้ เรายังสามารถที่จะปรับเข้าหากันได้ หรือในทางกลับกันเรายังจะได้ย้อนมองดูตัวเราเองและปรับเข้าหากัน เพื่อให้การทำงานราบรื่นและบรรลุผล นอกจากนี้เรายังได้เรียนรู้ว่าเพื่อน ๆ มีเทคนิคหรือวิธีการในการจัดการกับงานและความมีความรู้สึกภายใต้สถานการณ์เช่นนี้อย่างไร ซึ่งเป็นการเรียนรู้กันในอีกระดับหนึ่งถึงสิ่งที่อยู่ภายในของแต่ละคน

แน่นอนที่สุดว่าในการทำงานร่วมกันเป็นทีม เราจำเป็นต้องทำความรู้จักเพื่อนร่วมทีมงานเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ จากการทำงานร่วมกัน ทั้งการที่เราต้องพบกับปัญหาอุปสรรค ร่วมกันแก้ไขปัญหา วางแผนการจัดการ จนกระทั่งงานของเรางานลุล碌 ทุก ๆ ขั้นตอนนั้นทำให้เราได้ทำความรู้จักและเรียนรู้กันและกันมากที่สุด ซึ่งจะนำมาซึ่งการทำงานเป็นทีม

อ่อนล้า...เพื่อ...แบ่งปัน

พวกร่างกายที่มีผู้ช่วยนักวิจัยพื้นที่กรุงเทพฯ มี 8 คน แต่ละคนมีความแตกต่างกันอย่างมากmany เวลาทำงานต่างคนต่างขั้นกระบวนการยุทธ์ที่ได้เล่าเรียนมา นำมาวิเคราะห์ หังสุดกำลังว่าจะทำหน้าที่ของตนสุดกำลัง ความสามารถ เพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ในกระบวนการยุทธ์ต่าง ๆ ที่พวกร่างได้รับเรียนมาจากการต่างสำนัก ต่างเอกวิชา ต่างความเชี่ยวชาญ ต่าง ๆ นานา ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้สุดท้ายจะต้องหล่อหลอมให้เป็นหนึ่งในกระบวนการที่จะทำให้การทำงานของทีมดำเนินไปได้

โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยเป็นโครงการใหญ่ เป็นโครงการใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนในประเทศไทย ในความใหญ่และใหม่นี้เอง ทำให้พากเราทั้งหลายต้องมาคิดทบทวนบทบาท ความสามารถ ความถันด และเรียนรู้ร่วมกัน ในบางครั้งเราต้องชุดกระบวนการท่าเก่า ๆ ที่เคยได้รับเรียนมาแต่เก่าก่อน แต่บางครั้งเป็นกระบวนการท่าใหม่ที่เราจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ ฝึกฝนให้คล่องได้เร็วที่สุด สิ่งเหล่านี้มุ่งเร้าให้พากเราหนีอยล้า แต่ไม่ก่อนใจ เพราะพากเราทั้ง 8 ร่วมกันแบ่งความล้า แบกรับความเหนื่อย แล้วมีแรงงานแกร่ง พร้อมจะลงพื้นที่ พร้อมที่จะใช้คำว่า “พากเราคือทีม” และพร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่ง เป็นแรงขับเคลื่อนให้โครงการวิจัยฯ เดินหน้า ทะยานสุความสำเร็จ เพื่อ เด็กไทย

เมื่อได้รู้จักโครงการ รู้จักคนทำงานก็ถึงเวลาแล้วที่เราจะใช้ศาสตร์จากสำนักเก่าและสำนักใหม่ ลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง การไปเยี่ยมเพื่อสัมภาษณ์หรือสร้างความคุ้นเคยช่วงแรก ช่างเป็นอะไรที่ท้าทายและยากลำบากมากเหลือเกิน เสมือนประหนึ่งว่าเราจะลังคันสิ่งล้ำค่าที่เราจะต้องหาให้พบ เราเริ่มด้วยการศึกษาจากลายแทง (แผนที่บ้าน) สอบถามเส้นทางจากผู้รู้ และตัวของกลุ่มตัวอย่างเอง ไอ้เราก็อยู่กรุงเทพมานานถึง 7-8 ปี จะกล้ายเป็นเด็กเทพอยู่แล้วยังไม่รู้เลยว่าชุมชนอุทัยรัตน์มันอยู่ส่วนไหนของกรุงเทพฯ แต่เราก็ไม่โทษตัวเอง เพราะเกิดจากที่ห้องพ่อห้องแม่ เราไม่ใช่คนกรุงเทพฯ นี่นา (จอดตัว) เราห้องเริ่มจากจุดไหนบ้าง ไล่ลงไปถึงจุดเด็กๆ ถนนเส้นหลัก เส้นรอง ตราชอกซอกซอย บ้านหลังไหน ถ้าเป็นแฟลตก็ชั้นที่เท่าไร ซึ่งกว่าจะได้เข้าไปเยี่ยม ทำเอกสารว่าเนื่องไปตามๆ กัน

ในช่วงแรกของการสอบตามเพื่อเข้าเยี่ยมมีหลายกลวิธีที่พากเราแต่ละคนใช้กัน ไม่ว่าจะโปรแกรมกลุ่มตัวอย่าง สอบตามจากชาวบ้านແவ่นนั้น สอบตามเส้นทางจาก 183 จากไปรษณีย์ประจำท้องที่นั้น ๆ และบางครั้งต้องลุยเองโดยอาศัยความรู้สึก หรือสำนึกลึกจากชาติปางก่อน อาศัยปฏิภารย์เข้าช่วย คระจะไปรู้กรุงเทพฯ ก็ใช่คำว่าข้ามน้ำข้ามทะเลได้เหมือนกัน เพราะต้องข้ามคลองแสนแสบ, ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีเป้าหมายอย่างเดียวในตอนนั้นคือ “สิ่งล้ำค่า” ช่วงนั้นเป็นช่วงการเลือกตั้ง ส.ส. พากเราก็ไม่รู้ทำหน้าละม้ายคล้ายนักการเมืองตรงไหน เช้าไปสอบตามจากชาวบ้านเพื่อไปบ้านกลุ่มตัวอย่าง ต้องเดินทางกลับทุกที “เบอร์อะไรหรือจี๊ด” ทำเอาพากเราต้องแก้ตัวกันยกใหญ่ แต่ไม่แน่บางคนอาจจะชอบใจ เพราะมีความไฟแรงลึก ๆ อยู่ในใจก็เป็นได้ คระจะไปรู้ มันก็น่าทำให้ชาวบ้านคิดอยู่เหมือนกัน

ลีลาการเข้าสอบตามก็ถูกแบบมาจากนักการเมือง คือ เริ่มตามสไตล์คนไทย อย่างได้orch์จากโครงการต้องยิ่ม และทักษะด้วยการไหว้ และพูดด้วยสำเนียงหวานซึ้ง ตรงใจ ทำให้คนในต้องมนต์เสน่ห์ชัวร์ขณะแต่สำหรับพวกเราที่ไม่ใช่นักการเมือง เข้า (ผู้ให้ข้อมูล) ให้คำตอบด้วยความจริงใจ ถ้ารู้ก็บอกว่าไม่รู้ และยังบอกให้เราไปตามคนอื่นหรือตามคนอื่นให้ แต่สำหรับท่านที่รับสมัครเลือกตั้ง ส.ส. ชาวบ้านจะให้คำตอบจริงใจหรือไม่ เราก็ไม่ทราบ ก็ตามสไตล์คนไทย เขามาดี เราก็ควรไปดี แต่ถ้าการเมืองไปไกลแล้ว เมื่อไหร่ ผู้ให้ข้อมูลของเรางานคนก็พูดทันที “ครับ/ครับ ใจดี ทำเป็นพูดดี แต่ตอนทำไม่เห็นทำได้ดีเลยสักครั้ง”

สาย 8 มรณะ เป็นรถประจำทางซึ่งเป็นอีกหนึ่งสิ่งกีดขวางของการไปหาสิ่งล้ำค่าของทีมกรุงเทพฯ ไม่รู้ คนขับรถไปกรุงฯ ครอบคลุมแต่ชาติปางไหน ไม่รู้ว่าใครทำให้เข้ามาใจ หรือไม่รู้ว่าม้าตัวไหนใจกล้าไปดีกระโนหลอกจนล้มไปว่าที่นี่กรุงเทพฯ เพราะเข้าขับรถอย่างไม่รู้หน้าใคร จะรถเป็นซัคค์น้ำ หรือจะสามล้อคันสวย เข้าเล่นปาดหน้าจะแร็บไปชราแร็บมา ทำเขาเราผู้โดยสารขวัญแต่กรุงเจิง มีพวกเรางานคนกรุงแต่ทำอะไรไม่ได้ นอกจากหลังจากลงจากรถก็ถ่อมน้ำลายใส่ล้อรถ หวังให้น้ำลายไปเจาะยางให้ระเบิดวิ่งไม่ได้ จะได้ผลหรือเปล่า ก็ไม่รู้เหมือนกัน แค่นี้แหละ คงคับแค้นผังลึกมาตลอดทาง เม้มพวกเรางานคนตั้งชาญว่า “สาย 8 มรณะ” , 8 อันตราย หรือจะอะไร์ก์ตาม ตั้งแต่วันนั้นจนถึงวันนี้ เราก็ยังใช้บริการมาโดยตลอด แต่ตอนนี้หลับได้ตลอดทางอีกจะด้วย

สิ่งเหล่านี้ แม้ทำให้เราเกิดความรู้สึกเหนื่อยล้า แต่ดูเหมือนว่าทุกคนไม่เคยห้อยใจ ทุกคนพยายามเรียนรู้เพิ่มเติมกับทางหนี้ไม่ได้ และพยายามเติมที่เพื่อทำอุปสรรคเหล่านั้นให้กล้ายเป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องสนุก โดยพวกเรางานคนน้ำพุดคุย เล่าเรื่องถึงความมัน ความสะใจ วินาทีที่รู้ทึกด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เมื่อตนกับเราได้แบ่งปันความอ่อนล้าเหล่านั้นให้กับเพื่อน ๆ ได้รับรู้ และช่วยกันแก้ปัญหาภัยต่อไป

“แรกเริ่มหากลุ่มเป้าหมาย เสมือนได้น้าสิ่งล้ำค่า

พวกเรารอ่อนล้า ปนด้วยความสูญสัมฤทธิ์

จะเสนอไกล หรือใกล้ เมื่อเจอเชอ หายเหนื่อยพลัน

ได้พับสิ่งล้ำค่า เหล่านั้น ก็คือ เชอ”

เมื่อเป้าหมายของเรา คือ สิ่งล้ำค่า กว่าจะได้มาซ่างและหนีอยู่อ่อน กว่าจะพบเจอซ่างและยกเย็น เมื่อเราได้พบสิ่งล้ำค่าเหล่านั้นแล้ว สิ่งที่เราต้องทำต่อไปก็คือ ถอนอมสิ่งเหล่านั้นเอาไว้ ให้เหมือนกับของรักของหวงที่จะต้องอยู่คู่กับเราไปจนกว่าวันเวลาที่เรายังคิดว่าสิ่งเหล่านั้นยังเป็นสิ่งล้ำค่าสำหรับพวกเรา

สำหรับการเรียนรู้เมื่อเริ่มลงพื้นที่ เรียนรู้จากพื้นที่ของผู้ช่วยนักวิจัยทั้ง 8 ชีวิต จากที่เริ่มด้วยความไวเดียงสา คือ ความไม่รู้ จนสั่งสมกล้ายมาเป็นประสบการณ์ที่จะหาจากที่อื่นไม่ได้ ทั้งในเรื่องของทีม และการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ถึงจะยากลำบาก มีข้อจำกัดอย่างไร เท่าไหร่ก็ตาม พวกเราก็จะสู้คุยคุยกันอยู่เสมอ ตามคำที่ว่า “อ่อนล้า เพื่อนما แบ่งปัน”

จากเม็ดดิน... สร้างอิฐ... ปั้น... หล่อ... ก่อเป็นตึก

เม็ดดินที่มีลักษณะเหมือนพอจะปั้นได้ ด้วยสติปัญญาของมนุษย์เราโดยได้แสวงหา ก้อนดินมาจากที่ต่างๆ แล้วนำมาผสมผสาน จากนั้นก็บรรจุนวดให้ทุกสิ่งทุกอย่างเข้ากัน ซ่างปั้นอิฐจะต้องลงแรงลงใจใส่ไปในก้อนดิน เพื่อจะให้ได้ก้อนดินนั้น มีความเหนียวแน่น ไม่แตกหัก หรือหล่อแบบพิมพ์ที่จัดเตรียมไว้จะได้เป็นเนื้อเดียวกัน มีความยึดหยุ่นที่พอเหมาะสมทั้งก้อน จากนั้นนำไปปั้นได้ แล้วให้อุณหภูมิที่ต้องการ ให้ก้อนเป็นรูปทรงที่สามารถจะเคลื่อนย้ายได้ แสงแดดจะแผลเพา喙นำ ไปเม็ดดินทรายอุดไปตามแรงกล้าของแสงแห่งความร้อน จนก้อนดินนั้นสามารถจะยกหรือเคลื่อนย้ายได้ ซ่างปั้นอิฐยังต้องช่วยกันขันย้ายก้อนดินที่ตากแดดได้ที่ไปยังเตาเผาและร้อยเรียงก้อนดินให้เป็นระเบียบจัดซ่องไฟให้มีความสม่ำเสมอ กันตลอด

หลังจากนั้นก็ถึงขั้นตอนสำคัญที่ถือได้ว่าผลงานที่ดัดหนทางมาจะออกมายังรูปแบบใด ซ่างจะต้องเรียงฟืนให้มีความสม่ำเสมอตลอดทั้งเตาจากนั้นจุดไฟบ่มความร้อน แรงไฟที่ใหม่เข้าใส่ฟืนอย่างต่อเนื่องจะทำให้ความร้อนกระจายไปยังก้อนดินทุก ก้อนอย่างเท่าเทียมกัน ขั้นตอนนี้อาจกินเวลาถึง 2 – 3 วัน ถ้าก้อนดินยังไม่สุกซ่างปั้นก็จะใส่ฟืนต่อจนกว่าก้อนดินนั้นเปลี่ยนสีเป็นสีแดงหรือส้ม ซึ่งต่อมากุคนก็จะเรียกว่าอิฐหรือก้อนอิฐ ขั้นตอนทั้งหมดนี้ต้องใช้เวลาถึง 2 สัปดาห์เลยที่เดียว แต่เวลาจะเป็นตัวบอกถึงความดัดหนทางอุดสานหะของซ่างปั้นอิฐ บอกถึงแรงใจที่จะสร้างรังให้ก้อนอิฐก้อนนั้นเกิดขึ้นในโลกใบนี้ และนำไปสร้างประโยชน์ให้แก่มวลมนุษย์เราในด้านต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างอาคาร บ้านพักอาศัย หรือให้เห็นไปเลยว่ามีมนุษย์อัจฉริยะขนาดไหน ก็นำก้อนอิฐนี้และไปก่อเป็นตึกที่มีขนาดใหญ่ สูงเสียดฟ้า ทนแดด ทนฝน จนบางครั้งตึกเหล่านี้ก็เป็นตำนานไปเลยก็ได้ พอก Gedimagaik เจอมันแล้ว จะเดี่ยววิ่งลงกับมันแล้ว ตึกก็ยังอยู่กับพากเรา เจตนาของซ่างปั้นอิฐ ส่งผลไปไกลดตามกาลเวลาและถ้าอิฐออกจากเตา มีความสมบูรณ์แข็งแรงดีก็จะทำให้ตึกนั้นมีอายุที่ยืนยาวตลอดไปข้าวaganan

การทำงานเป็นทีมซึ่งโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยก็คงไม่ต่างกับการปั้นก้อนอิฐ ที่ผ่านกระบวนการต่างๆ มากนัก เริ่มต้นจากการที่ทุกคนในทีมมาจากหลายเชื้อชาติ หลายเชื้อชาติ แต่ มีความแตกต่างกันในหลายเชื้อชาติ ไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาที่เรียนมา สถาบันที่จบมา อายุ เพศ นิสัยใจคอ หรือแม้ประสบการณ์ที่แต่ละคนได้เคยทำงานก่อตั้งกันอย่างสิ้นเชิง ความคิดต่างกันของบุคลากรที่เข้าร่วมกันทำงานเป็นทีมก็เหมือนเม็ดดินที่มาจากหลายเชื้อชาติ แต่ เมื่อมารอยู่ร่วมกันพากเราเริ่มก่อร่างสร้างตัว สร้างองค์กร สร้างทีม ให้มีความเข้มแข็งในทุกๆ เรื่อง แน่นอนมันไม่ได่ง่ายอย่างที่พากเราคิดและจินตนาการเสนอไป ด้วยความต่างกันในสาขาวิชาที่เรียนมากับงานที่จะต้องการทำร่วมกัน พากเราจำเป็นต้องเข้าอกมาเข้าใจ ซึ่งการที่จะเข้าใจจะไม่ได้ในแต่ละคนก็ช้าเร็วไม่เท่ากันอีก ผู้นำทีมหรือสมาชิกที่อยู่ร่วมกันอาจต้องช่วยอธิบายทำความเข้าใจในประเด็นนั้น หรือแม้แต่การพูดเตือนช้าๆ

ในระยะแรกสมาชิกพากเราคิดถือได้ว่าปรับตัวยังไม่เข้าที่ ความรู้สึกนึกคิดเมื่อถูกเพื่อนร่วมงานออกมายังตัวเองและพูดช้าๆ บางครั้งก็อาจไม่พอใจแล้วจะใจจะเกิดขึ้นต่อไปอีก แน่นอนความรู้สึกไม่ดีที่มี

อารมณ์เป็นทุนเบื้องต้นหนึ่งละ ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน อาจจะมาจากการไม่พอดีส่วนตัวเลยก็เป็นได้ แต่ด้วยความตั้งใจร่วมกันตั้งแต่เบื้องต้นที่ช่วยกันร่วมสร้างทีมให้มีความเป็นปึกแผ่นมีความกลมเกลี่ยกัน ที่สำคัญถือได้ว่าเป็นหัวใจเลยก็ว่าได้เน้นก็คือการมีเจตนาดีให้กัน เจตนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานเพื่อให้ทีมสามารถ ดำรงอยู่ได้ สมาชิกสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ชึ่งบางครั้งตัวสมาชิกเองก็ไม่ได้มีความประสันต์จะให้สิ่ง นั้นเกิดขึ้น แต่ด้วยนิสัยส่วนตัวหรือการเข้าใจอื่นใด ๆ หรืออีกมากมาย แต่เมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็ต้องหา ทางแก้ไข ทีมควรจะเริ่มอะไรบ้าง ควรจะทำอะไร ถ้าต้องการให้ทีมดีขึ้นไป เริ่มแบบไหนเพื่อไม่ให้มีอุปสรรค ในภายภาคหน้าต่อไป

ทุกอย่างสามารถจะดำเนินต่อไปได้ ทุกคนมีส่วนร่วมกันในความคิด ร่วมสร้าง ร่วมอาศัยทีม ทุกคนมี ส่วนร่วมรับผิดชอบเป็นเจ้าของโครงการวิจัยฯ นี้ เอกลักษณ์หันหน้าเข้าหากันกระบวนการแรกที่ถูก นำมาใช้ คือ ให้ทุกคนเปิดใจว่าที่ผ่านมาไม่ได้มีปัญหาอะไรกับใคร มีปัญหาการทำงานกับอะไรบ้าง ให้ทุกคน สามารถออกมายieldให้หมดโดยไม่ต้องปิดบัง จุดประสงค์ก็เพื่อหล่อหลอมจิตใจของทุกคนในการที่จะทำงานร่วมกัน เป็นทีม ไม่ให้ระหว่างซึ่งกันและกันไม่ใจกันอีกต่อไป

ผลจากการดำเนินการตั้งกล่าวทุกคนได้เปิดอกเปิดใจพูดกันให้หมด พูดกันในทุก ๆ เรื่อง สมาชิกก็เป็น ผู้ฟังที่ดี พึงกันทุกเรื่องเข่นกัน ทำให้ทุกคนกลับมาเห็นอกเห็นใจกันมากขึ้นเข้าใจเจตนาของกันและกัน ที่เห็นได้ ชัดมีหลายเรื่องในเรื่องงานก็ให้การช่วยเหลือกันอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ทุกคนในทีมพอดีมากกับผลสำเร็จ เบื้องต้นที่ออกมายieldแบบนี้

หลังจากเปิดใจกันจนหมดแล้ว จากนั้นก็เป็นการวิเคราะห์องค์กร ในทุก ๆ ด้านส่วนใหญ่ก็จะนำปัญหา ออกมายieldก่อนแล้วก็ตามด้วย กำหนดเป้าหมายซึ่งก็ง่ายมากในการกำหนดเป้าหมาย เพราะมีอยู่แล้วในการ ทำงานหลังจากกำหนดเป้าหมายแล้ว ก็เป็นการกำหนดทิศทางการทำงานให้ชัดเจน การกำหนดทิศทางในที่นี่ หมายถึงรูปแบบการทำงานซึ่ง ผู้ช่วยนักวิจัย จะต้องพึงปฏิบัติกันทุกคน แต่จะเอาในส่วนภาพรวมเท่านั้น ยัง ไม่ได้ลงไว้ในกระบวนการทำงาน รายการต่อไปก็เป็นการแสวงหากระบวนการในการปฏิบัติงาน เป็นไปใน ทิศทางในที่ทีมกำหนดไว้ มันเหมือนการกำหนดกรอบหลักเสียก่อน แล้วก็ถึงจะทำในส่วนภาคปฏิบัติใน รายละเอียด ซึ่งตรงกระบวนการนี้จะชัดเจนมาก ตรงไป ตรงมา และถือได้ว่าเป็นกติกาที่เราตกลงร่วมกันสร้าง อยู่บนเจตนาเดียวกัน เป้าหมายเดียวกัน

ทุกคนยอมรับกันและกันมากขึ้น สนใจมากขึ้น แม้จะมีบางทีบางครั้งจะมีการพูดตรง ๆ เกิดขึ้น หรือ ต้องเข้มงวดมากขึ้น ทุกคนก็เข้าใจ ก็เหมือนการตั้งแบบเปลี่ยนตัวสูงเสียดฟ้า สิ่งใดที่เป็นการบ่นthonทีม บ่น ทอนพวกร่างกาย ก็ต้องเว้นเสียจากสิ่งนั้น เรา มีความเชื่อเหมือนกันว่าถ้าทุกคนมีเจตนาดีต่องค์กรและ ผู้ร่วมงานแล้ว งานได้ ปัญหาได้ ก็จะสามารถคลี่คลายลงและสามารถจะประสบผลสำเร็จอย่างสูงสุดได้

การอยู่ร่วมกันเป็นธรรมชาติที่จะต้องมีปัญหาเข้ามาแฝงพานไม่มากก็น้อย แต่ถ้าทุกคนในองค์กรมี เจตนาจะร่วมกันทำงานให้ประสบผลตามเป้าหมาย มีเจตนาที่ดีต่อเพื่อนร่วมทีม ทุกคนมีความเข้าอกเข้าใจซึ่ง กันและกัน แน่นอนสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ความเป็นทีมที่ยั่งยืนได้ตลอดไป

ແດດອຸ່ນ ຜູ້ນແດງ

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นเมืองท่องเที่ยว มีทั้งอุทยานแห่งชาติ น้ำตก ป่าไม้ที่รื่นรมย์ ลายท่านօາຈจะคิดว่าcombeoพนมทวนที่อยู่ในเขตจังหวัดกาญจนบุรีก็คงจะมีแหล่งท่องเที่ยวและสภาพคล้ายกัน

คำເກອຕ່າງໆໃນຈັງຫວັດການຸຈນບຸຮົມແລ່ລ່ວມທ່ອງເຖິງວ່ານໍາເຢີມໝາຍຸ່ງເກືອບາຖຸກຄໍາເກອເຊັ່ນ ນໍ້າຕົກເອງວັນ
ເປັນແລ່ລ່ວມທ່ອງເຖິງວ່ານີ້ສ້ອງເສີຍຂອງຄໍາເກອຄວິສວັດ໌ ທີ່ມີນັກທ່ອງເຖິງວ່າໄປແວະໝາມໄມ່ຂາດໄມ່ວ່າຈະເປັນວັນຂອງມາດ
ຈັນທົກ-ສຸກົງ ອ້ອງວັນຫຍຸດ ເສົ່າງ-ອາທິຕິຍ ບຽນຍາກາສ ພຶ້ມພັນຄູ່ໄມ້ ນໍ້າຕົກທີ່ສ່ວຍງານສິນ້າເຊີຍວອມພໍາແລະຄວາມຮ່ວມນິ້ນທີ່
ນໍາໝາມ ຈຶ່ງເປັນສັນຕິພາບທີ່ດີ່ດູນັກທ່ອງເຖິງໄດ້ເປັນຄອງໄາດີ ດ້ານເຈົ້າສາມອອກ ຄໍາເກອສັງຂະບຸຮີ ເປັນແລ່ລ່ວມທ່ອງເຖິງວ່າ
ທາງປະວັດສາຕຽບທີ່ມີນັກທ່ອງເຖິງແວະເຢີມໝາຍຸ່ງກັນມາກອີກສັນທີ່ໜຶ່ງໜຶ່ງຕິດຕ່ອກັບເຊື່ອແດນປະເທດພໍາ ແລະຜູ້ທີ່
ໄປເຢີມໝາມດ້ານເຈົ້າສາມອອກນິກສາມາຮາກທີ່ຈະຂ້າມດ້ານຫຍາແດນໄປເຢີມໝາຍຸ່ງປະເທດເພື່ອນນ້ຳນັ້ນໄດ້ອີກດ້ວຍ
ນໍ້າພຸ່ວອນແລະນໍ້າຕົກທີ່ນັດາດ ຄໍາເກອໄທຣີຍົກ ເປັນນໍ້າພຸ່ວອນທີ່ເກີດຂຶ້ນເອງຕາມຂອງມາດ
ຜູ້ທີ່ໄປເຖິງສາມາຮາກລົງໄປແລ້ວ
ອັບຈິງເຊື່ອກັນວ່າມີສຽງພຸດໝາຍສາມາຮາກແກ້ວກາງປວດເນື້ອຍ ອັນພຸຖາກໜ້າໄດ້ ແລ້ວນີ້ຈຶ່ງມີນັກທ່ອງເຖິງວ່າໄປເຢີມ
ໝາມແລະແຊ່ງ ອັບກັນຄອງນີ້ເນື້ອງໆ

สถานที่ที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี ที่สวยงาม และร่วมรื่นไหล่ภูมิทั่วไป สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องเดินทางมายังจังหวัดกาญจนบุรี ไม่ว่าจะเป็นน้ำตก หรือป่าพันธุ์ไม้ แต่ก็มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญคือ อนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตั้งอยู่ที่ตำบลดอนเจดีย์ แหล่งท่องเที่ยวของชาวพม่า เช่น แม่น้ำ�� ที่สำคัญอยู่แห่งเดียวแต่เด่นกว่าที่อื่นคือสภากุมภาราชที่ร้อนถึงร้อนที่สุดของประเทศไทย ซึ่งมีความสามารถยืนยันได้เพราะพากเร้าผู้ช่วยนักวิจัยได้ประสบกับตัวเอง บางท่านอาจจะคิดว่าที่ไหนก็ร้อนทั้งนั้นในฤดูร้อน ก็เมื่อไทยเป็นเมืองที่อยู่ในเขตภูมิภาคที่นี่ร้อนที่สุดในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นฤดูฝนที่ฝนไม่ค่อยตกตามฤดูกาลนัก ไม่รู้ว่ามาจากสาเหตุอะไรทำให้เกิดภัยธรรมชาติที่เพาะปลูกข้าว และทำไร่ค่อนข้างเป็นอาชีพหลักของคนพื้นที่ไม่ค่อยจะได้ผลผลิตกันมากนักเวลาอุ่นเยี่ยมพื้นที่จะได้ยินผู้คนบ่นเรื่องฟ้าฝนให้ได้ยินอยู่บ่อยครั้งและสังเกตตามท้องนาท้องไร่ข้าวและพืชพันธุ์ที่เพาะปลูกไว้ก็เที่ยวแห่งด้วยหรือถ้ารอดก็ไม่สมบูรณ์ เพราะสภาพอากาศที่ร้อนตลอดปีนั้นเองซึ่งที่ฝนตกก่อนที่ฝนจะตกอากาศจะร้อนอบอ้าวมากหลังฝนตกก็ไม่ได้ช่วยให้อากาศเย็นขึ้นเลยเมื่อพ้าไปร่วงเดดออกก็กลับมาร้อนอีกเหมือนเดิม ฤดูหนาวที่อุ่นๆจะจะหนาวตามชื่อฤดูแต่ที่พนมทวนหาเป็นเช่นนั้นไม่ อากาศที่แห้งอยู่แล้วบวกกับสภาพอากาศร้อนแม้จะเป็นช่วงฤดูหนาวที่พังชื่อแล้วก็แห้งหนา แต่จะมีอากาศที่หนาวเย็นอยู่บ้างก็เป็นพักๆ ไม่กี่วันหรือหนาวอย่างมากสุดก็ไม่เกินสักป้าห์ ยิ่งถ้าเป็นฤดูร้อนด้วยแล้วอากาศยิ่งร้อนถึงร้อนที่สุดและแสงแดดแรงมากเป็นอุปสรรคหนึ่งในการทำงานเมื่อเวลาสภาพอากาศร้อนมากเครื่องปรับอากาศเย็นในรถยนต์ ก็ทำงานหนักจนไม่สามารถทำให้ลมที่ผ่านเข้ารถเย็นได้ทำงานรักษาห้องหิ้งไม่อยากออกพื้นที่

ในการออกพื้นที่แต่ละครั้ง ทีมจึงต้องเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอ ลิงที่ขาดไม่ได้คือ พัด แวนกันเดด เสื้อแขนยาว กระติกน้ำแข็ง และที่ลีมไม่ได้คือ ครีมกันแดด ครีมกันแดดก็ต้องเลือกที่มีค่าป้องกันแสง อัลตราไวโอเลตที่มากหน่อยหรือที่เรียกว่าค่า SPF ถ้าเป็นแบบพื้นฐานที่มีค่า SPF15 เห็นที่จะเข้าไม่ออก เพราะค่า SPF15 นี้เท่าที่ทราบมาจะให้ผลดีกับคนที่ไม่ต้องโดนแดดมากนัก หรือว่าโดนแดดเป็นครั้งคราวเป็นเวลาไม่นานนัก แต่สำหรับผู้ช่วยนักวิจัยที่ทำงานเก็บข้อมูล ในพื้นที่ ที่ต้องเจอกับแดดที่ร้อนจัดอยู่เป็นประจำด้วยแล้วค่า SPF 30 ขึ้นไปก็น่าจะดีกว่า หรือไม่ดีกว่านั้นก็คือต้องทำใจยอมรับกับสภาพสิ่งที่จะเปลี่ยนไปให้ได้เพราะถึงใช้ ครีมทา กันยุง ไม่ค่อยได้ผลมากเท่าเดิมที่จะให้สิ่งคงความขาวหรือไม่ให้เปลี่ยนไปคล้ำก่าว่าเดิมได้แต่ก็หากันไม่ให้โดนแดดเผาอันนี้ก็เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แม้โอกาสจะร้อนเพียงใด เรายังรู้ว่าจะปรับตัวให้ทำงานอย่างมีความสุขได้ เมื่อได้รับคำจาก ชาวบ้านก็ทำให้เราหายร้อนได้เกิดกำลังใจที่จะทำงานเก็บข้อมูลในพื้นที่ต่อไป

ເຍື່ອນ (ເຢືອນ) ມາກຊື້ນ ເຂົ້າໃຈກັນມາກຊື້ນ

ຫວັງເວົ້ອງເໜືອນກັບຄຳອິດຕິດປາກຂອງໂມເຈນາໂທຮັກພົດເຄລື່ອນທີ່ຄ່າຍໜີ່ ຜຶ່ງກຳລັງເປັນຄູ່ແໜ່ງທີ່ສໍາຄັນຂອງສອງຄ່າຍໃໝ່ ແຕ່ໄມ່ໃຊ້ວ່າຈະມີຟລໄດ້ຜລເສີຍຂອງໄກກັບເຂາງຮວກ ເປັນເວົ້ອງເກີຍກັບສາມາຊີກໃນໂຄງກາງ ຕ່າງໜາກທີ່ການເຂົ້າໄປເຢື່ອມຳໃໝ່ຂໍ້ມູນແຕ່ລະຄວັງ ຕ້ອງອາສີຍຄວາມອດທນ ຄວາມເຂົ້າໃຈແລະຮູ້ວ່າເງື່ອນໄຟຕ່າງໆ ກັບຄວາມເປັນອຸ່ດຕາມວິສີ່ຈາກບ້ານນັ້ນ ເປັນຍ່າງໄວຕ່າງໜາກ ຍຶງຈະທຳໃຫ້ເຮົາເຂົ້າຫາກລຸ່ມເປັນໝາຍໄດ້ໂດຍມີອາສພລາດນ້ອຍທີ່ສຸດ ເພື່ອລົດຄວາມສູ່ລູ່ເສີຍຫລາຍອ່າງທີ່ຈະຕາມມາ

ກາຮລັງພື້ນທີ່ເກັບຂໍ້ມູນໃນແຕ່ລະຫຼຸດວິຈີຍມີເວົ້ອງຮາວມາກນາຍ ທີ່ເປັນປະສບກາຮົນສໍາຫຼວບທີ່ມີມານຸກຄົນໃນເວລາຕ່ອມາຈະເກີດປະໂຍ້ໜົນຕ່ອກການທຳການໃນພື້ນທີ່ໄດ້ຍ່າງດີ ເຮັມແຮກຕັ້ງແຕ່ຮູ້ວ່າສາມາຊີກໃນໂຄງກາງ ດື່ອໝົງຕັ້ງຄວງຕາມຮາຍໜີ່ທີ່ໄດ້ຈາກໂຮງພຍາບາລກັບສຕານີ້ອນນັ້ນຍື່ນເຂົ້າກົດຕາມທີ່ມີມານຸກຄົນທີ່ຈະເກີດຕາມໄໝພບວ່າແຕ່ລະຄນອຍຸ່ນທີ່ໃໝ່ກັນບ້າງ ຈຶ່ງທຳໃຫ້ທີ່ມີມານຸກຄົນມີເວົ້ອງຮາວມາເລົາສູ່ກັນພັ້ງອູ່ໄມ່ຂາດ ດ້ວຍ່າງທີ່ຈະເລົາໃຫ້ພັ້ງຕ່ອໄປນີ້

ຕາມປົກຕິຊີວິທີ່ຈາກບ້ານທີ່ໄປມັກເກີຍຂໍ້ອອງ ດື່ອກາຮື້ອສິນຄ້າເງິນຜ່ອນ ໄນວ່າຈະເປັນເສື້ອຳຝ້າ ຂອງໃໝ່ໃນຄວັງເວົ້ອນສາຮັດ ຮ້ວຍແມ່ແຕ່ກູ້ຍື່ນເງິນ ບຸກຄຸລທີ່ພວກເຮົາບັນຍິ່ນໃນໜຸ່ມໜຸ່ນຕື່ອ ພັນກົງນານຂາຍຄ້າເຮືອກໃຫ້ທັນສມຍໜ່າຍວ່າ ເໜລົ່ມແນນ ສັ້ນາ ດື່ອເປັນພວກເໜລົ່ມຂາຍຂອງວ່າຈັ້ນເກອະ ເມື່ອໄປເຢື່ອມຳໃໝ່ຂໍ້ມູນທີ່ບ້ານ ໃນຂ່ວງແຮງໆ ມັກຖຸກຈາກບ້ານເຂົ້າໃຈວ່າເປັນເໜລົ່ມມາຂາຍຂອງຫົວໝາສັງຂອງ ມາເກັບເງິນຄ່າຜ່ອນຮາຍເດືອນທຳນອັນພັ້ນ ເພື່ອນບ້ານຂອງຜູ້ໃໝ່ຂໍ້ມູນກົມຈະສົງສ້າຍອູ່ເປັນປະຈຳ ຈະມາຄາມຜູ້ໃໝ່ຂໍ້ມູນວ່າຄົນພວກນີ້ເປັນໄຄຣ ມາຂາຍຂອງໄຣ ເຂົ້າໄປໝຸ່ມໜຸ່ນຫລາຍຄວັງແລ້ວຢັ້ງໄມ່ວ່າຍົມື່ຄົນສົງສ້າຍທຸກຄວັງໄປ ເຮັກວ່າເຄື່ອງໝາຍກະຮວງສາຮາຣຸນສຸຂ້າງຈາກໂຮງພຍາບາລໄມ້ໄດ້ຂ່າຍຂອງໄວມາກເທົ່າໄໜ່

ການທີ່ຜູ້ໜ່າຍນັກງານຈີຍດື່ອກະເປົກກັບແພີມໄປດ້ວຍ ຍັງມີລັກຜະນະທ່າທາງເໜືອນເໜລົ່ມ ເພີ່ງແຕ່ໄມ່ໄດ້ເສີ່ດີຜູກເນັດໄກທ່ານັ້ນເອງ ທີ່ມີມາຈຶ່ງຕ້ອງພຍາຍາມອົບປາຍວ່າມາຈາກໄກນ ອ່າງໄວ ແນວ່າດ້ວຍຫຸ້າຂ້າງຮອດໂຮງພຍາບາລຈະໄມ່ຂ່າຍມາກແຕ່ຄຳຕອບວ່າມາຈາກໂຮງພຍາບາລ ຈະຂ່າຍໄດ້ມາກເພວະໝາງບ້ານຈະເສື້ອຄື່ອນໜ່ວຍງານທາງຮາຊາກວາ

ເວົ້ອງການຈຳໜ້ອງຈົງຂອງຄົນໃນບ້ານ ກົດເປົກເວົ້ອງ ໃນຂ່ວງແຮງຂອງການເຢື່ອມຳບ້ານຜູ້ໃໝ່ຂໍ້ມູນ ດ້ວຍມີ້ອື່ນໃຈໃນມື້ອົດລົ່ມວ່າຈະເປັນພວກເໜລົ່ມ ແຕ່ດ້ວຍມີ້ພົບຕ້ອງສອບຄາມກັບໄຄຣບາງຄົນໃນບ້ານ ທີ່ຈະເປັນຄຸນຍາຍອາຍຸມາກແລ້ວ ກົມກົມໄມ່ຄ່ອຍຈຳວ່າຫລານໜີ້ອະໄໄບບ້ານ ດື່ອໝົງແຕ່ໜີ້ເລີນທີ່ເຮັກກັນທີ່ໄປ ພອທີ່ມີມານຸກເຂົ້າໄປກາມວ່າມື່ຄົນໜີ້ນີ້ຍື່ນໜີ້ໜ່ອຍໆໃໝ່ ຄຸນຍາຍຕອບວ່າ “ໄມ່ມີ້ຮອກ ທີ່ບ້ານນີ້ໄມ່ມີ້ອື່ນໜີ້ໜ່ອກ” (ຍັງຄົງຢືນຢັນ) ທີ່ມີມານຸກເຂົ້າໄປກາມວ່າມື່ຄົນໜີ້ນີ້ຍື່ນໜີ້ໜ່ອຍໆໃໝ່ ທີ່ມີມານຸກເຂົ້າໄປກາມວ່າມື່ຄົນໜີ້ນີ້ຍື່ນໜີ້ໜ່ອຍໆໃໝ່ ພົບຕ້ອງສອບຄາມກັບໄຄຣບາງຄົນທີ່ໄປກາມວ່າ “ອ້າວ ເອັນຮອກເຫຼວ່າ ຂ້າໄມ່ເຄຍຸ້້າເລີຍ” ເປັນອັນວ່າເຮັບຮ້ອຍດີທັງສອງຝ່າຍ

ໜີ້ຄົນໜ້າກັນກົດເປັນເວົ້ອງປົກກັບຫົວໜ້າກັນທີ່ມີມານຸກເຂົ້າໃຈວ່າສໍາຫຼວບທີ່ມີມານຸກ ຍັງມີນາມສກຸລເດີຍກັນເອົກຕ່າງໜາກ ເມື່ອເວົ້ອງເກັບຂໍ້ມູນທີ່ຕັ້ງຄວງ ພອດີ່ຮັບຮາຍງານວ່າມີ້ໝົງທີ່ອື່ນນີ້ ນາມສກຸລນີ້ຕັ້ງຄວງໄດ້ມາຝາກຄວງແລ້ວ ນໍາທີ່ຕ້ອໄປຂອງທີ່ມີມານຸກຄື່ອງຄຳຕິດຕາມຄົນຫາໃນໜຸ່ມື້ບ້ານຕາມທີ່ອູ່ທີ່ໄດ້ມາ ເພື່ອກວບຕໍ່ແໜ່ງແລະສຕານກາພັບຈຸບັນ ເຂົ້າໄປໃນ

หมู่บ้านคันหาเท่าไหร่ก็ไม่พอ ข้อมูลที่ได้คือหนิงชื่อ – นามสกุลนี้เป็นแม่น่าย และไม่ได้ตั้งครรภ์ตามที่แจ้ง แต่ อีกไม่นานปรากฏว่า มีชื่อหนิงคนที่ตามหนานี้ไปผลต์ที่ห้องคลอดโรงพยาบาล พอเข้าเยี่ยมจึงได้ความว่า ใน หมู่บ้านนี้มีซึ่อกับนามสกุลซึ้กันสองคน ยังดีที่ไม่กล่าวหาแม่ยายคนนั้นว่าตั้งห้องเดียวกัน

เวลาผ่านไปเรื่องเดียวนี้เด็กๆ ในโครงการฯ อายุ 2 ขวบไปแล้ว หนิงตั้งครรภ์ตอนลังคลอดมักจะ อยู่กับบ้านเลี้ยงลูก ไปไหนไม่ค่อยได้ ทำให้การเข้าเยี่ยมเพื่อเก็บข้อมูลแต่ละชุดไม่ติดขัดอะไร ถึงตอนนี้เริ่ม เคลื่อนที่กันสะดวกมากขึ้น เจ้าตัวเลิกเดินเหินกันได้แบบทั้งนั้น ดังนั้นเมื่อพวกร้าวไปเยี่ยมทั้งแม่และลูกนักไม่ อยู่บ้าน อีกทั้งกระແສการมีติดตามด้วยความนิยมอยู่ทั่วทุกหนแห่ง ไม่ใช่ว่ามีทุกวันแต่จะสลับกันไป อย่างเช่น หมู่บ้านนี้มีติดตามด้วยกันทุกวันจนท์กับวันพุทธสบดี อีกหมู่บ้านมีทุกวันอังคารกับวันพุทธสบดี เช่นกัน หมู่บ้านทางโน้นมีทุกวันพุธกับวันศุกร์ วันเสาร์-อาทิตย์ใช้ว่าเป็นวันหยุดนัดครับ สองวันนี้ยิ่งมีกำลังซื้อมากแต่ อาจจะจำไม่หมดว่าแต่ละที่มีติดตามนัดวันไหนบ้าง แต่ขออภัยนั่นว่ามีครบทั้งเจ็ดวันตลอดสัปดาห์หมุนเวียนกันไป

ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งเป็นพ่อค้าแม่ขาย บางครอบครัวยึดอาชีพนี้ตระเวนไปทั่วทุกแห่งที่มีติดตามด้วย หมุนเวียนไปเรื่อยๆ บางที่ยังข้ามพื้นที่ไปอีกอำเภอ ก็มี อีกจำนวนหนึ่งเป็นผู้ชื่อ บางครั้งพวกร้าวไปตรวจสอบ ก็ เห็นผู้ให้ข้อมูลซึ่งของอยู่บ่อยครั้ง แต่ไม่ใช่ว่าจะต้องเข้าไปสัมภาษณ์ข้อมูลในตอนนั้นเลย ต้องนัดให้มีเวลา เหมาะสมเสียก่อนจึงจะไม่เป็นการรบกวนชีวิตปกติของสมาชิก

อาชีพเกษตรกรรมเกี่ยวกับถุงกากลเพาะปลูก ดังนั้นการเข้าเยี่ยมจึงต้องคำนึงถึงเรื่องนี้ด้วย ถ้าช่วงไหน ทำนา ปลูกอ้อย ทำสวนผัก ก็มักไม่อยู่บ้าน ถึงแม้จะห่วนข้าวเสร็จแล้วแต่ก็ต้องมั่นไปใส่ปุ๋ย ดูแลเรื่องน้ำเข้า ที่นา เป็นต้น เรื่องอย่างนี้เรามากจะต้องเลี่ยงไม่ให้เกิดการสูญเสียอย่างที่กล่าวไว้ตั้งแต่แรก คือ ต้องมีค่าเช่า รถ ในกรณีที่ต้องไปคนละเส้นทาง ค่าน้ำมันรถ หรือแม้แต่แผนงานที่ต้องไปเบียดกับงานในช่วงเวลาปกติ ที่ สำคัญคือเกี่ยวกับช่วงอยากร้องเด็กที่ต้องเข้าไปเก็บข้อมูลให้ทันตามที่กำหนดไว้

การนัดหมายเป็นเรื่องจำเป็นในกรณีดังกล่าว เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายไม่เสียผลประโยชน์ เป็นต้นว่า สมาชิกที่ต้องทำงานโรงงาน บางครั้งต้องเข้างานช่วงป้ายังมีเวลาว่างในช่วงเช้า การนัดจึงต้องอาศัยเงื่อนไข นี้ แต่ไม่ใช่ว่าต้องไปปลูกตั้งแต่เช้าตรู่เลย หรือถ้าบางรายย้ายไปทำไร่ทำสวนพื้นที่อื่นชั่วคราว 2-3 เดือน อย่างนี้ก็จำเป็นต้องเสียเวลาเข้าไปเยี่ยมใหม่โดยการฝากรัดไว้ เช่นกัน หรือสอบถามจากญาติพี่น้อง บ้าน ใกล้เคียงว่าจะกลับมาอีกเมื่อไหร่ ยุคนี้การสื่อสารเข้าถึงมากขึ้น หมายเลขอโทรศัพท์มือถือก็ยังดี ทำให้ทราบ ข่าวต่างๆ ที่เราต้องการ เรียกว่า **ไปเยี่ยม (เยือน)** กันบ่อยขึ้น เพื่อความเข้าใจกันมากขึ้น

งานวิจัยในพื้นที่นี้ ทำให้เราเรียนรู้วิธีชีวิตแบบชาวบ้านว่าเป็นอย่างไร การเข้าถึงให้เหมาะสมกับ ภัยทางเศรษฐกิจจะช่วยให้การทำงานราบรื่น มีความสุขกับการทำงาน เราจะไปหวังให้ผู้ให้ข้อมูล อยู่เพื่อรอให้ ทีมงานเข้าไปเยี่ยมในแต่ละช่วงเวลาที่เรากำหนดขึ้นย่อมเป็นไปได้ยาก เพราะเท่าที่กล่าวมานี้เป็นเพียงแค่ ตัวอย่างส่วนหนึ่งในบรรดาประสบการณ์หลากหลายเท่านั้น ที่จะช่วยสอนเราว่า ต้องรู้จักสังเกตสิ่งต่างๆ สังเกตสถานการณ์ที่เอื้อให้กับการทำงานได้เป็นอย่างดี

คำกล่าวที่ว่า “**รู้เข้า รู้เรา รอบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง**” เป็นข้อคิดหนึ่งที่ช่วยเตือนทีมงานว่า หากไม่ประสบผลสำเร็จกับงานบางชิ้น เรายังต้องพยายามสังเกตข้อผิดพลาด แต่ไม่ได้บอกว่าต้องรู้จักเข้าไปเยี่ยม เป็นร้อยครั้ง เพียงแค่อาศัยหลักการดังกล่าวทำงานของเรา “**รู้เข้า รู้เรา เข้าเยี่ยมหลายครั้ง ต้องพบสักครั้ง**” เวลาผ่านไปนานวันเข้า เด็กในโครงการฯ เริ่มโตขึ้นเป็นหนุ่มน้อย สาวน้อย ต่อไปคงจะตามตัวได้ยากขึ้น กว่าเดิม ทั้งนี้การย้ายไปทำงานในกรุงเทพฯ หรือตามหัวเมืองใหญ่ มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น พ่อแม่บางคนหวังให้ลูกได้เรียนหนังสือในโรงเรียนดีๆ ในเมือง การย้ายถิ่นก็ต้องเกิดขึ้น และเรา ก็ต้องหาวิธีติดตามงานได้

น้ำพริกลงเรือ (ลำเดียวกัน)

น้ำพริกลงเรือ รสชาติแสนอร่อย มีทั้งเผ็ด เปรี้ยว หวาน และเผ็ดที่ผสมกลมกลืนกันอย่างลงตัว แต่กว่าจะได้น้ำพริกถ้วยหนึ่งมานั้นต้องหาเครื่องปูรุ่งตั้งมากมาย ไม่ว่าจะเป็นพริก กระเทียม น้ำปลา น้ำตาล ฯลฯ รวมถึงเครื่องเคียงที่กินกับน้ำพริกด้วย

การทำงานก็ เช่นเดียวกัน การที่จะมาช่วยงานกันนั้นทุกคนต่างที่มา ต่างพื้นเพและความเป็นอยู่ อุปนิสัยใจคอแตกต่างกัน เนื่องมาจากครอบครัวที่ไม่เหมือนกัน บ้างก็เป็นพริก (เผ็ดมากเขียว) บ้างก็เป็นกะปิ (เค็ม ๆ หอม ๆ ดี) เป็นกระเทียม (รสชาติแปลง ๆ ดี) เป็นน้ำปลา (กลิ่นแรงเหลือเกิน) เป็นน้ำตาล (หวานจนมดยิ้ม) และจะต้องมาพูดให้ได้น้ำพริกที่แสนอร่อย 1 ถ้วย นั้นทำอย่างไร

การทำงานของโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยเช่นเดียวกัน เป็นโครงการขนาดใหญ่ใช้ระยะเวลาที่ยาวนานมาก การทำงานต้องอยู่ร่วมกันในพื้นที่ ทำงานกันเป็นทีม ต้องร่วมทุกข์และร่วมสุขกันเสียเป็นส่วนใหญ่ งานทุกอย่างจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันจึงจะประสบผลสำเร็จ

ไม่มีครรภ์กันมาก่อน ทุกคนผ่านการคัดเลือกจากสำนักงานกลาง มีการทดสอบหลายครั้งรวมถึงมีการทดสอบจิตวิทยาด้วย ทุกคนที่มาทำงานโครงการนี้จะต้องผ่านการทดสอบข้อเขียน สอบความรู้ทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์ สอบสัมภาษณ์ และสุดท้ายคือการทดสอบจิตวิทยา ซึ่งเป็นการทดสอบและวัดอะไรบางอย่างที่มีผลกับการทำงาน ฉันเป็นคนหนึ่งที่ผ่านขั้นตอนเหล่านี้มา ไม่ใช่เรื่องง่ายและก็ไม่ยากเกิน ความสามารถบวกกับความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะเอาดีทางด้านงานวิจัย วันแรกที่มาที่โรงพยาบาลอำเภอพนมทวน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เราจะต้องมาใช้ชีวิตอยู่ตลอด 24 ปี ฉันไม่รู้จักใครเลยแม้แต่คนเดียว แต่ที่รู้มาบ้างคือฉันจะต้องพักกับเพื่อนร่วมงานอีก 5 คน มันเดาไม่ถูกจริง ๆ ว่าแต่ละคนจะเป็นอย่างไรกันบ้างนะ อาจจะเคยพบกันมาบ้างซึ่งที่รายงานตัวที่กระทรวงฯ (กระทรวงสาธารณสุข) แต่ก็ไม่ได้มีการคุยกันมากนัก แค่คุ้มให้และทุกคนก็แยกย้ายกันไป จนมาถึงวันนี้วันที่ทุกคนจะต้องขยับข้าวของจากบ้าน จากหอพักที่เคยอยู่มาพักอาศัยอยู่ที่สำนักงานที่อยู่ภายในโรงพยาบาลแห่งนี้

วันแรกที่เริ่มทำงานนั้นฉันมีความรู้สึกว่าเหมือนเราทุกคนรู้จักและสนิทสนมกันมาเป็นอย่างดี ความรู้สึกตอนนั้นเหมือนเราเคยทำงานหรือร่วมงานกันมาก่อน เราเริ่มพูดคุย ยิ้ม หัวเราะกันอย่างมีความสุข และการทำงานในแต่ละวันของเรานั้นจะต้องไปทำงานนอกโรงพยาบาล คือออกพื้นที่เก็บข้อมูล ชีวิตโดยส่วนใหญ่ของพวกราจะอยู่บ้านเรา (รถประจำโครงการ) เราต้องเจอกันทุกวัน อยู่บ้านรถคันเดียวกัน มีอยู่วันหนึ่งรถที่พวกรา弄นั้นต้องเบรคเพื่อหยุดรถให้กับรถบีบดีกรมทางหลวง (ผู้ว่า) ผ่านช่วงเวลาที่รอให้เจ้าผู้ว่า นั้นเดินผ่านฉันก็มีความคิดอย่างหนึ่งขึ้นมาว่า เออหนอ..นอกจากอาชีพทำไร่ทำนาแล้วชาวบ้านแล้ว นี่เขายังนิยมทำอาชีพเลี้ยงวัวอีก อาจเป็นเพาะปลูกพืชพื้นที่แล้ว ๆ นี้คงจะไม่เหมาะสมกับการเพาะปลูกชาวบ้านเข้าจึงหันมาเลี้ยงวัวกัน แต่ทันใดนั้นเพื่อนคนหนึ่งก็พูดขึ้นมาว่า “เนื้อจะไปกินจัง” เมื่อได้ยินอย่างนี้ทำให้ฉันรู้สึกว่า เออนะบางทีภาพที่เรามองหรือสิ่งที่เรากำลังคิดอยู่บางครั้งคนที่กำลังมองมันอยู่ เช่นเดียวกับเรา

อาจจะคิดไม่เหมือนกับเรา ก็ได้ อย่างเช่นเพื่อนมองเห็นว่าที่เดินอยู่ก็นึกถึงเรื่องกินขึ้นมา หรืออาจเป็น เพราะช่วงเวลาันนี้ใกล้เวลาอาหารมื้อกลางวันก็เป็นได้ อาจจะกำลังหิว หลังจากนั้นก็มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์เรื่องผู้ว่า กันต่อ เพื่อนอีกคนก็พูดขึ้นมาว่า “ ทำไมเจ้าของมันไม่ดูแลนะ ปล่อยให้มันมาเดินบนถนนเดียวรถก็ชนเขา หรอก ” และก็มีเสียงตอบจากเพื่อนอีกคนว่า “ ถ้าวิชั่นมันตาย เราก็แบกขึ้นท้ายรถเอกสารลับไปทำกับข้าวตอนเย็นสิ ” เห็นไหมเรามองเห็นผู้ว่าพ้อๆ กันแต่เราคิดไม่เหมือนกันสักคน บังก์ห่วงเรื่องความปลอดภัยของมัน บังก์นึกไปถึงเรื่องกิน นึกกันไปต่างๆ นานา

การใช้ชีวิตอยู่บนรถด้วยกันทุกวัน เรา ก็จะเห็นอุปนิสัยของเพื่อนแต่ละคนอย่างชัดเจน เช่น เพื่อนบาง คนก็ชอบที่จะเอาร่องรอยมาเล่าให้พากเราฟังกันได้ตลอดทาง เพื่อนบางคนขึ้นรถเมื่อไรก็หลับเมื่อนั้น ก็รถของเรามาเป็นรถแนวด้านท้ายมีพื้นที่สำหรับเก็บของที่ใช้ในการเก็บข้อมูลพากเครื่องซึ่งน้ำหนัก เครื่องวัดความขยะ แต่ถึงแม้เนื้อที่จะแคบอย่างไรเพื่อนเราบางคนสามารถจัดให้มันเป็นที่สำหรับลงไปนอนได้สบาย คราวที่ไม่ได้นอนก็อ่านเข้าไปสิ อ่านหนังสือนั้นเองไม่ว่ารถจะตกหลุมหรือเลี้ยวซ้ายขวา ก็ยังมีเพื่อนเราที่ไม่ยอมปล่อยให้เวลาผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ หนังสือที่อ่านส่วนใหญ่จะเป็นประเภทหนังสือพิมพ์เพื่อไม่ให้เราเป็นคนที่ตกข้าวหรือไม่ทันเหตุบ้านการเมือง และยังมีอีกหลายกิจกรรมที่จะเห็นได้จากบนรถ

ตั้งแต่เข้าจนถึงเย็นบางครั้งเย็นจนถึงตีกางวันเรายังนั่งทำงานอยู่ด้วยกัน นอกจากทำงานในพื้นที่รถแล้ว สำนักงานเรายังต้องมีกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันอีก เช่น กิจกรรมที่เราทำร่วมกันเป็นประจำคือการรับประทานอาหารด้วยกัน เรา ก็จะซื้อกับข้าวจากตลาดมา คราวที่มีความสามารถหรือมีฝีมือทางด้านการทำอาหาร ก็จัดการทำไว้ แต่โดยส่วนใหญ่เราจะซื้อยกัน บางคนก็หันผ้า บางคนก็หันหมู คราวมีฝีมือก็เป็นผู้ปูจุ่นไป เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยเราก็จะมานั่งรับประทานด้วยกัน กับข้าวในแต่ละมื้อของเรารออยู่กปากรถทุกวัน พอร์ทประทานเสร็จเราก็มีเวลาล้างจานด้วยกัน วันนึงเราจะมีเวลาล้างจาน 2 คนโดยวิธีที่บุติธรรมที่สุดคือจับสลาก เมื่อรับประทานอาหารกันแล้ววันไหนมีงานที่ต้องทำร่วมกันในตอนกลางคืน พากเรา ก็พร้อมกันที่ห้องทำงาน เสียงของพากเราจะดังจนพยาบาลที่อยู่ในช่วงกลางคืนบอกว่าไม่เหงาเหมือนมีเพื่อนอยู่ด้วย หลายคนสงสัยว่าพากเราทำอะไรกัน ช่วงกลางคืนบางครั้งเราจะทำสรุปผลการปฏิบัติงาน บางครั้งก็นำข้อมูลที่เก็บมาตรวจนสอบเพื่อพร้อมที่จะส่งคืนยังผู้มีอำนาจที่ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

การทำงานโครงการวิจัยนี้ โดยส่วนใหญ่เราใช้เวลาอยู่ด้วยกันตลอด แต่ละคนก็มีความชอบที่แตกต่างกัน เป็นธรรมชาติเรื่องที่ขัดแย้งกันอยู่บ้าง แต่ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นพากเราทำงานโดยยึดหลักทำงานให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะเราทำงานโดยมีเป้าหมายขันเดียวกันคือ ทำงานวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูล นำมาใช้ประโยชน์ให้กับประเทศไทย หนึ่งอาทิตย์เราต้องทำงานอยู่ด้วยกันตลอด 6 วัน เราจะมีวันหยุด สำหรับพักผ่อนกันคนละ 1 วัน เดือนหนึ่งเราจะได้หยุดกันคนละ 4 วัน แต่ถ้าใครไม่อยากหยุดอาทิตย์ละ 1 วัน ก็จะสะสมไว้หยุดติดกันเลย 4 วัน นั้นเป็นข้อตกลงกันระหว่างเรา ฉันเลือกเวลาแบบหลังคือหยุดเดือนละ 4 วัน เนื่องจากกลับไปเยี่ยมบ้าน เพื่อนๆ ที่ได้ร่วมงานกันแต่ละคนก็ไม่ใช่คนในพื้นที่ อยู่ต่างจังหวัดกันทุกคนแต่ก็ได้มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างลงตัว

การอยู่ร่วมกันในโครงการวิจัยระยะยาวนี้ได้สอนอะไรมาเกี่ยวกับชีวิตการทำงาน ฉันได้เรียนรู้ เรื่องการเสียสละ เรื่องการอดทนอดกลั้น และได้เรียนรู้ความชาติของมนุษย์ตามความเป็นจริง

กอดคอ กันไว้

เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าการทำวิจัยมีหลายแบบ ทั้งที่เป็นการวิจัยที่ใช้ระยะเวลาสั้น ๆ เป็นเวลา 2-3 เดือน หรือเพียงปีเดียว และการวิจัยระยะยาวที่ใช้เวลาติดตามเก็บข้อมูลเป็นเวลาหลาย ๆ ปี เนื่องจากการเก็บข้อมูลที่พากເຈາກလັງທຳກັນອູ່ນີ້ เป็นการทำวิจัยที่ติดตามพัฒนาการของเด็กไทยตั้งแต่ยังอยู่ในท้องแม่ไปจนถึง 24 ปี ซึ่งถือว่าเป็นการทำวิจัยที่ใช้เวลานานมากที่เดียว และเนื่องจากในประเทศไทยของเราไม่มีใครเคยทำวิจัยระยะยาวแบบนี้มาก่อน จึงถือได้ว่าเป็นงานวิจัยชิ้นแรกในประเทศไทยที่ใช้เวลาภานานถึงขนาดนี้ โครงการจึงพิถีพิถันในการเลือกผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อทำหน้าที่เก็บข้อมูลระยะยาวนี้ พากເຈາກต้องผ่านการคัดเลือกโดยการทดสอบหลากหลายขั้นตอน และถูกส่งมาเก็บข้อมูลในพื้นที่ อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี นี่จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้ชีวิตร่วมทุกข์ร่วมสุขกันของสมาชิกในทีม

สมาชิกในทีมของเราริเริ่มแรกมีทั้งหมด 6 คนด้วยกัน เมื่อเริ่มมาทำงานก็มีการแนะนำโครงการกับทางพื้นที่ เช่น นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ที่ทางทีมจะติดต่อประสานงานทั้งในและนอกโรงพยาบาลทุกคน เราเริ่มทำงานกันโดยไม่มีตัวแบบใด ๆ เราเริ่มช่วยกันวางแผนรากฐานระบบการทำงาน

โดยเริ่มจากการเข้าไปทำงานในพื้นที่ มีการระดมสมองและกำลังเพื่อค้นหากลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ (หญิงท้อง) โดยการติดต่อประสานงานกับทางโรงพยาบาล เพื่อขอรายชื่อ กลุ่มเป้าหมายที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลในเขต อ.พนมทวน และโรงพยาบาลนอกราชการที่อยู่รอบ ๆ

นอกจากนั้นเรายังต้องเข้าไปค้นหากลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ด้วยตนเองโดยขอความร่วมมือจากสถานีอนามัย อสม. และ ผู้ให้ข้อมูล พากເຈາກต้องค้นให้พบกลุ่มเป้าหมาย และเข้าไปเก็บข้อมูลเมื่ออายุครรภ์ 28 สัปดาห์ขึ้นไป แล้วนัดมาตรวจเมื่อ 34 สัปดาห์ขึ้นไป การเก็บข้อมูลมีระยะเวลาเป็นตัวกำหนด(อายุครรภ์) ทำให้พากເຈາกต้องทำงานกันhamรุ่งห้ามค่า เริ่มงาน 8.00 น. กลับ 6 โมง – 2 ทุ่ม เป็นอยู่ประจำทุกวัน

ในช่วง 3 เดือนแรกแบบไม่มีวันหยุดสำหรับพากເຈາกเลย เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีกำหนดคลอดเพราะตัวไม่ออกไปเก็บข้อมูล กลุ่มเป้าหมายก็จะคลอดก่อนที่จะได้ข้อมูลนั้น จนพากເຈາกบางคนเริ่มห้อแท้ อ่อนล้า แต่ถึงแม้จะมีอุปสรรค เช่น ต้อง เปลี่ยนหัวหน้าทีมคนใหม่ งานเยอะมาก ๆ ถึงขนาด 6 คนยังทำไม่ทัน ถูกกลุ่มเป้าหมายปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือ งานล้นมือจนไม่มีเวลาพักผ่อน ชีวิตส่วนตัวต้องให้กับการทำงานทั้งหมด พากເຈາกยังคงให้กำลังใจซึ่งกันและกันจนสามารถกลับมาทำงานให้สำเร็จลงได้ดี

เนื่องจากเราต้องใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน (เห็นหน้ากันตั้งแต่ เช้า-เย็น) เกือบ 24 ชั่วโมง เมื่อคนเราต่างจิตต่างใจ มาจากพื้นที่แตกต่างกัน ก็ต้องมีการทะเลาะเบาะแบ้งกันบ้าง ไม่ว่าจะทะเลกันเล็กน้อยหรือถึงรุนแรง แต่ถ้าไม่ทะเลกันนี่จะเป็นเรื่องแปลก ถึงแม้พากເຈາกจะเสียน้ำตาเพื่อกันและกันอย่างไวมากแค่ไหน เมื่อถึงที่สุด จุดหนึ่ง ความเป็นทีม ความรัก ความผูกพัน ก็สามารถทำให้พากເຈາกรวมตัว และอยู่ร่วมกันได้ เพื่อให้เราไปถึงจุดหมายเดียวกัน

เมื่อกลุ่มเป้าหมายคลอด พวกราก็ต้องติดตามกลุ่มเป้าหมายจากแม่ไปเป็นลูก ซึ่งก็มีเวลาเป็นตัวกำหนดการทำงานของพวกราชเช่นเดย ถ้าเขตในความรับผิดชอบของครมีเด็กคลอดภายในวันนั้นหลายคน คนนั้นก็ต้องทำงานหนักเป็นพิเศษ พวกราชแต่ละคนจะมีช่วงเวลาที่ต้องทำงานชนิดที่อยากแยกตัวเป็นหอยๆ คนเพื่อทำงานให้ทันในวันเดียว ถึงแม้มีเด็กคลอดแล้วเราจะติดตามเด็กเป็นช่วงเวลาทุก 6 เดือนหลังคลอด แต่พวกรากยังต้องมีชีวิตการทำงานและความเป็นอยู่ เช่นนี้ จนพวกราคนหนึ่งถึงกับถอดใจลับบ้านไป แต่เมื่อจะขาดสมาชิกไป 1 คน พวกราชที่เหลือก็ยังคงให้กำลังใจซึ่งกันและต่อไป พวกราชได้คิดปรับปรุงวิธีการทำงานแบบใหม่ที่ทำให้ได้ครบทั้งปริมาณงาน ทันเวลา และให้พวกราชมีเวลาพักบ้าง พวกราชจึงตกลงกันโดยจัดตารางเวลาในการใช้รถ 1 คนใช้รถ 1 วัน ไม่ต้องแบ่งกับครัว ถ้างานเยอะมาก ๆ ก็ขอแรงเพื่อนคนที่ไม่ได้ใช้รถออกไปช่วยโดยการจัดเส้นทางการเดินทางเพื่อปล่อยเพื่อนไว้ทำงานตามบ้านผู้ให้ข้อมูล วิธีการทำงานแบบใหม่นี้ทำให้งานสำเร็จตามที่วางแผนไว้ ประยุต์เวลา และพวกรากมีเวลาพักผ่อนบ้าง ส่วนวันหยุดพวกราชตกลงกันว่าถ้าคระหุดก็ขอให้มีกรอบต่องานที่ตนเองรับผิดชอบ แต่ถ้ามีหุรุดจำเป็นต้องหยุด พวกรากฝากราชให้เพื่อนช่วยทำได้ หรือถ้าเกิดไม่สบายขึ้นมาแบบกะทันหันระหว่างทำงานพวกรากจะสามารถที่จะทำแทนกันได้ ทั้งนี้ขึ้นกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

จากเหตุการณ์ที่ผ่านเข้ามาทั้งในเรื่องการทำงานและชีวิตส่วนตัว ทำให้สมาชิกในทีมได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้ชีวิตการทำงานดำเนินไปได้ดีพร้อม ๆ กับชีวิตส่วนตัว เรียนรู้ในการทำงานเป็นทีม และเรียนรู้ความเป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเองและสมาชิกในทีมแต่ละคนการเรียนรู้นี้ส่งผลให้พวกราชสามารถประคับประคองช่วยเหลือซึ่งกันและกันในยามที่คนใดคนหนึ่งในทีมมีปัญหาหรือเกิดความท้อแท้ ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้พวกราชทั้งทีมสามารถฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหลาย และมุ่งไปสู่เป้าหมายที่เราตั้งไว้ด้วยกัน

ກວ່າຈະຮູ້ຈັກກັນ

ในความเป็นจริงแล้ว การที่คนแปลกหน้าที่ไม่เคยรู้จักกันหรือไม่เคยเห็นหน้ากันมาก่อน จะสร้างสัมพันธ์ โดยการพูดคุยโดยฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายค้นหาความจริงและความลับ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายถูกหลอกและถูกค้นหา โดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ นั่นคงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากอย่างเหลือเกิน เพราะคงไม่มีคนแปลกหน้าคนใด จะให้ความไว้วางใจยอมพูดจาเปิดเผยข้อมูลที่เป็นส่วนตัวให้กับคนแปลกหน้าผู้มาเยือนได้รับรู้ในทันทีทันใด เรื่องราวเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายกลุ่มผู้ช่วยนักวิจัยอย่างพากเพียร ความท้าทายไม่ได้ตั้งรอดให้เราเข้าไปเยือนเมืองไอล์กีได้ แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเข้าไปเยือนโดยพร้อมเพรียงกัน และในขณะเดียวกันพากเพียรทุกคนต่างก็ต้องช่วยกันค้นหา ค้นคว้า พิจารณา สรุปและทดลองใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อเอาชนะ “ความเป็นคนแปลกหน้า” ระหว่างกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มของเราว่า ให้จงได้ เพื่อให้ได้งานที่มีคุณภาพตามเวลาที่เป็นตัวกำหนด

ในการดำเนินงานเก็บข้อมูลในพื้นที่ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของเราต้องเป็นกลุ่มเดียวตลอดอายุการศึกษา อีกทั้งพกเราไม่ใช่คนในพื้นที่นั้น เราจึงทำงานเหมือนการเริ่มนับจากศูนย์ และความท้าทายด้านแรกคือการค้นหากลุ่มเป้าหมาย เพื่อชักชวนเข้าร่วมโครงการ (หรือพูดง่าย ๆ ว่า ชักชวนให้เป็นผู้ยินยอมให้ข้อมูลการศึกษา) แม้ว่ากลุ่มเป้าหมายจะมีอยู่จริงในพื้นที่ อีกทั้งยังมีข้อมูลพื้นฐานของแต่ละราย เช่น ชื่อ นามสกุล และที่อยู่ หรือมีกลุ่มผู้นำชุมชนที่อำนวยความสะดวกอย่างมาก แต่ก็เป็นการยากในการค้นหา

อุปสรรคในการค้นหานั้นมีมากมายให้เราร่วมกันฟ้าฟัน และพร้อมร่วมแก้ไขในระหว่างการค้นหา กลุ่มเป้าหมาย เช่น ถนนหนทางในการเข้าหากลุ่มเป้าหมายไม่ได้สะดวกสบายเหมือนทางหลวงแผ่นดิน ทั้งหลาย บางครั้งอาจจะเจอกันน้ำดื่นซึ่งหน้าฝน ผู้คนลุ่งในซึ่งหน้าแล้ง เมื่อเข้าไปถึงพื้นที่แล้วไม่พบกากลุ่มเป้าหมายตามที่มีในข้อมูล รายชื่อ นามสกุลผิด บ้านเลขที่หรือที่อยู่ผิด ชื่อสกุลเมื่อยุ่งจริงแต่ไม่พบในหมู่บ้านที่เข้าไป กลับไปโผล่อกหุ่นบ้านหนึ่ง หรือบางรายพบก็กีบสายแล้ว เช่นต้องเก็บข้อมูลบางชุดก่อนที่จะกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาที่เป็นอยู่ตั้งครรภ์จะคลอด แต่เจอบนเมืองเหลือเวลาอีกไม่กี่วันจะคลอด หรือบางรายเจอก็ต่อเมื่อปรากฏรายชื่อ ณ ห้องคลอดของโรงพยาบาลแล้ว นอกจากนี้อุปสรรคเบื้องต้นที่ไม่ได้คาดคิดก็มีบ้าง เช่น รถหรือพาหนะที่ใช้อยู่ทุกวัน อาจจะเป็นเพราะว่ามันเหนื่อยประท้วงหรือย่างไง แต่เม้นท์มักจะเสียในเวลาที่เราเร่งรีบทำงานเสียทุกครั้ง ขับ ๆ ไปก็ยังรัว แอร์เสีย ประตูปิด/เปิดไม่ได้ หรือถ้าเป็นหน้าฝนก็ติดหล่ม รถสตาร์ทไม่ติด หรือแม้แต่ไม่มีพนักงานขับรถ ทุกอย่างเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคของพวกร้าในการค้นหา กลุ่มเป้าหมาย

อุปสรรคของด้านแรกมีได้จบลงเพียงเท่านั้น ถึงแม้ว่าพวกเราจะค้นหากลุ่มเป้าหมายจนเจอแล้วก็ตาม ที่ เรายังต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทั้งทางวากา และทางภาษาออกมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มความสามารถ ศาสตร์ทางภาษาที่พวกเรานำมาใช้ดังแต่ต้นจนทุกวันนี้ก็คือ ความนอบน้อม หรือพูดอีกอย่างก็คือ เราทำตามคำใบราชที่สั่งสอนไว้ว่า “ไปให้รู้จักลา มาให้รู้จักให้ว” ซึ่งวิธีนี้เชื่อว่าใช้ได้ผลกับทุกราย สำหรับงานที่เราทำกันอยู่อย่างน้อยกลุ่มเป้าหมายก็ลดความเครียด ความตกใจที่มีต่อกันแลกหน้าอย่างพวกเรา เป็นความ

ไกรว่างใจแทน และหลังจากนั้น คำว่า “คนแปลกหน้าก็จะหายไป และลดน้อยลงอย่างไม่รู้ตัว” นอกจากนั้น วิธีการไปลา มาให้ไว ที่พวกราทำกันอยู่เป็นประจำนี้ ช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ กลุ่มเป้าหมายไปในทางที่ดีโดยทางอ้อม นั่นก็คือ กลุ่มเป้าหมาย ไม่มีการเขินอายที่จะยกมือไหว้ตอบเรา แต่กลับกลายเป็นฝ่ายที่ยกมือไหว้เรา ก่อนเสียทุกครั้ง ทั้งที่แต่ก่อนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จะมือแข็ง ขาดน์ ต่อพฤติกรรมเหล่านี้

หลังจากลดความร่วงเฉือนหนึ้นเรื่องของกลุ่มเป้าหมายลง ได้บังกลุญขึ้นต่อไปที่จะต้องนำออกมานำใช้ก็คือ ศาสตร์ทางวิชา ชี้งศาสตร์นี้ไม่ได้หมายความถึงวิชาที่ไฟร่าอ่อนหวาน น่าฟัง จนทำให้กลุ่มเป้าหมายเคลิบเคลี้มไป เพราะเราไม่ใช่พนักงานขายของที่ต้องโฆษณาชวนเชื่อจนเกินความพอดี แต่เราต้องอธิบายให้กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจ ว่าเรามาทำอะไรที่นี่ และทำอะไรบ้าง เขาจะได้รับประโยชน์อะไรกลับไปบ้างจากการทำงานวิจัย แต่ถึงกระนั้นการอธิบายที่เสนอถือว่าเป็นที่ต้องการ ให้สัมฤทธิ์ผลเสียที่เดียว นี่เองจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ล้วนเป็นบุคคลที่ขาดโอกาสทางการศึกษา การอธิบายที่ค่อนข้างเป็นทางการที่พวกรานำมาใช้ในเบื้องต้นจึงไม่ค่อยเป็นผล มีเหตุการณ์ที่ชวนให้อดข้ามไม่ได้ อาทิ เช่น มีผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่ง นั่งฟังเสียงงานทำท่าเหมือนรู้แล้วเข้าใจเป็นอย่างดีเมื่อเราแนะนำและซักขวานเข้าร่วมโครงการ แต่ยังทำท่าพยักหน้า หึ่ง ๆ แต่สุดท้ายพอยุดจบเรามาว่ามีข้อสงสัยอะไรบ้างใหม่ เขายืนหน้าตา郁闷 ยิ้มอย่างจีด ๆ พร้อมกับบอกเราว่า พูดใหม่อีกรอบได้ใหม่ ผู้ให้ข้อมูลบางคนต้องวิงไว้ตามสามีมานั่งฟังด้วย เพราะเหตุผลที่ว่าจะได้รับรู้ร่วมกัน มีเหตุการณ์ที่กลุ่มเป้าหมายคิดว่าเราเป็นสาวมิสทีน พนักงานขายประกัน ที่ทำเอาพวกรายมิ่งไม่หุบเลยที่เดียว อย่างไรก็ตามกลุ่มเป้าหมายของเรามีหลายลักษณะมาก จนยากที่จะอธิบายหรือแยกแยะได้ มีทั้งกลุ่มที่อยากรู้และเข้าร่วมโครงการมาก เพราะเพื่อนบ้านก็เข้าร่วม และขอบคุณที่โครงการมีอะไรมาแจก ขอให้ถ้ามาถูก เดี๋ยนพร้อมที่จะตอบหมดทุกคำถาม จะยากง่าย เป็นส่วนตัว เรื่องลึกซึ้ง ซ่อนเร้นมากขนาดไหนก็ตาม บางกลุ่มก็เข้าร่วมโครงการเพราะยังไงก็ได้ ประมาณว่า “ท่านมาเรารู้จัก ท่านไปเราก็เคย ๆ” หรือกลุ่มประเภทนี้ก็ว่ากันว่า คือกลัวทุกอย่าง กลัวว่าจะถูกหลอก กลัวว่าจะได้รับอันตราย กลัวเสียเวลา เป็นต้น ชี้งกลุ่มนี้จะต้องใช้เวลาค่อนข้างนานในการแสดงเจตนารวมถึง และความจริงใจ หรือแม้กระทั่งกลุ่มหวานอมขมกลืน จะปฏิเสธเข้าร่วมก็ไม่กล้า จะเข้าร่วมก็เกรงใจ กลุ่มนี้สร้างความยุ่งยากในการดำเนินงานอย่างที่สุด เพราะเข้าไปพบจะไม่ค่อยเจอก มีโอกาสหลบเราเมื่อไร ไปทันที แหมทำเอาเราหดหู่ เราถูกทำตามหน้าที่ก็เท่านั้น

เนื่องจากเราทำงานให้โครงการที่เป็นการศึกษาระยะยาว การดำเนินงานจึงไม่ได้ทำแล้วจบไปในแต่ละวันเพียงเท่านั้น แต่ยังต้องسانสัมพันธ์ต่อกลุ่มเป้าหมายของเราต่อไปเรื่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ ศาสตร์ที่เรานำมาใช้ก็คือ ความจริงใจ และความสม่ำเสมอ จริงใจอย่างไรนั่นหรือ นั่นก็คือ การแสดงความจริงใจให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ว่า เราทำทุกอย่างด้วยความตั้งใจจริง เพื่ออนาคตของชุมชน แสดงความเป็นมิตรอย่างจริงใจและเป็นธรรมชาติ ไม่มากไปจนกลุ่มเป้าหมายกลัว หรือไม่น้อยไปจนกลุ่มเป้าหมายเกรง และมิตรภาพจะต้องไม่จบลงในสนา�เก็บข้อมูลเท่านั้น แต่เราซึ่งมีภาระที่ต้องسانต่อไปในทุกที่และพร้อมทุกเวลาที่จะอະเจอกลุ่มเป้าหมายโดยบังเอิญหรือตั้งใจ นั่นคือความสม่ำเสมอ ในขณะเดียวกันเรายังต้องใช้สมองอีกชิ้นหนึ่งมาเพื่อกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายไว้เป็นแฟ้มใหญ่ ข้อมูลประกอบไปด้วย

ชีวิสกุล ทั้งนี้ ชีวิสกุลเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิสกุลของผู้ให้ข้อมูล ที่อยู่ รูปร่างหน้าตาเป็นสำคัญ ลักษณะนิสัย ความเป็นอยู่วิถีชีวิตในครอบครัว อาชีพ ส่วนใหญ่อยู่บ้านเวลาใด สามารถเข้าหาได้สะดวก ช่วงเวลาใด

อย่างไรก็ตามจากที่กล่าวมา เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการแสดงให้เห็นภาพว่าการที่เราต้องการที่จะศึกษาในเรื่องใด ๆ ก็ตามโดยเฉพาะการวิจัยที่ต้องอาศัยข้อมูลดิบจากกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลจำนวนมาก ต้องอาศัยเวลา การมุ่งเน้นที่จะทำเพื่อเนื้องานอย่างเดียวคงจะเป็นไปไม่ได้ แต่เราต้องให้ความสำคัญกับผู้ให้ข้อมูลอย่างยิ่ง เพราะถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีบุญคุณต่อการศึกษาอย่างที่สุด และก่อนที่เราจะได้รับข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นส่วนตัวของเข้าได้ เราต้องซ่างจดจำสนใจ และใส่ใจในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเขาก่อน ต้องทำด้วยใจจริง มีความนอบน้อมทั้งทางกายและวิชา รวมถึงความสม่ำเสมออย่างพอดี และที่สำคัญต้องรักษาความลับของกลุ่มเป้าหมายยิ่งกว่าความลับของตน เพราะกว่าที่เราจะรู้ และกว่าที่จะเข้าชนะใจคนแปลกหน้าคนหนึ่ง ได้นั้นต้องอาศัยเวลาและความอดทนอย่างที่สุด

สร้างทีมด้วยความเข้าใจกันและกัน

การทำงานวิจัย โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย นอกจากจะอาศัยความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่าง และของชุมชนแล้ว ยังต้องอาศัยทีมผู้ช่วยนักวิจัยเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงชาวบ้านได้เป็นอย่างดี

ลักษณะของทีมงานโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยในพื้นที่อำเภอกรรณวน จังหวัดขอนแก่น คือ การรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำให้เกิดความเป็นทีมที่เข้มแข็ง ทุกคนในทีมต้องสามารถทำงานได้ในหลาย ๆ ด้าน และทุกคนมีเป้าหมายของการทำงาน เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าทุกคนในทีมทำงานร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวและมีภารกิจที่จะต้องทำเพื่อให้บรรลุถึงภาพผันของการทำงานร่วมกัน ทีมจะมีสิ่งนี้ได้นั้น ต้องอาศัยความคุ้นเคย การสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้ง แต่ละคนจะมีการแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน (Job Description) ทุกคนจะทราบภาพของงานโดยรวม และสามารถทำงานในส่วนอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย นอกเหนือความรับผิดชอบได้ตามสมควร

ในฐานะที่ฉันเป็นผู้ช่วยนักวิจัย ทำหน้าที่เก็บข้อมูลในพื้นที่คุณหนึ่ง ฉันอยากรเล่าประสบการณ์การทำงานเป็นทีมตั้งแต่เข้ามาทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยนักวิจัยประจำพื้นที่อำเภอกรรณวน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เคยทำงานวิจัยระดับหมู่บ้าน และหรือผู้ที่คิดจะเข้ามาทำงานวิจัยระยะยาว

กลางเดือนพฤษจิกายน พ.ศ. 2543 เป็นวันแรกที่ผู้ช่วยนักวิจัยทุกคนซึ่งผ่านการทดสอบมาเป็นอย่างดี มารายงานตัวในพื้นที่ปฏิบัติงาน คือ โรงพยาบาลสมเด็จพระบูพาราษกรรณวน ฉันจำวันนั้นได้ดี เป็นวันที่อบอุ่นไปด้วยกลิ่นอายของความอบอุ่นและความรักจากเพื่อนฝูง พ่อแม่ พี่น้อง และญาติ ๆ ที่พากันมาส่ง ลูกหลาน มากดูว่าอยู่กันอย่างไร โดยเฉพาะพ่อแม่ของพวกราจะมีความเป็นห่วงวิตกกังวลมากกว่าตัวลูก ๆ

ทีมของเรามีทั้งหมด 7 คน เป็นหัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัย 1 คน ผู้ช่วยนักวิจัยด้านชุมชนและสังคม 1 คน ผู้ช่วยนักวิจัยด้านครอบครัว 5 คน เราแบ่งการทำงานออกเป็น 2 เขต คือเขตเหนือกับใต้เพื่อสะดวกในการใช้รถ ออกพื้นที่ ทุกคนต่างก็พยายามศึกษาและทำความเข้าใจในงานและบทบาทหน้าที่ของตนเองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างของตัวเองเพื่อให้เข้ากับทีมไปพร้อม ๆ กับการลงมือทำงานจริง

ในช่วงแรกของการทำงานในทีมนั้นดูทุกอย่างเร่งรีบไปหมด เราทำงานแข่งกับเวลาในแต่ละวัน เพื่อให้ทันกับการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงของแบบสอบถาม ด้วยลักษณะของงานที่ทำอยู่มีระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ทำให้พวกราในทีมเกิดความเครียดและบางครั้งก็กลัวให้เกิดปัญหาขึ้นภายในทีม ซึ่งก็เกิดจากการทำงานความไม่เข้าใจกัน กับความเห็นอุยล้าในแต่ละวันหลังกลับมาจากหมู่บ้าน เวลาพักผ่อนมีน้อย

งานของพวกรามีได้สิ่งสุดลงในวันนั้นเหมือนอย่างคนทำงานทั่วไป แต่พวกราจะนั่งตรวจสอบข้อมูลที่เก็บมาได้ในแต่ละวันจนถึงคืนหรือตีหนึ่งเพื่อส่งข้อมูลต่อในวันรุ่งขึ้น มีอยู่ครั้งหนึ่งฉันกับน้องผู้ช่วยนักวิจัยอีก 3 คนออกเก็บข้อมูลในหมู่บ้านแล้วไปนอนหลับที่บ้านหลังที่พวกราเข้าไปสัมภาษณ์ ช่วงนั้นเป็นหน้าร้อนช่วงเดือนมีนาคม ซึ่งหน้าร้อนที่อีสานนั้นใครๆ ก็รู้ว่าอากาศเป็นอย่างไร ได้ตั้นลำไยคือบริเวณที่สัมภาษณ์ข้อมูล น้องผู้ช่วยนักวิจัยคนหนึ่งนั่งถ่านข้อมูลส่วนฉันน้องผู้ช่วยนักวิจัยอีก 2 คน ล้มตัวลงนอนอยู่

ข้างๆ แล้วก็ผลอนหลับไปนานเท่าได้ไม่มีใครรู้ มาตรฐานสีกตัวอักษรที่เมื่อได้ยินเสียง “คุณหมอดื่น ขึ้นไปนอนเทิงเสื่อน ม่องนี้เดดส่อง” (คุณหมอเป็นคำเรียกของชาวบ้านที่เรียกพวกรา ทั้งๆ ที่พวกราบอกว่าไม่ใช่หมอ รู้สึกอย่างที่ถูกเรียกแบบนั้น) ตื่นขึ้นมาสีกัวอยมาก แต่เจอกหายเห็นอยู่ร้อมจะทำงานต่อได้ในช่วงบ่าย เห็นอยู่แค่ไหน พวกราสู้

ทุกวันหลังจากกลับเข้ามาจากการหมู่บ้าน ไม่ว่าจะมาถึงเวลาไหนทุกคนจะต้องกินข้าวเย็นพร้อมกันที่โต๊ะอาหารภายในบ้าน ที่เป็นแบบนี้ เพราะพวกราลงขันกันผูกปันตอกับโรงครัวของทางโรงพยาบาล ฉันรวมทั้งผู้ช่วยนักวิจัย ทั้ง 7 ชีวิต ก็ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในบ้านหลังเดียวกัน พวกราใช้ชีวิตร่วมกันแบบจะ 24 ชั่วโมงไม่ว่าที่ทำงานหรือที่บ้าน หลังจากที่กินข้าวกันอิ่มแล้วจะมีประชุมกัน พูดคุยถึงปัญหาที่พบในแต่ละวันและวิธีแก้ไขปัญหา รวมทั้งเรื่องตกลงที่พับเจอนำมาเล่าทำให้พวกราหายเหนื่อยจากการทำงานได้ หรือเรื่องอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับงาน

สำหรับฉันแล้วการได้เข้ามาทำงานในพื้นที่อำเภอกรรณวน เป็นเวทีที่ทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้เรียนรู้ระบบการอยู่ร่วมกันเป็นลักษณะพื้นของครอบครัวเดียวกัน มีการใช้ชีวิตร่วมหมู่รู้ซึ้งถึงแนวคิด วิธีการทำงานของแต่ละคน รวมทั้งชีวิตส่วนตัวอื่นๆ ที่มีการพูดคุยถ่ายทอดกัน ภารต่อสู้ ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ นานา

ทีมงานผู้ช่วยนักวิจัยของโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยพื้นที่อำเภอกรรณวนซึ่งมีผู้ปฏิบัติงานเพียง 7 คน การสื่อสารส่วนใหญ่ที่ใช้สร้างความเข้าใจภายในทีมเป็นการบลีกษาหารือในประเด็นที่พบ ปัญหานั้นจะเป็นการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ แต่ถ้าประเด็นไหนที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยทีมเอง จะมีการประชุมกับผู้จัดการภาคสนามหรือทีมนักวิจัยหลัก เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของนักวิจัยหลักว่าควรจะทำหรือไม่ กระทำในสิ่งใดๆ จากบทบาทหน้าที่และความร่วมมือร่วมใจอย่างเข้มแข็งของคนในทีม ทำให้การดำเนินงานในพื้นที่ประสบความสำเร็จต่อเนื่องมาได้ด้วยดี แม้จะพบกับปัญหาและอุปสรรคหน้าที่

ความเหมือนที่แตกต่าง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคอีสาน หรือทิวابสูง ล้วนเป็นนามเรียกชานของพื้นที่ส่วนหนึ่งของประเทศไทย ความคิดแรกที่ผุดขึ้นในสมองของหลายคนเมื่อกล่าวถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คงหนีไม่พ้นความแห้งแล้ง ทุรกันดาร การคมนาคมที่แสนจะลำบากบากกับข้องแคมที่ได้จากการเดินทางบนถนนหลายสายซึ่งเป็นเพชั่นที่กำลังนิยมกันในปัจจุบัน นั่นคือ ผสมสีแดง สีฟุ่น ขึ้นอยู่กับสภาพถนนที่ใช้เดินทางว่าเป็นถนนลูกวัง หรือถนนทราย แต่ขอเน้นว่าสีผสมที่ได้จะเป็นธรรมชาติดีมาก

ไม่ว่าภาคอีสานในความคิดของใครจะเป็นอย่างไร แต่สำหรับฉันแล้วภาคอีสานเป็นพื้นที่ที่ฉันรู้สึกผูกพันและไม่อยากจากไปไหนเลย เพราะที่นี่เป็นบ้านเกิดเมืองนอนของฉัน เมื่อเป็นผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ จำเป็นจะต้องเดินทางที่นี่ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่บ้านเกิดแต่ด้วยความเหมือนกันในหลายอย่าง เช่น สภาพภูมิประเทศ อากาศ ภาษา วิถีชีวิต และลักษณะสิ่งของผู้คนทำให้รู้สึกเหมือนได้อยู่บ้านตัวเอง การทำงานทุกอย่างคงราบรื่น และไม่มีปัญหาอะไร

แต่ในความเป็นจริง หลังจากที่ได้ลงพื้นที่และทำงาน ผ่าน “สองร้อน” และกำลังจะย่างเข้าสู่ “สามหนาว” ทำให้ฉันได้ทราบว่า ความเหมือนที่ฉันรู้สึกในตอนแรกยังมีความแตกต่างอีกมากที่น่าค้นหา เช่น ในด้านภาษา ฉันก็คุณหนึ่งล่าที่เป็นลูกอีสานขนาดแท้และมีความรู้และความตั้งใจเรื่องภาษาอีสานไม่แพ้คนอื่น ๆ แต่สำหรับการเก็บข้อมูลงานวิจัยความสามารถแคนนี้ยังไม่เพียงพอ ต้องมีไหวพริบ และพัฒนาความสามารถด้านภาษาอยู่ตลอดเวลาไม่ใช่นั้น จะไม่สามารถเลือกคำตอบที่ถูกต้องได้ ซึ่งผู้ช่วยนักวิจัยจะต้องใช้ความสามารถสุดๆ เพื่อจะสามารถสื่อความหมายของคำถามและเข้าใจคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลตอบกลับมาและสามารถลงคำตอบในแบบสอบถามได้ ปัญหาในการสื่อสารภาษาอีสานเป็นภาษาอีสานแบบชาวบ้านนี้ เป็นเรื่องยาก สร้างร้อยร้อยและเสียงหัวเราะให้ผู้ช่วยนักวิจัยได้ในยามหนึ่งอย่าง จึงขอเล่าพอดีว่า

เมื่อเราถามแม่ของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวประวัติครอบครัวในชุด ๐๒

ฉัน “ยายมีโรคหรือเปล่า”

ยาย “ไม่มี”

ฉัน “แล้วตา(ผัวยายนี่)ล่ะ”

ยาย “อย..ตาก้มองบ่อใครร่เห็นแล้ว เท่าแล้ว” (ฮา)

ช่วงเด็กอายุ ๓ เดือนจะมีการติดตามพัฒนาการเด็กจากการดูการติดปฏิทินพัฒนาการที่ฝากแม่เด็กไว้ ซึ่งปฏิทินนี้มีคำเรียกที่ใช้ประจำ คือ “ปฏิทินสีเขียวของลูก” ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะเข้าใจ และเจ้าปฏิทินสีเขียนนี้จะแสดงถึงความสามารถให้บ่อยครั้ง เช่น เมื่อไปคุยกับผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งซึ่งมีลูกอายุ ๓ เดือน พอกล่าวถึงบ้านเมื่อทักษะยกันตามธรรมเนียมแล้ว เราก็ขอให้เข้าเตรียมอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการให้ข้อมูล หนึ่งในนั้นแน่นอนต้องมี “ปฏิทินสีเขียว” เรากับกันว่า

“ไปเอาปูปูทินสีเขียว มานำเด้อค่ะ” เขาคุ้นลูกจุ่งเข้าบ้านไปหยิบปูปูทินที่ใช้คุ้นที่ของธนาคารแห่งหนึ่งและมีพื้นสีเขียวจริง ๆ ด้วยมารวังให้ แต่เราไม่ทันได้พูดอะไรเขาก็รีบวิ่งไปเอาน้ำเย็นจากอีกบ้านหนึ่งมาให้ เรายังคงเดินทางนั่นทำให้เราหายไปได้นาน

อีกเรื่องจากข้อมูลชุด ค. 3 เดือน มีคำถ้ามถึงความบ่ออยในการรับประทานอาหารแต่ละชนิด

เมื่อถามว่า “รับประทานผลไม้บ่ออยเพียงใด” แตรีบีการถามจะถามต่อเนื่องมาจากการคำถามอื่นๆ คือ ปลา กิ่ง เนื้อสัตว์ เมื่อถึงผลไม้ก็จะถามแค่ “แล้วผลไม้ล่ะ” เกือบทุกบ้านจะได้รับคำตอบว่า

“บ่ออยได้กินเลย โดน ๆ ถ้าได้กินเทือ” ทั้งๆ ที่รับบ้านมีต้นมะม่วง กล้วย และไม้ผลหลายชนิดรายรอบเมื่อเจอครั้งแรกก็จะตกใจแล้วถามไปใหม่ว่า

“อ้าวแล้ว พากลัวย หมากสีดา นำบ้านนี้ล่ะ บ่อได้กินตีค่ะ” เกือบทุกบ้านก็จะตอบเช่นกันว่า

“โอ้ะ อันนี่กินชุมมีล่ะค่ะ เอ้า ชุมนี่ มันแม่นผลไม้ออยดี” และยิ่ง งใหม่ล่ะ เพราความเข้าใจของชาวบ้านก็คือ ผลไม้ หมายถึงไม้ผลที่มีชั้งกิโลขายในห้องตลาดทั่วไปหรือมีในรูปตามหนังสือเรียนเด็ก เช่น ส้ม เงาะ มังคุด ไม่ใช่หมากผลที่พลองได้ตามสวนเช่นนี้ หากผู้ช่วยนักวิจัยไม่ซ่างสังเกต หรือ วันนั้นเกิดอาการเบลอ คำตอบที่ได้ในข้อนั้นก็คือ “ไม่เลย” นั่นเอง

นอกจากนี้ก็มีคำถ้ามเกี่ยวกับการกินขนมหวานที่ใช้ภาพท้อฟี่หลาสีเป็นสื่อแทน ผู้ให้ข้อมูลตอบว่า “ไม่ให้ลูกกินลูกอมอยู่แล้ว และมองหน้าผู้ช่วยนักวิจัยทุกครั้งที่ถาม คล้ายๆ กับเข้าใจว่าเราไม่เชื่อว่าลูกเขามา กินท้อฟี่ และจะตอบยืนยันว่า

“อ้าย บ่เดยให้กินจักเกือดออกชุมนี่ ลูกออม แข่วมันสีแมง” เราต้องยกตัวอย่างว่า แล้ว ขนมໄใช ขنمปัง ผู้ให้ข้อมูลจึงบอกมาว่ากินตั้งแต่กี่เดือนมาแล้ว บางคนพอเราแกะภาพท้อฟี่ไปติดให้ก็จะมองหน้าเรางและถามว่า

“กินได้แล้วติดคนหมอ ลูกออมนี่” แล้ว อ้าย ต้องอธิบายกันยา

คำถ้ามเกี่ยวกับสุขอนามัย เช่น ชุด ค 1 เดือน ซึ่งถามเรื่องการทำความสะอาดเสื้อผ้าเด็กก็จะพบคำตอบสนุกๆ ซึ่งไม่สามารถนำมาลงในคำตอบได้ แต่สร้างรอยยิ้มให้เสมอ เช่น

“ท่านซักผ้าด้วยอะไร” เมื่อแปลเป็นภาษาอีสานจะได้ว่า

“ใช้หินหยังซักผ้าลูก หรือ เօอาหินหยังซักผ้าลูก” คำตอบที่ได้ชวนให้ยิ้มแตกต่างกัน เช่น

“ใช้มีอค่ะ” “ใช้กระละมะมังค่ะ” บางคนที่มีน้อยใจในความทุกข์ยากของตนเองก็ตอบแ่มมาด้วยว่า

“อ้าย...กระไชมีอีลักษะ บ่มีเงินซื้อเครื่องซักผ้าดอก เสียนกะชำนี” บางคนตอบด้วยความภูมิใจว่า

“ใช้เครื่องซักผ้าค่ะ” และที่เด็ดสุดก็คือ

“ใช้พอ(พอ)อินอยฯ นีลະซัก” มีไม่เกินเท่านั้นที่สามารถตอบแล้วได้คำตอบชัดเจนเข้าใจตรงกัน

การทำงานวิจัยภาคสนาม นอกจากผู้ช่วยนักวิจัยจะต้องมีความสามารถด้านภาษาถิ่นถึงแม้ว่าจะเป็นภาษาที่ผู้ช่วยนักวิจัยมีความชำนาญในการใช้ เพราเป็นภาษาที่ใช้มาตั้งแต่เกิด แต่ผู้ช่วยนักวิจัยยังต้องมีความรอบรู้ ซ่างสังเกต และมีความสามารถในการสื่อความหมายของคำถาม และเข้าใจคำตอบที่เคยตอบ

กลับมา เพื่อให้สามารถลงคำตอบที่ถูกต้องลงในแบบสัมภาษณ์ อันจะเป็นข้อมูลที่สมบูรณ์และมีคุณภาพเพื่อจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาประเทศต่อไป

ไม่ว่าจะเป็นเขา เคอ หรือฉัน...เราคือทีม

การที่คนหลายคนมาอยู่ร่วมกันต่างคนต่างทีมมา ต่างคนต่างความคิดแล้วต้องมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันทั้งที่ทำงานและที่บ้าน ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะต้องอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข แต่ไม่ใช่เรื่องยากเกินไปที่พวกเราจะทำได้ เพราะการที่มาทำงานวิจัยระยะยาวนี้พวกราต้องทำด้วยกันเป็นทีมและด้วยความจำกัดในหลาย ๆ เรื่อง ทั้งที่อยู่ที่ทำงาน และเพื่อให้งานดำเนินไปได้ด้วยดี พวกราแต่ละคนจึงต้องมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และต้องปรับตัวเข้าหากัน ปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดสิ่งดี ๆ ในการทำงาน และการอยู่ร่วมกัน เพราะพวกราต่างก็รู้ดีว่า พวกราต้องอยู่ร่วมกันอีกนาน

สำหรับทีมการทำงานโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยที่อยู่ในพื้นที่远离กรุงเทพฯ จังหวัดขอนแก่น จะมีผู้ช่วยนักวิจัยอยู่ 7 คน ซึ่งตอนแรก ๆ ที่เปิดโครงการมาเริ่มลงพื้นที่นั้น ทีมของพวกราคนนั้นมีกันอยู่ 6 คน เป็นหญิงล้วน และพวกราได้พักอยู่ที่บ้านพักของโรงพยาบาล อยู่ด้วยกันทั้ง 6 คนในบ้านหลังเดียวกัน แต่ต่อมามีน่านพิหัวหน้าทีมได้างานที่อื่นจึงออกไปจากโครงการ และพวกราก็ได้หัวหน้าทีมคนใหม่มา คราวนี้เป็นผู้ชาย แต่พี่หัวหน้าทีมคนที่สองนี้ได้พักที่บ้านอีกหลัง แยกจากพวกราที่เป็นผู้หญิงล้วน ตอนแรกที่พวกราลงพื้นที่ และพวกราต้องมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันที่บ้านหลังเดียวกัน และยังต้องมาทำงานด้วยกันอีก เมื่อئอนว่า จะต้องใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันตลอด 24 ชั่วโมง และแน่นอนค่ะ การที่ต่างคนต่างมา ต่างนิสัย มาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานการเลี้ยงดูที่ต่างกัน ความต้องการ แนวคิด ที่ต่างกัน เมื่อมาอยู่ด้วยกันย่อมมีปัญหาเกิดขึ้น แต่พวกราก็จะต้องเรียนรู้และปรับตัวเข้าหากันให้ได้

หลังจากที่พวกราได้มาลงพื้นที่ได้ประมาณ 3 วัน ทั้งทีมก็ได้เข้าร่วมอบรมพลักชณ์ที่เขาใหญ่ เพื่อให้พวกราที่เป็นผู้ช่วยนักวิจัยที่เข้ามาใหม่ทั้งหมดได้มีโอกาสเรียนรู้พลักชณ์ของตนเอง จะได้เข้าใจตนเองมากขึ้น ในขณะเดียวกัน เราก็จะได้เข้าใจรวมชาติของคนอื่นมากขึ้นด้วย และได้เรียนรู้รวมชาติของคนแต่ละลักษณะ เพื่อจะได้นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และในการทำงานในพื้นที่ และเพื่อที่จะทำให้พวกราทีมผู้ช่วยนักวิจัยมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ในส่วนของการทำงานวิจัย และสามารถทำงานไปด้วยกันได้

ความรู้จากนพลักชณ์ เป็นพื้นฐานหรือแนวทางให้พวกราได้เรียนรู้เบื้องต้น และได้เป็นแนวทางปฏิบัติ เท่านั้น แต่เวลาที่พวกรานำมาใช้จริง พวกรายยังต้องนำมาปรับใช้มาก และเรายังต้องเรียนรู้นิสัย ความชอบ ความต้องการ บุคลิกส่วนตัวของคนในทีม ด้วยการใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันจริง ๆ เพื่อที่จะทำให้เราเข้ากันได้ และใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ในทีมของพวกราซึ่งมีด้วยกัน 7 คน ต่างคนต่างก็มีนิสัย ต่างแนวคิด แต่ที่สำคัญที่ทำให้พวกรารู้จักเข้ากันได้คือการยอมรับแนวคิดซึ่งกันและกัน การปรับตัวเข้าหากัน การพูดคุยกันด้วยเหตุผล ความมีน้ำใจให้กันและกัน รักกันเหมือนพี่เมื่อันน้อง ทำงานด้วยความรู้สึกว่ามีงานวิจัยนี้เป็นงานที่ต้องทำเป็นทีม เราไม่สามารถทำงานไปคนเดียวได้

นอกจากการที่เราต้องเรียนรู้เพื่อนร่วมทีมทั้งทีมแล้ว เพื่อนที่เราต้องเรียนรู้กันให้มาก และต้องปรับตัวเข้าหากันให้ได้ ที่สำคัญที่สุดคือเพื่อนที่เราต้องออกพื้นที่คู่กัน ไปด้วยกันและต้องช่วยงานกันมากกว่าคนอื่น ๆ

ในทีม หรือที่เรียกว่าบัดดี้ (Buddy) เพราะเราต้องออกทำงานด้วยกันแทบจะทุกวัน และงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายมานั้น เราต้องช่วยกันรับผิดชอบ เพราะทีมของพวงเราจะแบ่งการรับผิดชอบผู้ให้ข้อมูลเป็นสองทีม คือทีมโซนเหนือ กับทีมโซนใต้ แต่ละทีมก็มีผู้ช่วยนักวิจัยที่รับผิดชอบอยู่ที่มีละล่องถึงสามคน

แรก ๆ ที่พวงเราเข้ามาทำงานร่วมกันนั้น เรายังไม่รู้จักกันมากพอ เรายังก็ไม่รู้ว่าคือ buddy ของเรา ต้องการอย่างไร เข้าเป็นคนนิสัยแบบไหน ชอบหรือไม่ชอบอะไร เขารองก็ไม่รู้ว่าเราเป็นคนแบบไหนต้องการอะไร จึงได้เกิดปัญหาสังคมรยันกันขึ้นมา คือเรา ก็ไม่พูด เขารอง ก็ไม่พูด แต่ต่างคนต่างเป็นทุกข์ การออกพื้นที่ แต่ละวัน ก็ไม่ค่อยมีความสุข ทำงาน ก็ไม่มีความสุข เรายังก็ไม่ชอบที่เข้าทำ เรายังก็ไม่ชอบที่เราทำ แต่เราไม่พูดกันเลย ไม่เอาปัญหาต่าง ๆ มาคุยกัน จนในที่สุดพวงเรา ก็เริ่มรู้ว่าการที่สถานการณ์เป็นแบบนี้ไม่มีอะไรดีขึ้นมาเลย และยังมีผลเสียต่องาน และสุขภาพจิตของตนของด้วย พวงเราจึงได้เปิดใจกัน หันหน้าเข้าหากันพูดสิ่งที่เกิดขึ้น และต่างคนก็ต่างเป็นกระจากเงาให้กันและกัน จะได้รู้ว่าอีกฝ่ายต้องการแบบไหน อีกฝ่ายบกพร่องอย่างไร และแต่ละคนก็ยอมรับพึงชี้กันและกัน เปิดใจรับสิ่งที่อีกฝ่ายพูดออกมานะนำไปปฏิบัติ ค่อย ๆ ปรับเข้าหากันวันละนิดวันละหน่อย มีน้ำใจต่อกันมากขึ้น

เมื่อเราเปิดใจยอมรับเพื่อนร่วมงานของเราแล้ว ก็รู้สึกว่าเราได้เรียนรู้อะไรดี ๆ จากตัวเขามากมาย จากแต่ก่อนที่เราค่อนข้างปิด ไม่ยอมรับ และรู้สึกว่าเข้าทำอะไร ก็ไม่ถูกใจเราไปหมด แต่พอเราเปิดใจยอมรับเพื่อนมากขึ้น จึงทำให้เรารู้ใจกันมากขึ้น เข้าใจกันมากขึ้น ทำให้เราได้พบกับความสุขในการทำงาน และเรา ก็เปิดใจยอมรับสิ่งดี ๆ ที่เข้าทำ มองเขาในแง่ดี มองให้เป็นบวก แล้วก็จะทำให้เราสบายใจ เรา รู้สึกว่าเราได้แนวคิดอะไรดี ๆ จากเขายังไง และได้นำแบบอย่างที่ดี ๆ จากเพื่อนร่วมงานนี่แหลมมาใช้เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาการทำงานไปด้วย ทำให้เรา รู้สึกว่าเราโดยเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นกว่าแต่ก่อน มีเหตุผลมากขึ้น ใจเย็นมากขึ้น และเป็นคนรอบคอบมากขึ้น

ในทีมวิจัยภาคสนาม อำเภอกรรณ์ของพวงเรานี้ผู้ชายคนเดียว ซึ่งจะแตกต่างจากทีมวิจัยอื่น ๆ ที่มีผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นผู้ชายอยู่ในภาคสนามหลายคน จึงทำให้เกิดความไม่สงบ คนว่า “การที่ทีมของพวงเรานี้ผู้ชายคนเดียวแบบนี้มีปัญหา หรือคือส่วนของการทำงานหรือเปล่า” เพราะเขาคิดว่า ผู้ชายคนเดียวอยู่ท่ามกลางสาว ๆ อีก 6 คนในทีมจะมีปัญหารื่องความแตกต่างทางเพศหรือเปล่า แรก ๆ ก็ค่อนข้างรู้สึกว่า เป็นผู้ชายคนเดียวไม่มีเพื่อน ก็อยากจะมีเพื่อนที่เป็นผู้ชายมากอยู่ในทีมเพิ่ม แต่ด้วยสถานการณ์บังคับ เพราะตัวแห่งในทีมก็เต็มแล้ว ไม่มีที่ว่างสำหรับผู้ช่วยนักวิจัยคนใหม่อีกในช่วงนี้ ดังนั้น ในทีมของพวงเราจึงต้องยอมรับสถานการณ์ที่ต้องมีผู้ชายคนเดียวในทีม และพวงเรา ก็รู้ว่า พวงเราต้องค่อย ๆ ปรับตัวเข้าหากันให้ได้ถึงแม้จะต้องอาศัยเวลาสักหน่อย แต่ก็คงไม่นานเกินรอ สิ่งที่ต้องปรับมากที่สุดคือแนวคิด เพราะด้วยความแตกต่างทั้งคุณวุฒิ และวัยวุฒิ และต้องรู้ว่าอีกฝ่ายชอบอะไรไม่ชอบอะไร และในที่สุดพวงเรา ก็รู้ว่าการที่มีผู้ชายคนเดียวในทีม ไม่ได้มีปัญหาอะไรกับการทำงานเลย ถึงแม้จะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็มีศักยภาพการทำงานได้เท่า ๆ กัน ถึงแม้จะแตกต่างกันบ้างแต่ก็เพียงเล็กน้อย และไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายเรา ก็เป็น

เพื่อกันได้ ถ้าเรารู้สึกว่าเราเป็นพวกเดียวกัน เป็นทีมเดียวกัน เป็นเหมือนพี่เหมือนน้อง และเรามีเป้าหมายใน
การทำงานแบบเดียวกัน เราถึงสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่พวกเราวางไว้

เนื่องจากที่พวกเราได้ไปอบรมพัฒนาเบื้องต้นมาก่อนลงทำงานในพื้นที่ ทุกคนก็จะได้รู้คร่าวๆ ว่า
พื้นที่นี้ เอกลักษณ์ส่วนตัวของแต่ละคนเป็นแบบไหน ดังนั้นเวลาที่มาอยู่ร่วมกันจึงพยายามทำความเข้าใจ
ธรรมชาติของคนนั้นๆ ให้มากที่สุด ในทีมของพวกเราก็เช่นกัน แต่ละคนก็มีเอกลักษณ์ ธรรมชาติที่แตกต่างกัน
บางคนเวลาที่อยู่ในช่วงภาวะเครียด เขายังต้องการความเป็นส่วนตัวสูง ไม่อยากพูดคุยกับใคร วันๆ เขายังไม่
พูดคุยกับใครเลย ถ้าเป็นคนอื่นที่ไม่อยู่ในทีม และไม่เข้าใจธรรมชาติของเขาก็อาจคิดว่าเขายังไม่สนใจ
ต้องการให้คนอื่นเข้าไปพูดคุยด้วย ให้คนอื่นไปเห็นออกเห็นใจเขา แต่สำหรับทีมวิจัยพวกเราที่ได้เรียนรู้จาก
พื้นที่นี้ แล้วธรรมชาติของแต่ละคน และยิ่งได้มาระยิ่งรู้จักกันในการที่อยู่ร่วมกันจริงๆ มากขึ้น จึงได้รู้ว่า
เขายังไม่ได้ต้องการแบบที่เราคิดเลย เขายังต้องการอยู่เงียบๆ คนเดียว ต้องการความเป็นส่วนตัว อีกวันสองวัน เขายัง
คงหายเอง แต่เราต้องไม่ไปรบกวนเขา ปล่อยให้เขายังเป็นไปตามธรรมชาติ แล้วทุกอย่างก็จะกลับมาดีเหมือนเดิม

ถ้าเราได้เรียนรู้ถึงธรรมชาติของคนแต่ละคน จะทำให้เราเข้าใจธรรมชาติของเพื่อนร่วมทีมแต่ละคนมาก
ขึ้น แล้วพวกเราก็ค่อยๆ ปรับตัวเข้าหากัน จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้พวกเรารู้สึกในทีมได้อย่างมีความสุข ใช้ชีวิตอยู่
ร่วมกันทั้งที่ทำงาน และที่บ้านได้อย่างดี และจะมีปัญหาเกิดขึ้นน้อยที่สุด ความเป็นผู้หญิงผู้ชายไม่มีความ
แตกต่างในการทำงานวิจัยเลย วันเวลาที่ผ่านไปจะหลอมรวมพวกเราเป็นหนึ่งเดียว แต่ทั้งนี้ ขอให้มีใจรักในงาน
ด้วย ชอบความท้าทาย และตั้งใจทำงานให้ดีที่สุด ต้องการสร้างงานที่มีคุณภาพ เพื่อความเจริญก้าวหน้า เท่านี้
ท่านก็สามารถเป็นนักวิจัย ทำงานวิจัยได้ และสามารถสร้างผลงานดีๆ ให้กับวงการวิจัยต่อไป

ชายคาเดียวกัน

ธรรมชาติได้สร้างสิ่งต่าง ๆ มากมาย เพื่อเป็นองค์ประกอบและเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ให้อยู่ร่วมกัน ด้วยดี และมีความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน “คน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติที่จะต้องอยู่ร่วมกัน และพยายามแสวงหาสิ่งเดียวกัน นั่นคือ “ความสุข” ในท่ามกลางความหลากหลายของคน ที่มาจากการต่างทั้งในด้านครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สั่งสม ทำให้เกิดบุคลิกักษณะเฉพาะตัวที่ยากจะหลอมรวมกันได้ แต่โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยเราทำได้ เพราะเราคิดว่า เราชื่อ “คนในชายคาเดียวกัน”

โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย ไม่ได้มุ่งหวังเพียงผลงานวิจัย หรือองค์ความรู้ที่ถูกต้องและนำไปใช้ได้เท่านั้น แต่ยังมุ่งหวังให้สมาชิกทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในทุก ๆ ขณะของชีวิต เนื่องจากการทำงานในโครงการวิจัยนี้ มุ่งหวังคุณภาพของงานวิจัยอย่างแท้จริง ดังนั้นงานจะมีคุณภาพได้นั้น ทุกคนที่ช่วยในการผลิตชิ้นงานต่าง ๆ ก็ต้องมีคุณภาพเช่นกัน บุคคลจะผลิตผลงานที่มีคุณภาพได้นั้น จะต้องมีความสุขในการทำงาน และมีความสุขในชีวิตประจำวัน รวมถึงในการอยู่ร่วมทีม

การที่บุคคลจะมีความสุข และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขนั้น ต้องมาจากการพื้นฐานของความเข้มแข็ง ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และโครงการวิจัยฯ นี้ก็ได้คัดสรรบุคลากรที่จะเข้ามาทำงานในโครงการฯ นี้ เป็นอย่างดี โดยมีการทดสอบทั้งทางด้านทฤษฎี ปฏิบัติ และจิตวิทยา เมื่อบุคลากรทำงานในโครงการฯ นี้แล้วก็ มีการติดตามดูแลจากผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการฯ รวมถึงผู้อำนวยการโครงการฯ เป็นระยะ ๆ ทำให้พวกรءาทุกคน มีความรู้สึกเหมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน แต่ในความเป็นครอบครัวที่มีความหลากหลาย ย่อมมีการกระทบกระทั้งกันบ้างเป็นธรรมชาติ และบางครั้งในการทำงาน จำเป็นต้องใช้ทรัพยากร่วมกัน ต้องใช้เวลาเดียวกัน ในขณะที่ทรัพยากรมีจำกัด เราต้องแบ่งปันกัน เพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือบางครั้งการพูดจา ลักษณะบุคลิกของบังคับ อาจจะไม่เป็นที่ต้องใจของบังคับหรือการกระทำบังอย่าง บางคนอาจจะแบลคมายผิด คิดว่าเพื่อนเห็นแก่ตัว หรืออาจจะมีคนเห็นแก่ตัวอยู่ในกลุ่มจริง ๆ ต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นปัญหากระทบต่อการทำงาน และความคงอยู่ของทีมทั้งสิ้น

เราจะทำอย่างไร เพื่อให้สิ่งต่าง ๆ ที่มากกระแทบกันไม่กระเทือนไปกระแทบสิ่งอื่น ๆ ในวงกว้างต่อไป จากประสบการณ์ที่ผ่านมา หลายครั้งที่ลืมกระแทบกับพื้นแล้วเกิดรอยแผล แต่เราเยียวยาได้เสมอ แต่ก็เกิดชื่นครั้งแล้วครั้งเล่า ไม่เคยหมดไปจากวงจรของชีวิต พวกรءาทุกคนต่างก็พยายามช่วยกันดูแล แต่ก็ยังมีผลบุบบ้าง แต่แล้วก็มีเหตุการณ์หนึ่งที่ได้สอนให้เรารู้ว่า “การวางแผน” เป็นสิ่งที่สำคัญที่ช่วยให้พื้นไม่กระแทบกับลิน และเราได้รู้ว่า “การวางแผน” เป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยทำให้ทีมสามารถดำรงอยู่อย่างมีความสุขดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

วันหนึ่งเป็นวันนัดเด็ก 1 ปี มาทำกิจกรรมของโครงการวิจัยฯที่โรงพยาบาล ในช่วงเช้าของวันนั้น ผู้ที่รับผิดชอบของแต่ละจุด จะต้องเตรียมอุปกรณ์ที่ต้องใช้และจะต้องขนย้ายโดยรถยนต์ไปยังอาคารที่ทำกิจกรรมแต่เช้าวันนั้น “เอ้” ได้ทำกิจกรรมเพิ่มอีก 1 อย่างคือ ออกไปนัดเด็กเพิ่มอีก 1 ราย “อัน” เห็นเพื่อนออกไปกับรถยนต์โดยไม่ขนของไปด้วย ก็เลยพูดว่า “ไม่มีน้ำใจ” “โอ”ได้ยินก็เลยนำไปเล่าให้ “อุ้ย”ฟัง “อุ้ย”รู้สึกโกรธแทน “เอ” จึงไปเล่า “เอ้” ทำให้ “เอ้”ไม่พอใจ จึงไปเล่าให้หัวหน้าฟัง หัวหน้าจึงเรียกทุกคนมาพูดคุยกัน และสุดท้ายทุกคนก็คิดได้ว่า “การวางแผน” นำมาซึ่งความสุขและการดำรงอยู่ของทีม

จากเหตุการณ์ในวันนั้น ได้ช่วยให้ทุกคนในทีมปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เมื่อมีเหตุการณ์อะไรมากระทบ ก็จะมี “การวางแผน” มากขึ้น ทำให้ทุกคนในทีมงาน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เหมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรือ “ช่วยค่าเดียวกัน”

หลักหลักปฏิสบการณ์

นับหนึ่งให้ถึงสิบ

“ก็อกๆ สวัสดิค่ะหนูมาจากสถานบันวิจัยประชากรจะขอสำรวจข้อมูลของสมาชิกในบ้านนะครับ”

“ขอโทษค่ะไม่ทราบว่ามีความคิดเห็นกับเรื่องเมืองไทยจะส่งยานอวกาศไปดวงจันทร์ยังไงบ้าง ?”

“เออ..อันนี้เป็นคำถามส่วนตัว..ไม่ทราบว่ามีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่อไหร่ครับ”

บอยครั้งที่คำตามเหล่านี้จะต้องเปลี่ยนไปตามหัวข้องานวิจัย และกลุ่มตัวอย่าง หรือผู้มีอุปการะต่อการให้ข้อมูลที่ต้องไปพับเจอ เขาคนนั้นอาจเป็น คุณชายไฮโซ สาวพัฒพงศ์ หนุ่มบ้านนา ส่วนใหญ่เราผู้ซึ่งเรียกตัวเองว่า ผู้เก็บข้อมูลจะใช้เวลาในการซักถามหรือ ขุดคุยข้อมูลกันไม่นาน หลังจากนั้นก็ตัวโครงสร้างมันต่างคนต่างไป แต่คุณรู้หรือไม่ว่า ความร่วมมือของเขาเหล่านั้นจะไม่มีเลยหากว่าคุณไม่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีครั้งแรกที่พบจนจบการสัมภาษณ์ และทำให้เขาเห็นประโยชน์จากการให้ข้อมูลแก่คุณ เช่นการสำรวจข้อมูลประชากรถ้าจะว่ากันตามตรงแล้วมีโครงใหม่ไม่อยากจะบอก ยิ่งร้อยห้าร้อยก็ล้วนเป็นคนเกือบสามquarters ที่ต้องการให้ข้อมูลจะเอียดยิบที่เดียว บางครั้งคุณอาจเจอด้วยตัวเองเวลาไปเดินห้างสรรพสินค้าจะมีน้องๆ นำรักเข้ามาถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าต่างๆ แม่ตอนนั้นคุณจะกำลังยุ่งเหลือเกินกับการดูสินค้าที่กระหน่ำซัมเมอร์เซลล์ทุกเทศกาล คุณก็จะเต็มใจให้ข้อมูลหากว่าเห็นถึงความสำคัญต่างๆ อย่างที่เขานอก (แต่ก็ไม่ว่ากันหากว่าคุณตอบเพราะอย่างได้ของเจก จำพวกแซมพู ผงซักฟอก) หลังจากที่พูดคุยกันอยู่ประมาณ 10-15 นาทีเสร็จแล้ว อย่างมากถ้านานหน่อยก็ 1-2 ชั่วโมง หลังจากนั้นเขาก็จะจากคุณไปในกลีบเมฆ ลงคิดดูว่า เพราะอะไรคุณถึงหลุมตัวให้ความร่วมมือให้ข้อมูลขนาดนั้น

ในงานวิจัยระยะยาว สมัพันธ์ภาพและการเห็นประโยชน์ยิ่งมีความสำคัญคือเราจะขอพาคุณมาพบกับความจริงของโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยที่ผู้เก็บข้อมูลเริ่มตามคุณตั้งแต่คุณพาสูดที่รักไปฝ่ากรุงที่โรงพยาบาล หรืออาจเป็นตัวคุณเองที่ต้องอุ้มพุงอยู่ ๆ แล้วพับเจอกับสาว ๆ หนุ่ม ๆ เข้ามาทักทาย และแนะนำโครงการวิจัยที่ต้องตามผ่าดูแลลูกของคุณไป 25 ปี อย่างนี้จะคิดยังไงดีค่ะ ไม่ใช่ว่าต้องคำณ์แล้วเจกแซมพู สนับยาน้ำฟันเหมือนอย่างที่เคยเจอนะ แต่ความนี้เป็นโครงไม่รู้บกจรตามดูแลกันตั้ง 25 ปี คุณคงคิดกันหนักที่เดียวจะว่าอาจเป็นแก้รักตู้อุ้มเด็กก็เป็นได้ แต่คุณรู้หรือไม่ว่าโครงการนี้มีสมาชิกซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลอยู่ทั่วฟ้าเมืองไทย 4,000 กว่าครอบครัวแล้ว เราคงต้องมาตามดูว่าเหล่าสาว ๆ หนุ่ม ๆ ผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นผู้เก็บข้อมูลที่ต่อไปนี้ขอใช้สรรพนามว่า “เรา” จะมีวิธีการอย่างไรในการสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวที่น่ารักเหล่านี้ตั้งแต่ก้าวแรกที่พบกับแม่เด็ก หรือวงศานาถุติ (รู้ว่ากันว่าคนไทยครอบครัวไหนก็ถุติเยอะ)

ขั้นแรกนับหนึ่ง สอง สามในใจแล้วสูดหายใจเข้าออกลึกๆ เดินก้าวเข้าไปหาสาวฯ พุงอยู่ของเราด้วยใจแล้วอธิบายรายละเอียดของโครงการตามขั้นตอนต่างๆ โปรดอย่าคิดจะปิดบังหรือบีบอุ้นข้อมูลเพื่อให้ได้จำนวนสมาชิกมากๆ เพราะเมื่อสาวๆ รู้เข้าที่หลังก็อาจจะหนีจากการเป็นผู้ให้ข้อมูลของคุณได้

ขั้นที่สองเมื่อเรอเหล่านั้นคลอดทารกน้อยน่ารักซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่สุดทั้งของเรอและเรา เราจะต้องรีบไปติดตามดูผลจะหน่อยว่าหนู ๆ สุขภาพเป็นอย่างไร บางที่เรารู้ว่าสาวฯ มาคลอดแล้วก็ต้องเขาหน้าที่เสนัญม

ແຢັ້ມແຈ່ນໄສໄປໃຫ້ເຂອງແລະຄຣອບຄຣວັງຈັກນີ້ໃຫ້ຫົວໆ ທ່ານ໌ ທ່ານ໌ ພວະຈ່າວັດ້ານີ້ຕ່ອງໄປເຈະເປັນເໜືອນສ່ວນໜຶ່ງຂອງ
ຄຣອບຄຣວ ເຮົາຕ້ອງຈົດຈຳເຮືອງຮາວຂອງໜູ້ໆ ໃດແບບທັງສິນ ຈະວ່າໄປແລ້ວກີດຕັ້ງແຕ່ເຮືອງຮາວຂອງປູ່ຢ່າຕາຍຍກນີ້ທີ່ເດືອນ
ໃຈຈະເປັນອ່າງໄວ ຈະຮາຍຫົ້ວ່າຈຸນ ບ້ານນັ້ນມີໝາມມີແມວກີ່ຕົວ ພວກເຮົາຈະສ້າງຄວາມປະກັບປັບໃຈ ທຳໄ້ເຂອງກົມໃຈດ້ວຍ
ກາງຈຳເຊື້ອຫົ້ວ່າວັນເກີດໜູ້ໆ ໃດ ຫົ້ວ່າສັງກັນໃນນັ້ນແມ່ ແຕ່ກີດຕ້ອງຮູ້ນະຄະວ່າພວກເຮົາມີໂກສາທຳໄ້ເຂອງມີ
ຄວາມຄລາງແຄລງໃຈໄດ້ ອີ່ຢ່າງເນື່ອເຫັນວ່າສາມີເຂອງໄປເດີນຄວນ້ອງໜູ້ໆທີ່ຈົມລິມ ຕ້ອງໄຟ່ວ່າໄປໝາຍງານໃຫ້ເຂອງພັງ
ເພົ່າວ່າໃຫ້ເກີດຄວາມເປັ້ນແປງຍິນເປັ້ນແປງຍິນຢ່າງໃໝ່ ແລະຄຣອບຄຣວເຂອງໄດ້ ເຮົາຕ້ອງໃຫ້ວິຈາຮຸນມູານເປັນເຮືອງໄປ
ອ່າງເຂອງກຳລັງເປັນເຄີດສະຍະສຸດທ້າຍກີຄວາມໄດ້ໃຫ້ຄຳແນະນຳດ້ວຍຄວາມຫ່ວງໃຍ ອີ່ໄດ້ປ່າງປະກາສຫົ້ວ່າເຄມາ
ນິນທາກັນອ່າງສຸກສນານັບໜັງ ເຮົາຕ້ອງຕະຫຼາກໄວ້ໃນຈົວເສັມວ່າ ອາກອຍກີໄດ້ໃຈຂອງເຂອມາ ຕ້ອງເກັບຄວາມລັບ
ຂອງຄຣອບຄຣວໄວ້ໃຫ້ໄດ້ເພວະ ນີ້ຕ່ອງກົມຂອງນັກວິຈີຍທີ່ດີ

เรื่องราวของพากเราเริ่มดำเนินต่อมาอย่างเป็นกระบวนการภารายว่ายิ่งกว่าทางรถไฟสายเหนือจากเชียงรายไปสู่หงสาวดี เพราะเราจะบันทึกเรื่องราวแบบทุกอย่างของเจ้าตัวเล็กตั้งแต่อุ่นรัก เข้าอนุบาลยังน้ำใจไทยลั้ย จนถึงวัยทำงานกันที่เดียว พอกเจ้าตัวเล็กเติบโตอย่างรวดเร็วได้ประมาณ 1 เดือน เราต้องไปเยี่ยมเมืองเพื่อเก็บข้อมูลทั้งที่บ้าน นัดตรวจสุขภาพทั้งครอบครัว ต้องค่อยดูแลให้ فهوและครอบครัวรู้สึกอบอุ่น และอยากรู้ภาพเราที่ค่อยอยู่ที่โรงพยาบาล เพราะหากเขอนามาก็จะไม่มีข้อมูล แต่หากไม่ลดละ ขอเพียงให้รู้ว่าบ้านเรืออยู่ที่ไหน หากเป็นได้พามีอย่างไรเราจะตามไปดู ถึงแม้ต้องนั่งรถ ลงเรือ เพราะเป็นวิธีที่เราคิดว่าสามารถติดตามดูแลเขอได้แน่ๆ หากเขอไม่ย้ายบ้านหนีไปก่อน

เมื่อไปหาเรือที่บ้านต้องถามไถ่สารทุกข์สุขดิบ เราไม่ได้ถามฯฯ แต่ข้อมูลแล้วหันหลังกลับมา ประมาณว่า นั่งกันยังไม่ทันร้อนก็ลุกหนึ่มมาซะแล้ว แต่เราต้องสร้างความประทับใจเช่นบางครั้งเมื่อเจ้าตัวเด็กลงเรือตามประสาเดียวร้อง เดียวว้อ ส่วนเรือที่ต้องกวนวายกับการเลี้ยงลูกอยู่แล้ว อย่าทำให้เรือคิดว่าต้องกวนวายใจกับการให้ข้อมูลในช่วงนี้เองที่เราต้องรับทำคำแนะนำความประทับใจ โดยการช่วยเหลือหยิบจับขวดนมหรือผ้าอ้อมก็ตามแต่สถานการณ์ซึ่งก็ต้องทำด้วยใจ ไม่ใช่ว่าได้ช่วยเหลือเช็คข้อกัวเจ้าตัวเล็กแล้วคุณกลับข้อกัวตาม เราก็ต้องทำตามกำลังความสามารถของแต่ละคนก็พอ ยังนี้ต้องทำด้วยความจริงใจ หากเช็คข้อกัวไม่ได้ ก็ชงนมหรือช่วยป้ายเปลี่ยนเสื้อให้เชือกยังดี ลองมาคิดดูในทางกลับกันว่าถ้าเป็นเรามีคุณมาดูแลห่วงใยขนาดนี้แล้วจะรู้สึกดีแค่ไหน

อีกบทหนึ่งของความประทับใจที่อยากรู้จะแนะนำคือมารยาทแบบไทยๆ ไม่ว่าชาติหรือศาสนาใดก็อดประทับใจกับการยิ่มของไทย การไปลามาให้ไว เค้าพผู้อาวุโส คนเฒ่าคนแก่ ดังนั้นเมื่อเข้าไปบ้านไหนล่ะก็เราต้องหูตากว่า สิบบันทุีประนอมให้ว่างมากกับคนในบ้านเป็นการฝ่ากันเนื้อฝ่ากันตัว อย่าได้ถือตัวหรือทรมงตน เพราะนั่นไม่ใช่สัยที่ดี เราจะไม่มีวันทำให้ใคร ๆ ยอมรับคุณได้เลยถ้าเราทำท่าเช่นนั้นและเราคงไม่สามารถสร้างหรือسانสัมพันธ์กันได้ยืนยาวถึงจนเจ้าตัวเล็กโตแน่ ๆ

ท้ายที่สุดซึ่งไม่ใช่บทสุดท้ายเพราะภารเริ่มนับหนึ่งยังไปไม่ถึงสิบ จากสิ่งที่เรียงร้อยถ้อยคำข้างต้นเป็นแค่การเริ่มต้นเท่านั้น พากเราต้องร่วมกันนับก้าวต่อ ๆ ไปด้วยใจถึงใจกับครอบครัวของเจ้าตัวเล็กในการถักทอสายใย และสายสัมพันธ์กันอย่างแน่นหนึ่งยิ่ง อย่างจะบอกว่าขอให้กลมเกลี่ยแบบตั้งเมก็จะดี ถ้ารู้สึกว่าต้องการที่จะเริ่มนับนั้น

มีอะไรไม่ดีก็ขอให้ช่วยแก้ไขกันไป อย่างน้อยเมื่อถึงก้าวที่สิบในปีที่ 25 ของโครงการ พากเราจะพบกับความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนในการสร้างความยั่งยืน หากวันนั้นมาถึงเราคงมีโอกาสได้เห็นเจ้าตัวเล็กที่เราฝึกตามมาเป็นหนูน่ารัก ๆ และอย่างน้อยเราจะเป็นส่วนสำคัญในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์กับสังคมไทยและเจ้าตัวเล็กอีกครั้งต่อ ๆ ไปให้เกิดมา มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ยิ่งขอบคุณทุก 5 นาที

การเขื่อมโยงภูมิตรสายสัมพันธ์ที่ดีกับครูสักคนเป็นสิ่งที่จะต้องมีการเรียนรู้ เพราะคนเราแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านชีวิตความเป็นอยู่ สุนทรีย์ การศึกษา และนิสัยใจคอ การมีปฏิสัมพันธ์กับครูสักคนซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่เคยรู้จักกัน สิ่งแรกที่สามารถจะสร้างสัมพันธภาพระหว่างกันได้ก็คือ “ รอยยิ้ม ”

ความประทับใจครั้งแรกที่คุณสองคนได้มาทักทายและรู้จักกัน สามารถพูดคุยสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยความไว้วางใจ คือ การยิ้มอย่างมีมิติตรไมตรี ยิ้มด้วยความจริงใจ ไม่มีการแสแหรัง หรือแกลังทำ เหมือนกับผู้ช่วยนักวิจัย ที่แสดงความเป็นมิตรกับทุก ๆ คน ด้วยความจริงใจ เจօไคร ๆ ก็มีการฝ่ากรอยยิ้ม ให้ติดตาต้องใจ

สำหรับการมอบรอยยิ้มวันที่มีคลินิกหญิงตั้งครรภ์ที่โรงพยาบาลธนบดี เป็นสิ่งที่ท้าทาย ความสามารถเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากพวกราชวัสดุ ให้กับคนแปลงหน้าที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนแล้ว ต้องมีเทคนิคในการพูดจา เพื่อซักจุ่ง และโน้มน้าวใจ เพื่อให้เป็นสมาชิกในโครงการวิจัยเด็กระยะยาว บางคนไม่ต้องเสียเวลาในการพูดอธิบายโครงการมาก แค่ยิ้มหวาน ๆ ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี บางคนเรายิ้มให้แต่กลับหน้าบึ้งใส บางคนทั้งพูดทั้งยิ้ม ยิ่มจนหน้าซีด พูดคนคงแห้ง ก็ยังไม่เห็นใจในความอุตสาหพยายาม เมื่อได้รับคำปฏิเสธ พวกร่างกายยังยิ้ม ขอบคุณค่ะ แต่ในรอยยิ้มครั้งนี้แห่งด้วยความสัมภัติ ที่ช้ำร้ายไปกว่านั้นบางคนไม่ทันได้ยิ้ม ก็ลูกขึ้นเดินหนี

นอกจากพวกราชวัสดุที่นักวิจัยจะมอบรอยยิ้มหวาน ๆ ให้กับหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝ่ากรอยที่โรงพยาบาลแล้ว สำหรับเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล ก็มีการมอบรอยยิ้ม แต่ลักษณะการยิ้มที่มอบให้จะมีความแตกต่างกัน เพราะนอกจากจะยิ้มด้วยภูมิตรไมตรีแล้ว การสร้างสัมพันธภาพระหว่างกันแล้ว รอยยิ้มยังแสดงถึงความเคารพและการมีสัมมาคาระ

กรณีที่เข้าไปสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลที่บ้าน ส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนแออัด มีทางเดินแคบ ๆ มีผู้คนเดินไปมา ที่เราไม่รู้จัก แต่เราสามารถแสดงความเป็นมิตรได้ด้วยการยิ้ม ตั้งแต่ปากซอยจนถึงท้ายซอย นอกจากภาระยิ้มจะสร้างความเป็นมิตรที่ดีแล้ว ยังป้องกันภัยอันตรายได้อีกประการหนึ่งด้วย

จากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา แม้จะเจอหั้งสิ่งที่ดีและมีปัญหาอุปสรรคในการทำงาน แม้จะทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ แต่ถ้าเรามีสัมพันธภาพที่ดีตอกัน สร้างความเชื่อมั่นและมีความไว้วางใจตอกัน มิตรภาพที่ดีระหว่างกันก็จะไม่เสื่อมคลายไปได้

นับหนึ่ง...ถึงนิรันดร์

การเริ่มต้นที่ดีย่อมเกิดผลที่ดีในอนาคตข้างหน้านานเท่านาน การที่คนเราจะประทับใจซึ่งกันและกันนั้นไม่ใช่ว่าเห็นหน้าแล้วจะประทับใจกันเลย จะมีบางเป็นส่วนน้อยที่เจอน้ำกันแค่ครั้งเดียวก็ประทับใจในตัวบุคคลคนนั้นแล้ว แต่ส่วนมากต้องใช้เวลาการสร้างความประทับใจต้องเริ่มต้นจากการสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นก่อน การพูดจาจาที่สุภาพอ่อนโยนการแสดงออกถึงการมีน้ำใจต่อกัน แล้วรวมไปถึงการจริงใจต่อกันด้วย เราต้องแสดงสิ่งเหล่านั้นให้ผู้อื่นก่อนแล้วผู้อื่นถึงมอบสิ่งเหล่านั้นกลับมาให้เราอย่างหมวดใจ

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงาน เพราะโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยจะประสบความสำเร็จลุล่วงดังที่ได้คาดหวังไว้ไปเสียไม่ได้ถ้าขาดผู้ให้ข้อมูล การให้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ รวมไปถึงความประทับใจของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อโครงการวิจัย

การสร้างความประทับใจกับผู้ให้ข้อมูลเกิดขึ้นในวันที่แรกที่เราเข้าไปพบผู้ให้ข้อมูลที่บ้านและดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอในทุกกิจกรรม ตัวอย่างเช่นเมื่อนัดแรกให้พาลูกมาตรวจร่างกายและพัฒนาการเด็ก ในวันนัด ผู้ให้ข้อมูลมาตรวจที่โรงพยาบาลถึงไม่ใช่เรื่อที่เราจะต้องดูแลตามจุดตรวจต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย แต่เรา ก็จะมาดูว่าผู้ให้ข้อมูลมาครบหรือไม่ตามที่เราตัดสินใจไว้ จำนวนนักจะเข้าไปทักษะและพูดคุยกันสักพัก ก็จะพาผู้ให้ข้อมูลไปตามจุดต่าง ๆ อย่างชำนาญความสัมภากให้ในเรื่องอุบัติเหตุแบบผู้ให้ข้อมูลบ้าง เล่นหยอดกล้องกับเด็กขณะทำการวัด BP บ้าง พอดีถึงเวลาอาหารกลางวันก็จะพาไปกินข้าวที่เจ้าดัตรียมไว้ให้ ผู้ให้ข้อมูลคนไหนอยู่บ้าน ใกล้ก็จะพยายามเร่งให้เสร็จก่อนรถโดยสารจะหมด หรือบางครั้งเวลาที่กลับบ้านไม่ได้ จะเดินทางและขับไปส่งให้ถึงบ้าน

มีอยู่วันหนึ่งผู้ให้ข้อมูลอยู่บ้านที่ใกล้จากเมืองมาก ได้มาถึงที่โรงพยาบาลบ้าน เวลาประมาณ 14.00 น. ซึ่งนัดไว้ตอนเช้า ทำให้พวกร้าวที่อยู่ร้อนตัวพัฒนาการได้กลับไปทำงานออกพื้นที่กันหมดแล้ว เมื่อผู้ให้ข้อมูลมาถึง เพื่อนร่วมงานจึงโทรศัพท์ไปบอกว่าผู้ให้ข้อมูลมาอีกคน เราจึงเดินทางไปทำการตรวจร่างกายเด็ก กว่าจะเสร็จเกือบ 17.00 น. พวกร้าวจึงตกลงกันว่าจะไปส่งผู้ให้ข้อมูลที่บ้าน เราจึงใช้รถขับเคลื่อนสีล้อขึ้นไป เพราะทางไปที่บ้านผู้ให้ข้อมูลทุกคนดารามาก อีกทั้งตอนกลางคืนที่ผ่านมาฝนตกหนักกันลื่น ระหว่างทางก็แฉะซื้ออาหารทานกันไปในรถ แล้วแบ่งให้ผู้ให้ข้อมูลกับลูกทานด้วย ซึ่งแม่เด็กก็เกรงใจ พวกร้าบกับว่าไม่เป็นไรทางด้วยกัน เพราะทางยังอีกไกล กว่าพวกร้าจะถึงบ้านผู้ให้ข้อมูลก็เกือบ 20.00 น. ก่อนพวกร้าจะกลับผู้ให้ข้อมูลบอกว่า

“ต้องขอบคุณคุณหมอมากๆ ที่มาส่ง บอกแล้วว่าไม่น่าลำบากมาส่งหนูเลย เพราะบ้านอยู่ไกล และทางลำบากมาก” พวกร้าจึงพูดติดตลกว่า

“ถ้าไม่มาส่งน้องเดี่ยวแฟนนองก็ต้องด่าพี่หรอก” สร้างความสนุกสนานก่อนเดินทางกลับ

ผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในเรื่องต่าง ๆ ของโครงการ แต่พอเจอนेतุการณ์ บางอย่างที่เข้าก็ได้โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยเข้าไปช่วยเหลือ ดังเช่นเหตุการณ์ต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลคนนี้เป็นชาวเขา วันนี้งเข้าคลอดลูกที่บ้านโดยนิ่งมอต์เต้ประจำหมู่บ้านมาช่วยทำคลอดให้ เด็กคลอดด้วยมืออย่างปลดภัย แต่ตัวแม่รักติด พยายามเบ่งออกห้ามทำยังไงก็เบ่งไม่ออก หม้อต้มยาวยิ่งสาวพัด ทั้งบีบ ทั้งนวด เอ้าพอกิ่งไทยมาต่ำแล้วประคบ แต่รากไม่ออกลอกที่ ญาติ ๆ ผู้ให้ข้อมูลจึงตัดสินใจ โทรศัพท์ให้ผู้ช่วยนักวิจัยให้ไปช่วยเหลือ พวกราจีงเดินทางไปที่บ้านผู้ให้ข้อมูล ปรากฏว่าพ่อเข้าไปถึงแม่เด็ก มีสภาพอ่อนเพลีย เพราะเสียเลือดมาก พวกราชีงไม่ได้จึงพามาที่โรงพยาบาล พร้อมกับพวกราชีงของแม่เด็ก ด้วย หลังจากนั้นเป็นต้นมา ผู้ให้ข้อมูลคนนี้ให้ความร่วมมือดีทุก ๆ อย่าง บางครั้งเจอกันก็จะเข้าพูดว่า

"วันนี้เข้าบ้านได้หนามาช่วย เขตatyไปแล้วແเน່ເລຍ "

จากตัวอย่างดังกล่าวทำให้เข้าใจธรรมชาติของผู้ให้ข้อมูลว่าแต่ละคนย่อมมีบุคคลิกแตกต่างกันไป ทำอย่างไรจะทำให้เราเข้ากับเข้าและอยู่ในใจเขา การปรับตัวเข้าหา เออออกับเขาในบางสิ่งที่เห็นควร หรือกรณีไม่เห็นควรก็ไม่ควรต้องแย้ง ถือว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่เราต้องเอาใจใส่ศึกษาและดูการเปลี่ยนแปลง เรายังต้อง สงวนท่าทีไม่แสดงอาการโกรธ "ไม่ชอบ ไม่พอกใจ ยิ้มรับกับทุกสถานการณ์ แม้ว่าใจมันจะเดือดด้วยก็ตาม

การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ก็ช่วยให้เราเรียนรู้สิ่งดี ๆ เช่นกัน เช่นพุติกรรมบางอย่างที่เข้าแสดงให้เราเห็นบางครั้งสามารถเป็นกระจากส่องตัวเองได้ ทำให้เราได้มีการปรับปรุง และนำมาพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้ มองข้ามไม่ได้เลย เพราะมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของ ในบางครั้งเราอาจจะใช้ เทคนิคบางอย่างเข้าช่วยบ้าง เพราะผู้ให้ข้อมูลในแต่ละพื้นที่จะมีลักษณะนิสัยไม่เหมือนกัน เรายังปรับตัวให้เข้ากับผู้ให้ข้อมูลในแต่ละพื้นที่ด้วย

ผู้ให้ข้อมูลที่ปฏิเสธโครงการ ไม่ยอมเข้าร่วมโครงการ พวกราชีงเข้าลูกอ่อน และความดีเข้าหา ถ้าไม่ยอมร่วมจริง ๆ ก็ทิ้งไฟไปสุดท้าย "ขอเพชรเม็ดงาม" (ผู้จัดการภาคสนาม) ไปร่วมขบวนการอ้อนด้วย ชีว์กี สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คือไม่มีใครปฏิเสธโครงการ ผู้ให้ข้อมูลที่ทำอาชีพด้านการเกษตร เราก็ต้องมีกลเม็ดตาม ถึงผลผลิต และอุดหนุนผลิตภัณฑ์ของเข้า

ผู้ให้ข้อมูลที่ยินดีเข้าร่วมโครงการอยู่แล้ว เรายังไม่ลืมที่จะسانต่อสัมพันธ์ไม่ตื่น และแทรกซึมไปเป็น ส่วนหนึ่งในครอบครัวโดยบริยาย ในบางครั้ง ผู้ให้ข้อมูลที่มีปัญหาครอบครัว มีเรื่องไม่สงบใจในเรื่องต่าง ๆ เมื่อมาบริษัทฯ อย่างเราก็จะพอผ่อนคลายไปได้ แม้ไม่ได้แก่ปัญหาอย่างน้อยก็สบายใจบ้าง พวกราชีงเลือก ที่จะเป็นผู้พึงที่ดี และคอยให้กำลังใจ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรศัพท์ เข้าเยี่ยมเมื่อเป็นทางผ่าน ถึงแม้ว่าจะใช้เวลา อันมีค่าของเราไปแต่ยังคุ้มค่า เพราะได้เข้าไปนั่งลงใจผู้เข้าร่วมโครงการเรียบร้อยแล้ว ความรู้สึกดี ๆ ได้ เกิดขึ้น เพราะเราเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวเข้าไปด้วย

การรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างก็มีส่วนสำคัญ เพราะการที่เข้าพูดเรื่องต่าง ๆ ของตัวเองไม่ร่าจะ เรื่องส่วนตัว เรื่องครอบครัว ความลับต่าง ๆ ที่ไม่สามารถบอกใครได้ แต่เข้าพูดกับเราแสดงถึงความไว้วางใจและ เชื่อใจ มีผลต่อเนื่องให้มีข่าวในวงการเดียวกันมาเล่าสู่กันฟังเสมอ แต่เราจะไม่เผยแพร่แสดงข้อมูลที่เราทราบเพื่อ เล่าต่อ จุดที่ทำให้เข้าประทับใจคือ ไม่สอดแทรกความมื้นฟังเงียบ ๆ และยิ้ม ในบางครั้งเราควรวางแผนตัวอย่างเป็น กันเอง ง่าย ๆ สบาย ๆ เช่น เวลาที่เข้าเรียกให้กินข้าวเราก็จะปฏิเสธไปก่อนว่าอิ่มแล้ว หรือยังไม่หิว แต่ถ้าถูก

เคยมีคนเคยถามาก ๆ ว่าต้องกินเพื่อรักษาなん่าจะเพราะถ้าไม่กินเขาก็อ้วรังเกียจ นั่งสัมภาษณ์ที่ไหนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นสถานที่ที่ดีที่สุดของบ้าน เมื่อครอบครัวกลุ่มตัวอย่างไม่สบาย เรากลั่งเหลวแล้ว แสดงความมีน้ำใจโดยการไปเยี่ยม

จะเห็นได้ว่าการสร้างความประทับใจเหล่านี้ยังเป็นเพียงตัวอย่างอันน้อยนิด เป็นวิธีการที่ไม่จำเป็นต้องใช้เงินเป็นตัวกำหนด เพียงแต่เราใช้ความจริงใจ ตรงไปตรงมา ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความมีน้ำใจก็สามารถชนะใจใคร ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม การทำงานให้เป็นที่ไว้วางใจ การสร้างสัมพันธภาพไว้ที่ไม่ทำให้มีซ่องว่างระหว่างคนทำงานกับข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล ไม่มีอุปสรรคอะไรมาขวางกั้น ความใกล้ชิดสนิทสนม การทำให้พวากษาได้ประทับใจในโครงการ กว่าจะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนได้ต้องใช้เวลา ทั้งนี้ทั้งนั้น ทุกอย่างต้องมีจุดเริ่มต้นด้วยกันทั้งนั้น การผดุงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดี ดังคำที่ว่า "นับหนึ่ง .. ถึงนิรันดร์" จะอยู่เคียงคู่กันจนจบโครงการ

เพื่อเรื่อ... ฉันแม่สาว

งานวิจัยเป็นงานพัฒนา นั่นคือ ไม่เพียงแต่จะนำผลงานวิจัยที่ได้มายั่งยืนให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและส่วนรวมเท่านั้น แต่ยังพัฒนาคนทำวิจัยอีกด้วย บางครั้งบางกรณีเรายอมลำบากเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจริง ถ้าแม่จะไม่มีใครเห็นว่าเราทำจริงหรือไม่ แต่เราต้องซื้อสัตย์ต่อตนเอง เราต้องยอมลำบากเพื่อพั่นฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้พัฒนาประเทศ พัฒนาเด็กไทยในอนาคต ถ้าข้อมูลที่เราได้มาไม่เป็นจริงการพัฒนา ก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้น ไม่ว่าจะลำบากแค่ไหน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเราก็ยอม

การที่จะได้ข้อมูลมา สิ่งหนึ่งที่เราต้องเรียนรู้และเข้าใจคือ เข้าใจผู้ให้ข้อมูล รู้จังหวะการเข้าหาผู้ให้ข้อมูล เพราะถ้าเรามาเรียนรู้ที่จะหาจังหวะเข้าหาผู้ให้ข้อมูลเราก็จะได้ข้อมูลที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง หรือบางครั้งเราก็จะไม่ได้ข้อมูลเลย

พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดน่าน เป็นอำเภอเมืองที่ไม่เหมือนอำเภอเมืองเลยจริง ๆ ถ้าเปรียบกับพื้นที่อำเภอที่ตั้งโครงการวิจัยระยะยาวภาคอื่น ๆ พื้นที่อำเภอเมืองน่านกินขาดเรื่องความโหด มัน ยา เนื่องจากมีลักษณะทางกายภาพที่ต่างจากอำเภอเมืองโดยทั่วไป ถนนหนทางก็สะเด็กบ้าง ลำบากบ้าง ถ้าบอกรวบว่า อำเภอเมืองมีพื้นที่ที่รักเข้าไม่ถึง จะมีใครเชื่อไหมนี่ สวนกลุ่มชนก็แตกต่าง กกลุ่มคนเมืองมีทั้งพ่อค้า ข้าราชการ เกษตรกร กลุ่มชาวเขมรทั้งมั้ง เมียนมิวนิชั่น หมุ่

จากความแตกต่างทั้งหลายทั้งมวล การเข้าหากลุ่มตัวอย่างต้องรู้จังหวะหรือที่เรียกว่า “นาฬิกาชุมชน” จึงจะทำให้เราไม่เสียเวลาและได้ข้อมูล “ครอบคลุม ถูกต้อง ทันเวลา” (ยึดมั่นในสโลแกนนี้ยิ่งกว่าชีวิต)

จังหวะในการเก็บข้อมูลเป็นไปตามอารมณ์ของผู้ให้ข้อมูล ขอเรียกว่าเป็นการเก็บข้อมูลตามอารมณ์ ผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากมันเป็นเช่นนั้นจริง ๆ อาทิเช่น ในการถ่ายวีดีโอด้วยสมาร์ทโฟน ระหว่างผู้ให้เลี้ยงดูกับเด็กนั่น ช่วงเวลาที่เราจะเข้าไปหาผู้ให้ข้อมูลคือช่วงที่เด็กหิวนมจริง ๆ ก็ถ้าคุณหนู หนู ทั้งหลาย ไม่ยอมกิน หรือกินแบบไม่สบอารมณ์ พากเราก็จะทำการถ่ายทำวีดีโอด้วย และหากเราทั้งหลายไปไม่ถูกเวลา กินอนร่อยได้เลย เพราะบ้านแต่ละหลังห่างไกลกันเหลือเกิน ไปมาก็ลำบาก ดังนั้นผู้ช่วยนักวิจัยทั้งหลายจะต้องรู้จังหวะเวลาที่เด็กจะกินนม อาจจะตามจากผู้เลี้ยงดู หรืออาจจะต้องค่อยโทรศัพท์ว่าถึงเวลา กินนมหรือยัง สำหรับบ้านที่ไม่โทรศัพท์กับสบายนี่อยู่ไม่ต้องไปรอนาน

หรืออีกด้วยของจังหวะอารมณ์ผู้ให้ข้อมูล อันนี้เป็นอารมณ์ที่คาดการณ์หรือประมาณไม่ถูกชะต้าย ซึ ต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้จากการเข้าหาหรือจากความเข้าใจทั้งหลาย นั่นคือ บางวันเข้าไป ถ้าไม่ดูจังหวะดี ๆ สามีภรรยาเข้าหะลากันอยู่นี่ เข้าไปทำหน้าไม่ถูก ไม่รู้จะเดินหน้าหรืออยู่หลังดี สุดท้ายต้องถอยท้าภกับลับมาก่อน ฉะนั้นเราต้องรู้ว่าครอบครัวนี้จะเละกันบอยหรือเปล่า ถ้าปอยก็ต้องไปในช่วงเวลาที่ผู้เลี้ยงดูอยู่คนเดียว ไม่งั้นอาจมีอาชีพเสริมโดยไม่รู้ตัว ก็เป็นศิรานี หรือไม่ก็กรรมการมวย !

จังหวะในการเก็บข้อมูลต้องดูตามอาชีพ ในกลุ่มตัวอย่างของเรามีผู้ประกอบอาชีพหลากหลาย ถ้าเราไม่มีเวลาจิวิงๆ ตามจังหวะในอาชีพเข้า ก็อาจต้องกินแห้วคือไม่ได้ข้อมูลได้เช่นกัน อาชีพรับราชการหรือรับจ้างถ้าไปตามช่วงเวลาทำงานท่านก็จะเจอแต่สุนัขหรือคนเลี้ยงเด็กเท่านั้น ขณะนั้น ช่วงเวลาที่เราจะไปหาผู้ให้ข้อมูลก็หลังเลื่อนแค่ 4 โมงเย็น เป็นต้นไป และสาร์-อาทิตย์ ถ้าเป็นชาวไร่ชาวนา ก็สบายหน่อย แต่ (ทำไม่ต้องมีคำนี้ขึ้นมากก็ได้) เวลาต้องตื่นแต่เช้า ถ้าช่วงเวลาคนนี้เป็นคุกคามเก็บเกี่ยวหรือเพาะปลูกชาวบ้านจะอยู่บ้านตั้งแต่เช้าตรุก (กิจกรรมตี 4 ตี 5 นั่นแหละ) และจะกลับเข้าบ้านประมาณ 2 – 3 ทุ่ม (หนักกว่าข้าราชการอีก) แต่ถ้าไม่ใช่คุกคามเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยว เขาก็จะมีเวลาให้คุณทั้งวัน นั่งคุยกันจนเบื่อไปข้างหนึ่งเลยละ มีอยู่ครั้งหนึ่งพวกร้าวไปหาผู้ให้บ้านหมู่บ้านหนึ่งในตู้ทำนา ปรากฏว่าไป 6 โมงก็ไม่อยู่ 2 ทุ่มก็ไม่อยู่ ต่อมามีจึงรู้ว่าเขากลับไปตั้งแต่ตี 4 ทุกวัน และกลับประมาณ 3 – 4 ทุ่ม เพื่อเข้านอน เพราะกินข้าวอาบนำมจากทุ่นน้ำแล้ว

ยิ่งเป็นชาวเขาอย่างไม่ต้องพูดถึง เรายังใช้จังหวะการเข้าหาที่เฉพาะตัวจิวิงๆ เพราะนอกจากพวกร้าวทั้งหลายจะไปอยู่ไม่เป็นเดือนๆ แล้วยังมีอาชีพพิเศษที่บอกได้ บอกไม่ได้จิวิงๆ เพราะถ้าบอกมันหมายถึงชีวิต! ถึงขนาดนั้นเลยนะ บางครั้งพวกร้าวต้องตามไปหาถึงที่ร่อง เพราะถ้าไม่ทำอย่างนั้นเรามีทางได้ข้อมูลเลยจิวิงๆ นะ และเราไปถึง ขอบอกนะ ขอบอกว่า ว่าไม่มีทางสำหรับเราเลยต้องพึงลำแข็งของตัวเองจิวิงๆ (อย่างนี้เรียกว่า เลี้ยงตัวเองด้วยลำแข็ง) และระยะทางไม่เท่าไหร่หรอก แค่ 2 – 3 กิโลเมตรเอง แต่พอไปจิวิงๆ มันกลับเป็น 4 – 5 กิโลไปได้อย่างไรงงจิวิงๆ งานนี้ไม่มีใครผิดใจถูก เพราะคนบอกอาจคิดระยะลัด แต่เราคิดเป็นระยะทาง เนื่องจากต้องขึ้น – ลง ดอยประมาณ 2 – 3 รอบกระมัง

ในการประกอบอาชีพของคนพื้นเมืองก็ใช่ย่อย ถ้าเป็นคุกคามก็หมู่บ้านเงียบเป็นป่าช้าเชี่ยวละ เข้าขันกันไปรับจ้างตัดอ้อยกันทั้งครอบครัวเลย ยิ่งพ่อค้าแม่ขายยิ่งไปกันใหญ่เพราเวลาก็เป็นเงินเป็นทองของ บางครั้งส้มภาษณ์คนขายก็วายเตี้ยวก็ต้องส้มภาษณ์ไปกินก่วยเตี้ยวไป (อุดหนุนกันหน่อย) บางวันถึงแม่จะอิ่ม มากแล้ว แต่ก็ซื้อ และต้องพยายามกินให้หมดเพื่อรักษาหน้าใจเขา บางครั้งถ้าเขามีเวลาต้องดูลูกไปด้วยขายของไปด้วย เราก็ช่วยขายของให้บ้าง (เห็นมั้ยว่าผู้ช่วยนักวิจัยทำได้ทุกอย่าง)

จังหวะการเก็บข้อมูลตามวัฒนธรรมประเพณี ในการเก็บข้อมูลนี้ ผู้ช่วยนักวิจัยต้องรู้ว่าประเพณีของบ้านกลุ่มตัวอย่างเรามีช่วงไหน เวลาใด โดยเฉพาะผู้ช่วยนักวิจัยด้านสังคมต้องตามเก็บภาพงานประเพณีต่างๆ ทั้งงานเล็กงานใหญ่ เช่น งานแข่งเรือ จะต้องมีพิธีสู่ขวัญเรือเวลาไหน ที่ไหน ต้องรู้เท่าทันเหตุการณ์ เรียกว่าต้องเกาะติดสถานการณ์เลย

งานเทศบาลสังกรานต์บ้านไหนทำอย่างไร วันไหน ที่ไหนมีงานไม่มีงานผู้ช่วยนักวิจัยสังคมต้องรู้ ผู้ช่วยนักวิจัยที่มีเด็กก็เช่นกัน เทศบาลสังกรานต์ก็เป็นเทศบาลที่เรียกคนคืนถิ่น ขณะนั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ย้ายถิ่นไปขายแรงงานที่กรุงเทพฯ ก็จะกลับบ้านในช่วงนี้ ก็ต้องรีบหาข่าวกันล่วงๆ គิริยาบ้านบ้าง แต่ก็ใช่จะย่านะ บางคนมาบ้านแล้วลองเทศบาลทุกวัน ต้องรอจังหวะจิวิงๆ

ประเพณีของชาวเขา ก็ใช่ย่อย งานพิธีบางงานกินเวลาเป็นวัน 2 วัน เช่น งานแต่งงานบวช และงานบวชนี้ แหลกเลือกเวลาทำพิธีได้หมายความจะจะเหลือเกิน ซ่างเป็นการทดสอบเลือดนักสู้ชาจิวิงๆ เวลาที่เริ่มทำ

พิธีคือ ตี 2 และตี 3 และขอบอกว่าเป็นช่วงดูหน้า ที่หากับนดอยแสงจะเป็นแต่พากเราก็ไม่ท้อ เราช่วยกันทั้งทีมเด็กทีมชุมชนขันผ้าห่มสะเบียงอาหารขี้นรากตู้ไปร่องตั้งแต่ 3 – 4 ทุ่ม เนื่องจากพิธีเริ่มแต่เย็น แต่จุดสำคัญจะทำช่วงตี 2 ตี 3

ในบางครั้งที่เราเข้าไปติดตามงาน มีบางคนที่ขยับที่อยู่เราก็ต้องรู้และตามเก็บให้ทันเวลา ถึงแม้ บางครั้งทางก็แสนจะโหด ข้างหนึ่งเป็นเหว อีกข้างหนึ่งเป็นหนองนา ชนิดที่คิดว่าถ้าตกลงไปก็หาศพไม่เจอ ถึง กระนั้นพวกเราทุกคนต่างไม่ย่อท้อ เพราะผลตอบแทนที่เราได้รับมานั้นก็คุ้มค่ากับการทุ่มเท ผู้ให้ข้อมูลให้การ ต้อนรับเราอย่างดี รู้สึกถึงความสำคัญที่พวกเรานุกป้าฝ่าดงเข้าไปหา

จะทำอย่างไรได้ล่ะ ก็ใจเรามันเลือกและรักจะทำงานอย่างนี้จะแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูล เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล “เพื่อเชื่อมต่อและหาก” เข้อ! ก้มันหนึ่อยแทบจะอาเจียนจริง ๆ นะพี่

มันไม่ง่ายอย่างที่คิด

งานเก็บข้อมูลของงานวิจัยต่าง ๆ บางครนอาจจะเห็นว่าเป็นงานที่ง่าย เพราะแค่ทำตามข้อปฏิบัติที่นักวิจัยหลักตั้งไว้เท่านั้น หรือจะพูดกันตรง ๆ ก็คือ แค่ค่านให้ตรงค่าตามแล้วรอคำตอบจากกลุ่มเป้าหมายเท่านั้นก็จบ หรือจะให้ดูดีหน่อยผู้ช่วยนักวิจัยควรพูดภาษาเดียวกันกับกลุ่มเป้าหมายได้ ผู้ช่วยนักวิจัยซึ่งมีหน้าที่เก็บข้อมูลอย่างพวกร้าวถูกบางคนเรียกว่า “พนักงานเก็บข้อมูล” ซึ่งถ้าใช้หน้าที่แค่เก็บข้อมูล พวกร้าวไม่มีความจำเป็นที่จะคิด พิจารณา ไตร่ตรองถึงขั้นตอน วิธีการดำเนินงานให้เสียเวลามากนัก ในแต่ละวันคงมีหน้าที่ ถาม และถาม ประหนึ่งว่าพวกร้าวทำงานเหมือนเครื่องใช้ไฟฟ้าทั่วไป ที่เสียบปลั๊กแล้วดับปุ๊บก็หมุนเพื่อให้ได้ความเย็นก็เท่านั้น พอเสีย ซ่างก็ซ้อม เพราะเราไม่ใช่สิ่งมีชีวิต และก็คงไม่มีใครตั้งหนินพวกร้าวได้ที่ทำหน้าที่เพียงเท่านั้น

ในความเป็นจริงผู้ช่วยนักวิจัยมิได้ทำหน้าที่เพียงการเก็บข้อมูลเท่านั้น แต่พวกร้าวจะต้องย้ำคิดอยู่เสมอว่างานที่ได้จะต้องมีคุณภาพและทำอย่างไรจะจะได้มาซึ่งคุณภาพอย่างแท้จริง พวกร้าวจึงมีความพยายามที่จะใช้หน้าที่ของผู้ช่วยนักวิจัย ที่จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจโครงการที่ศึกษาที่ทำอยู่ไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงานจริง

เริ่มต้นแต่ ก่อนการลาปฏิบัติงานจริง เราจะได้รับและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของโครงการวิจัย และหน้าที่หลักจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้นที่เราได้รับทราบเพียงว่า เราต้องเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา多久 เนื่องเป็นโครงการวิจัยระยะยาวเกี่ยวกับเด็กไทย ตอนนั้นเรามองเพียงว่าเป็นสิ่งที่ง่าย

พอเราได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจริง เราได้เรียนรู้ว่าการเข้าหาชุมชนในระยะแรก โดยที่เราต่างเป็นคนแปลกหน้านั้น เราต้องทำความเข้าใจในลักษณะของงานอย่างถ่องแท้ เพื่อชี้แจงซักชวนให้กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจ และพร้อมให้ความร่วมมือกับเราอย่างดี เพราะมีหลายครั้งที่เราต้องเจอกับคำขออย่างไม่คาดคิดจากกลุ่มเป้าหมาย เช่น ทำแล้วเข้าได้รับประโยชน์อะไร และจะทำอย่างไร เพราะเพื่อนบ้านมองว่าคนในครอบครัวเป็นโรคร้าย เพราะผลจากที่พวกร้าวเข้าไปเยี่ยม หรือ คำถามที่ว่า ตามไปทำไม่เยอะแยะ จะเข้าไปเปิดเผยที่ไหนบ้างหรือเปล่า ตัวอย่างคำตามเหล่านี้มักจะทำให้พวกร้าวไม่ออกในหลายครั้ง นอกจากนี้กระบวนการเก็บข้อมูล ยังพบปัญหาที่ทำให้เราต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในกระบวนการทำงานหลายอย่าง เช่น ปัญหาเกี่ยวกับตัวแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ข้อคำถามที่ใช้คำตามยกเกินกว่าจะอธิบายให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจได้ถึงแม้เราจะแปลงเป็นภาษาท้องถิ่นแล้วก็ตามที่ เช่น ถามว่า

“ตั้งแต่ท่านตั้งท้องช่วงนี้ท่านทานอาหารส่วนไหนเพียงใด” คำตอบที่ได้มักจะไม่ตรงกับในตัวเลือกที่บอกระดับ คือ ไม่หวาน ค่อยข้างหวาน หรือหวานจัด หรือถามว่า

“ท่านใช้อะไรชักผ้าให้ลูก” ตัวเลือกคำตอบจะเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ใช่ทำความสะอาดแต่คำตอบมักจะเป็น ชักด้วยมือ ชักโดยสามี หรือกละมัง ส่วนใหญ่คำตอบมักจะทำให้พวกร้าวอดจำไม่ได้หรือบางครั้งคำถามที่ตั้งมาก็ใช้กับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ไม่ได้ เช่นถามว่า

“ท่านใช้หัวนนหลอกให้คุกคูดเวลาลูกกรองให้บ้างหรือไม่” ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกคน ต้องตอบว่า “ไม่” อย่าหวังว่าจะได้คำตอบว่าได้ใช้เลย แม่เด็กส่วนใหญ่ยังนึกภาพตัวหัวนนหลอกไม่ออกและไม่เคยเห็นมาก่อนเลย

จากตัวอย่างข้างต้นทำให้เราและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต้องร่วมปรึกษาหารือเพื่อปรับแก้ไขข้อคำ答อยู่ตลอดเวลา เพราะกลุ่มผู้ตั้งแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์คำ答มาจากผู้มีความรู้แต่เวลาปฏิบัติจริงนำมาใช้กับกลุ่มผู้ด้วยการศึกษา ดังนั้นคำ答มักมีปัญหาในการ答และการตอบนอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าหากลุ่มตัวอย่างซึ่งเวลาเป็นตัวแปรสำคัญมาก เช่นเราจะต้องศึกษาว่ากลุ่มเป้าหมายแต่ละครอบครัวสามารถเข้าหาได้ช่วงเวลาใดจึงจะสะดวก และพร้อมที่จะให้ข้อมูลซึ่งในตอนแรกเราคิดไว้ว่าสามารถเข้าทำงานช่วงเวลาใดก็ได้ แต่พอทำงานได้สักระยะเราก็พบว่ากลุ่มเป้าหมายไม่อยู่บ้านทำให้เก็บข้อมูลไม่ทัน ผลที่ตามมาคืองานที่เพิ่มมากขึ้นจนเราต้องแก้ไขปัญหาโดยการเข้าไปนัดกลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บข้อมูลล่วงหน้าจึงช่วยลดปัญหางดได้บ้างนอกจากนั้นเรายังต้องจดจำความสำคัญ จุดเด่นในแต่ละครอบครัวให้ได้เพื่อที่จะปรับตัวและสามารถพัฒนาตัวเองให้ทำงานได้สะดวกขึ้น ในกระบวนการการทำงานจริงของโครงการวิจัยระยะยาวนอกจากปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ให้เราได้เรียนรู้ ยังมีสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นให้เราได้เรียนรู้ร่วมกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือกลุ่มผู้สร้างกรอบการทำงานนั้นก็คือ การวิจัยเป็นการเรียนรู้ร่วมกันมักจะมีการปรับเปลี่ยนคำสั่ง ขั้นตอนของการทำงานอยู่ตลอดเวลา เช่น เปลี่ยนคำ答 เปลี่ยนให้เก็บข้อมูลบางส่วนเพิ่ม (ทั้งที่ผ่านช่วงการเก็บข้อมูลนั้นนานแล้ว) เป็นต้น แต่ทุกคนก็ต้องยอมรับและพร้อมปรับเปลี่ยนร่วมกันเพื่อให้ได้งานที่มีคุณภาพ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่กลุ่มคนอย่างพวกเราได้เรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ทุกอย่าง ถึงแม้ว่าจะเป็นประสบการณ์ที่แสนเหนื่อยก็ตามที่อยกว่าจะฝ่าฟันมาได้ แต่มันมักจะให้ประโยชน์แก่ตัวพวกเราเองไม่มากก็น้อย ทุกวันนี้พวกเรารู้ดีว่าพวกเราก็คือกลุ่มนักคิด ที่จะพัฒนาตนเองต่อไปเพื่อก้าวไปสู่การเป็นนักวิจัยอย่างเต็มตัว จากการเรียนรู้จากประสบการณ์อย่างทุกวันนี้

ด้วยรักและผูกพัน

การทำงานวิจัยต่างๆ สิ่งที่สำคัญ คือการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล โดยเฉพาะการทำวิจัยระยะยาวนั้น การรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับผู้เก็บข้อมูลมีความสำคัญอย่างมาก เพราะเราต้องต้องเข้าไปเยี่ยมผู้ให้ข้อมูลอยู่เรื่อยๆ ถ้าเราอยากให้เข้าให้ความร่วมมือที่ดีกับเราและให้เข้าเต็มใจที่จะให้ข้อมูลที่ดีกับเราต่อไปเรื่อยๆ ในระยะยาว เราต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและกันนี้ที่ทำได้ไม่ยากเลย

ตั้งแต่ที่ได้มีโอกาสทำงานในโครงการวิจัยระยะยาว มาอยู่ในพื้นที่อำเภอชื่นเป็นชนบทห่างไกลความเจริญ และอีกอย่างพื้นที่นี้ก็อยู่ห่างไกลบ้านของตัวเองด้วย มาอยู่แบบชนิดไม่มีใครที่เรารู้จักมาก่อนเลย แรกๆ ค่อนข้างลำบากใจที่จะต้องใช้ชีวิตและทำงานในถิ่นที่เราไม่คุ้นเคย แต่ก็คิดว่าเราคงต้องมีการเปลี่ยนแปลง และทุกอย่างต้องมีการนับ 1 แล้วค่อยนับ 2 นับ 3 ต่อไป และคิดว่าอีกไม่นานเราจะจะต้องมีคนที่เรารู้จักและคุ้นเคยเอง โดยเฉพาะกับผู้ให้ข้อมูลของเรางานนี้จะต้องกล้ายมาเป็นคนที่คุ้นเคยกับเราแน่นอน เพราะในการทำวิจัยระยะยาวเราจะต้องไปเยี่ยมผู้ให้ข้อมูลเรื่อยๆ ตามกำหนดเวลาที่จะต้องเข้าไปเยี่ยม จนกระทั่งปัจจุบัน จากที่เราไม่รู้จักใครเลยในอำเภอนี้กล้ายมาเป็นเรามีคนรู้จักคุ้นเคยมากมาย และเรากรุ๊สึกอุ่นใจเสมอว่าเรามาอยู่ที่นี่เหมือนได้ออยู่บ้านของตนเอง เพราะเรามีผู้ให้ข้อมูลที่เปรียบเสมือนญาติของเรา ไม่ว่าเราจะไปที่ใดในอำเภอนี้ ก็จะพบคนที่เรารู้จักเสมอ เช่นเวลาไปตลาด ไปช้อปของที่ร้านค้า เดินอยู่ที่โรงพยาบาล หรือรถเดี่ยวอยู่ข้างทาง เป็นต้น เราจะจะเจอกันที่เรารู้จักเสมอ

ชาวบ้านที่อำเภอกรรณวนน่ารัก และนี่น้ำใจและให้เกียรติเจ้าน้ำที่ราชการมาก โดยเฉพาะเจ้าน้ำที่จากโรงพยาบาล ชาวบ้านจะเรียกทุกคนที่ทำงานอยู่โรงพยาบาลว่าคุณหมอ ไม่ว่าคนนั้นจะอยู่ตำแหน่งอะไรก็ตาม เช่นคนขับรถ คนงานถูพื้น เขายังเรียกว่าคุณหมอเลย พอกเราที่เป็นเจ้าน้ำที่โครงการวิจัยที่เข้ามาอยู่ในโรงพยาบาลก็ได้รับเกียรตินี้ด้วยเช่นกัน

เวลาที่พอกเราเข้าไปหมู่บ้าน พอกเราจะมีพากะเดินทางโดยใช้รถยนต์ของโรงพยาบาล ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่ได้เด่นมากของโรงพยาบาลที่ชาวบ้านรู้จักดี เวลาที่เราเข้าไปพบผู้ให้ข้อมูล ลงจารุณเดินไปชาวบ้านก็จะรู้ทันทีว่ามาจากโรงพยาบาล เข้าจะให้การต้อนรับเราอย่างดี และเขาก็ค่อนข้างที่จะเชื่อในสิ่งที่เราพูดด้วย เราจึงต้องระมัดระวังในคำพูด และการแสดงออกของเรารอย่างมาก

สิ่งที่จะทำให้ผู้ให้ข้อมูลรักเราและให้การต้อนรับที่ดีต่อเราไปเรื่อยๆ นั้น เราเองก็จะต้องทำแต่สิ่งที่ดีต่อเข้าเช่นกัน โดยเฉพาะความนอบน้อม การพูดจาที่น่าฟัง แบบเป็นกันเอง และ การให้เกียรติให้ความสำคัญกับเข้า และเราต้องมีความจริงใจ และที่สำคัญต้องพยายามไปตามที่นัดและตรงเวลาด้วย เพราะชาวบ้านจะรอเวลาที่เรานัดไว้ เข้าจะให้ความสำคัญกับการที่เราไปนัดมาก ดังนั้นเราอย่าผิดนัดเป็นอันขาด และอย่าปล่อยให้เขารอนาน เพราะจะสร้างความรู้สึกไม่ดีขึ้นมาได้ ในการเข้าไปพบผู้ให้ข้อมูลแต่ละครั้งเราต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่เราไปพบแบบตรงไปตรงมา และชี้แจงให้เข้าใจในสิ่งที่เราがらังทำอยู่ด้วย แต่ถ้าเวลา

ที่ไม่ได้ไปเยี่ยมแต่เจอกันโดยบังเอิญ เช่นเจอกันที่ตลาด เจอกันที่โรงพยาบาล หรือเจอกันอยู่ข้างถนน เจ้าก็ต้องทักทายกับผู้ให้ข้อมูลด้วยความเป็นมิตร ให้เข้ารู้สึกเป็นคนสำคัญ เป็นคนรู้จักกับเรา เวลาที่เราผ่านไปในหมู่บ้าน ถ้าเจอกับเข้า เจ้าก็อาจจะแระทักทายบ้าง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี

เวลาที่เราไปเยี่ยมผู้ให้ข้อมูลในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่มีน้ำใจ ให้การต้อนรับที่ดีกับเจ้า ผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในหมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่ง ชื่อบ้านนาฝาย ตำบลห้วยโจด อำเภอกระนวน เขอเป็นคนที่มีน้ำใจกับพวกราชที่มีวิจัยมาก ทำให้พวกรู้สึกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลกับเราเปรียบเสมือนญาติของเราเลยทีเดียว

ผู้ให้ข้อมูลของเจาคนหนึ่งเป็นผู้หญิงตัวเล็ก ๆ อายุ ประมาณ 30 ต้น ๆ ทำทางคล่องแคล้ว พุดเก่งคุยสนุก และเป็นกันเองกับพวกรา ทุกคนในครอบครัวของเจอ อ้ายตัยดี อาชีพหลักของครอบครัวเจอคือ ทำไร้ อ้อย ทำนา ทำสวน เช่น แตงโม ข้าวโพด พักทอง และผักอื่น ๆ ครอบครัวเจอ มีฐานะปานกลางเมื่อเทียบกับคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน ที่บ้านของเจอจะมีขันนุ่นอยู่สองสามตัน เจอจะมีของฝากให้พวกรา ก่อนกลับเสมอ เจอจะชวนให้พวกราทานอาหารที่บ้านเป็นประจำ ของฝากที่เจอสร้างมาให้จะเป็นสิ่งที่เจอมีอยู่ ครั้งแรก ๆ ที่พวกราไปเยี่ยม เป็นช่วงที่มีขันนุ่นที่บ้านเจอ เราก็ได้ขันนุ่นลูกใหญ่สองลูกเป็นของฝาก และต่อมารา ก็เข้าไปเยี่ยมเจอ ตอนที่เจอคลอด เป็นช่วงที่เก็บเกี่ยวข้าว เจอก็จะเอาข้าวสารที่พึงเก็บเกี่ยวมาห่อที่เรียกว่าข้าวใหม่ เป็นของฝากให้พวกราอีก ถึงแม้บังครั้งที่พวกราไม่ได้ไปเยี่ยมเจอด้วยตรง แต่ไปเยี่ยมผู้ให้ข้อมูลคนอื่นอยู่บ้านใกล้ ๆ กับเจอ เจอก็จะเดินมาคุยด้วย และเจาของฝากมาให้ เช่น ข้าวโพด พักทอง หรือผักอื่น ๆ ที่เจอปลูกไว้ในบ้านเอง

เจอเป็นผู้ที่มีน้ำใจมาก ๆ คือมีเหตุการณ์ที่ผู้ช่วยนักวิจัยไปลืมกระเปาสถานค์ไว้ที่บ้านเจอตั้งสองครั้ง ครั้งแรก พวกราตามหาตั้งแต่บ้านผู้ให้ข้อมูลหลังแรกที่ไปจนมาถึงบ้านหลังสุดท้าย คือบ้านของเจอ ปรากฏว่า เจอเก็บกระเปาไว้ให้อย่างดี และเงินที่อยู่ในกระเปาอยู่ครบ เพราะวันนั้นผู้ช่วยนักวิจัยพึงกดเงินออกมากจากธนาคาร ประมาณ 5,000 บาท ครั้งที่สอง เราก็ไม่ได้ไปเยี่ยมเจอแต่เราแอบไปทักทายเจอเฉย ๆ เพราะเห็นว่าเจออยู่บ้านและเจาก็ไม่ได้รีบไปที่ไหนต่อ และผ่านมาทางนี้พอดี ผู้ช่วยนักวิจัยก็ไปลืมกระเปาสถานค์ไว้ที่บ้านเจอ อีก พวกราออกมาจากหมู่บ้านได้ไม่ไกลนัก คนขับรถกับพวกราไว้มีผู้หญิงคนหนึ่งชื่อเตอร์ไซด์ตามพวกรา มาตั้งแต่อกหมู่บ้านแล้วและท่าทางรีบเร่งมาก คนขับรถจี๊ดจอดและจอดรถ ปรากฏว่าเจอยืนกระเปาสถานค์ให้ด้วยความเหนื่อยหอบ เจอบอกว่ารีบมากกลัวจะชีรีตไม่ทันพวกรา

หลังจากนั้น พวกราจะได้รับของฝากจากเจอประจำ ถึงแม้พวกราจะไม่ได้เข้าไปเยี่ยมเจอที่บ้านก็ตาม เวลาที่เจอพบคนขับรถของโรงพยาบาลผ่านไปซื้อแตงโมเจอที่ข้างทางที่เจอมากว้างขาย เจอก็จะฝากแตงโมมาให้พวกรา และเวลาที่เจอมาโรงพยาบาล เจอก็จะแระขึ้นมาทักทายกับพวกราเสมอ รวมทั้งเวลาที่มีเพื่อนบ้านของเจอที่พำนกมาตรวจพัฒนาการที่โรงพยาบาล เจอก็จะเอาข้าวโพดต้มฝากเพื่อนบ้านมาให้พวกราด้วย สำหรับพวกราเองก็จะให้ความเป็นกันเองกับเจอ ให้เกียรติเจอเสมอและพูดจาอ่อนน้อมกับเจอตลอด เวลาที่เจอมาโรงพยาบาล มีอยู่ครั้งหนึ่งพ่อของเจอป่วยมาก่อนรักษาอยู่ที่โรงพยาบาล เรากับกับเจอและได้รู้ถึงการเจ็บป่วย

ของพ่อเชอ เรายังต้องแสดงความมีน้ำใจตอบแทนที่เชอมีต่อเราบ้าง เรายังได้ไปเยี่ยมพ่อของเชอซึ่งทำให้เชอเกิดความรู้สึกที่ดีมากยิ่งขึ้น

นี่เป็นแค่ตัวอย่างของการสร้างความผูกพันขั้นดีระหว่างผู้เก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล ยังมีอีกหลาย ๆ คนที่มีน้ำใจเช่นเดียวกัน ซึ่งนอกจากเราจะได้ข้อมูลที่ดีแล้วยังมีจิตใจที่เป็นจริงถูกต้องเช่นกัน ไม่ได้แค่ร่ายังได้ญาติที่สนิทก็ด้วย ถ้าเราจริงใจกับเขา เขายังจะให้ความจริงใจกับเรา ยังมีอีกหลาย ๆ คนที่มีน้ำใจเช่นนี้ และเรากรู้สึกว่าผู้ให้ข้อมูลของเราทุกคนเป็นเหมือนญาติคนหนึ่งของเรารather ที่เราต้องเข้าไปเยี่ยมประจำ มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน เวลาเจอน้ำกันที่ไหนก็ตาม เราถ้าตามทุกขั้นซึ่งกันและกันได้ นอกจากจะสร้างความผูกพันที่ดีต่อกันแล้ว เราต้องสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันในครอบครัวของเข้าด้วย บางครั้งเรารู้สึกว่าพยาบาลจะมีตา ยาย ค่อนข้างชราแล้วเข้ามาทักทายเราเป็นประจำ แต่เราเองก็จำไม่ได้หมดว่าใครเป็นใคร เป็นญาติพี่น้องของผู้ให้ข้อมูลคนไหน แต่เราต้องยิ้มให้เข้าและพูดคุยทักทายด้วยความเป็นมิตรเข้าไว้ ดังนั้นเวลาที่พวกราเดินอยู่ที่โรงพยาบาล พวกราจะต้องพกรอยยิ้มไว้เสมอ เพื่อจะมีคนที่รู้จักเรา เป็นญาติของผู้ให้ข้อมูลที่ยิ้มให้เราแต่เราไม่เห็น หรือไม่ได้มองก็แล้วแต่ เขายังได้รู้สึกดีต่อเราเวลาที่เราเข้าไปเยี่ยมที่บ้าน เขายังได้ให้การต้อนรับที่ดีต่อเราไปอีกนานๆ

การที่เราเมื่อความสัมพันธ์ขึ้นดีต่อผู้ที่ให้ข้อมูลนั้นเป็นเรื่องสำคัญในการทำโครงการวิจัยระยะยาว เพราะข้อมูลที่เราได้มาจากการผู้ให้ข้อมูลจะเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง และเชื่อถือได้ นอกจากนี้เรายังได้ญาติสนิทที่เรากรู้สึกว่าทำงานที่นี่แล้วรู้สึกอบอุ่นใจ สบายใจ ส่วนเรางูที่ต้องไปเก็บข้อมูลและต้องเข้าไปเยี่ยมผู้ให้ข้อมูลเรื่อย ๆ ก็ต้องรักษาความดีความสม่ำเสมอของเรไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการต้องต่อเวลา การนัดผู้ให้ข้อมูลแล้วต้องไปตามที่นัดนอกจากนี้ยังมีเรื่องความนอบน้อม พูดจาสุภาพอ่อนโยน ให้เกียรติ ให้ความสำคัญกับเข้า และต้องรักษาความลับของเข้าด้วย ไม่เอาเข้าไปนินทาพูดเรื่องของเข้าให้คนอื่นฟัง ถ้าเราทำให้เข้าไว้วางใจเราและรู้สึกเหมือนเราเป็นญาติสนิท เรายังได้แต่สิ่งดี ๆ กลับมา เช่นกัน ทั้งได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง และได้ความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งจะเป็นผลดีต่อโครงการต่อไปในระยะยาว

ผู้ใจสร้างสายสัมพันธ์

คงไม่มีใครกล้าปฏิเสธได้ว่าคนเราทุกคนจะอยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุขนั้นจะต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่ต่อกัน งานแต่ละอย่างจึงจะประสบผลสำเร็จ แต่จะทำอย่างไรให้เราทำงานด้วยกันอย่างมีความสุข

ช่วงที่ได้เริ่มเข้ามาทำงานวิจัยโครงการนี้ที่อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ยอมรับว่าท้อเอกสารากฯ เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการที่เพิ่งเข้ามาในหมู่บ้าน ยังไม่มีโครงร่างและทราบมาก่อนว่าพวกราษฎร์ทำอะไรกัน เริ่มแรกนั้นเราต้องเข้าหากลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มของหญิงตั้งครรภ์ เราจะทำการเก็บข้อมูลจากหญิงตั้งครรภ์ แต่ละวันของเราจะต้องค้นหาหญิงตั้งครรภ์ภายในหมู่บ้านหรือเขตตัวบ้านของเรามาก่อน เนื่องจากหญิงตั้งครรภ์จะพบรูปตั้งครรภ์ในหมู่บ้านที่เราได้บ้านเลขที่มาจากการเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย บางครั้งพบบ้านตามเลขที่บ้านที่ได้มา แต่คนในบ้านบอกว่าไม่มีหญิงตั้งครรภ์ในบ้านนี้ เราก็ไม่รู้ว่ามันผิดที่ตรงไหน แล้วเราจะต้องทำอย่างไรต่อ เราคงต้องขอความช่วยเหลือจากคนในชุมชนนั้น อย่างแน่นอน แต่การที่จะไปขอความช่วยเหลือจากคนเหล่านั้นก็ต้องมีวิธีพิเศษกันหน่อย

การเก็บข้อมูลนี้เราไม่มีค่าตอบแทนเป็นตัวเงินให้ผู้ให้ข้อมูลเลย สิ่งที่พวกราษฎร์ทำได้คือการนุกใจเข้าให้อยู่กับเราให้ได้ สร้างความภาคภูมิใจให้กับเข้า ให้เขารู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการเรา มีบางครั้งเราก็มีของขวัญเล็ก ๆ น้อย ๆ มอบให้ อย่างเช่นช่วงเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ที่ทางโครงการได้ทำนาพิกาสำหรับแจกผู้ที่เราได้เข้าไปขอความช่วยเหลืออยู่บ่อย ๆ เช่น เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงทุกคนที่เราได้ขอให้เข้าช่วยเหลือและสอบถามความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ในการเข้าไปเก็บข้อมูลให้กับเรา

มีบางครั้งที่ชุมชนมีงานพวกราษฎร์จะเข้าไปร่วมงานทั้งทีม เช่น งานสังกรานต์ งานทำบุญของคนในชุมชน ชาวบ้านก็จะรู้สึกว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนของเข้าด้วยเหมือนกัน และจนถึงวันนี้เราภาคภูมิใจที่เห็นรอยยิ่มของคนในชุมชนที่เราได้เข้าไปทำงานอยู่ จนบางครั้งเรารู้สึกว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนี้ไปเสียแล้ว ชาวบ้านในละแวกนี้มักจะเรียกเราว่าหมอดวิจัย หรือบางทีก็เรียกพวกราษฎร์ว่าหมอดูตู้ ที่ชาวบ้านเรียกันอย่างนั้น ก็เพราะว่าบางวันถ้ารأتาวนที่เราใช้ออกพื้นที่เป็นประจำทุกวันเสีย เราก็จะใช้รأتาวนออกไปเก็บข้อมูล

สายสัมพันธ์ที่ได้เล่าให้ฟังแล้วนั้นยังไม่สำคัญมากเท่ากับสายสัมพันธ์ของเรา (ผู้ช่วยนักวิจัย) กับกลุ่มตัวอย่าง เพราะข้อมูลที่พวกราษฎร์ได้มานั้นมาจากการกลุ่มตัวอย่าง ถ้ากลุ่มตัวอย่างของเรามาให้ข้อมูล หรือตอบหน้าไม่ให้เราเข้าไปพูดเข้าไปสัมภาษณ์ มันก็จะเป็นเรื่องลำบากสำหรับเรา เพราะฉะนั้น เรากลุ่มตัวอย่างที่ทำงานกันนี้ จำเป็นต้องผูกใจและร่วมสร้างสายสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างให้เหนียวแน่น ซึ่งตอนนี้เราทุกคนก็ทำสำเร็จ เรา มันใจว่ากลุ่มตัวอย่างของเราทุกคนมีความไว้วางใจ และมีความผูกพันกันมาก สงกราตจากของฝากที่นำติดมือกลับมาสำนักงาน บางครั้งก็เป็นผลไม้ บางครั้งก็เป็นกับข้าว หรือข้าวของที่ใช้ทำอาหารในตอนเย็น

กว่าจะมีวันนี้อย่างจะขอเล่าให้ฟังว่า ในตอนแรกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิงตั้งครรภ์ที่พวกราษฎร์เข้าไปนั้น บางคนไม่ต้อนรับเราเลย แต่นั้นก็เป็นส่วนน้อย มีอยู่บ้านหนึ่งที่เราได้ประสบมากับด้วย วันนั้นได้ซื้อของหญิง

ตั้งครรภ์มาจากการสถานีอนามัยแล้วก็เข้าไปตามหาจนพบตัว แต่ไม่ทราบว่าเป็นอะไร เวลาสัมภาษณ์น้ำตาของเธอไม่สบายน้ำเสียเลย ทำให้น้ำตาเปื้อน ๆ เมื่อนอยากจะให้เราไปเสียพัน ๆ เธอไม่ให้ความร่วมมือ พูดด้วยก็ไม่ยอมพูดกับเรา สายตาที่มองมายังเรานั้นบอกให้รู้ว่า

“ฉันไม่พอใจ ฉันไม่อยากให้สัมภาษณ์ เมื่อไรเธอจะกลับกันเสียที่ ฉันไม่มีเวลาให้หรองนะ” แต่ด้วยวิญญาณของผู้ช่วยนักวิจัยอย่างเรามีหรือจะยอมแพ้ กิดอยู่ในใจว่าสักวันฉันจะเข้าชนจะเขอคนนี้ให้จนได้ คุณเชื่อไหม วันนี้เราทำสำเร็จแล้วจริง ๆ เราคงพิสูจน์ตัวเองให้ตัวอย่างของเราคนนี้ได้รู้แล้วว่า เรา มีความจริงใจให้กับเรา เราไม่ได้มาสร้างความเดือดร้อนให้ เพียงแต่เรามารบกวนเวลาส่วนหนึ่งของเข้า สิ่งที่เราทำนั้นมันเป็น ประโยชน์ต่อประเทศชาติ และเป็นเรื่องที่เข้าจะต้องรู้สึกภาคภูมิใจได้มีส่วนร่วมในงานวิจัยครั้งนี้

สงสัยบ้างหรือไม่ว่าเราทำอย่างไรจึงสามารถเข้าไปนั่งอยู่ในใจของกลุ่มตัวอย่างของเราได้ พวกเราแต่ละคนนั้นก็มีเทคนิคและวิธีที่แตกต่างกัน แต่ที่เหมือน ๆ กันก็คือความจริงใจ รอยยิ้มที่ดูเป็นมิตร และการช่วยเหลือเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สามารถช่วยเหลือเข้าได้ผู้ช่วยนักวิจัยอย่างพวกรากจะไม่รีรอ อย่างกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของเราเจ็บป่วยต้องนอนโรงพยาบาลที่สำนักงานของเราตั้งอยู่ พวกรากจะไม่รอช้า สอบถามว่าอยู่ห้องไหนแล้วก็ไปเยี่ยมเข้าทันที บางทีก็มีของฝากติดมือไปบ้างซึ่งเป็นการแสดงถึงน้ำใจ เล็ก ๆ น้อย ๆ กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในโครงการของเราก็จะเกิดความประทับใจ ซาบซึ้งใจ นำไปปูดกันปากต่อปาก ถึงความมีน้ำใจจากเรา ครั้งต่อ ๆ ไปเมื่อเราเข้าไปทำงานในพื้นที่ชาวบ้านจะแวกนั้นก็จะต้อนรับเรา ถ้าหากว่า ช่วงไหนเรายายไปนาน ๆ ไม่ถึงช่วงเวลาที่ต้องเข้าไปเก็บข้อมูล ชาวบ้านหรือญาติ ๆ ของกลุ่มตัวอย่างก็จะตาม หาและถ้าพบกันเขาก็จะบ่นว่า

“ทำไม่หมอนหายไปนานจัง นึกว่าจะไม่มาเยี่ยมเสียแล้ว” พังแล้วก็รู้สึกตื้นตันใจ มันทำให้มีกำลังใจที่จะทำงานโครงการนี้ต่อไป

ไม่เพียงแต่เรื่องนี้เท่านั้น จำได้ว่ามีอยู่ครั้งหนึ่งที่ได้ไปเดินซื้อของที่ตลาด พบรถยนต์คนหนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของเรา (ซึ่งจะพบกลุ่มตัวอย่างของเราง่าย ๆ ตามตลาดและสถานที่ต่าง ๆ) กำลังซื้อผลไม้ออยู่เป็นชมพู่ ประมาณ 3 กิโลกรัมได้ คงจะซื้อไปให้ลูก ๆ กินเพราะลูก ๆ หลายคนมาก แต่พอหันมาเห็นเรา หันคนนี้นำถุงชมพู่มาใส่มือเราด้วยท่าทางดีใจและพูดว่า

“หมอนดีใจที่เจอหมอน หมอนเขามาปีกันนะ” เรากพยายามบอกว่าให้เขาราไปให้ลูก ๆ กินเถอะ แต่เขาก็ไม่ยอม เราก็เลยบอกเขาว่าอย่างนั้นเข้าสักสองสามลูกก็พอ เขาก็บอกว่าไม่ได้ ให้หมอนเข้าไปแบ่งเพื่อน ๆ กิน พอเราวับไว้ เข้ายิ้มแก้มแบบปริ ท่าทางเข้าดีใจมาก แต่ก็ไม่เห็นเข้าซื้อชมพู่ถุงใหม่อีก แสดงว่าวันนั้น ลูก ๆ อดกินชมพู่แน่ ๆ

ความสำเร็จที่เราได้รับในวันนี้คือ การเข้าไปนั่งอยู่ในหัวใจของชาวบ้านในพื้นที่ที่เราเข้าไปทำงานและกลุ่มตัวอย่างที่เราจะต้องเข้าไปขอข้อมูลจากพากษาเป็นเวลานานถึง 24 ปี จากวันแรกจนถึงวันนี้ ฉันรู้สึกพอกิจกรรมที่ได้ทำ และพอใจที่ได้เข้ามาสัมผัสชีวิตของชาวบ้านทุกคนที่มอบความไว้วางใจ ความเป็นมิตรสหาย และรอยยิ้ม รวมถึงการต้อนรับจากพากษา นอกจากสายสัมพันธ์ที่เราได้รับแล้ว สิ่งที่นักวิจัยได้จากการเข้ามาทำงานกับพื้นที่จริง คือการได้เรียนรู้ชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน การช่วยเหลือกัน การประกอบอาชีพของชาวบ้าน ได้พบกับความสวยงามของธรรมชาติและอุบัติภัยที่บ้านที่ซึ่งเป็นกำไรมหัศจรรย์ที่หาซื้อจากที่ไหนไม่ได้เลย

ଜାଗିଜ୍ଞୀବ

การวิจัยระยะยาวในเด็กไทยเป็นเรื่องใหม่สำหรับชาวบ้านค้าเกอเทพฯ เนื่องจากเป็นโครงการที่ต่อเนื่องในระยะยาว จึงทำให้ชาวบ้านเกิดความคาดหวังกับโครงการในลักษณะต่าง ๆ เช่น คาดหวังว่าเมื่ออยู่ในโครงการแล้วจะได้เรียนหนังสือฟรี และเมื่อเวลาเจ็บป่วยจะได้รับการรักษาฟรี ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่ต้องการติดตามพัฒนาการเลี้ยงดูอย่างเป็นธรรมชาติ ความคาดหวังที่ไม่ตรงกันนี้ทำให้เกิดความยากลำบากในการขอข้อมูลจากชาวบ้าน

เมื่อเรียกร้องความสนใจให้ชาวบ้านร่วมมือในระยะยาว โครงการนี้จึงหาวิธีการที่จะทำให้ชาวบ้านอยู่กับโครงการนาน ๆ และให้ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและทำกิจกรรมต่าง ๆ กับโครงการ และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับโครงการ ไม่ให้รู้สึกผิดหวัง และรู้สึกไม่ดีต่อโครงการจนแสดงปฏิภวิทยาตอบสนองในเชิงลบต่อโครงการ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อโครงการในระยะยาวได้ วิธีการที่ทำนั้นนอกจากเรียกร้องความร่วมมือให้มีความรู้สึกเต็มใจที่จะให้ข้อมูล รวมทั้งรู้สึกประทับใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ และทำให้รู้สึกว่าทางโครงการเลิงเห็นความสำคัญของผู้ให้ข้อมูล วิธีการหนึ่งที่ใช้คือการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับโครงการ เช่น ในวันที่ผู้ให้ข้อมูลคอลอตทางทีมได้จัด Gift set นำมามอบให้เป็นของขวัญ ซึ่ง Gift set นั้นเป็นกระเบ้าที่ไว้เล็ก ๆ มีโลโก้ของโครงการติดอยู่ที่กระเบ้า ข้างในมีของใช้สำหรับเด็กอยู่ใน Gift set นั้นไม่ได้มีมูลค่ามากมาก แต่ดูจากปฏิภวิทยาที่ตอบสนองเมื่อได้รับ Gift set เกิดความประทับใจต่อโครงการ หลังจากที่ได้มอบ Gift set เป็นของขวัญแล้วสังเกตเห็นชาวบ้านหัวใจกระเบ้าที่มีโลโก้ของโครงการด้วยความภาคภูมิใจเป็นอย่างมากที่ได้เข้าร่วมโครงการ

อีก维ธีการหนึ่งคือเมื่อโครงการได้ดำเนินการไประยะหนึ่ง ก็จัดทำเกียรติบัตรขึ้น เพื่อมอบให้ครอบครัวที่อยู่ในโครงการ ทำให้ครอบครัวที่ได้รับเกียรติบัตรเกิดความรู้สึกประทับใจในโครงการอีกด้วย ในวันมอบเกียรติบัตรได้มีการเชิญชวนชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ที่ยังไม่ทราบว่ามีโครงการเกิดขึ้นในหมู่บ้าน รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ผู้นำศาสนา เข้าร่วมในวันมอบเกียรติบัตรเพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ร่วมโครงการ

สิ่งที่ปฏิบัติมายังผลให้ชาวบ้านทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะผู้ให้ข้อมูลเกิดการรับรู้และประทับใจในโครงการ ทำให้เกิดความสนใจที่สุดรวมถึงความเป็นกันเองระหว่างผู้ช่วยนักวิจัยและผู้ให้ข้อมูล ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกพอยใจ และเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับโครงการตลอดจนกิจกรรมที่ทางโครงการได้จัดขึ้น

ເຮືອ...ຜູ້ຮອບຮູ້ທຸກອ່າງ

ເສີຍໂທຮັກທີ່ ດັ່ງນີ້

“ສວັສດີຕະນັອງ ຍິນດີດ້ວຍນະຄະ ທີ່ນັ້ນສາມາດສອບຜ່ານເປັນຜູ້ຂ່າຍນັກວິຈີຍ ໂຄງກາວວິຈີຍເຕີກະຍະຍາວ ຂອງເຮົາໄດ້ນະຄະ” ນັ້ນເອງ ເປັນການເຮີມຕົ້ນການເປັນຜູ້ຂ່າຍນັກວິຈີຍຂອງໂຄງກາຣເຕີກ ໃນພື້ນທີ່ ຂໍາເກອເທິພາ ຈັງຫວັດ ສົງຂລາ

ສົງຂລາ ເມື່ອມອງດູຕາມແຜນທີ່ປະເທດໄທ ແລ້ວເປັນຈັງຫວັດໜຶ່ງທາງການໃຫ້ ເກືອບໃຫ້ສຸດຂອງປະເທດໄທ ຂຶ່ງການເດີນທາງຈາກກຽງເທັມໜານຄຣ-ສົງຂລາ ນີ້ ສາມາດເດີນທາງໄດ້ໜາຍເສັ້ນທາງ ໄນວ່າຈະຮັກທົ່ວ່າ ໂດຍຮັກໄພ (ສາຍໃຕ້) ອ່ານໂດຍສາຍການບົນກາຍໃນປະເທດ ແຕ່ເຖິງຈະເດີນທາງດ້ວຍຍານພາໜະອະໄຮກ໌ແລ້ວແຕ່ ເພື່ອອຸດມກາຮົມທີ່ ມື້ອູ້ໃນຈິຕິຈີ ແລະທີ່ສຳຄັນ ເປັນເພວະຈັນຮັກເຕີກຄະ (ຄົງແມ່ ຈັນຈະໄມ້ໃຊ້ນາງກົງເຕົອະ) ແຕ່ທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດກົງ ເພື່ອອາຄຕຂອງເຕີກໄທ ຄິດໄດ້ດັ່ງນັ້ນ ຈັນຈຶ່ງໄມ້ເຮືອທີ່ຈະຈັດເສື້ອຜ້າລົງເປົ່າ ພຽງນີ້ຈັນຈະເດີນທາງ ລາແລ້ວນະກຽງເທັມໜານຄຣ ເມື່ອແໜ່ງດິນແດນສົວິໄລ໌ ຈັນສົ່ງຄູາວ່າ ຄໍາໄມ້ເປັນອະໄໄປເສີຍກ່ອນ ຈັນຈະກລັບມາເຢີມນະ

ການເດີນທາງດ້ວຍຮັກໄພສາຍໃຕ້ນັ້ນ ເປັນການເດີນທາງທີ່ນ່າຕື່ນເຕັ້ນຕລອດເວລາ ວະຍະເວລາຈາກ ກຽງເທັມເຖິງ ມາດໃໝ່ ນັ້ນ ໃຊ້ເວລາເກືອບ 13 ຂ້າມົງ ເມື່ອດຶງໜານຂລາຫາດໃໝ່ ສາວນ້ອຍ ວ່າງໃໝ່ ກົກຮະໂດດລົງຈາກຮັກໄພ ຈາກນັ້ນກົກຮະໂດດຂຶ້ນຮັກປະຈຳທາງ ມຸ່ງໜ້າສູ່ຂໍາເກອເທິພາ ຈັງຫວັດສົງຂລາທັນທີ ບຽບຍາກາສສອງໜ້າທາງເຕີມໄປດ້ວຍ ຕັ້ນໄມ້ໃໝ່ນານາໜິດ ນັ້ນໄດ້ຕັ້ນຍາງພາວາ ທີ່ຈັນໄມ້ເຫັນເສີຍນານ ນອກຈາກນີ້ ໃນຂະນະທີ່ຮັກແລ່ນໄປນັ້ນ ຈັນສົມຜັສໄດ້ເຖິງ ກລິນຍາຍຈາກນໍ້າທະເລ ທີ່ເມື່ອມອງອອກໄປຈາກຮັກ ຈະເຈອກບໍ່ທະເລີ່ນງານ ມາດທຽບຂາວບວິສຸທີ່ ທີ່ຊວນໄໝເຂົ້າໄປ ສົມຜັສ ຈັນບອກກັບຕົວເອງວ່າ “ເຈົອແລ້ວ” ສິ່ງທີ່ຈັນຄົນຫາມານານ ດຣວມຫາຕີທີ່ບວິສຸທີ່ ທີ່ນີ້ເອງທີ່ກີ່ຈັນຈະໄດ້ຫາຍໃຈໂຍ່ງ ເຕີມປອດ ແລະສາມາດແຫັນໜ້າຂຶ້ນມອງພໍາໄສໄສໄດ້ຍ່າງເຕີມຕາເສີຍທີ່

ໜ້າເກອເທິພາສົວນໃໝ່ຈະເປັນໜ້າໄທມຸສລິມມາກກວ່າໜ້າໄທພຸທົກ ສ່ວນໃໝ່ຈະພຸດກາຫາດິນ ດື່ອ ກາຫາໄດ້ ນອກຈາກນີ້ຈະມີກາຫາຍາວີ ທີ່ຈຶ່ງເປັນກາຫາທີ່ໜ້າມຸສລິມໃຊ້ສື່ສ່ອສາງກັນ ສໍາຫັບເຮື່ອງກາຫານັ້ນ ໄນໄດ້ເປັນປົງຫາກັບຈັນ ສັກເທິ່ງໄໝວ່າ ກົກຮະຈັນກີ່ເປັນສາວໃຕ້ (ພິວເຂົ້າ ຕາຄມ ດນໜີ້) ພູດຈ່າຍ ພ່າວ່າ “ແໜ່ງໄດ້ໄດ້”

ການເຮີມຕົ້ນທຳການໃນດໍາແໜ່ງຜູ້ຂ່າຍນັກວິຈີຍນັ້ນເປັນການທີ່ຕ້ອງມີກາລົງພື້ນທີ່ ເຂົ້າໄປສົມກາຫັນກົລຸມ ຕັ້ວຍ່າງໃນໜູ້ບ້ານ ເວີຍກໄດ້ວ່າສົມກາຫັນກົນຫັ້ນບ້ານໄດ້ບ້ານໄດ້ເລຍ ກາຫາທີ່ໃຊ້ໃນການສົມກາຫັນກີ່ເປັນກາຫາໄດ້ ທີ່ຈຶ່ງ ເປັນກາຫາທີ່ເສດງຄວາມເປັນເອກລັກຂົນໄດ້ເປັນຍ່າງດີ

ການທຳການຕ້ອງເຮີມຈາກກາທີ່ເຂົ້າໄປສຳວັດຫາຄນ້ອງ ອ້າວີທີ່ຄົນໄດ້ເຮີຍກວ່າ

“ຄົນພູ້ໃໝ່” ເນື່ອດ້ວຍອາຫາກການທີ່ອຸດມສົມບູຮົນ໌ ແລະສ່ວນໃໝ່ຈະແລ້ວກາຍແຕ່ງກາຍຂອງຜູ້ໜູ້ງົງທາງ ກາກໃຕ້ນິຍມນຸ່ງຜ້າຖຸກັນ ດັ່ງນີ້ເມື່ອເຫັນໄວ້ອ້າວັນຫຸ່ນຍອຍເປັນໄມ້ໄດ້ ນີ້ກ່າວ່າຄົນທ້ອງ ເຮືອແລ່ນັ້ນ ດື່ອເປົ້າໝາຍໃນການ ດັ່ນຫາໄປເສີຍໝາດ ຄຸຍກັນໄປ ຄຸຍກັນມາ ຈັນເອງກົງນີ້ກອງຢູ່ໃນໃຈເຊັນກັນວ່າ ທໍາໄມ້ “ກີ່ປະ” (ສຽວພານແຫນ ພິສາວ) ຍື້ມ ອ່າງເດືອຍວ່າ ສັກຄູ່ “ກີ່ປະ” ກີ່ພູດວ່າ

“หนอ ก็จะไม่ได้ห้องหราอกร”

อ้าวเหรอ ! นึกว่าห้องเสียอึก เห็นพุงใหญ่ ๆ อย่างนี้

ในการที่หากลุ่มตัวอย่าง ซึ่งก็คือ คนพุงใหญ่นั้น ถือได้ว่ายากในระดับหนึ่งเลยที่เดียว ด้วยบางบ้านของกลุ่มตัวอย่างจะเข้าไปลึกในสวนยางพารา หายางมาก ดังนั้นจันกี้ต้องใช้เทคนิคพิเศษ คือ เมื่อเข้าไปทำงานในหมู่บ้านทุกครั้ง จะต้องมีการสอดส่ายสายตาอันเฉียบคมคุ้น ๆ มองหา เข้า หรือ เขอ ผู้รับบัญชีทุกอย่าง หรือที่จะสามารถให้สมญานามได้ว่า “She...who Knows Everything” และแล้วจันกี้เจอก็จะเชื่อด้วยความบังเอิญ ในระหว่างที่ซันกำลังลงทางหาบ้านกลุ่มตัวอย่างอยู่นั่นเอง

ครั้งแรกที่เจอก็เชื่อ จันเห็นรอยยิ้มแห่งความเมตตา ที่เชื่อส่งยิ้มให้ เห็นเวลา เป็นประกาย แสดงความมุ่งมั่น จันบอกตัวเองว่า ใช่เลย เธอคือคนที่ซันค้นหามานาน เชอคนนี้แหล่ที่จะสามารถตอบคำถามทุกอย่าง ที่ซันอยากรู้ได้ เชอผู้นี้ชาวบ้านเรียกว่า “เม้าะ” เธอเป็นผู้หลงมุสลิม ลักษณะเด่นอีกอย่างคือ เม้าะจะคลุ่มผ้าคลุมศีรษะแบบหลงอิสลาม ตลอดเวลา เม้าะมีอายุประมาณ 70 ปี ซึ่งดูจากตัวเลขข้อมูลจะมากแล้วแต่สำหรับซันคิดว่า เม้าะ ไม่แก่เลย เพราะเมื่อได้สัมผัศุนเคยกันจริง ๆ แล้ว พบร่วมกันเม้าะยังต้องทำงานหนักอยู่ งานของเม้าะก็คือ การทำคลอด เม้าะเป็นหมอดำสายพญานาค หรือ ใต้บิดัน (ภาษาอาว) งานของเม้าะทำเพื่อส่วนรวม เม้าะเคยบอกแก่ฉันว่า ครรมาเรียกเวลาดึกดื่นสักแค่ไหน เม้าะก็ต้องไป เพราะเม้าะถือว่าเป็นผู้หน้าที่ เม้าะทำงานเพื่อใจรักอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าการแพทย์ปัจจุบันจะมีคุณภาพและมีการเข้าถึงชาวบ้านในชนบทมากขึ้น แต่เนื่องด้วยความเชื่อและวัฒนธรรม ชาวบ้านในหลายหมู่บ้านยังคงคลอดลูกที่บ้าน

จันเริ่มทำงานกับเม้าะ ด้วยการทำบัญชีรายชื่อคนพุงใหญ่จากเม้าะ เพราะเม้าะสามารถบอกได้ว่า คนพุงใหญ่ภายในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียงมีใครบ้าง เม้าะบอกได้แม้กระทั่งบ้านคนท้องอยู่ตรงไหน ที่บ้านอยู่กันกี่คน บุ—บุ่—ตา—ยาย ชื่ออะไร มีลูกกี่คนแล้ว พ่อแม่ประกอบอาชีพอะไร ควรเข้าไปหากลุ่มตัวอย่างช่วงเวลาไหนดีจะเจอกัน หรือแม้กระทั่งที่บ้านเลี้ยงแมวไว้กีตัว ชื่ออะไรบ้าง พึงแล้วรู้สึก โอ้! สมกับสมญานามที่ซันตั้งให้เม้าะจริง ๆ

แล้วด้วยความอยากรู้อยากเห็นของฉัน ในวันหนึ่ง ฉันได้นัดหมายกับเม้าะว่า ฉันจะติดตามเม้าะไปทำงานด้วย ซึ่งเม้าะก็ยินดี ซึ่งนอกจากราชการหลักคือการทำคลอดแล้ว เม้าะยังมีการบริการแบบที่เรียกว่า “ถึงที่” เพียงแต่ให้ทราบว่า ลูกค้าต้องการนวด เม้าะจะรีบไปถึงบ้านทันที การบริการบีบ นวดให้แก่แม่หลังคลอดที่บ้าน เช่นวันนี้ ฉันได้ติดตามเม้าะไป บีบ นวด หลังคลอด แม่ในโครงการคนหนึ่ง ซึ่งโดยปกติแล้ว เวลาที่เม้าะนวดนั้น เม้าะจะอยู่กับแม่หลังคลอด 2 คนเท่านั้น แต่วันนี้ ฉันได้รับสิทธิพิเศษ ให้เข้าไปในห้องด้วย ภาพที่ฉันเห็นคือ หลงชราคนหนึ่งนั่งท่องคัมภีร์ ก่อนที่จะมีการนวดเกิดขึ้น หลังจากนั้นเม้าะ แค่วางมือลงบริเวณท้องเท่านั้น เม้าะก็รู้ได้ทันทีว่าเส้นเอ็นเส้นไหน ที่ทำให้แม่ปวดเมื่อย เห็นอย่างนี้แล้วจะไม่ได้สมญานาม “She...who Knows Everything” เซียวนหรือ

นอกจากนี้เม้าะยังเป็นผู้ที่ค่อยแนะนำฉัน ในการทำงานว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไรเวลาเข้าไปพูดคุย โดยเฉพาะกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิม และเม้าะจะเป็นคนที่ค่อยส่งข่าวแก่ฉันว่าคนนี้ คนนั้น คลอดแล้วนะ

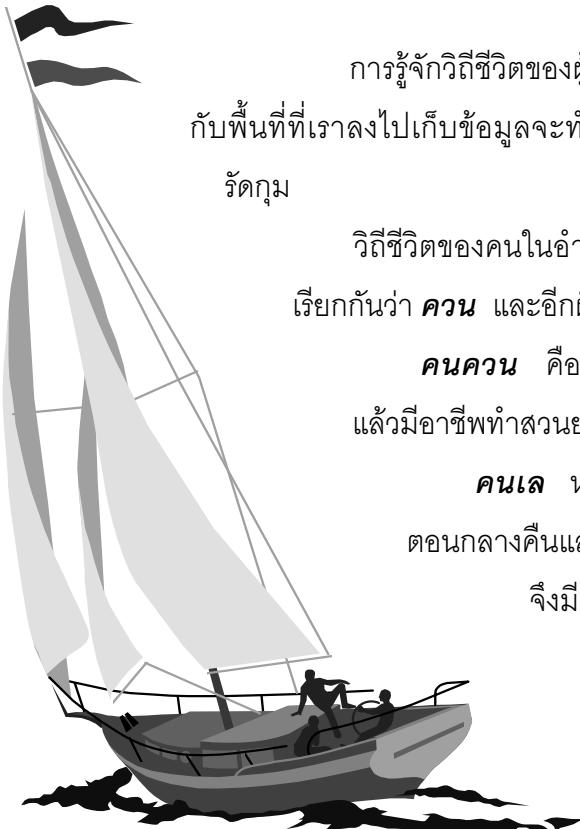
เพื่อที่ฉันจะได้เข้าไปชั่งน้ำหนักแรกเกิดได้ทันเวลา และเมื่อมีงานสำคัญ ประเพณี หรือพิธีรวมต่างๆ เม้าะก็จะชวนฉันไปร่วมงานด้วย ซึ่งเป็นผลดีแก่ฉัน ที่จะได้เรียนรู้วัฒนธรรมของชาวบ้านได้เป็นอย่างดี ฉันเองก็สืบได้ เช่นว่า เม้าะรักฉันเหมือนอย่างลูกอย่างหลาน และฉันเองก็รู้สึกว่า เม้าะเหมือนเพื่อนสนิทของฉันคนหนึ่ง (เพื่อนต่างวัย)

ยังมีเหตุการณ์อีกเหตุการณ์หนึ่ง ที่ทั้ง津และเมืองประสบว่ำกัน คือ ในระหว่างที่津ทำงานอยู่ในพื้นที่ 津ทราบมาว่า เมืองกำลังทำการคลอดแม่คนหนึ่งในโครงการ 津จึงได้ติดตามไปดู ปรากฏว่าหลายชั่วโมงแล้ว แม่ก็ยังไม่คลอดเสียที่ 津มองเห็นเวลาและสีหน้าของทั้งแม่ที่กำลังเบ่งคลอด และสีหน้าของเมือง ต่างอิดโรยด้วยกันทั้งคู่ 津นึกในใจว่า “โรงพยาบาลอยู่ใกล้แค่นี้เอง ทำไมไม่ไปคลอดนะ” ไม่ใช่ว่า津จะไม่เชื่อใจในฝีมือของเมืองซึ่งทำการคลอดมาไม่รู้กี่คนต่อ ก็คุณมาแล้ว แต่津ก็อดเป็นห่วงความปลอดภัยของทั้งแม่และลูกไม่ได้ จันกีได้แต่สอดมันต์ ขัววน จากสิงคัคดีสิทธิ์ ขอให้คลอดอย่างปลอดภัย และแล้วคำอ้อนวนของจันกีเป็นจริง ทารกตัวน้อย ๆ หน้าตาดี เอ็นดู ได้คลอดออกจากมาลีมตามาดูโดยใบหนี้ ด้วยน้ำหนัก 2,800 กรัม ทันใดนั้น 津เห็นรอยยิ้มจากผู้หญิงสองคน คนหนึ่งเป็นรอยยิ้มของแม่ ที่ถึงแม่รู้อยู่แล้วว่าจะ平安ไปด้วยเจ็บปวดและความเห็นด้วยใจจากการคลอด แต่ยิ้มนั้นแห่งไปด้วยความสุข ที่คุณค่าสมกับการรอคอย ที่สามารถเพิ่มสมาชิกใหม่ให้กับครอบครัวอีกหนึ่งคน และยังมีรอยยิ้มจากผู้หญิงอีกคนหนึ่ง เป็นรอยยิ้มแห่งความสำเร็จเมือง津 ของ津ทั้งสองคน เก่งจริงๆ

ทุกวันนี้ ความสัมพันธ์ของฉันและเม้าะยังคงเช่นเดิม ถึงแม้ด้วยภารกิจการทำงานอันยิ่งใหญ่ของทั้งฉันและเม้าะจะมีมากมาย จนเป็นคุปสรรค์ทำให้เราทั้งสองไม่ค่อยมีเวลาที่จะเจอกัน แต่ฉันก็รู้สึกและสัมผัสได้เสมอว่า เม้าะคิดถึงฉัน เป็นห่วงฉัน และฉันเองก็คิดถึงเม้าะเช่นกัน เช่น ผู้รับอนุญาตอย่าง

ปล. ถ้าคุณต้องการอยากรู้อะไร ก็เอิกบันพื้นที่อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา แล้วละก็ คุณอย่าลืมติดต่อ “She...who Knows Everything : Number 2” นะ เพราะเธอสามารถตอบทุกสิ่งทุกอย่างที่คุณอยากรู้ได้ และเธอคนนั้นก็คือ ฉันเอง เพราะฉะนั้นฉันได้รับการถ่ายทอดสายเลือด ความรอบรู้ทุกอย่างมาจากการเรียนรู้อย่างแล้ว !

คุณ แอนด์ เล

การรู้จักวิธีชีวิตของผู้คนมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการวิจัย เพราะการที่เราได้รู้จักกับพื้นที่ที่เราลงไปเก็บข้อมูลจะทำให้เราสามารถเตรียมตัววางแผนในการออกแบบพื้นที่ได้อย่างรัดกุม

วิถีชีวิตของคนในอำเภอเทพาจะมีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือคนที่อยู่ในฝั่งที่เราเรียกว่า **คุณ** และอีกฝั่งหนึ่งเป็นคน **เล**

คุณคุณ คือ คนที่อยู่บนที่ราบสูง หรืออยู่บนภูเขาเล็ก ๆ นั่นเอง ส่วนใหญ่แล้วมีอาชีพทำสวนยาง หรือรับจ้างตัดยาง หรืออาจจะทำสวนผลไม้ก็เป็นได้

คุณเล หรือที่เราเรียกว่า **เต็ม** ๆ ว่า ชาวประมงนั่นเอง มักออกทะเลในตอนกลางคืนและกลับเข้ามาในตอนสาย ๆ เพื่อที่จะพักผ่อน

จึงมีเรื่องตกลง ๆ ที่พากเราอย่างบอกเล่าให้ฟังกัน เรื่องนี้เกิดขึ้นที่คุณลูกหนึ่ง เรื่องมีอยู่ว่ามีคุณหมอท่านหนึ่งต้องลงพื้นที่ในคุณเพื่อไปตรวจร่างกายเด็ก โดยผู้ช่วยนักวิจัยคนหนึ่ง ที่เราคัดสรรกันแล้วว่าชำนาญมากในการขึ้นลงเรือริชาร์ดขึ้น

คุณข้าบมอเตอร์ริชาร์ด คุณหมอนั่งช้อนท้ายพร้อมหอบเข้าสัมภาระไปด้วย คือ เครื่องซั่งน้ำหนักเด็กแบบเปลอนอน คิดคูกันเอาเอง ว่าความทุลักทุเลในการขึ้นลงเรือริชาร์ดขึ้นคุณจะทวีปีนเท่าไหร่ อย่างไรก็ตามขาขึ้นก็ถึงที่หมายโดยสวัสดิภาพ จนคุณหมอตรวจเด็กเสร็จเรียบร้อย เมื่อมาถึงขากล ครอบครัวเด็กก็อยู่พรให้คุณหมอและผู้ช่วยนักวิจัยริชาร์ด แล้วแล้วในขากลนี้เอง มีสิ่งที่ไม่คาดคิดแต่คาดการณ์ไว้บ้างแล้วเกิดขึ้นจนได้ เมื่อรวมมอเตอร์ริชาร์ดที่ผู้ช่วยนักวิจัยขึ้บขึ้นด้วยความระมัดระวัง และด้วยความแข็งแรงเฉพาะตัว (เนื่องจากเป็นนักกีฬาทีมชาติ) ทำให้เหยียบเบรคแรงไปหน่อย คุณหมอก็เลยตกจากมอเตอร์ริชาร์ด (มอเตอร์ริชาร์ดทำหล่น) แต่ยอดมากที่ในมือคุณหมอยังมีเครื่องซั่งอยู่

“เอ้อ ! ตั้งห้ามมีนี่แหละ ของไม่เสียหาย ค่อยยังช่วยหน่อย !”

อีกเรื่องหนึ่งที่อดเล่าให้ฟังไม่ได้

เรื่อง “เข้าผิดเวลา” ในพื้นที่ผู้คนชาวยะเล วิถีชีวิตของคนที่นั่นก็จะออกทะเลตอนกลางคืนและกลับเข้ามาในตอนเช้าเพื่อพักผ่อน เรื่องก็มีอยู่ว่า เมื่อผู้ช่วยนักวิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์ข้อมูลโดยไปถึงบ้านผู้ให้ข้อมูลประมาณ 11 โมงเช้า ปรากฏว่าประตูหน้าต่างบ้านปิดหมด แต่หน้าบ้านมีร่องเท้าวางไว้ คะแนนว่า่น่าจะมีคนอยู่ จึงส่งเสียงเรียกด้วยภาษาใต้ว่า

“กี๊ กี๊ มีครออยู่มั่งคะ” ปรากฏว่าเงียบ ไม่มีเสียงตอบกลับแต่อย่างใด คราวนี้มีเพื่อนบ้านเดินผ่านมา ผู้ช่วยนักวิจัยก็ถามได้ความว่าอยู่ในบ้านและเพิงกลับจากออกทะเล ให้ลองเปิดประตูเข้าไปดู คราวนี้ผู้ช่วย

นักวิจัยจึงใช้มือผลักปะตุซึ่งแรกเริ่มนั้นเข้าใจว่าใส่กลอน แต่เมื่อผลักปะตุกเปิดอ้าและลองเรียกใหม่อีกครั้ง คราวนี้มีพ่อเด็กนุ่งผ้าถุงเพียงผืนเดียวเดินออกมานะ แล้วแม่เด็กก็ตามออกมารับด้วยการนุ่งผ้ากระโจนอก !

คุณผู้อ่านคงเข้าใจว่าเพ่งจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น คราวนี้ผู้ช่วยนักวิจัยก็ตามหา หาเดี๋ยว (ก็คือเด็กนั้นเอง) ปรากฏว่าเด็กกำลังนอนหลับ ผู้ช่วยนักวิจัยบอกแม่เด็กว่าวันนี้จะมาพูดคุยกันอีกสักนิด ให้เวลา nid ดี呀 เมื่อแม่เด็กแต่งตัวเรียบร้อยก็ออกมานั่งให้สัมภาษณ์ต่อ แต่ไม่สามารถซึ้ง และวัดเด็กได้ เพราะเด็กยังหลับจึ้งต้องเข้าไปอีกครั้ง แต่คราวนี้คงไม่มาเวลาเดิมแน่แท้

การที่วิธีชีวิตคนเด่นหากมาตอนเข้าก็จะเจอกับแม่เด็ก ส่วนคนคนนั้นก็วางแผนปฏิบัติงานโดยมักเข้าบ้านในตอนบ่าย ๆ เพราะทำส่วนย่างก้าวจะเสร็จก็เป็นตอนบ่าย หรือเกือบทุยนั่นแหล่ะ หากต้องไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ร้างสูงหรือคน มีความจำเป็นมากที่ต้องเตรียมยานพาหนะที่ปลอดภัยกว่า เช่น รถขับเคลื่อนสี่ล้อเพื่อความปลอดภัยทั้งคนนั้นและคนอื่น และที่สำคัญก็คือจะไม่เกิดเหตุการณ์มอเตอร์ไซด์ทำหล่นอีก

ดังนั้น แม้ว่าวิธีชีวิตคนคน แล คนเด ต่างกันอย่างไร ก็ไม่เป็นปัญหาแน่ ๆ หากเราได้เรียนรู้ และปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวิธีชีวิตของเขานะล่ะนั้น

งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน

การทำงานในสุานะผู้ช่วยนักวิจัยโครงการวิจัยเด็กระยะยาวในเด็กไทย ทำให้ฉันคิดอยู่เสมอว่า ฉัน

โชคดี และฉันก็ขอบคุณที่ได้ทำงานนี้ **วิถีชีวิต** ในแต่ละวันนั้นเรียกได้ว่า ทำงานกันตลอดเวลา ต้องแข่งกับเวลา ช่วงกลางวันทำงานกันในพื้นที่ สวนกลางคืนกลับเข้ามาทำงานในสำนักงาน ทำงานอย่างนี้ตลอด ไม่มีวันหยุด

“สำนักงานของเรา” อยู่ที่โรงพยาบาลเทضا ซึ่งเราเรียกันว่าเป็นสถานที่ ที่ซึ่งเป็นมากกว่าเพียงมานั่งทำงานเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานที่สำหรับทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เช่น พับปะสังสรรค์ระหว่างผู้ช่วยนักวิจัยเอง มากันสุดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นสถานที่รับประทานอาหาร หรือ แม้กระทั่งเป็นสถานที่พักผ่อน (นอนหลับ) ยามค่ำคืน เมื่อต้องทำงานกันหมดรุ่งหมดค่ำ สำนักงานโครงการวิจัยตั้งอยู่ในตึกหนึ่งของโรงพยาบาล คำว่า โรงพยาบาล คนส่วนใหญ่คงไม่ประณีตเข้าไปแวงเวียนโดยไม่จำเป็น แต่ถ้าได้มาสัมผัสอย่างดีจะเพื่อนร่วมงานแล้ว หลายคนคงอยากรู้มาแวงเวียนที่โรงพยาบาลแห่งนี้บ้างแม้ไม่มีทุกข์ เพราะที่นี่มีทั้งความตื่นเต้น สนุก ท้าทาย ให้ชวนคันหาดังเช่น

ค่ากีนหนึ่ง ณ ที่สำนักงานของเรา ที่ซึ่งไม่เคยสิ้นแสงส่องสว่างจากหลอดนีออน ก็ เพราะฉันและผู้ช่วยนักวิจัยคนอื่นๆ จะมีการผลัดเปลี่ยนเข้ามาทำงานตลอดเวลา จนคนอื่นๆ ก็จะสังสัยกันว่าเขากำลังอะไรกัน นักหนานะ คืนนี้ พระจันทร์เต็มดวง สายลมพัดเยือย ๆ การทำงานภาคกลางคืนก็เริ่มขึ้น ซึ่งก็เหมือนกับคืนอื่นๆ ระหว่างที่ฉันและเพื่อน ผู้ช่วยนักวิจัยนามว่า จุ่ม จิม และเอก นั่งทำงานกันอย่างเคร่งเครียด คร่าเคร่งกันอยู่นั้น

เสียงประตูสำนักงานเปิดเข้ามา ไม่มีใครสนใจกับเสียงนั้น ต่างคนต่างนั่งทำงานกันตามปกติ แต่แวงหนึ่งในสายตาฉันเห็นบุรุษหนึ่งเดินผ่านโดยทำงานนั้นไป ฉันคิดอยู่ในใจว่าคงเป็นเพื่อนร่วมงานฉันอีกคนเดินเข้าห้องน้ำ เวลาผ่านไปสักพักหนึ่ง บุรุษร่างนั้นก็เดินผ่านโดยทำงานฉันไปอีกครั้งหนึ่ง ฉันหันไปทักทายตามปกติ แต่เขานั้น ไม่ใช่คนคุ้นเคยที่เคยรู้จัก เขายังหนุ่ม อายุ ราวๆ 30 กว่าปี นั่งยิ่มอยู่ที่โต๊ะทำงานอีกต่อหนึ่ง ฉันร้องอุทานอย่างตกใจ ทันใดนั้นจุ่มจิม และเอก ต่างก็ตกใจเช่นกัน ฉันและจุ่มจิมกระโดดเก้าะแขกอก หวังให้เอกปักป้องดูแล ก็ผิดคาด เพราะเอกก็กระโดดเก้าะพวงเราเข่นกัน พวกร้าวคิดในใจ จนเสียงดังออกมากว่า

“นี่มันผีหรือคนกันแน่นะ” เพราะดูจากการแต่งตัวของเขามาแล้วนั้น ไม่น่าจะเป็นคนปกติ เสื้อผ้าที่ใส่นั้น มีโลโก้ของโรงพยาบาลอยู่ด้วย ใช่แล้ว เค้าต้องเป็นคน แล้วทำไม่เข้ามาที่นี่นะ จะว่าเป็นพ่อของเด็กในโครงการก็ไม่เคยเห็นหน้า บรรยายภาษาไทยในเสียงไปครู่หนึ่ง ทันใดนั้น ชายคนนั้นก็พูดขึ้นมาว่า

“หมอยาแก้กลับบ้าน หมอยาช่วยไปส่งทีนะ” และพุดอะไรอีกหลายอย่าง ซึ่งพอประมาณได้ว่า ภาวะจิตใจคงไม่ปกติแน่ๆ จุ่มจิมจึงตอบโทรศัพท์ไปยัง รปภ.โรงพยาบาล ไม่กี่นาทีต่อมาก หน่วย รภป.ของโรงพยาบาลก็เดินทางมายังสำนักงานโครงการ แต่ก็มาสายไป ก็ เพราะบุรุษหนุ่มคนนั้น ได้วิ่งออกไปจากสำนักงานไปแล้ว และแล้วการตามล่าก็เกิดขึ้น ซึ่งผู้ช่วยนักวิจัยเองในฐานะผู้ช่วยพื้นที่ ต่างช่วยกันดันหา

ชายผู้นั้นซึ่งการค้นหาตนเป็นไปอย่างลำบากเพราบบริเวณหลังบ้านพักของเจ้าน้าที่ของโรงพยาบาลนั้น จะเป็นปีราก

การติดตามค้นหา ต้องทำการอย่างมืออาชีพ ไม่มีความใด ๆ แม้แต่ไฟฉาย เพราจะต้องให้เหยื่อตาย ใจที่สุด พวกราจะใช้แสงจันทร์ที่ส่องลงมาอย่างพื้นดินเท่านั้น ไม่นาน เราก็ค้นพบเป็นอย่าง ชายคนนั้นแอบอยู่หลังต้นกล้วยตานี้ต้นเดียว ๆ ต้นหนึ่ง ยืนยิมพื้นขาวอยู่ (ซึ่งถ้าเขามีเพย์รอยยิมออกมาก็ให้เป็นที่สังเกตเห็น การค้นหาครั้งนี้อาจต้องล้มเหลวเป็นได้) เห็นดังนั้นพวกราช่วยกันเกลี้ยกล่อม สักพักหนึ่ง เขาก็ยอมให้จับต้องตัว และเดินกลับไปยังเตียงนอนของผู้ป่วยตามปกติ ราวกับไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นเลย หลังจากเสร็จจากภารกิจฉุกเฉินแล้ว ผู้ช่วยนักวิจัยทั้งสามคน ก็กลับมานั่งทำงานกันต่อที่สำนักงานตามปกติ ทั้งสามคน ต่างหันมามองหน้ากัน พร้อมทั้งพูดพร้อม ๆ กันว่า

“ล็อกประดุจหรือยัง”

เข้าวันรุ่งขึ้น พวกรากได้เจอกับบุรุษผู้นั้นอีกครั้ง แต่เขานี้ต่างไปจากเมื่อคืนก่อน เพราวันนี้ สังเกตได้จากผู้ที่หัวเรี่ยบเป็นมันวาว และรอยยิ้มที่มุ่นปากส่องยิ่มมาให้แก่พวกรา พวกรากได้แต่ยิ้มตอบทักทาย ก่อนจากกัน เข้าพูดว่า

“หมอ แล้วผู้ชายไปเยี่ยมอีกนั้นรับ”

อีกเหตุการณ์หนึ่ง เกิดขึ้นขณะที่ผู้ช่วยนักวิจัยกำลังนั่งทำงานอยู่ที่สำนักงาน ในนามวิภาล ครรภะไปนีก ว่า ความผูกพันระหว่างผู้ช่วยนักวิจัย กับแม่ ๆ ผู้ให้ข้อมูลในโครงการจะแนบแน่นกันเช่นนี้ วันนั้นเป็นวันที่ จุ่มจิมเครียดจากการทำงาน เขายังได้ออกไปเดินเล่นบริเวณจุดรับ-ส่งผู้ป่วย เขายังได้เจอแม่ในโครงการคนหนึ่ง กำลังนั่งรับเข็น ปวดท้องทำท่าเหมือนกำลังจะคลอด จุ่มจิม(สาวใส่ดี)ยิ้ม พร้อมทั้งพูดปลอบกับแม่ว่า

“ไม่ต้องกลัวนะคุณแม่ เจ็บนิดเดียว เดียวเก็บคลอดแล้ว นี่เป็นครรภ์แรกใช่ไหมคะ” และด้วยความผูกพันที่แม่ต่อผู้ช่วยนักวิจัยสาวของเรา แม่ก็ได้อธิบายแก่คุณพยาบาลที่รอรับอยู่หน้าห้องคลอดว่า

“ได้โปรดให้พี่จุ่มจิมเข้าไปด้วยนะคะ” สีหน้าของจุ่มจิม ขณะนั้น ใบหน้าที่เต็มไปด้วยเลือดฝาด บันดาลีได้เปลี่ยนเป็นหน้าซีดราวกับไก่ต้ม ซึ่งในเจตนาได้คิดว่า “ตายแล้ว เกิดมากไม่เคยคลอด และที่สำคัญ ฉันกลัวเดือดค่ะ” แต่ด้วยความสำนึกรักในหน้าที่หลัก และหน้าที่เสริมของผู้ช่วยนักวิจัย เมื่อได้รับคำอนุญาตแล้ว เขายังรอข้าที่จะเปลี่ยนเสื้อผ้า เป็นชุดคลุมที่ทางโรงพยาบาลเตรียมไว้ให้ “เขาน่า ถือเป็นประสบการณ์แล้วกัน” จุ่มจิมบอกแก่ตัวเอง

บรรยากาศ ภายในห้องคลอดนั้น ซ่างเยือกเย็น เสียงเพลงบรรเลงเปิดคลอดเบา ๆ พร้อมกับเสียงเบ่งของแม่เป็นระยะ ๆ จุ่มจิมจับมือแม่ไว้ข้างหนึ่ง แม่จับมือจุ่มจิมไว้แน่นที่เดียว นอกจากนี้บังคับรักษาให้มีเสียงของจุ่มจิมผละเบ่งออกมากด้วย และแล้วไม่นานเด็กน้อยหนึ่งในโครงการก็คลอดออกมาก ลีมตาดูโลก แม่ยิ้มอย่างมีความสุขที่ได้ลูกสาว สมดังตั้งใจ

แล้วจุ่มจิมของพวกราหะ เขายังกลับมาอย่างสำนักงาน พร้อมกับขอร้องแก่เพื่อนร่วมงานว่า

“ขอധำนหน่อย จะเป็นลม” หลังจากนั้น สักครู่การสนทนาถ่ายทอดประสบการณ์จากห้องคลอด ที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้ร่วมงานฟังอย่างมีชีวิตชีวา

ยามใดที่คร่อ่านไปผ่านมา บริเวณหน้าสำนักงานโครงการวิจัย หลังจากพระอาทิตย์ตกพื้นดินไปแล้ว จะได้เห็นภาพคุณตานั้นก็คือ หนุ่ม-สาว โครงการวิจัยนั่งทำงานกัน พร้อมกับเสียงหัวเราะ เลือดคลอดออกมาก

บทเรียนที่มีค่า

ลีมตา...พาเรียนรู้

ลิ่งที่เรากำลังศึกษาคือเรื่อง “พฤติกรรมของเด็กไทยในภาคเหนือ” โดยใช้พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดน่าน เป็นพื้นที่ทำการศึกษาวิจัย การลงพื้นที่ในแต่ละครั้งเราจะต้องมีกลยุทธ์ซึ่งเปรียบเสมือนอาชุดติดปะจ้ำตัวผู้ช่วยนักวิจัยทุกคน ทุกเวลา ทุกสถานที่ และทุกโอกาส คือ สิ่งที่เรียกว่า “การสังเกต”

“สังเกตได้มากกว่าการมองเห็นและคำบอกรเล่า” เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการทำงานกับ “คน” เพราะ “คน” มีนิสัยโดยส่วนใหญ่คือพยายามทำให้ตนเงองดูดี สร้างภาพลักษณ์ หรือแม้แต่การพูดปากอย่างใจ oy่าง เราสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้ได้ด้วยการมองด้วยตาและฟังด้วยหูของเรางเอง เพื่อตรวจสอบดูว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นถูกต้อง แม่นยำ และครบถ้วนหรือไม่เพียงใด และยังสามารถสอบถามจากคนใกล้ชิดของผู้ให้ข้อมูล เช่น คนในครอบครัว เพื่อนบ้านได้อีกเช่นกัน

หากการให้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป็นจริงและน่าเชื่อถือเรา ก็ไม่ต้องลำบากในการเสาะหาข้อเท็จจริง เพราะอย่างน้อยเรามีแหล่งที่สามารถยืนยันหรืออ้างอิงข้อมูลได้ ในบางครั้งเราได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความจริง ไม่น่าเชื่อถือ เรา ก็ต้องใช้ความเป็น “คนช่างสังเกตและใจดี” เข้าช่วย

แบบสอบถามที่เกี่ยวกับพฤติกรรมมักมีคำถามที่ยกต่อการถามและยกต่อการตอบ ผู้ตอบมีความลำบากใจในการพูดความจริง เพราะมีความไม่ไว้ใจผู้ถาม เกิดผลกระทบที่จะตามมา หรือเรื่องบางเรื่องเป็นความลับไม่สามารถเปิดเผยได้จากการตอบแบบสอบถาม เราจำเป็นที่จะต้องใช้การสังเกตเข้าช่วยด้วยเสมอ เช่น เรื่องเศรษฐกิจ เพศสัมพันธ์ สัมพันธภาพ เรามีตัวอย่างเหตุการณ์ ดังนี้

➤ พฤติกรรม

- สอบถามเรื่องแหล่งการพนัน ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน จึงไปถามจากผู้นำชุมชน เราต้องพบว่าไม่มีใครยอมรับว่าในชุมชนของตนมีแหล่งอบายมุข หรืออาชีพที่เสี่ยงต่อภัยหนามาก ผู้ช่วยนักวิจัยต้านสังคม ต้องสอบถามข้อมูลจากคนในชุมชนเองซึ่งบางครั้งได้ข้อมูลที่ไม่เป็นจริง บางทีได้ ก็ไม่ครบถ้วนหมด ก็ต้องอาศัยความสามารถเฉพาะตัวหาข่าวจากเราเอง เช่น ในหมู่บ้านที่มีใต้สนุกเกอร์ แต่ผู้นำชุมชนบอกว่าไม่มี ผู้ช่วยนักวิจัยสังคมก็จะไปกินข้าวหรือช้อปในละแวกนั้น เพราะร้านค้าเป็นศูนย์รวมของ “คนช่างเม้าท์” และสอบถามหาหานปิงตั้งครรภ์ในหมู่บ้าน พูดเรื่องสัพเพเหระ และในที่สุดก็สอดแทรกเรื่องที่เราต้องการทราบ แต่ต้องมีเทคนิคพิเศษคือ “อย่าให้เขารู้ตัวเป็นอันขาด” เราต้องไม่ให้เข้าจับพิรุธของเราได้ หรือบางที่พูดไปก็ซื้อของกินไป (ถ้าวันไหนใช้เงินเกินงบก็พยายามซื้อในสิ่งที่ร้านไม่มีขายแล้ว เนื่องจากเรื่องอื่น) พังเข้าเล่า “ตากสอดสาย” เพื่อยืนยันสิ่งที่ได้ยินและพิสูจน์ความมองเห็นได้อีกด้วย ภายในระยะเวลาอันสั้น จากนั้นใช้ความถี่เข้าหาโดยยืดแหล่งข่าวเดิมทำการตรวจสอบข่าวจนสามารถยืนยันข้อเท็จจริงได้ในที่สุด
- หล่ายครั้งพวกราบบว่าผู้ให้ข้อมูลบอกว่าไม่มีเงินซื้อหนมให้ลูก แต่เมื่อเราสังเกตสภาพแวดล้อมพบว่าบ้านเพียงสร้างใหม่ มีขนาดค่อนข้างใหญ่โต มีเครื่องอำนวยความสะดวกสมควร ซึ่งข้อมูลจากการ

สังเกตขัดกับข้อมูลที่บอกว่าไม่มีเงินซื้อหนังให้ลูก เราก็สามารถบันทึกในข้อสังเกตเพิ่มเติมได้ว่า ลิงที่เราเห็นและสัมผัสนั้นไม่ตรงกับคำบอกเล่า

- เวลาที่ผู้ช่วยนักวิจัยเข้าเยี่ยมบ้านจะไม่เคยพูดฟ้อเด็กเลย เมื่อสอบถามก็ได้รับคำตอบว่าฟ้อเด็กไปชูกระหรือไปทำงาน ซึ่งในบางครั้งมีแบบสอบถามพ่อเด็กก็ต้องรอ นานวันไปเยี่ยมถึงก็ไม่พบ แม้ว่าช่วงเทศกาลสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ ซึ่งโดยปกติคนที่ทำงานต่างจังหวัดจะต้องกลับมาเยี่ยมบ้าน มาสังสรรค์กับครอบครัว เรายังต้องหาทางเสาะหาข่าว สาเหตุที่ไม่กลับ จากคนรอบข้างหรือข้างบ้าน และความจริงก็ปรากฏในที่สุด ว่ามีสองกรณีก็คือ หย่าร้างจากการใช้ชีวิตร่วมกัน หรือไม่ก็ไปมีภารรยานั้นอย
 - มีคุณพ่อเด็กที่ตื่นเต้นกับชีวิตน้อยๆ ของลูกที่กำลังเติบโต ฝ่าดูพัฒนาการ มีการจดบันทึกเกี่ยวกับการกินนม การขับถ่ายของลูก ตลอดจนสนใจค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกจากคู่มือต่างๆ เช่น หนังสือเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกฉบับปีแรก หนังสือนมของนิการตอบปัญหาเด็กวัยแรกเกิดถึง 1 ปีมา่อน มีการจดบันทึกปฏิทินพัฒนาการของโครงการ จากการที่พ่อเด็กมีอายุค่อนข้างมากจึงดูแลและสนใจลูกเป็นพิเศษ พากเราจึงเห็นว่า ถ้าครอบครัวไหนที่สนใจลูกจริงจะสามารถแล่ร่ายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็กได้ เวลาถามก็จะสามารถอธิบาย และดูมีความมั่นใจในการตอบคำถาม แต่ถ้าคนไหนบอกว่าสนใจลูกตลอด แต่พ่อแม่จะข้อถึง และเคยถูกพูดติ่อมเด็กจากพี่เลี้ยง หรือยายตลอด แสดงว่าไม่ได้สนใจจริงอย่างที่บอกเล่า
 - ความผิดปกติประการหนึ่งของคนในบ้านที่ผู้ช่วยนักวิจัยสามารถเห็นจากการลงพื้นที่ คือ เวลาที่สัมภาษณ์แม่เด็กมักพูดว่าไปวนมา ตอบไม่ตรงคำถาม บางครั้งก็พูดนอกเรื่อง และที่ร้ายกว่านี้ก็คือเด็กในบ้านซึ่งเป็นหลาน外孙 ที่มีขันยว่าที่อยู่ตามต้นไม้มาตอนนั้นเล่นทีละเล่นๆ ทั้งที่ผิดวิสัยเด็กปกติ เพราะหนอนชนิดนี้มีลักษณะน่าขยะแขยง น่ากลัวจนไม่อยากเข้าใกล้ แต่เด็กกลับมีท่าที่ที่เฉย และคุณเคยกับหนอนมาก จนผู้ช่วยนักวิจัยอดที่จะถามจากยายเด็กไม่ได้ ยายเด็กก็ตอบว่าเด็กเล่นเป็นประจำ ไม่เคยห้าม แต่ยังเสริมอีกว่า หนอนอย่างนี้ไม่คันหรือก าร์ได้แต่คิดในใจว่าเด็กแกล้งบ้านเราถ้ามีพัฒนารถการเล่นอย่างนี้ผู้ใหญ่เห็นคงເກມไม่ต้องกันจ้าละหวั่นไปนานแล้ว เรายังคิดต่ออีกว่าบ้านนี้ต้องมีอะไรเปลกลๆ อีกแน่ และก็เป็นจริงอย่างที่คิด เพราะต่อเวลาพากเรารู้ว่าแม่เด็กมีสามีสองคน คนหนึ่งเป็นหญิง (ทอม) อีกคนเป็นชายก็คือพ่อเด็ก ทั้งสามคนนอนด้วยกันโดยที่เข้าใจกัน จะเห็นได้ว่า การที่เรา “เชื่อในสิ่งที่มองเห็น” นั้นก็เป็นประโยชน์ อย่างน้อยที่สุดก็เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้เราได้เก็บเกี่ยวรายละเอียดอื่นๆ ได้ และที่สำคัญนำไปสู่ข้อมูลที่เกี่ยวนี้เองกันได้อีกด้วย

กรณีตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการสังเกตที่ผู้ช่วยนักวิจัยได้ประสบมา

ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาไม่หลากหลายเหตุการณ์ที่ต้องอาศัยเวลาในการสังเกต ในแต่ละครั้งข้อมูลที่ได้มากขึ้นด้วยกันเอง ในการนี้มีผู้ช่วยหลายคนไปทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนเดียวกันยิ่งทำให้ข้อมูลมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพราะแต่ละคนมีมุมมอง การศึกษา สิ่งแวดล้อม พันธุกรรม ที่ต่างกัน แตกสิ่งที่เราได้คิดเห็นอย่างกันก็คือ พยายามค้นหาสิ่งที่เป็นความจริง ไม่ว่าจากผู้ให้ข้อมูลหรือคนใกล้เคียงให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การลงพื้นที่นั้นนอกจจะต้องเป็นคนช่างสังเกตแล้ว เรายังต้องทำให้งานมีประสิทธิภาพปิ่นจี้ คือเราต้องมีการจดบันทึก เพราะเป็นการอ้างอิงไม่ให้การสังเกตของเราตกหล่นหรือผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง “มีตัวหามีเววไน” เป็นคำพังเพยที่สอนให้เราดูคนให้เป็น ไม่กล่าวโทษผู้อื่นในทางที่ผิด ไม่ตัดสินคนเพียงระยะเวลาอันสั้น เราคาครวิช “ตา” ในทางที่สร้างสรรค์ เกิดประโยชน์ เพราะผลที่ตามมาอาจนำมายังความไม่สงบใจให้เกิดนอง หรือคนที่ถูกพัดพิ่ง

การทำงานวิจัยนี้ได้ฝึกฝนตนเองให้เป็น “คนช่างสังเกต” ทำให้ได้พัฒนาศักยภาพตนเองทั้งด้านการทำงาน การดำรงชีวิตประจำวัน โลกใบใหญ่ใบนี้ยังท้าทายให้เราค้นหา สัมผัส และศึกษา “การเป็นคนช่างสังเกต” เพื่อสั่งสมเป็นประสบการณ์ที่ดีต่อไปในอนาคต

เสียดาย.... นมหก

คนเรามีเรื่องราวมากมาย ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของตัวเอง แต่ละคนก็มีเรื่องราวต่างรูปแบบกันไป แต่จะมีสักกี่เรื่อง กี่เหตุการณ์ ที่ตัวเองคิดว่าประทับใจ และที่คนอื่นไม่เคยเจอนما และจะมีสักกี่คนที่จะกลั้นกรองเรียงร้อยเป็นถ้อยคำเล่าขานออกมานี่เป็นเรื่องราวให้คนอื่นได้ฟัง ได้ค่านประทับใจตามเราได้บ้าง เป็นการแบ่งปันประสบการณ์ให้แก่กันและกัน เรื่องดีสำหรับคนที่ได้อ่านแล้วเพลิดเพลินในเรื่องที่มีผู้เล่าออกมานั้น เล่าจะประสบความสำเร็จมากถ้าคนอ่านนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ ดังกับตัวของผู้คนเองที่ได้ชอบเก็บเอาความประทับใจจากประสบการณ์หลากหลายแบบ จากหนังสือบ้าง จากคนอื่นเล่าขานบ้าง มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในการทำงานด้านงานวิจัย ในตำแหน่งผู้ช่วยนักวิจัยที่กรุงเทพฯ ก็มีบางเรื่องราบที่ตัวเองประทับใจจากการทำงานที่ผ่านมาในสายงานอาชีพนี้มาเล่าสู่กันฟัง

ด้วยความที่ตัวเองเป็นผู้ช่วยนักวิจัย สิ่งที่จะขาดเสียไม่ได้ในการที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์และตรงตามกำหนดเวลาในคือจะต้องมีการวางแผน นัดกัดลุ่มเป้าหมาย กำหนดเวลาแต่ที่แน่นอน มีความเหมาะสมกับภาระทางสถานที่ และบุคคล ดังเรื่องราบที่จะเล่าให้ฟังต่อไปนี้

วันนั้นเป็นวันศุกร์ของเดือนกรกฎาคม อากาศปลอดไปร่วงแจ่มใส เหมากับการไปเก็บตัวอย่างน้ำนม แม่ที่จะนำไปวิเคราะห์หารอาหารจากแม่ งานนี้เป็นงานชิ้นหนึ่งของโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย ทุกอย่างทุกขั้นตอนของการเก็บน้ำนมต้องอยู่ในกรอบข้อมูลที่ต้องปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของระยะเวลาที่ต้องเก็บก่อนเที่ยงวัน จำนวนที่ต้องเก็บ 2 ขวด แบ่งเป็นช่วงการเก็บ คือ ขวดแรกต้องเก็บก่อนที่เด็กจะกินนม และขวดที่สอง เก็บหลังจากที่เด็กกินนมแม่เสร็จแล้วประมาณครึ่งชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมง และจะมีข้อจำกัดของอายุ แม่ จำนวนบุตร ซึ่งรายละเอียดของการเก็บน้ำนมจะมีอยู่ในคู่มือ “การเก็บน้ำนมแม่” ของโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย

วันนั้น ผู้มีบุตรเดินทางจากโรงพยาบาลรามาธิบดี เมื่อเวลาประมาณ 10.00 น. ได้เดริยมอุปกรณ์การเก็บน้ำนม พร้อมกับคู่มือ 1 เล่ม มีเพื่อนร่วมงานใหม่เป็นผู้หญิงอีกคนหนึ่งไปด้วย เพื่อที่จะแนะนำวิธีการทำงาน การสัมภาษณ์ในชุดต่าง ๆ รวมถึงสอนวิธีการเก็บน้ำนมให้เข้าด้วย เป็นเรื่องที่โชคดีมากที่มีเขามาช่วยในการเก็บน้ำนมครั้งนี้ เพราะการที่มีผู้หญิงมา จะง่ายต่อการเก็บ เพราะจะทำให้แม่เป็นหมายไม่รู้สึกเขินอาย เราต้องดึงไปยังบ้านเป้าหมายของเราเลย อยู่ในเขตหัวขวาง ถนน 20 มิถุนา เข้าซื้อ พี่ฝน (นามสมมุติ) เป็นผู้เข้าร่วมโครงการที่น่ารัก ให้ความร่วมมือดีมาก เป็นคุณแม่ลูกสอง อยู่บ้านเลี้ยงลูกอย่างเดียว พอกไปถึงห้องพักของพี่เขา เราสองคนไม่รีรอ ได้อธิบายรายละเอียดวิธีการเก็บน้ำนมจากคู่มือ และได้จัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้กับเพื่อนร่วมงานคนใหม่ทำแทน เพราะจากการสังเกต ตัวของพี่ฝนเข้า เขิน อาย ที่จะให้ผู้อยู่ใกล้ ๆ ถึงแม้ว่าเขาก็จะเป็นคุณแม่ลูกสองแล้วก็ตาม แต่ความที่เป็นคุณแม่ยังสาว และก็สวย ทำให้เขากิดอาการอายเด็กหนุ่มอย่างผู้บังคับ แต่ก็เป็นโชคดีที่มีผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นผู้หญิงมาด้วย

ตัวผนเมืองจึงทำการสัมภาษณ์ไป สังเกตไปอยู่ห่าง ๆ เพื่อไม่ให้พี่ฝันกังวลและเขินอาย ในการเดินน้ำนมอกมา ขณะที่เพื่อนร่วมงานคนใหม่ของผู้ดูแลตัวช่วยรับน้ำนมที่เหลืออกมา นั้น เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น ! คือพี่ฝันเข้าพยายามที่จะเดินเข้าน้ำนมจากเต้าซ้ายข้าม แต่ปรากฏว่าน้ำนมข้างขวาไม่ยอมให้เหลืออกมาเลย ข้างที่พุ่งออกมากลับเป็นเต้านมข้างซ้ายเมื่อและอกมากมากด้วย ตัวของผนเมืองนั่งสังเกตการณ์อยู่เบื้องหลัง ๆ ด้านซ้ายมือของพี่เข้าพอดี เห็นเช่นนั้นแล้ว ผนรีบคลำถือฝาขวดไปร่องรับน้ำนมที่พุ่งออกมาเลย กว่าจะรู้ว่าตัวเองทำเกินหน้าที่ มือถือฝาขวดไปร่องรับน้ำนมได้เต้านมเข้าเสียแล้ว ผนรีบขอโทษพี่เข้าเป็นการใหญ่ กลัวว่าพี่เข้าจะโกรธเขา แต่ไม่ได้เป็นอย่างที่ตัวผนคิดไว้เลย กลับเป็นเรื่องขำขันหัวเราะกัน จนพากเราต้องหยุดพักก่อน ผ่อนคลายไปในตัว พี่ฝันเข้าลีมอย่างไปแล้ว เพราะพี่เข้าใจดีจึงกับการบีบน้ำนมมาเก็บครึ่งชั่วโมง แล้วพอเริ่มทำการคืนน้ำนมใหม่ผนก็ทำหน้าที่แทนเพื่อนไปเลย และแล้วการกิจในการเก็บน้ำนมก็ได้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ ตามกระบวนการ ขั้นตอน อย่างครบถ้วน

จากเหตุการณ์ข้างต้นก็เป็นเรื่องที่ตัวเองประทับใจเรื่องหนึ่ง เพราะเป็นเรื่องจากการสังเกตและความเดียดายของตัวเอง ได้ดูจากระยะเวลาในการเก็บแล้วก็คิดเห็นใจผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ไม่น้อยเลย ที่ต้องมานั่งคืนน้ำนมอกมาเป็นขวด ๆ ต้องเสียเวลา กับต้องน้ำนมที่ต้องพากัน พอเราเก็บน้ำนมมาแล้วก็ต้องน้ำนมที่ต้องคืนน้ำนม ขอยกย่องผู้เข้าร่วมโครงการทุกท่านที่ได้สละเวลาให้ช้อดูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต ตัวผนเมือง ถือว่าโชคดีมากที่ได้มาเจอกับผู้เข้าร่วมโครงการที่น่ารัก อารมณ์ดี ใจดี คนดี คนนี้

การเป็นผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม นอกจจากจะต้องถือหลัก “สุ จ บุ ลิ” แล้วสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้อีกอย่างหนึ่งคือต้องมี “ความซื่อสัตย์” บันทึกสิ่งที่พบเห็น เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ประเมินผลต่อไป

ช้อมสำมะปี

เข้าว่ากันว่านักวิทยาศาสตร์ที่อุบัติขึ้นมาในโลกทั้งหลายไม่ว่าจะเป็น ไอส์แลนด์ หรือการเลือก ผลงานที่เข้าสร้างขึ้นมาล้วนแล้วแต่เกิดจากภาระซ่างสังเกต ซึ่งคำานี้ภาษาอีสานเขารียกว่า “ช้อม” และด้วยความซ่างสังเกต ซ่างสังสัย ผลงานที่เกิดขึ้นของเขาเหล่านี้จึงเกิดขึ้นมากมายจนกลายมาเป็นศาสตร์หลายแขนงให้เราได้เรียนรู้ เรียกได้ว่าเข้า “ช้อม” ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไปจะ “ทุกอย่าง” ภาษาอีสานเขารียกว่า “ช้อมสำมะปี”

ชีวิตการทำงานของผู้ช่วยนักวิจัยอย่างเรา ๆ ก็อยู่บนพื้นฐานของการ “ช้อมสำมะปี” เช่นกัน หาไม่แล้ว เราจะทำงานไม่ได้และไม่มีประสิทธิภาพเลยจริงๆ เพราะเราถั่งเป็นผู้สร้างศาสตร์ให้คนอื่นเข้าได้ใช้ศึกษาถ้าเรียนเข่นกัน หรือถ้าจะบอกว่าเราก็เป็นนักวิทยาศาสตร์ก็คงไม่ผิดหรอกนะ

จำได้ว่าวันแรกที่เริ่มงานชีวิตผู้ช่วยนักวิจัยพากเราออกไปสำรวจพื้นที่ทำงาน เราต้องใช้ความพยายามอย่างมาก ที่จะต้องจดจำเส้นทางการเดินทางไปยังหมู่บ้านต่างๆ เทคนิคที่จะต้องทำให้เราจดจำได้เร็วขึ้นคือ การ “ช้อม” วัตถุอันเป็นที่หมาย หรือที่ภาษาอังกฤษเขารียกว่า “Landmark” เช่นทางเข้าตำบลแห่งหนึ่งทางเราจะอยู่ก่อนถึงสหกรณ์นิคมดงมูลทางด้านขวาเมื่อ หากเดยสหกรณ์นิคมดงมูลไปก็สามารถเข้าได้อีกทางหนึ่งจะมีทางแยกด้านขวาเมื่อก่อนถึงป้ายบ้านคำคริ่งถนนมีลักษณะเป็นเนินขึ้นไป หากเดยจุดนี้ไปแล้วก็ต้องกลับรถกลับมา เสียเวลาทำงานเปลืองพลังงาน และเปลืองบประมาณไปเปล่าๆ

การช้อม Landmark ของบ้านผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งพากเราเรียนรู้ว่า “ผู้ให้ข้อมูล” ว่าหลังคารื่อใน Hindk เป็นสิ่งจำเป็น ประสบการณ์อันมีคุณค่าในการช้อม Landmark ของบ้าน ผู้ให้ข้อมูล ของเรา คือวันหนึ่งเราไปบ้าน ผู้ให้ข้อมูลครั้งแรกเราก็หา Landmark ของบ้าน แต่หายากจริงๆ ไม่มีอะไรเด่นหรือเป็นจุดสนใจได้เลย เราเลยตัดสินใจเอาต้นมะยมที่หน้าบ้านเป็น Landmark และก็จดบันทึกไว้ หลังจากนั้น 6 เดือนถึงกำหนดการเก็บข้อมูลเราก็เข้าไปครั้งที่สองเราก็ยังอุ่นใจว่าเราเข้าไปพบบ้านที่ต้องการได้ถูกต้องแน่นอน เพราะเราจดบันทึก Landmark ของบ้านไว้ แต่เมื่อไปถึงหมู่บ้านเราหาบ้านไม่เจอก ต้นมะยมที่หน้าบ้านเป็น Landmark ก็ไม่มีซักต้น เรายืนงออยู่นานเริ่มต้นเดินหาต้นมะยมจากปากซอยจนถึงท้ายซอยก็ไม่พบ ขณะที่ยืนเคียงกันอยู่ผู้ให้ข้อมูล ก็เดินเข้ามาเรียกเรา “คุณหมอบ้านนั้นอยู่ทางนี้ค่ะ”

พอสัมภาษณ์เสร็จ เรายังค้างค่าใจเรื่องต้นมะยมหายไปไหนไม่หายจึงถามหาต้นมะยม คำตอบคือ “ดิฉันตัดทิ้งไปแล้วมานานน้ำบ้านค้ำ” เรื่องนี้สอนให้รู้ว่าวันหน้าหากจะหา Landmark ของพื้นที่ควรจะหาอะไรที่มั่นคงทนถาวรสักหน่อย ไม่ใช่เอาต้นไม้ไปหลบบ้านเป็น Landmark

เรื่องที่เราเล่าที่ผ่านมาเป็นการช้อม Landmark ของพื้นที่ ยังมีการ “ช้อม” อีกอย่างหนึ่งซึ่งทำให้เราเข้าพบกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องแม่นยำก็คือ ช้อม “เปลเด็ก” อาจจะเรียกได้ว่าเป็น “mark” ของผู้ให้ข้อมูล เราเลยขอเรียก “mark” ชนิดนี้ว่า “Case mark” ก็แล้วกันคงไม่ผิด ก็ที่ “mark” ของพื้นที่ยังเรียกว่า “Landmark” ได้เลย ทำไม่ “mark” ของ Case จะเรียกว่า “Case mark” ไม่ได้ โดยที่ตามปกติของคนอีสานในช่วงกลางวันการเลี้ยงลูกเขามักจะเลี้ยงอยู่ใต้ถุนบ้าน หน้าบ้าน หรือแม้กระทั่งลาน

บ้านที่มีร่องไม้ เขาจะผูกเปล็ป้าข้าวม้ากับขาไม้ที่ทำขึ้นมาเฉพาะเอาไว้ไก่ห่อล่อมให้ลูกนอนช่วงกลางวัน “Case mark” ช่วยให้เรามั่นใจมากขึ้นว่าบ้านนี้จะไม่แย่ หรือมั่นใจได้ว่าการเข้าพบครั้งนี้เจอผู้ให้ข้อมูลอย่างแน่นอน

ในกรณีที่เป็นเด็กที่คลอดมาจากพื้นที่อื่นที่ไม่ใช้พื้นที่อำเภอกรุงเทพฯ แล้วนำเข้ามาเลี้ยงในพื้นที่อำเภอกรุงเทพฯ “Case mark” ก็ช่วยให้เราค้นหาผู้ให้ข้อมูลได้ออกทางหนึ่ง มีอยู่วันหนึ่งขณะที่นั่งอยู่บนรถเพื่อเดินทางกลับจากสัมภาษณ์ พลันสายตาของเราก็ไปกระทบกับ “Case mark” เข้าอย่างจังตื้นเต้นดีใจที่จะได้ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มรีบบอกให้คนขับรถหยุดรถ ค่าวาระเป้าลงจากรถเดินอย่างรีบวอนไปบริเวณบ้านที่มีต้นไม้ครึ่งซีซี หมายความกับการเลี้ยงเด็กเป็นอย่างยิ่ง เหลียวหาใครก็ไม่พบในบริเวณนั้น แต่ก็ยังปลอบใจว่าเด็กยังอยู่ในเปล แม่เข้าก็คงอยู่ไม่ไกลจากเดวนี้แน่ๆ เดินไปดูที่เปลเด็กปรากฏว่าไม่มีเด็ก ยืนงอยู่สักพักก็เห็นยายคนหนึ่งเดินเข้ามาหาแล้วถามเราว่า “มาทำไม่คุณหมอครเป็นอะไรคร” เราเลยรีบบอกพร้อมๆไปที่เปลเด็กว่า “มาหาเด็กและแม่ของเด็ก มาจากโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยโรงพยาบาลสมเด็จพระบูพาราษกรุงเทพฯ มาก็ชักชวนแม่และเด็กให้เข้าร่วมโครงการวิจัยฯ ยายเห็นแม่และเด็กบ้างไหม” ร่ายจนยายกับยายผู้หัวงดิ ยายแกก์ทำหน้า งงๆ พร้อมกับบอกเราว่า “ไม่มีเด็กหรือค่า อีนังหนานของยายมันผูกเปลเล่นเชื่อนน้อย (บ้านสมมุติ)กัน” งานนี้หน้าแตกจนหม้อไม่รับเย็บ ยายก์เสนออย หน้าตา ใบหนู ลำคอ แดงไปหมด รีบยกมือไหว้ก้าวล่าวคำถายายผู้หัวงดิ รีบเดินมาที่รถกระโดดขึ้นรถบอกกับคนขับว่า “ไปเลยเร็วที่สุด” แต่ก็หันกลับไปมองที่เปลอีกครั้งจำ “Case mark” แบบนี้ได้ไม่เคยลืมเลือน ก็ໄอิเปลที่เห็นอยู่นั่นมันไม่ได้ผูกกับขาไม้ที่ทำขึ้นมาเฉพาะ มันผูกกับต้นมะขามข้างหนึ่งและผูกกับต้นฟรังข้างหนึ่ง เวลากรุ่นของเราซ้อมไม่ได้ศัพท์จับเรามากระเดียด

บางครั้ง “การซ้อม” ก็ช่วยให้เราอุดพื้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้น วันหนึ่งเข้าหมู่บ้านไปเพื่อสัมภาษณ์ตามกำหนด ที่หมู่บ้านนี้มีคนบ้าเนื้อตัวสกปรกพยายามรกรุงรัง มีอ้างหนึ่งแกะถือไม้ท่อนใหญ่ๆ ลักษณะคล้ายไม้เท้าไว้ตัดตลอดเวลา เมื่อเข้าเห็นคนเปลกหน้าก็จะเดินเข้ามาหา มากล่าวคำชมเชย เช่นสายจัง นะ งานนั้นก็ถูกลายมือโดยการขอจะเป็นการกราบหากมือไปดูโดยไม่ขออนุญาต และก็จะขอเงินจากเรา เมื่อเราไม่ให้เข้าก็จะเฝ้ารอเราจนเรารอออกมากจากบ้าน และตามขอเงินจนได้ ด้วยความที่พวกร้าส่วนใหญ่เป็นผู้หูหนู และบางครั้งก็เดินทางลำพัง ก็จะเป็นการเลี้ยงอันตราย ดังนั้นการซ้อมจะจึงสามารถช่วยให้เราอุดพื้นจากภาระเสี่ยงแบบนี้ได้ โดยทุกครั้งที่ไปหมู่บ้านนี้ ระหว่างทางในหมู่บ้านทุกคนจะเหลียวซ้ายแลขวาสอดสายสายตา รวมกับเรดาเรจบ้านบ้ำ เพื่อสวัสดิภาพของตนและเพื่อนพ้อง โดยเฉพาะช่วงลงจากรถและช่วงก่อนออกจากบ้าน ผู้ให้ข้อมูลมาขึ้นรถ หากเห็นเขาก่อนลงจากรถก็จะบอกให้คนขับรถขับเลยไปก่อน ทิ้งช่วงระยะเวลาสักพักจึงกลับมาใหม่ หรือถ้าเห็นก่อนจะออกจากบ้านผู้ให้ข้อมูล พวกราก็จะรีบกลับมาซ่อนตัวในบ้านสักพักแล้วออกทางด้านหลังบ้านเพื่อไปขึ้นรถ สภาพการเดินทางจะมีลักษณะคล้ายกับผู้ร้ายหนีตำรวจ คือเราจะหลบซ่อนตัวเองให้มิดชิด สดส่ายสายตาอย่างระแวงเมื่อปลอดไปร่องทางสะดวก ก็จะส่งเสียงบอกกับเพื่อนพ้องว่า “ผ่น” ทุกคนจะวิงไปยังจุดมุ่งหมายคือรถ โดยขณะวิงทุกคนจะเหลียวซ้ายแลขวาตลอดเวลาเพื่อระวัง

ตนเอง บางครั้งเราก็โคนเข้าวิ่งไปตาม แต่เราก็จะวิงหนีสุดชีวิตมาที่รถรีบปิดประตูรถพร้อมบอกกับคนขับด้วยเสียงอันหนักแน่นแต่กระเจิดกระเจิงว่า “ไปได้”

นอกจาก “การซ้อม” จะมีประโยชน์ต่อการจดจำพื้นที่บ้าน หรือแม้กระทั่งรอบพื้นที่บ้านจากอันตรายแล้ว ยังให้ประโยชน์ในเรื่องการรู้จังหวะการเข้าพบผู้ให้ข้อมูลอีกด้วย มีหมู่บ้านหนึ่งในช่วงเรามาไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะไม่ค่อยมีคนอยู่ ชาวบ้านจะออกไปทำงานนอกหมู่บ้านกัน เมื่อไปวันธรรมดานี้ไม่ใช้วันหยุดไม่ค่อยจะพบผู้ให้ข้อมูล เราก็เปลี่ยนไปหา วันเสาร์ หรือวันอาทิตย์แทน ผลปรากฏว่าเราก็ยังไม่พบอยู่ดี วันหนึ่ง เรายังเข้าไปหาผู้ให้ข้อมูลอีกหมู่บ้านหนึ่งซึ่งต้องเดินทางผ่านหมู่บ้านนี้ วันนั้นเรางามากกับสิ่งที่เราพบคือภายในหมู่บ้านคนอยู่บ้านจำนวนมาก แต่ละบ้านบางหลังมีการตั้งวงสนทนากัน มีทั้งวงการพนัน วงเหล้า เราก็จดบันทึกวัน และเหตุการณ์ไว้เพื่อมีประโยชน์ เมื่อไปถึงอีกหมู่บ้านหนึ่งที่เป็นหมู่บ้านเป้าหมายที่เราจะมาวันนี้ เรายังเชื่อใจอีกว่า วันนี้วันพระ เพราะเห็นผู้เฒ่าผู้แก่เดินไปวัดกันเป็น例 ทำไม่หมู่บ้านนั้นมีแต่ชาวมุสลิมทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้คิดอะไรเข้าพบผู้ให้ข้อมูล และทำงานตามปกติ หลังจากสัมภาษณ์เสร็จจึงสอบถามได้ความว่าหมู่บ้านนั้นเขาจะทำงานกันทุกวัน วันหยุดของคนหมู่บ้านนั้นคือ “ทุกวันพระ” เขายังมีกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้านแบบที่เห็นเพื่อการพักผ่อน เป็นไอเดียที่เกิดมากกวันหยุดของคนทำงานคือทุกวันพระของเดือน หลังจากนั้นเราก็วางแผนการเข้าหมู่บ้านนี้ทุกๆ “วันพระ” ฟังดูอาจจะพิกลๆ แต่ก็เป็นผลมาจากการซ้อมแท้ๆ

ในช่วงการสัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารที่กินในขณะตั้งครรภ์ เราก็ดูจากการบันทึกของผู้ให้ข้อมูลว่ากินบ้างในวันที่หนึ่งถึงวันที่เจ็ด ที่ฟอร์ม ข 10(ฟอร์มจดบันทึกการกินอาหารของหญิงตั้งครรภ์) เรายกข้อมูลแล้ว แปลกใจ และลงมากในบันทึกการกิน เพราะทั้งอาหารเช้า กลางวัน เย็น และอาหารว่าง มีแต่แตงโมกับน้ำส้มสายชู จึงสอบถามเพื่อความกระจ่างและเพื่อความมั่นใจในข้อมูลว่า “กินแต่น้ำกับแตงโมเท่านั้นหรือ” ผู้บันทึกก็ยังยืนยันเหมือนที่จดบันทึกไว้ เพื่อนบ้านของผู้ให้ข้อมูลที่นั่งอยู่ด้วยขณะนั้นคงเห็นอาการของเรารีบหัวเสดงความสงสัย จึงเฉลยเป็นการยืนยันกับเราว่า “มันจะได้กินอะไรวันๆ เค้าแต่นั่งอยู่กับวงไฟ ได้กินน้ำกับแตงโมกับน้ำส้มสายชูแล้ว” เรายังคงพยายามที่ค้าพร้อมกับพยายามอีกครั้งว่า “อืมเป็นอย่างนี้นี่เอง”

ในบางกรณีการเก็บข้อมูลการเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ ก็ใช้วิธีการสังเกตโดยผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้สังเกตผู้ให้ข้อมูลในขณะลาก่อนการล่นไฟอย่างซึ่งกักเข้มนั้น เราก็เริ่มต้นบทบาทของการสังเกต พฤติกรรมที่เข้าแสดงต่อบุตรเป็นไปในลักษณะรุนแรง และกระแทกกระทันหัน เช่นลากหรือกระซากแขนลูกมานั่งข้างๆขณะล่นไฟ คำพูดที่ใช้กับลูกก็ไม่หวานนุ่มพูดว่า “นั่งนี่นั่นนั่นนั่น” หรือลูกนั้น ลูกนี้ จะเรียกอีกตามด้วยซึ่งก็เลย แต่สำเนียงก็แสดงออกว่าเขารักลูก

บางทีแม่ของเด็กพยาบาลโควิดให้เราเห็นว่าลูกคลาดโดยการสั่งให้ลูกแสดงให้เราดูว่า “อีหยกทำท่าลิง” ลูกเข้าก็จะปรบมือทำท่าทางและหน้าตาเหมือนลิง “อีหยก คนยูโร/เข้ารักัน” อีหยกคนเก่งก็จะอ้าปากทำเสียงเรอ “ อ้า....” เลียนแบบไม่ขณะเบียร์ยังห้อมดังยังห้อมหนึ่งในทีวีได้ทันที จากพฤติกรรมที่เห็นหากเราไม่สังเกต ก็จะไม่รู้ว่าแม่รักลูกเพียงใด และเลี้ยงลูกอย่างไร ซึ่งวิธีการแสดงออกของความรักและการเลี้ยงดู ไม่

เหมือนคนอื่นๆ จากประสบการณ์ตรงนี้ทำให้เรารู้ว่า การตรวจสอบความถูกต้องในการสัมภาษณ์ข้อมูล ก็สามารถตรวจสอบได้จาก “การซ้อม” เช่นกัน

“ซ้อมสำมะปิ” จึงเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่ผู้ช่วยนักวิจัยต้องฝึกฝนให้บังเกิดแก่ตนเองเป็นนิสัย เพราะมันจะให้ประโยชน์แก่เราทั้งช่วยให้สามารถจดจำพื้นที่ บ้านของผู้เข้าร่วมโครงการ คันหาดผู้เข้าร่วมโครงการ ตรวจสอบความถูกต้องในการเก็บข้อมูล ใช้เป็นคุปกรณ์อย่างหนึ่งในการเก็บข้อมูล หรือแม้กระทั้งช่วยให้เราปลอดภัยจากอันตรายที่จะมาถึงได้ เราขอเอกสาร “ซ้อมสำมะปิ” มาเป็นข้อมูลที่บุคคลที่คิดว่าจะมีอาชีพนักวิจัยควรฝึกฝนไว้เพื่อวันหนึ่งคุณจะได้เป็นนักวิจัยที่มีคุณสมบัติของนักวิทยาศาสตร์

บอจำเป็น

ในพื้นที่อำเภอพนมทวน นอกจกจากจำทำนา ปลูกข้าว ทำไร่ อ้อย ไร์มันแล้ว การเลี้ยงสัตว์เป็นอีกอาชีพ หนึ่งที่นิยมทำกันมาก โดยเฉพาะวัว จะมีมากที่สุด เพราะนอกจากราคายังแล้ว ยังแสดงถึงฐานะของผู้เลี้ยงได้ด้วย ที่นี่จะถือว่าบ้านไหนมีวัวแสดงว่าบ้านนั้นมีฐานะดี เพราะการมีวัวหมายถึงเรามีเงินในมือแน่ ๆ อยู่แล้วและ ราคาก็ไม่เคยตกด้วย ผิดจากการทำนา นอกจกจากจะรอว่าปีนี้จะมีน้ำพอหรือไม่ก็ยังต้องลุ้นด้วยว่าราคาก็จะดี แค่ไหน บางปี ทำนาไป พอก็เกี่ยวข้าวกลับต้องเป็นหนี้เพิ่มอีกต่างหาก เรียกว่า เลี้ยงวัวแน่นอนกว่าร่าได้เงินแน่ ๆ แต่ละหมู่บ้านก็จะมีวัวกันเกือบทุกหมู่บ้าน เวลาเลี้ยงก็จะต้องต้อนผุ้วัวให้ออกไปหากิน รอบ ๆ หมู่บ้าน เด็ก ส่วนใหญ่ก็จะรู้จักวัวกันทั้งนั้น พอเห็นวัวเดินผ่านไปก็จะมองดูด้วยความสนใจ และที่ดึงดูดความสนใจของเด็ก ได้ดีนอกจากรูปร่างขนาดใหญ่ของมันก็คือ เสียงร้องขันเป็นเอกลักษณ์คือเสียง “บอ”

เวลาเราอภกพน์ที่ เข้าหมู่บ้านแต่ละครั้งจะต้องเจอกับผุ้วัวเป็นประจำ เพราะมักจะมาใช้ถนนร่วมกัน กับเรา โดยไม่ได้รับเชิญทำให้พวกเรารู้สึกคุ้นเคยกับวัวมากขึ้น เด็ก ๆ ของเรารู้ส่วนใหญ่จะไม่มีใครรู้จักวัว แต่ถ้า บอกว่า บอ ก็จะรู้จักทันที เสียงบอนนี้ได้ช่วยเรา เช่นเวลาที่เด็กอายุ 1 ปี มาตรวจพัฒนาการที่โรงพยาบาล นอกจากตรวจ Capute แล้วรายังต้องจับเด็กซึ่งวัดน้ำหนัก ส่วนสูง รอบหัวรอบอกด้วย ซึ่งเป็นธรรมชาติที่เด็กจะ ร้องขอแบ่งเพรากลัว แต่ก็ยังซึ่งวัดได้ไม่มีปัญหา แต่วัดความดัน นี่สิ สำเด็กร้องก็จะไม่สามารถวัดได้เลยเด็ก จะต้องนิ่งจริง ๆ ซึ่งก็ส่วนน้อยที่จะยอมอยู่นิ่ง ๆ ให้วัด ส่วนใหญ่จะกลัวตั้งแต่ตอนนี้ดีกว่ามากก่อน พอจับวัด ความดัน ก็เลยขึ้นร้องขอและหยุดร้องหันมองว่า บอ มันอยู่ไหน ทำไม่จึงได้ยินแต่เสียง ช่วงที่เด็กนิ่งสักพักเรา ก็จะวัดความดัน ได้สำเร็จ วิธีนี้ช่วยได้มาก เพราะถ้าวัดความดันไม่ได้เราต้องรอให้เด็กหลบก่อน จึงจะวัดความ ดันได้ หรือไม่ก็ต้องเข้าไปวัดความดันที่บ้านอีกครั้ง ซึ่งทำให้เสียเวลา และไม่แน่ใจว่าเด็กจะให้ความร่วมมือ หรือไม่ แม้เสียงบอจะเรียกความสนใจจากเด็กได้ แต่ก็มีเด็กบางคนที่พอเราทำเสียง บอ ใส่แล้วร้องให้มาก กว่าเดิมก็มี ต้องปลองกันเป็นการใหญ่แผลความดันก็วัดไม่ได้ด้วย แบบนี้อาจจะเป็นเด็กในเขตเมืองซึ่งกลัว ว่าอยู่ก่อนแล้ว เรายังต้องสังเกตให้ก่อนอาจจะต้องหาวิธีใหม่ ส่วนบางคนพอได้ยินเราทำเสียง บอ ก็ชอบ หัวเราะใจ และยังเลียนแบบเสียง บอ ได้อีกด้วย

การสังเกตต่าง ๆ ช่วยให้เราสามารถที่เราพบเจอมากประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของเรา และการทำงานของเราได้ อย่างเช่นเรื่องที่ยกตัวอย่างก็ทำให้เราได้เรียนรู้ เช่นเราประยุกต์วิธีดึงดูดให้เด็กสนใจ ด้วยเสียง “บอ” ก็ช่วยในการทำงานของเราให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ จนเดียวันนี้เด็กนอกจากจะรู้จัก บอ ที่บ้านแล้ว ยังรู้จัก บอ ที่โรงพยาบาลเพิ่มอีกด้วย แม้บางครั้งวิธีการที่ใช้อาจจะไม่ได้ผลทุกครั้ง แต่ถ้าเรา สังเกตได้ว่าเด็กบางคนกลัวเสียง บอ เรายังต้องหาวิธีอื่นแทน ไม่ใช่ว่าร้องแต่ บอ บอ จนเด็กมันกลัวจนนิ่ง แต่เราอาจจะหาเสียงอื่นก็ได้ เช่น ตุ๊กแก หรือ ไก่ ก็ได้

สัมภาษณ์

เครื่องมือวิจัยที่นักวิจัยมักนิยมใช้เพื่อสำรวจหาคำตอบ คือ ชุดแบบสอบถามที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นวิธีการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์มีทั้งการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ การจะเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบไหน ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทแวดล้อมในขณะดำเนินการสัมภาษณ์ โดยส่วนใหญ่ผู้ช่วยนักวิจัยจะใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการมากกว่า เนื่องด้วยข้อคำถามมีจำนวนมาก การใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ จึงอาจทำให้หลงลืมกับบางคำถาม เมื่อกลับมาตรวจสอบดูก็ที่ เป็นการยากแล้วที่จะกลับไปสัมภาษณ์ใหม่ แต่การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการก็มักจะถูกนำขึ้นมาใช้อยู่เสมอ กล่าวได้ว่าใช้กับทุกผู้ให้ข้อมูลทุกคน เลยกว่าได้ การใช้เวลาในการลงเยี่ยมบ้าน และสัมภาษณ์ อย่างต่อจึงไม่ถึง 45 นาที – 1 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับอัตราศัยไม่ต้องของผู้ให้ข้อมูลและสัมพันธภาพของผู้ช่วยนักวิจัย เช่นนี้ เพราะเราไม่เพียงเจอผู้ให้ข้อมูลแค่ 1 หนหรือ 2 หนเท่านั้น แต่เราใช้เวลาศึกษาเก็บข้อมูลแต่ละคนเป็นเวลานาน นานถึง 24 ปี การสร้างสัมพันธภาพให้เกิดยอมรับ เข้าใจในบทบาทของเรา และผูกพันกัน ให้มากกว่าคนมาสัมภาษณ์ ตามตอบ ได้รับข้อมูลและเก็บข้อมูล จากประสบการณ์ในบทบาทของเราผู้เก็บข้อมูล พบว่ามีบทบาทมากกว่าการเก็บข้อมูลเท่านั้น พวกรебางคนต้องเป็นศิรานี รับฟัง ปรึกษาปัญหาต่างๆ ในครอบครัว พวกรебางคนถูกมองเป็นคุณหมออ ที่ผู้ให้ข้อมูลถามถึงอาการต่างๆ ของลูก ตรงจุดนี้เราจะนักใจเป็นอย่างมาก เพราะเราไม่สามารถให้คำตอบอะไรได้ ในการนี้เรามีจังหวัดหน้าที่เป็นผู้ประสานงานให้ระหว่างหมอด้วยและผู้ให้ข้อมูล แต่ผู้ให้ข้อมูลบางคนที่ให้เราเป็นศิรานี รับฟัง ปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว เรายังช่วยนักวิจัยทุกคนก็จะเป็นผู้รับฟังปัญหาที่ดี ให้เข้าได้รับฟัง การได้พูดคุย รับฟังความคับอกคับใจต่างๆ ถือเป็นทางออกหนึ่งในการบำบัดจิต ให้คลายความเครียด กังวลใจ

ดังนั้นในบทบาทของผู้ช่วยนักวิจัย ที่ทำหน้าที่เก็บข้อมูลในสนาม ทุกๆ การสัมภาษณ์พูดคุย นอกเหนือจากการได้งานแล้ว ยังมีผลกำไรที่ได้จากการปฏิบัติงานนั้นคือ มิตรภาพ ความไวเนื้อเชื่อใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น

ลับเฉพาะ...คนวิจัย

ความเครียดเรื่องของคนอื่นเป็นเรื่องธรรมดายิ่งสิ่งใดที่เป็น “ความลับ” ก็ยิ่งกระตุนความอยากรู้มากเท่านั้น ถ้าสิ่งใดที่รู้แล้วก็จะไม่น่าสนใจอีกต่อไป...จะหาเรื่องที่น่าสนใจอื่นเรื่อยไป เช่น สิ่งใดถ้าเราอยากรู้แล้วยังไม่รู้ เรา ก็จะพยายามเสาะหาข้อมูลมาสนองความอยากรู้ให้ได้ ถ้าเป็นเรื่องคนใกล้ตัวคงหาข้อมูลได้ไม่ยากแต่ถ้าเป็นคนอื่นที่เราไม่รู้จักมักคุ้นและต้องเก็บเกี่ยวข้อมูลมาเพื่องานชิ้นสำคัญให้สำเร็จลุล่วง เป็นสิ่งที่...น่าคิด เราต้องใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถ เต็มกำลัง โดยเริ่มจาก เข้าไปสร้างสัมพันธ์มิตรอันดีเพื่อให้เขารู้สึกว่าเราเป็นเอกภาพในครอบครัวของเรา เข้าไปคลุกคลี เวลาจะเป็นเครื่องตัดสินใจคน ครั้งแรกอาจไม่ประสบความสำเร็จ แต่นานวันเข้าไม่มีใครเข้ามาล้าปฏิเสธ อาจจะเพราะความสนใจ ความผูกพันที่มีต่อกัน เมื่อเข้าให้ความเห็นใจตอบกลับมาเราไม่ควรพลาดให้โอกาสหลุดลอย เริ่มฟันต่อไม่ตรีั้งต่อไปได้เลย

หลังจากที่เราได้ใช้ความพยายามอย่างที่เรียกว่า “ชนะใจกรรมการ” แล้วเรา ก็ต้องแนะนำต้นเอง แนะนำโครงการตลอดจนคุณประโภช์ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อส่วนรวมและประเทศไทย ใจกันนั้นเราต้องสร้างความมั่นใจให้กับผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่า ข้อมูลจะเป็นความลับไม่ว่าจะกรณีใดก็ตาม ความสัตย์ที่เราให้ไว้ถ้าเราสามารถพิสูจน์ได้เรา ก็จะเป็นที่ไว้วางใจ น่าเชื่อถือ ถ้าเราไม่สามารถทำได้ ความสูญเสียต่างๆ ก็จะติดตามมา ยกที่จะแก้ปัญหาได้ หรือถ้าแก้ได้ก็จะไม่เหมือนเดิม “แก้ร้าวยากที่จะประสาน”

อย่างที่กล่าวมาข้างต้น การทำงานเก็บข้อมูลกับคนที่เราไม่รู้จักกันมาก่อนนั้น เราต้องสร้างความประทับใจให้แก่เขา พื้นที่ในจังหวัดน่านมีความหลากหลายของชนเผ่า แยกเป็น คนพื้นที่ราบ ได้แก่ คนเมือง และคนพื้นที่สูง ได้แก่ ชาวเขาเผ่านัง เผ่าเมี่ยน ชน เป็นต้น จากประสบการณ์พบว่า เมื่อสัมพันธภาพดำเนินไป ด้วยดี เข้ากัน พร้อมจะสนธนาและเล่า “ความลับ” ให้ฟังความลับที่ว่า “นี่พากเราผู้ช่วยนักวิจัยพอจะจัดกลุ่มเรื่อง ได้ เช่น

➤ สามีมีภรรยาน้อย

- ปัญหานี้มีหลายครอบครัว ถือว่าเป็นปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือและแก้ไข เพราะเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน การที่คนสองจะมาใช้ชีวิตร่วมกันด้วยดีอย่างเป็นสุขนั้นต้องอาศัย ความรัก ความเข้าใจ เป็นพื้นฐานเมื่อยูด้วยกันไม่ได้ มือที่สามก็เริ่มแทรกแซง สร้างความเจ็บช้ำให้แก่ภรรยา ครั้นจะหาที่ปรึกษา ก็อยากลัวสังคม ครหา กลัวลูกมีปมด้อย แต่คิดคนเดียวทางออกที่ดีคงไม่เกิดแน่ จึงปรึกษาตา ยาย และคนในบ้าน แต่ก็คงไม่สูญเสียของ “หมอบริจัย” ไปได้ เพราะอย่างน้อยหมอก็เป็นส่วนหนึ่งในครอบครัว ไปมาหาสู่ครอบครัว เช่นกัน และด้วยความคิดเช่นนี้ความลับก็ถูกเปิดเผยเพื่อให้ได้รับการแก้ไข และข้อห้ามของโครงการก็เป็นกรอบ ทำได้ดีที่สุดก็เห็นจะเพียงเป็นที่รับฟังทุกข์ ให้กำลังใจ ส่วนการตัดสินใจให้เป็นความรับผิดชอบของแม่เด็กเอง

➤ ห้องไม่พึงประสงค์

- มีแม่เด็กคนหนึ่งเป็นภรรยาน้อย ช่วงตั้งครรภ์ผู้ช่วยนักวิจัยได้ไปทำการเก็บข้อมูลตามปกติ ลังเกตเห็นท่าทีของแม่เด็กมองและเหมือนกับพูดด้วยสายตาว่า

“มาวุ่นวายกับชีวิตฉันทำไม” เมื่อผู้ช่วยนักวิจัยอธิบายโครงการตามลำดับขั้นที่ทำมา จากท่าทีที่แรกพบก็เปลี่ยนไป แม่เด็กเล่าว่า

“ชีวิตคนเรามันมีทางเลือกไม่มากนักหรอก แต่ก่อนพี่เองก็เคยมีแฟน แต่เขามีเดย์ไอดี ความเขาใจใส่ในคนรักก็ไม่ดี เมื่อมีอีกคนมาในช่วงที่เราขาดและมาเติมช่องว่างให้มันเติม ทำให้เรารู้สึกอิ่มเอิบใจยิ่งนัก มาทราบภายหลังว่าเขามีเจ้าของแล้ว รู้สึกเสียใจบ้างเหมือนกัน และนึกติดตัวเอง แต่พี่เขาถึงแสดงความเป็นสุภาพบุรุษ เลี้ยงดูทั้งสองบ้านต่างคนต่างอยู่...” แม่เด็กเล่าไปเรื่อยๆ เสมือนระบายสิ่งที่อยู่ภายในใจให้ฟัง

“พี่เองก็รู้ว่าเป็นแบบที่ทำแบบนี้ แต่ก็ยอมรับกับสิ่งที่เป็นอยู่ และมีวิถีชีวิตเป็นปกติ ไม่รู้จะแคร์สังคมอะไร มากมาย สังคมไม่ได้ให้ช้าเราเกิน ไม่ได้ช่วยให้เราห้องอิ่ม หรือมีความสุขทางใจได้เลย” ผู้ช่วยนักวิจัยรู้สึกทึ่งในความเป็นตัวของตัวเองของผู้ให้ข้อมูล ทั้งๆ โดยส่วนตัวเราไม่เห็นด้วย แต่ควรทบทาในความกล้าที่ยอมรับการผิดพลาดด้วยการอุ้มท้องและเลี้ยงดูลูกโดยไม่เกรงกลัวสังคมนินทา

➤ ยาเสพติด

- จากการลงพื้นที่ผู้ช่วยนักวิจัยได้พบปัญหาคือ พ่อเด็กเสพยาเสพติด มือยุ่งรนีหนึ่งที่พ่อเด็กเคยเสพยานานถึง 20 ปี จนทุกวันนี้ผู้ช่วยนักวิจัยมีความกลัวอันตรายอยู่ในใจอยู่บ้าง แต่ก็ต้องปฏิบัติภาระกิจให้สำเร็จลุล่วง และต้องทำใจกล้าไม่กลัว ไม่แสดงปฏิกิริยาที่ไม่พึงประสงค์ออกไป เพราะต้องปฏิบัติตัวให้เหมือนกันทุกคน

➤ เรื่องเพศสัมพันธ์

- ในแบบการสัมภาษณ์ฉบับหนึ่ง เป็นเรื่องของการถามความรู้สึกและมีเรื่องความสุข ความพอใจในเพศสัมพันธ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เป็นคำถามที่ผู้ให้ข้อมูลไม่อยากตอบ เพราะโดยพื้นฐานวัฒนธรรมบ้านเราระบุเรื่องที่น่าอาย ไม่สมควรเปิดเผย

➤ ปัญหาเศรษฐกิจ

- มีแบบสัมภาษณ์ฉบับหนึ่ง ที่ถามเรื่องเศรษฐกิจ รายรับรายจ่ายของครอบครัว หนี้ เงินออม ซึ่งเป็นเรื่องของภาวะทางการเงิน เป็นเรื่อง “ความในอย่านาอก” เพราะเกี่ยวเนื่องกับภาษี ความปลดภัยของครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลก็ไม่อยากตอบ

ตัวอย่างปัญหาเหล่านี้เป็นลิสต์ที่ไม่พึงเปิดเผยให้แก่สาธารณชนทราบ เพราะเป็นความลับ บางเรื่องที่น่าอายไม่ต่อตนเองก็คนรอบข้าง บางเรื่องผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง บางเรื่องผิดต่อจริยธรรม บันบรรรอมเนียมประเพณีและสังคม เมื่อผู้ให้ข้อมูลไว้ใจเราเล่าเรื่องความลับให้ฟังเราต้องรักษาความลับไว้ให้ดีที่สุด

ผู้เชี่ยวชาญด้านการ “สื่อ”

ในการทำงานวิจัยสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วงคือการสัมภาษณ์ นักวิจัยจึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เทคนิคในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้งานวิจัยที่สำเร็จและมีประสิทธิภาพ

“สื่อ” ในภาษาอีสานแปลว่า การซักถามอย่างละเอียด เนื่องจากงานวิจัยที่เราがらังทำอยู่ในปัจจุบัน เป็นงานวิจัยระยะยาว การเก็บข้อมูลจะเป็นไปตามช่วงอายุของเด็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างหลักที่ทำการศึกษา แบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์ในแต่ละช่วงอายุเด็ก ปริมาณของข้อคำถามมากน้อยต่างกัน บางแบบสอบถามต้องใช้เวลาในการสัมภาษณ์เกือบ 2 ชั่วโมง บางครั้งก็จะมีเสียงที่น่ารักจากผู้ให้ข้อมูลถึงการสั่งของเราว่า ถาม หลายอย่าง เมื่อนอกบ “การสอบถามปากคำ” เป็นการเปรียบเทียบการสัมภาษณ์ในงานวิจัยกับการสอบถามปากคำ ของตำรวจที่ถามผู้ต้องหา ต้องมีการถามอย่างละเอียดยิบเช่นเดียวกัน

ในการเก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัยในพื้นที่ บางครั้งอาจจะเป็นเรื่องใหม่สำหรับชุมชนที่ทำการศึกษา จึงค่อนข้างเป็นที่สนใจของชาวบ้านเป็นอย่างมาก ในกรณีเข้าชุมชนเพื่อทำการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง การบันทึก ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ต้องเป็นคำตอบที่มาจากการผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในโครงการวิจัยของเราเรียกว่า “ผู้เลี้ยงดู หลัก” ตามลักษณะวิถีชีวิตของชาวบ้าน การสัมภาษณ์มักจะมีเพื่อนบ้านที่ให้ความสนใจนั่งพูดคุยและร่วม พัฒนาการสัมภาษณ์เท่านั้น หากแต่จะช่วยตอบคำถามพร้อมอธิบายประกอบอย่างละเอียดแทนผู้ให้ข้อมูลคือผู้เลี้ยงดูหลักของเรา บางครั้งต้องแก่สถานการณ์ด้วยการปล่อยให้สนทน้าไปก่อน แต่เน้นความสนใจไปที่ผู้ให้ข้อมูลของเรา เมื่อเพื่อนบ้านที่นั่งฟังการสัมภาษณ์รู้สึกว่าสิ่งที่がらังมีการพูดคุยไม่เกี่ยวข้องกับตนเองก็จะเกิด ความเบื่อที่จะนั่งฟัง หรือไม่บางครั้งเราก็ต้องบอกโดยตรงด้วยคำพูดที่อ่อนน้อม เป็นการถอนน้ำใจของเพื่อน บ้าน เพราะบุคคลเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการเก็บข้อมูลต่อการทำวิจัยระยะยาวเป็นอย่างมาก

ชุมชนที่ทำการศึกษาเป็นชุมชนชนบทในภาคอีสาน พูดภาษาถิ่นอีสาน การสัมภาษณ์ด้วยภาษากลาง จึงมักไม่ค่อยได้ข้อมูล เนื่องจากสาเหตุหลายประการ อาทิ ไม่เข้าใจข้อคำถาม หรือไม่สามารถตอบกลับมาเป็น ภาษากลางได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคุณตา คุณยาย หรือปู่ย่า ผู้สัมภาษณ์ต้องมีการปรับเปลี่ยน การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ด้วยภาษาถิ่น คือ ภาษาอีสานแต่ยังคงยึดหลักในการสัมภาษณ์ตามแบบไว้ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเป็นพากเดียวกัน พูดภาษาเดียวกันจะทำให้การพูดคุยเป็นไปอย่างราบรื่น และผู้ให้ข้อมูล ไม่เกิดการอึดอัด

แม้ผู้ช่วยนักวิจัยส่วนใหญ่เป็นคนอีสาน แต่ภาษาอีสานในแต่ละท้องถิ่นก็จะมีความแตกต่างกันในเรื่อง สำเนียงและคำเรียกทำให้มีเรื่อง ข้าจากความเข้าใจที่ไม่ตรงกันให้ได้หัวเราะในการสัมภาษณ์บ่อยครั้ง แต่การที่ จะได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้อง ต้องอาศัยไหวพริบในการ “สื่อ” เพิ่มเติมคือ ความละเอียดและช่างสังเกต

มีกรณีตัวอย่างในการสัมภาษณ์และบันทึกอาการช่วงอายุ 1 ปี ครั้งหนึ่งผู้ช่วยนักวิจัยซักถามคุณยายถึงอาหารที่เด็กกินในปัจจุบันว่ากินอะไรบ้าง เพื่อทำการซึ่งตัวน้ำหนักและปริมาณการกินของเด็กแต่ละคนเพื่อนำไปคำนวณ ขณะนั้นเป็นเวลาประมาณเที่ยง

“ยายหลานกินข้าวสวย(ข้าวจ้าวหุ่ง) หรือยังน้อ”

ยายตอบว่า “มันหองก็สิ กินเข้าง่าย(มือเข้า) ไปว่างยังนี่ บ่หันได้กินเข้าสวย(มือเที่ยง)”

กรณีนี้ถ้าไม่ “ส่อ” ต่อ ก็จะไม่รู้ว่าข้าวสวยของคุณยายหมายถึงมือเที่ยง ต่อเนื่องกันก็จะมีการบันทึกเกี่ยวกับการกินนมของเด็กในช่วงกลางวัน และกลางคืน ในกรณีคุณยายเป็นคนเลี้ยงและให้กินนม ถามยายว่า “ยายให้หลานกินนมวันละกี่ครั้ง” คุณยายตอบด้วยดวงใจใส่ซึ่งว่า “จะให้กินขาดเดียวนี่ล่ะ เพราะว่ามืออยุ่ขาดเดียว บ่มีเงินซื้อขวดนมให้มันหลายขาด”

ข้อมูลชุด ค 3 เดือนมีคำถามถึงความบ่ออยในการรับประทานอาหารแต่ละชนิด แล้วก็ถึงเมื่อถามว่า รับประทานผลไม้บ่ออยเพียงใด แต่บริการถามต่อเนื่องมาจากการคำถามอื่นๆ คือ ปลา ไก่ เนื้อสัตว์ เมื่อถึงผลไม้ก็จะถามแค่ว่า “แล้วผลไม้ล่ะ” เกือบทุกบ้านจะได้รับคำตอบว่า “บ่อค่อได้กินเลย ดินๆ สิได้กินเทือ” ทั้งๆ ที่รอบบ้านมีต้นมะม่วง กล้วย และไม้ผลหลายชนิดรายรอบ เมื่อเจอครัวแลกก็จะตอบใจจึงถามไปใหม่ว่า “อ้าว แล้วพวงกล้วย มากสีดี นำบ้านนี่ล่ะ บ่อได้กินตีคีค่ะ” เกือบทุกบ้านก็จะตอบเช่นกันว่า “โอ๊ะ ! อันนี่กินซุกเมื่อละค่ะ เอ้า ! ซุกนี่ มันแม่นผลไม้ออยตี” และยิ่ง งีหงล่ะ

ความเข้าใจของชาวบ้านก็คือ ผลไม้ หมายถึงไม้ผลที่ซึ้งกิโลขายในห้องตลาดทั่วไปหรือในรูปตามหนึ่งสืบเรียนเด็ก เช่น ส้ม เงาะ มังคุด ไม่ใช่มากผลที่พลอยได้ตามสวน เช่นนี้ หากพากเราไม่ซ่างสังเกต หรือ วันนั้นเกิดอาการมีน้ำ งงๆ คำตอบที่ได้ในข้อนี้ก็คือ “ไม่เลย” นั่นเอง

การสัมภาษณ์ต่างภาษาเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งในการสัมภาษณ์ แม้ว่าชุมชนที่ศึกษาเป็นคนอีสาน แต่ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งเป็นชาวต่างชาติพูดไทยไม่ได้ เช่น สามีผู้ให้ข้อมูลที่เดินทางมาจากทั่วทุกภูมิภาคของโลก การสัมภาษณ์บางครั้งต้องอาศัยล่ามคือ คู่สมรสของผู้ให้ข้อมูล ตัวผู้ “ส่อ” ต้องอาศัยความเขียวชาญทางด้าน “อวัจนะภาษา” คือการสบตาและการใช้ท่าทางควบคู่ไปกับภาษาอังกฤษที่ฝังไว้ให้เป็นเวลานาน กว่าจะได้ข้อมูลก็เล่นเอาเหนื่อย(จนเกือบหน่าย)กันทุกฝ่าย

ในการสัมภาษณ์แม้จะมีความท้าทายในหลายรูปแบบทั้งในเรื่องสื่อสารทางด้านภาษา ท่าทาง แม้แต่ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการสัมภาษณ์แต่ถ้าผู้สัมภาษณ์รู้จักใช้เทคนิคในการสัมภาษณ์ที่เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลและสถานการณ์ การ “ส่อ” ระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้ข้อมูลก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ สำหรับงานวิจัยที่มีคุณภาพ

ตัวไครต์มันน์

ลักษณะของงานวิจัยในพื้นที่ ลิ่งสำคัญก็คือการเก็บข้อมูล ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะใช้การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลโดยตรงที่บ้าน ในการเข้าไปสัมภาษณ์ถ้ามีข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนก็จะมีลักษณะการให้ข้อมูลที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะตัว และเทคนิคการสัมภาษณ์ ของนักวิจัย บางครั้งก็จะเจอบัญหาที่แตกต่างกันไป แต่คราวจะรู้ว่าในการสัมภาษณ์บางที่ก็มีเหตุการณ์ที่เราคาดไม่ถึงเกิดขึ้นได้ เมื่อเราๆที่ลงพื้นที่กำเงา พนัมพวนนั้นงานวิจัยของโครงการยังไม่เป็นที่รู้จักนัก เวลาออกพื้นที่แต่ละที่ก็มีเรื่องเปลกๆ มีหัวเรื่องคลก ไอที่มันคลกไม่ออกก็เยอะ ยิ่งเวลาสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลนั้นมีเรื่องเล่ามากมายไม่รู้จบ

เมื่อออกพื้นที่เข้าไปเก็บข้อมูลในหมู่บ้านแต่ละครั้ง เราจะเดินทางโดยใช้รถ Yantra ของโรงพยาบาลซึ่งเป็นรถแวนตะเภาไปทั่วเมืองใช้รถของ โรงพยาบาลที่มีตราชะทรวงสาธารณสุขติดที่ข้างรถกังหันเจอบัญหาเลย บางที่เข้าไปถึงบ้านผู้ให้ข้อมูลแล้วลงไปสัมภาษณ์ ก็ยังมีชาวบ้านที่อยู่ใกล้กันเข้ามาถามเลยว่ามาขายอะไรหรือ หรือไม่ก็คนในบ้านนั้นแหละถามว่าเอาตู้เย็นมาสิงมั้ย ที่หนักกว่าหัวน้ำก็คือ โดนตำราจั้งด่านตรวจค้น กันเห็นๆก็เคยมาแล้ว สงสัยหน้าตา陋 ไปหน่อย ต่อมามีเด็กน้อยไม่ค่อยมีปัญหาแล้ว เปล่าหรือกพากเราไม่ได้ดูดีขึ้นหรือ กางคนกังหันให้เดเมื่อนเดิมไม่เคยเปลี่ยน แต่ชาวบ้านเด้าคงซินแล้ว

ปัญหาของการเข้าไปสัมภาษณ์ก็มีหลายรูปแบบ บางครั้งขณะที่เราสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลอยู่อยู่ มีชาวบ้านผู้สูงอายุทั้งผู้เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง ไม่ได้ด้วยเดียวกันมาร่วมฟังด้วย ซึ่งทำให้นักวิจัยอึดอัด ตัวผู้ให้ข้อมูลเองก็เกร็งไม่กล้าตอบ จะตอบแบบเลี่ยงๆหรือตอบส่งๆไป ก็จะทำให้ข้อมูลนั้นอาจผิดพลาดได้ เรา ก็แก้ปัญหาโดยให้เพื่อนที่มาด้วย ช่วยกันชาวบ้านออกไป ทำแก้ลังถาน สนใจในเรื่องต่างๆของหมู่บ้าน ก็พอช่วยได้บ้าง ทำให้งานสัมภาษณ์ง่ายขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลบางคนก็เข้าใจไม่ตรงกับนักวิจัยก็มี อย่างเช่น การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลตอนเด็กอายุ 21 วัน เราก็เข้าไปเยี่ยมที่บ้าน แม่บางคนจะให้ลูกกินนมชงแล้ว เราก็จะขอดูนมด้วย เราก็บอกแม่ว่า ขอดูนมหน่อยครับ ซึ่งเราหมายถึงจะปีองนม เท่านั้นแหละแม่ก็กลกเสื้อเปิดนมให้ดูทันทีเลย หรือไม่ก็ช่วงเด็กอายุ 3 เดือน เวลาเราเข้าไปสัมภาษณ์ที่บ้านเราก็จะขอดูปฏิทินพัฒนาการ ที่เคยให้ไว้ตอนเด็กอายุ 21 วัน เราก็บอกกับแม่ว่า ขอดูปฏิทินด้วยครับ เท่านั้น อีกแหละแม่ก็เดินหายเข้าไปในบ้านและอุกมาพร้อมปฏิทินที่ใช้ดูวันที่ของปีที่แล้ว แล้วก็บอกว่า “มีแต่ของปีที่แล้วใช้ได้มั้ยของปีนี้เด็กมันเล่นขาดไปแล้ว”

ช่วงเด็กอายุ 6 เดือน เราก็ต้องเข้าไปสัมภาษณ์แม่พร้อมกับชั่งด้วยกัยเด็ก พอสัมภาษณ์เสร็จเราก็จะบอกให้แม่ถอดเสื้อผ้าลูกแต่เราบอกแค่ “เดี่ยวแม่ถอดเสื้อผ้าด้วยครับ” แม่ก็ทำหน้างๆแล้วก็เขามีมาจับเสื้อตัวเองทำท่าจะถอด เรายืนห้ามกันแทบไม่ทัน แล้วก็บอกว่า “ถอดแต่ของลูกครับ แม่ไม่ต้อง” เราก็เลยได้เรียนรู้ว่า ต่อไปต้องบอกให้ชัดๆไปเลยว่าจะเอาอะไรได้ไม่เข้าใจผิดอีก

ยกตัวอย่างอีกรอบหนึ่ง ซึ่งนักวิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลชุด ข 02-10 ผู้ให้ข้อมูลเป็นหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งพอกสัมภาษณ์เสร็จจะนัดทั้งสามมีภาระไปตรวจที่โรงพยาบาล จะต้องมีแบบสัมภาษณ์สามมีด้วย พวกรากจะแบ่ง

กันสัมภาษณ์ ให้ผู้หญิงสัมภาษณ์ภารยาซึ่งเป็นหญิงตั้งครรภ์ ส่วนผู้ชายแยกเข้าไปสัมภาษณ์สามี ตอนแรกไม่เห็นสามี ก็เลยถามภารยว่าสามีอยู่ไหน ภารยานบกกว่าอยู่ในครัว เข้าไปสัมภาษณ์ได้เลย พอเราเข้าไปก็เจอกันมีกำลังหันหลังอยู่กับเพื่อนอีกคน เราก็เริ่มสัมภาษณ์ สามีก็ไม่ยอมหันหน้ามายังหันหลังให้สัมภาษณ์อยู่แต่ก็ตอบคำถามปกติ เรายังเริ่มแปลกใจแต่ก็เก็บไว้ก่อน ขณะถามไปเรื่อย ๆ ก็สังเกตเห็นคุณล้อยื่นมาเป็นระยะ พอสามีขยับตัวเราก็เลยรู้ว่าเขากำลังเดพยานบกันอยู่พอดี เราก็เริ่มกลัวแล้ว ระหว่างที่ใจมาก กลัวว่าสามีจะจับเราเป็นตัวประทัยไว้ตอนเมายาน้ำ แต่ก็เก็บอาการไว้ก่อนยังสัมภาษณ์ต่อไปเรื่อย ๆ จนเสร็จ เรายังกันสัมภาษณ์อยู่ในลักษณะพร้อมวิ่งเต็มที่ ถ้ามีอะไรเกิดขึ้นก็จะได้วิ่งทัน แต่สุดท้ายก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้น เหตุการณ์ผ่านไปได้ด้วยความระทึกใจ พoSัมภาษณ์เสร็จพากเราก็รับอุบമาทันที แม่จะไม่ได้เกิดอะไรขึ้น แต่ก็เป็นการสัมภาษณ์ที่แสนตื่นเต้น เพราะเราไม่รู้ว่า สามีผู้ให้ข้อมูลมาเคนะให้หลังแล้ว สัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์มาเราอาจได้เป็นตัวประทัยโดยไม่รู้ตัว ผลอย่างก็ได้ลงข่าวหน้าหนึ่งก็ได้

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทำให้เราได้ประสบการณ์ใหม่ฯ เพิ่มขึ้น ได้เจอบัญหาที่แตกต่างกันไป ได้ฝึกทักษะการทำงาน ฝึกการทำงานในสภาวะที่กดดันและต้องเอาตัวรอด แม้บางครั้งอาจต้องเสียงตากับอันตรายต่างๆ และยังเป็นการเรียนรู้ด้วยว่าในแต่ละครอบครัว อีกหน่อยเมื่อเราเข้ามาเก็บข้อมูลชุดต่อไปจะเป็นอย่างไรบ้าง สำหรับกรณีหลังสุดนี้นอกจากแปลกแล้วยังสร้างความตื่นเต้นเร้าใจให้อีกด้วย ทำให้รู้สึกว่าสามีของผู้ให้ข้อมูลก็ยังมีน้ำใจ แม่จะติดภาระกิจที่เมามันแต่ก็ยังยอมให้สัมภาษณ์ด้วยสปิริตสูงส่ง ผู้สัมภาษณ์เองก็มีสปิริตพอที่จะสัมภาษณ์ต่อจนจบ เพราะกลัวเสียใจ แม่จะอยากบอกว่าที่หลังไม่ต้องกังวล ครอบครัวหลังคงจะต้องดูแลเทศะก่อนสัมภาษณ์ เพื่อจะได้ไม่เกิดเหตุการณ์แบบนี้อีก คิดแล้วก็ได้เหมือนกันที่มีผู้ให้ข้อมูลพยายามสร้างความตื่นเต้นให้เรา ทำให้เราต้องตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ถึงตอนนี้แล้วก็ยังตื่นเต้นไม่หายเลย

ຕາອີຕີ

อะไรคือตัวอธิ? แล้วรู้สึกว่ามันจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานหรือไม่นั้นต้องค่าจากเรื่องเล่าต่อไปนี้ ในลักษณะของแบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับทุกพื้นที่นั้น มีปัจจัยหลักอีกอย่างหนึ่งก็คือภาษาที่นั่นเอง ในส่วนพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับหมายของตัวผู้เขียนนี้ส่วนใหญ่แล้วจะสัมผัสกับชุมชนที่เป็นอิสลามถึงร้อยละ 90 กว่าได้ เมื่อเทียบจากชุดแบบฟอร์มใน ข02 ซึ่งจะมีการสอบถามถึงเรื่องศาสนาอยู่ด้วยว่าท่านนับถือศาสนาอะไร ทำให้ทราบถึงลักษณะชุมชนว่าเรารู้จะวางแผนตัวอย่างไรบ้างเมื่อจะเข้าหมู่บ้านอิสลาม ในส่วนของการเข้าพื้นที่ใหม่ๆนั้นผู้ช่วยนักวิจัยชายจะเข้าไปสอบถามหมูปิงตั้งครรภอิสลามนั้นมากกว่าผู้ช่วยนักวิจัยหมูปิงสอบถาม กลุ่มตัวอย่างบางคนถึงกับคุณผู้ปิดหน้าเสียมิตซิด แฉมไม่พอเชออย่างหันหลังให้เราด้วยหัวในขณะที่สัมภาษณ์ เพราะเขายังไม่เชื่อใจเราในครั้งแรก ๆ ไม่รู้ว่าเราเป็นใครและโครงการอะไรกัน แต่เมื่อเข้าไปหากที่บ้านปอยขึ้นพากເຮັດຈະກູສີກົມ່ນໃຈທີ່ຈະພຸດຄຸຍດ້ວຍມາກື້ນ

เรามาพูดถึงการสัมภาษณ์กันต่ออีกว่า “ตาอีตี” มันมีอิทธิพลและให้ร้ายต่อผู้ช่วยนักวิจัยอย่างไร บ้าง ซึ่งตัวผู้ช่วยนักวิจัยจะแบ่งเป็นประเภทของผู้ให้ข้อมูลตามความสามารถของ การพูดภาษาไทยดังนี้

สำหรับประเภทแรกนั้น คือพวกรุดไทยได้และฟังรู้เรื่อง นั้นเมื่อนำมาใช้กับแบบสอบถามที่เป็นมาตราสูงเดี่ยวกันนั้นมักจะไม่มีปัญหาทางด้านการสื่อสารและภาษา

ส่วนประเภทที่สองนั้น เป็นพากพูดไทยได้แต่ฟังไม่รู้เรื่อง สำหรับกลุ่มนี้เห็นแล้วจะเป็นปัญหาทางด้านภาษาเล็กน้อย ซึ่งยังไม่ค่อยลำบากสักเท่าไหร่ แต่ก็ยังมีการแปลภาษาไทยเป็นไทยบ้างก็มี

ประเภทที่สามและประเภทที่สี่จะเป็นกลุ่มที่เรียกว่าพูดไทยได้บ้างไม่ได้บ้าง หรือพูดไทยไม่ได้เลย และพังก์ร็อคเรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง หรือไม่รู้เรื่องเลย เป็นปัญหาอย่างนั้น เพราะถ้าไม่มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา มาช่วยล่ะก็วันหนึ่งก็สัมภาษณ์ไม่เสร็จสักคน ผู้เชี่ยวชาญภาษาที่หาได้ในปัจจุบันก็คือญาติพี่น้องของตัวผู้ถูก สัมภาษณ์เอง ที่จะค่อยเป็นแรงสถาปัตย์นำทางไปถึงจุดหมายได้สำเร็จ ซึ่งในลักษณะของการตามแบบสัมภาษณ์ ที่เป็นกลุ่มคนอิสลามแล้วถ้าเกิดอยู่ในประเภทที่สามและสี่แล้วล่ะก็ เมื่อเราถามเข้ามา ก็จะพังร็อคเรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง หรือบังก์ไม่รู้เรื่องเลย และคำที่พากເງົາมากจะได้ยินจากปากของ “เข้า” ก็คือ တາວິດີ หรือ “ນິກໍ”

ເຂົ້າຍໜ້າຍ...ຄ່ອຍ ກ ລະເເງ

ກາງວິຈັຍ ຄືກາງຮຽບຮ່ວມຂໍ້ມູນ ອົງປະປະກອບຕ່າງໆເພື່ອນໍາມາວິເຄາະທີ່ໃກ້ລາຍມາເປັນອົງປະກົມວິເຄາະ ເປັນການໄດ້ຄັນພບທຸກໆໃໝ່ ແນວທາງໃໝ່ ແລະກາຮັນພບປ່ຽນໄໝ່ ຮວມໄປເຖິງແນວທາງແກ້ໄຂປ່ຽນໄໝ່ ແລ້ວນັ້ນຕາມກລໄກຂອງສັຄນທີ່ມີການປັບປຸງແປງອູ່ຕົດລອດເວລາ ແລະໃນກາງວິຈັຍນີ້ເອງ ໂດຍຫລັກແລ້ວການໄດ້ມາຮື່ງ ຈາກວິຈັຍທີ່ມີທັງຄຸນກາພແລະປະສິທິກາພ ຈຶ່ງຕ້ອງຂຶ້ນອູ່ກັບ ຂໍ້ມູນທີ່ດີ ນໍາເຂົ້າຄືເປັນປັດຈຸບັນ ກາຈະໄດ້ມາຂໍ້ມູນ ມາວິເຄາະທີ່ກີ່ຕ້ອງມີການບັນທຶກຂໍ້ມູນ ແລະທ້າຍສຸດກະບວນກາຕ່າງໆຈະເກີດຂຶ້ນໄມ້ໄດ້ ຕ້າມໄມ້ມີ ຜູ້ບັນທຶກຂໍ້ມູນ ແລ້ວນັ້ນເລຍ ຈຶ່ງໄມ້ແປລົກໃຈເລຍວ່າ ຜູ້ບັນທຶກ ຄື ຜ້າໃຈສຳຄັນຂອງການໄດ້ມາຮື່ງຂໍ້ມູນ ແລະເປັນກລໄກທີ່ຈະຂາດ ໄນໄດ້ເລີຍໃນການທຳວິຈັຍ

ໂຄງກາງວິຈັຍຮະຍະຍາວໃນເຕັກໄທຢົກເນື້ອນກັນ ມີບຸຄລາກທີ່ທຳຫັນທີ່ເປັນຜູ້ບັນທຶກຂໍ້ມູນຄືອ “ຜູ້ໜ່ວຍ ນັກວິຈັຍຮະຍະຍາວໃນເຕັກໄທ” ບໍ່ຮູ້ທີ່ເຮັດວຽກນັ້ນຈ່າວ່າ ຜູ້ໜ່ວຍນັກວິຈັຍ ບາງພື້ນທີ່ໃຊ້ຄໍາຍ່ອວ່າ ຜ້າ. ຜຽມາຫັນໜ່ອຍກົງເຮັດວຽກ ກັນເປັນກາພາຕ່າງປະເທດ ວ່າ RA (Research Assistant) ແຕ່ຈະອຍ່າງໄວ້ກີດຕາມ ໄນວ່າຈະເຮັດວຽກນອຍ່າງໄວ້ເພື່ອຈະ ຍກະຮັບຈົດໃຈຫຼືຄວາມຮູ້ສຶກມາກນ້ອຍແດ່ໃໝ່ ສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດໃນຫັນທີ່ຂອງເວົາກີ່ຄື ກາທຳໄໝ້ຂໍ້ມູນ ຂໍ້ມູນນັ້ນ ຕ້ອງມີຄຸນກາພ ແລະປະສິທິກາພ ກາຮັກຫາຄຸນກາພຂໍ້ມູນແລ້ວນັ້ນເຢີງເກີດຂອງການເຄີມ ແລະສັງຂໍ້ມູນ ແລ້ວນັ້ນໄປຢັ້ງຜູ້ເກີຍວ່າຂອງໄດ້ຕາມກາບເວລາທີ່ມີນຄວາມເປັນ ແລ້ວນີ້ເປັນຫັນທີ່ຫລັກແລ້ວຍິ່ງໃຫຍ່ຂອງພວກເຮົາ ທີ່ມີ ຜູ້ໜ່ວຍນັກວິຈັຍ

ກາໄປໜ້າຂໍ້ມູນກັບກລຸ່ມຕ້ວອຍ່າງ ພວກເຮົາຈະຕັ້ງສົດຕິດັ່ງແຕ່ອອກຈາກສຳນັກງານ ເຕັມຫຼຸດແບບສົມກາຜົນໃໝ່ ພວກເຮົາ ອຸປກຮົນຕ່າງໆທີ່ໃຊ້ປະກອບກາຮັກສົມກາຜົນ ຖຸກອຍ່າງຕ້ອງທ່ານໍາມີສົດ ຄ່ອຍເປັນຄ່ອຍໄປ່ໄນ້ຮັບຮັນ ເພວະຄ້າ ເກີດລື່ມບາງສິ່ງບາງຍ່າງໄປ້ກົດເກີນວ່າຂໍ້ມູນຊຸດນັ້ນຈະໄມ້ສົມບູຮົນ ຕ້ອງກັບມາທຳໃໝ່ ເສີຍເວລາ ນອກຈາກນັ້ນ ສກາພກາຮັກສົມກາຜົນທີ່ມີການເດີນທາງຍ່າງຂອງທີ່ມີການເດີນທາງຍ່າງຂອງທີ່ມີການເດີນທາງຍ່າງ ທີ່ຕ້ອງໃຫ້ບົງການສາຮາຮະຕ່າງໆ ໄນວ່າຈະເປັນ ວັດເມັລ ວັດຕູ້ ມອເຕົວຮົບຈຳຈັງ ແທັກຊື່ ຕຸກໆ ຮັດໄຟຟ້າ BTS ຕ້ອງຄອຍສວດມນົດເວລານັ້ນອູ່ບັນຮາແລ້ວນັ້ນ ດ້ວຍເຫຼຸດພລ່າຍປະກາດ ເພວະຂະໜັນແລ້ວເຈົ້າທີ່ມີການເດີນທາງຍ່າງ ຈຶ່ງຈະຕ້ອງມີສົດແລະເຕັມຫຼຸດພວກເຮົາ ໄນວ່າຈະຕ້ອງຄໍານິ່ງເຖິງອູ່ເສມອ

ເນື່ອເຮົາໄດ້ສົມກາຜົນ ເຈັກບັກລຸ່ມຕ້ວອຍ່າງຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນຂອງເຮົາ ສິ່ງຕ້ອໄປນີ້ທີ່ເຈົ້າຕ້ອງຄໍານິ່ງເຖິງອູ່ ຕລອດເວລາໄດ້ແກ່

1. ຕ້ອງໄດ້ຂໍ້ມູນທີ່ເຫັນຕື່ອງຕາມການເປັນຈິງ ຄຽບສົມບູຮົນ ຈາກກລຸ່ມຕ້ວອຍ່າງ
 2. ຕ້ອງຄໍານິ່ງອູ່ເສມວ່າ ເຈົ້າໄດ້ຮັບການເວລາທີ່ມີຄ່າຂອງເຂົາ ໄນໄດ້ເຂົ້າໄປສ້າງຄວາມລຳບາກໃຈ ອືດອັດ ໃຈ ຈນໄປກະບວບວິທີກາດຕຳແໜ່ງວິທີກາດຕຳແໜ່ງ
 3. ໄນເປັນການຮັບດັບ ຮ່ອຄາດຄັນຈຸດໄດ້ມາຮື່ງຂໍ້ມູນທີ່ເຮົາຕ້ອງການ
 4. ຕ້ອງຄິດເສມວ່າ ເຂົາຄ້ອນທີ່ໃຫ້ຄວາມຮູ້ເຮົາ ເປັນຜູ້ສອນເຮົາ ເຮົາຈຶ່ງຈະຕ້ອງເຕັກພະແນກໃຫ້ເກີຍຮົດເຂົາ ເສີມອນນັ້ນເຂົາເປັນຄາຈາຮົງ ເປັນບູາຕີ ເປັນພົກ - ເປັນແມ່ ພື້ນ້ອງ ຮ່ອເປັນເພື່ອທີ່ຕີຂອງເຮົາ ເຮົາປົງປົກຕິ ກັບຄົນທີ່ເຮັນບັນດື່ອຍ່າງໄວ ດັບກົມນີ້ສົມກວາຍຢ່າງຍິ່ງທີ່ເຈົ້າຕ້ອງປົງປົກຕິຕາມນັ້ນເຊັ່ນກັນ
- ຂອງຍາຍປະເດີນທັງ 4 ຂໍ້ອັດນີ້

ประเด็นแรก “ข้อมูลเที่ยงตรง สมบูรณ์ และครบถ้วน” ข้อมูลที่เที่ยงตรงตามความเป็นจริง ครบถ้วน ประเด็นนี้สำคัญมากๆ แม้ว่าพวกราจะสัมภาษณ์จนคล่องจำได้ทุกตัวอักษรในเครื่องมือก็ตาม พวกราก็ต้องไม่ลืม ไต่ร่องและทบทวนอยู่เสมอว่าอาจมีความผิดพลาดเกิดขึ้นจากความเข้าใจผิดของเราว่าอกลุ่มตัวอย่าง เอง รวมไปถึงตัวของชุดข้อมูลในชุดต่างๆด้วย ประเด็นนี้จึงขึ้นอยู่กับผู้ช่วยนักวิจัยเป็นส่วนใหญ่ ถ้าเราผิด หลงทาง อย่าเพิ่มเกรวิม หาบูกล้าคิดไปโทษใครเป็นอันขาด นอกจากโทษตัวเอง

ประเด็นที่สอง “ไม่รบกวนวิถีชีวิตเขา” การวิจัยโดยเฉพาะที่เป็นโครงการวิจัยระยะยาวด้วยแล้ว การจะทำให้บังเกิดเป็นผลที่สามารถจับต้องได้ และใช้เวลาเห็นผลเร็วเป็นเรื่องยาก และถ้าจะทำอะไรให้เกิดเป็นผลขึ้นมาก็ไม่แน่ใจว่าเข้าเหล่านี้จะได้รับผลที่เกิดจากการวิจัยหรือเปล่า การที่เข้าให้ข้อมูลกับเราจึงถือเป็นวิทยาทานโดยแท้จริง เพราะฉะนั้นเราจะต้องคำนึงถึงเรื่องของเวลา และการไปสร้างภาระ ความลำบากใจให้กับเขางาม ไปกระทบการดำเนินชีวิตของเขาว่าเปล่า สิ่งเหล่านี้เป็นความละเมียดอ่อน ซึ่งต่างคนต่างก็มีลักษณะนิสัย จิตใจ อารมณ์ ต่างกันจึงเป็นหน้าที่อีกหน้าที่หนึ่งของพวกราที่จะต้องศึกษาและเรียนรู้จากกลุ่มตัวอย่าง และเป็นเทคนิคส่วนบุคคลที่ผู้ช่วยนักวิจัยทุกคนมีและสามารถพัฒนาได้

ประเด็นที่สาม “ไม่คาดคัน ให้ได้มา ซึ่งข้อมูลที่เราต้องการ” นอกจากที่เราจะห่วงเรื่องจิตใจวิถีการดำเนินชีวิตของเข้า ตลอดจนการทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงและครบถ้วนแล้ว สิ่งหนึ่งที่เราจะต้องคำนึงถึงอีกอย่าง ก็คือ การได้มาซึ่งข้อมูลจะต้องไม่เป็นการคาดคัน บังคับ การซักถามทั้งๆที่กลุ่มตัวอย่างอึดอัด ไม่สนับสนุนใจ อาจจะได้คำตอบที่ตอบไป เพราะเกรงใจ จำยอม หรือตอบไปให้สิ้นเรื่อง ทั้งนี้จะมีผลในระยะต่อไปเป็นได้

ประเด็นที่สี่ “ให้ความเคารพ ดังเข้าคือญาติมิตร” ประเด็นนี้สำคัญเพราะภัตตุประสังค์ของเราคือการได้ข้อมูล นั่นคือเหตุผลหลักที่เราต้องทำทุกครั้งที่ไปหาผู้ให้ข้อมูล แต่โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยไม่ใช่ไปหาครั้งเดียว ต้องมีหลายครั้งหลายหนที่เราและผู้ให้ข้อมูลจะต้องเจอกัน จนเกิดความผูกพัน จะด้วยจากว่าเข้าให้ข้อมูลเรา หรือเจอน้ำกันหลายครั้งตลอดอายุการวิจัย ดังนั้นการใช้ความเป็นไทยกับชนบธรรมเนียมที่เข้าเป็นผู้ให้ เข้าคือผู้ใหญ่ เราก็ควรนับถือและให้ความเป็นมิตรเสมอๆ สร้างความผูกพันและไม่รีบต้อนรับในระยะยาว

ข้อมูลเที่ยงตรง สมบูรณ์ และครบถ้วน

ไม่รบกวน วิถี ชีวิตเขา

ไม่คาดคัน ให้ได้มา ซึ่งข้อมูลที่เราต้องการ

ให้ความเคารพ ดังเข้าคือญาติมิตร

ทั้งสี่ประเด็นนี้เอง ทำให้พวกราจะมารับทำ รีบเสร็จ รีบไปไม่ได้ ทุกอย่างทุกครั้งที่เราเข้าสัมภาษณ์ พวกราจะต้องมีสมารถและมีสติคิดถึงประเด็นเหล่านี้ตลอดเวลา ถ้าขาดข้อใดข้อนึงไปอาจจะส่งผลกระทบต่อ ข้อมูลที่จะได้มาและตัวโครงการในอนาคตก็เป็นได้ เพราะฉะนั้น “เขียนหน่อย ค่อยๆ ลงลง” จึงเป็นเรื่องที่ทุ่มกรุ่นเทพายืดปฏิบัติเสมอมา และตลอดไป

จากปาก...ga ถึงกระดาษ

การจดบันทึก เป็นงานที่สำคัญของการเก็บข้อมูลภาคสนาม การให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วนและเป็นจริงนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่คนทำงานเก็บข้อมูลต้องทำความเข้าใจในแบบสัมภาษณ์ วัตถุประสงค์ในการถาม ซึ่งมีอิทธิพลอยู่ในคุณมือ หากเข้าใจผิด ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไม่ถูกต้อง ทำการบันทึกข้อมูลที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ คงไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ ผู้ช่วยนักวิจัยที่ทำงานเก็บข้อมูลพึงระวังลึกเสมอว่า ข้อมูลทั้งหมดที่ได้ทำการบันทึกนั้น เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความเชื่อถือและอ้างอิงได้อย่างเป็นรูปธรรม

แบบสัมภาษณ์ในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยมีทั้งให้กากบาทในแบบสัมภาษณ์ มีที่ว่างสำหรับบันทึก และอื่นๆ นอกเหนือที่อยู่ในข้อสัมภาษณ์เป็นจุดสังเกตที่พับเห็น หรือเหตุการณ์อื่นที่ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลาที่เข้าติดตาม

มีข้อมูลทางด้านสังคมที่ต้องบันทึก ในช่วงที่เก็บข้อมูลเชิงประมาน ต้องสำรวจร้านค้า แหล่งประโยชน์ ต้องบันทึกจำนวนอาหารที่ขายในแต่ละวันตามจริง ต้องเข้าไปถามทุกร้าน จะข้ามไม่ได้เลย เพราะจะมีผลต่อการวิเคราะห์ พยายามบันทึกข้อมูลอย่างแม่นยำ ครบถ้วน

ข้อมูลทางด้านเด็กและครอบครัว ได้จากแบบสอบถามซึ่งมีข้อสัมภาษณ์มากมาย มีการตอบแบบหลักหลาด เช่น การเขียนคำตอบที่เป็นเวลา ให้ลงตัวเลข กลุ่มตัวอย่างมากจะตอบเป็นช่วง อาทิ 1-2 ชั่วโมง, 3-4 ครั้ง แต่วัตถุประสงค์ของข้อสัมภาษณ์ต้องการทราบเพียงค่าเดียว เราต้องซึ่งแจงและซักถามให้ชัดเจนเพื่อให้ได้คำตอบเพียงหนึ่งค่า จึงจะทำการบันทึกลงไป

กรณีที่มีการรบกวนให้กลุ่มตัวอย่างช่วยบันทึกอาหารก่อนหนูปิงตั้งครรภ์จะคลอด จำเป็นอย่างยิ่งที่เรา จะต้องถ่ายทอดสอนวิธีการบันทึก สร้างความเข้าใจเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูล และสังเคราะห์ในการซั่งวัดอาหารและวิเคราะห์ ประมาณผล

ช่วงเด็กอายุ 21-26 วัน ช่วงนี้คนทำงานเก็บข้อมูลทำการเยี่ยมหลังคลอด เพื่อดูการเลี้ยงดูและรบกวน มาตรดาเด็กหรือผู้เลี้ยงดูหลัก บันทึกพัฒนาการและการให้อาหารเด็กในช่วงปีแรกบนปฏิทิน ซึ่งปฏิทินน่ารักมาก ชวนให้บันทึก นักวิจัยได้ออกแบบเป็นการแกะสติกเกอร์แปะติด เช่น เด็กเริ่มชักดอ เมื่ออายุ 2 เดือน ก็แกะสติกเกอร์รูปเด็กชักดอแปะติดช่วงเด็กอายุ 2 เดือน หรือเด็กเริ่มเล่นน้ำลาย เมื่อครึ่งอายุได้ 3 เดือน ก็แกะสติกเกอร์รูปเด็กเล่นน้ำลายแปะติดช่วงเด็กอายุ 3 เดือน เป็นต้น ทำให้มาตรดาเด็กหรือผู้เลี้ยงดูหลักผ้าคอย สังเกตดูพัฒนาการ และสนใจการให้อาหารเด็ก

เด็กบางคนที่มีพิชัย พีสาว ค่อนข้างชน จะชอบเล่นปฏิทินพัฒนาการของเด็ก ชอบแกะสติกเกอร์แปะติด บางทีก็ย้ายพัฒนาการที่น้องสามารถทำได้ช่วงเดือนนี้ไปไว้อีกเดือนหนึ่ง เมื่อคนทำงานเก็บข้อมูลเข้าไปติดตามช่วงเด็กอายุ 1 ปี ก็เกิดความสับสน ดังนั้นการเก็บข้อมูลก็ต้องบันทึกไว้ว่ามีเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้น จากนั้นก็นำข้อมูลมาทำการตรวจสอบกับข้อมูลช่วงอายุ 6 เดือนแรกที่เราเมื่อยุ่งในเครื่องคอมพิวเตอร์

เมื่อเด็กอายุ 1 ขวบ จะมีขอร้องให้กางกลุ่มตัวอย่างช่วยบันทึกการหลับ การตื่น การให้นมและการให้อาหารเด็กในรอบ 24 ชั่วโมง แบบบันทึกนี้เป็นการสังเกตและการบันทึกของผู้เลี้ยงดูเด็ก พวกเราจะต้องทำการอธิบายและชี้แจงความจำเป็นที่ต้องมีการบันทึก ไม่อายangenแล้วจะไม่ได้รับความร่วมมือ หากกลุ่มตัวอย่างบันทึกดี การซั่งวัดอาหารที่เด็กรับประทานในแต่ละเมื่อคือใกล้เคียงความเป็นจริง การติดตามกลุ่มตัวอย่างทำให้พวกเขามีความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม อีกอย่างก็เป็นการเฝ้าสังเกตดูบุตรหลานของตนไปด้วย เพราะก่อนหน้านั้นกลุ่มตัวอย่างก็ไม่ได้สนใจรายละเอียดปลีกย่อย เมื่อมีกิจกรรมนี้เกิดขึ้น จึงเป็นการสร้างความตื่นตัวกับกลุ่มตัวอย่างเอง ให้เป็นนักสังเกตและนักบันทึกข้อมูล และให้ความเอาใจใส่บุตรหลานมากยิ่งขึ้น

เพื่อนบ้านและญาติสนิทมิตรสหายของกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทมากกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถบันทึกกิจกรรม เนื่องจากอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ พวกราจีงต้องรบกวนให้วันให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้บันทึกตามคำบอกของกลุ่มตัวอย่าง หากเป็นกลุ่มชาวเขา ล่ามจำเป็นที่สุด และเป็นผู้บันทึกข้อมูลให้

กลุ่มตัวอย่างบางคนมีผู้เลี้ยงดูเด็กที่ไม่ใช่มาตราเด็ก เช่น บุญ่า ตายาย ลุงป้า หรือครูพี่เลี้ยงที่สถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งเป็นการยากที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพราะผู้เลี้ยงดูเด็กไม่ได้สังเกตพฤติกรรมของเด็ก จึงไม่สามารถตอบข้อสัมภาษณ์ได้อย่างแน่ชัด ครั้นจะถามมาจากมาตราเด็กก็ไม่ได้เลี้ยงดูในช่วงกลางวัน พวกรากต้องบันทึกเพิ่มเติมลงไปว่า เป็นข้อมูลที่ไม่แน่ชัด เกิดจากสาเหตุอะไร และใครเป็นผู้ให้ข้อมูล มีความสัมพันธ์กับเด็กอย่างไร เป็นต้น

บางครั้งเนื่องจากรายละเอียดข้อมูลค่อนข้างมาก อธิบายเป็นตัวหนังสือหรือจดบันทึกไม่ได้ พวกรากจะสื่อโดยการจราจրาพประกอบ

คำบางคำที่เป็นศัพท์เฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ ไม่สามารถถ่ายทอดเป็นคำที่ตรงตัวให้เข้าใจโดยทั่วไป พวกเราก็จะงดเล็บใส่ความหมายแนวท้ายคำไปด้วย เช่น ชี้เยา คือ การที่เด็กเปลี่ยนพัฒนาการจากท่านนึงไปสู่อีกท่านนึง จักตก คือ การเอาไม่ไ่มาทำเป็นเส้นบาง ๆ เพื่อสามารถถักเป็นรูป ต่าง ๆ ได้ เช่น หมวก ตะกร้า เป็นต้น

ก่อนออกจากบ้านกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ หากไม่ชัดเจนต้องทำการสอบถามข้อคิ้วต์ พร้อมเขียนบันทึกแบบเบี่ยมบ้านเวลาเข้าออก และปัญหาที่พบปะในกลุ่มตัวอย่างนั้น ๆ

เมื่อกลับจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่แล้ว ตรวจความเรียบร้อยอย่างละเอียด รอบคอบ ก่อนส่งให้หัวหน้าทีม หากขาดตกบกพร่องให้รีบแก้ไข มิใช่นั่นแล้ว ถ้าส่งงานให้กับหัวหน้าทีม ก็จะได้ตีกลับ และถูกตัดหินแบบน่ารัก ๆ แต่หากนึกไม่ออกหรือไม่ได้ถูก หากบ้านกลุ่มตัวอย่างสามารถติดต่อทางโทรศัพท์ก็ค่อยยังชั่วหน่อย แต่หากไม่มี ก็ต้องเสียเวลาเข้าไปติดตามที่บ้าน และบางครั้งก็ทำให้เสียเวลาในการต้องย้อนไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างใหม่ ซึ่งเป็นการรบกวนกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งเสียทั้งเวลา และทรัพยากรอีกต่างหาก

งานยักษ์ที่พากเราคนทำงานเก็บข้อมูลได้พบเจอก็คือ **บูมครอบครัว** พากเราต้องทำการบันทึกความเป็นครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างเช่นเมื่อนحنิ่งเราคือหนึ่งผู้ถ่ายทอดที่อยู่ในครอบครัวของเข้า ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องค่อยสอบถามอย่างเจาะลึกและทำการบันทึกให้ได้ครบถ้วน สมบูรณ์ นำมาเรียงร้อยถ้อยແลง พอก่อนดูเหมือนเขียนนิยายเรื่องสั้นยังไงยังสั้นเลย แต่พากเราคนทำงานเก็บข้อมูลก็สนุกไปกับงานเขียน เมื่อันได้เป็นนักเขียนอิสระไปเลย ขาดก็แตกไม่ได้ลงตีพิมพ์เท่านั้นเอง

ผู้ช่วยนักวิจัยต้องบันทึกข้อมูลทันที เพื่อความสดของข้อมูล แม้เราจะใช้วิธีการจำ เราก็จะจำเพียงระยะเวลาสั้นเท่านั้น นานวันเข้าความจำในข้อมูลนั้น ๆ ก็จะลดลง เวลาต้องการใช้ข้อมูลขึ้นมาบันทึกจะได้ข้อมูลที่เลือนลาง จำได้บ้างไม่ได้บ้าง

การจดบันทึก สมควรทำให้เป็นนิสัย โดยเฉพาะคน “ชี้ล้ม” ด้วยแล้ว ยิ่งต้องบันทึกบ่อย ๆ อย่างน้อยก็เป็นสิ่งเตือนความทรงจำ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว คนเรามักจะจำได้ในช่วงระยะเวลาอันสั้นเท่านั้นเอง หากยิ่งแก่ตัวไปยิ่งเลื่อมเลือนใหญ่

จะเห็นได้ว่า การบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์นั้น มีผลต่อการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในโครงการอย่างมากหมายมาศ หากข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลผิดเพี้ยนจากความเป็นจริงหรือจากการที่เราเปลี่ยนความหมายไปเอง ก็มีค่าแค่กระดาษแผ่นหนึ่งที่ไม่ความหมายอะไรเลย

ฝึกตนเองเป็นนักบันทึก “จากปาก...ก้า ถึงกระดาษ” เพื่อวัดผันแต่ละวัน อยู่กับโลกความเป็นจริงที่สร้างสรรค์ และทันเหตุการณ์

ช้าแล้วช้าเล่าเจ้าชีເອາຟ້ຍ້ອົກ

“ทำไม่บ่นเป็นตากแก่ขึ้นไปได้” เข้าว่ากันว่าหากมนุษย์คนใดแสดงอาการบ่นมนุษย์คนนั้น่าจะเริ่มเข้าสู่วัยชรา แต่ละภาคของประเทศไทยของเราก็มีภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของตน คำพูดที่ใช้บ่นของแต่ละภาคก็จะมีประโภคดอิต ภาคอีสานก็เช่นเดียวกัน

“ช้าแล้วช้าเล่าเจ้าชีເອາຟ້ຍ້ອົກ” คำนี้แปลว่า “ทำแล้วก็ทำอีกในเรื่องเดิมช้าๆ แล้วจะເອາະໄໄອົກ” หรือพูดง่ายๆ ว่า “ຈະເອາະໄໄກນັກໜ້ານໍາ” เป็นคำพูดที่คนภาคอีสานใช้บ่นเวลาที่ต้องทำอะไรแบบเดิมเรื่องเดิมช้าๆ บ่อยๆ จนมีความรู้สึกเบื่อหน่าย แต่นัยของคำพูดก็คือบ่นไปอย่างนั้นเอง ได้แต่บ่นๆไปแต่ก็ยังทำให้หากต้องทำอีกครั้ง ผู้ช่วยนักวิจัยอย่างเราก็มีเรื่องบ่นกันเหมือนกัน แต่นั้นไม่ได้หมายความว่าพากเราแก่ชราอย่างเข้าว่ากันหรอกนะ พากเราบ่นไปอย่างนั้นเอง ฝึกไว้เพื่อย่างเข้าสู่วัยชราแล้วจะได้ชิน ความจริงแล้วการที่พากเราบ่นๆกันในเรื่องต่างๆ จากการสังเกตพบว่าสาเหตุของการบ่นของพากเราเกิดจากสาเหตุใหญ่ๆ 3 สาเหตุด้วยกัน

สาเหตุแรกคือพากเราเห็นอยู่กับการทำทุ่มเทหั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังสมองให้กับโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยที่พากเรารัก พากเราทุ่มเทให้ตั้งแต่การสอบเข้าทำงานกับโครงการ เมื่อเราทราบข่าวการรับสมัครสอบ เรายังต้องนั่งรถเมล์ ต่อรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เดินทางมา 5 ชั้น 2 ตึกกรรมการแพทย์จนจากรองเท้าคู่ใหม่ที่เพิ่งซื้อใหม่มา กัดเท้า เสียดายสันร่องเท้าที่สึกด้วย และยังต้องทนพร้อมทั้งทำใจดีสู้สู้กับคำๆ ของยามรักษาความปลอดภัยที่ชูเราว่า

“น้องนันใจแล้วหรือที่มาสนใจงานนี้ งานนี้หินมากนะน้อง การสอบยากมากหลายขั้นตอน” วันสอบบก สอบหลายขั้นตอนจริงๆตามคำๆ นี้ทั้งการสอบข้อเขียน ขออีนยันว่าเป็นข้อเขียนจริงๆคือเขียนเป็นสิบๆหน้า ทดสอบการใช้คอมพิวเตอร์ ทดสอบการใช้อินเตอร์เน็ต ตอนสอบส่งอีเมล์ ปรากฏว่าเราส่งไม่ได้ แต่พอออกมากจากห้องสอบทุกคนบอกว่าส่งไม่ได้เหมือนกันเราเลยลองออก การสอบฯ ตั้งแต่ 09.00 น. ไปเสร็จสิ้นเวลา 13.30 น. ข้าวเช้าก็ไม่ได้กินไปแล้วยังต้องอดข้าวกลางวันอีก ระหว่างที่เราทำข้อสอบห้องเรียนก็ร้องเดือนเป็นระยะๆ พาเพื่อนพ้องที่สอบแล่นนั่งใกล้ๆเราห้องร้องตามเหมือนกับเสียงอึ่งอ่างร้องตอนฝนตก พอห้องเราว้อง “อึ่ง” ห้องเพื่อนก็ร้อง “อ่าง” รับเป็นระยะๆ เท่านั้นยังไม่พอเจ้าหน้าที่ที่คุมสอบยังบอกให้เราไปทดสอบสุขภาพจิตอีกโดยให้เราเดินไปที่ห้องสอบ เราก็เดินหาจนเห็นอยู่ ตอนสอบสุขภาพจิตจึงไม่มีスマารีเลย อาจารย์ที่สอบเราท่านก็ถามเราว่า

“ทำไม่ถึงตอบช้าจัง” เราก็อ้อมแอบบอกท่านว่า

“เสียงห้องมันร้องรบกวนスマารีจึงทำให้เสียงที่พูดเปล่งออกมากเพื่อตอบคำถามได้ช้ากว่าปกติ” การสอบก็ยาวมากกว่าจะเสร็จก็เป็นเวลา 15.30 น. เราถึงได้กินอาหารมื้อแรกของวันนั้น งานนี้ต้องเรียกว่า “ชิวแล้วชิวอีก”

ไม่พึงแต่เราจะทุ่มเทกับการสอบเท่านั้นเรายังทุ่มเทกับการทำงานด้วย เราออกแบบกันแต่เข้ากัน ใจกลับเข้าที่พักก็ค่ำมีด้วย yan พาหนะที่เก่าคร่ำคร่ำของโรงพยาบาลเป็นประจำซ้ำกันทุกวัน

สาเหตุที่สอง การบ่นของพวกร้าว เกิดจาก “ความไม่เข้าใจ” เช่นเรื่องอุปกรณ์ที่มีอย่างขาดแคลนไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ตัวอย่างเช่นกล้องถ่ายรูป ในช่วงแรกเรามีกล้องถ่ายรูปหนึ่งตัวแต่ต้องแบ่งกันใช้งานสองทีม จนกล้องถ่ายรูปทนความสมบูรณ์ไม่ไหวต้องส่งซ่อม ใช้เวลาหนึ่งเดือนในการซ่อม ซึ่งที่รอคิวได้ยังมีกล้องของโรงพยาบาลที่ปลดระหว่างแล้วมาใช้ ต่อมาทราบทีหลังว่าราคากล้องมันเท่ากับราคากล้องตัวใหม่ เรายังรอไปจนหลายเดือนต่อมาเราจึงได้กล้องถ่ายรูปตัวใหม่มา พวกร้าวทุกคนดีใจมาก โดยเฉพาะหัวหน้าที่มีรับนักล้องตัวใหม่มาอุดหนักน้องๆ เพื่อเขานำมา เมื่อผู้ช่วยนักวิจัยที่เคยใช้หิบมาดูก็บอกว่า

“คล้ายๆ กับกล้องตัวเดิมทั้งรุ่นของกล้อง และลักษณะกล้องที่เหมือนเคยผ่านการใช้งาน” ทุกคนเลยเก็บความสังสัยไว้ในใจ จนกระทั่งเกิดปัญหาเราไม่เข้าใจวิธีการใช้กล้องบางประการจึงบอกให้หัวหน้าทีมช่วยไป เอกคุ้มครองการใช้กล้องมาให้ ในวันที่หัวหน้าทีมและผู้ช่วยนักวิจัยชุมชนเข้าไปขอคุ้มครองการใช้กล้องกับทางร้านทางร้านก็ทำหนังๆ แล้วบอกกับเราว่า

“ทางโรงพยาบาลไม่ได้ซื้อกล้องยี่ห้อนี้ ซื้ออีกยี่ห้อหนึ่งต่างหาก” ส่วนกล้องตัวที่เราไปขอคุ้มครองเป็นกล้องตัวเก่าที่ส่งซ่อม ทุกคนได้ข้อมูลนี้มา ก็รู้สึกเครียด แต่ก็ทำใจยอมรับว่ามีกล้องใช้งานเป็นใช้ได้ จะเก่าหรือใหม่ ก็ช่างมัน อยู่ม้วนหนึ่งเจ้าน้ำที่ของโรงพยาบาลหน่วยงานเจ้าของกล้องที่เรายืมมาก็มาทวงกล้องถ่ายรูปที่เราขอคืนมาโดยบอกกับเราว่า

“ได้กล้องตัวใหม่แล้วก็เอกสารกล้องตัวเก่าคืนมา” เราก็บอกว่า

“ได้กล้องตัวใหม่ที่ไหน กล้องตัวเก่าที่เอาไปซ่อม” เท่านั้นก็เกิดเรื่องบานปลายกันยกใหญ่เรื่องนี้ท่านผู้อำนวยการขอเรียกประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกับทีมผู้ช่วยนักวิจัย สถานการณ์ในตอนนั้นทุกคนมีความโน้นแลกความไม่เข้าใจหากเกิดการประชุมคงไม่เกิดผลดีจึงขอไม่ประชุมและแจ้งต่อท่านผู้อำนวยการว่า

“พวกร้าวขอใจแล้วไว้ว่าจะเป็นกล้องตัวใหม่หรือเก่าขอให้พวกร้าวใช้เป็นพอก” เรื่องนี้ความไม่เข้าใจการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนเป็นเหตุแท้ๆ

สาเหตุประการสุดท้ายที่ทำให้พวกร้าว “บ่น” คือ “ความผิดพลาดของงาน” เรื่องความผิดพลาดของงานเกิดขึ้นได้ในหลายระดับ นับตั้งแต่ความผิดพลาดของหน่วยงานในพื้นที่ เช่นเรื่องการที่เจ้าน้ำที่ในหน่วยงานโรงพยาบาลที่เราสังกัดอยู่ไม่รู้จักโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย หรือรู้จักแต่ชื่อไม่ได้ พอมีผู้เข้าร่วมโครงการมาตามนัดหมายตามหาโครงการ ก็ตอบแบบหน้าตาบุบบึ้งน้ำเสียงเหี้ยมให้ด่าว่า

“ไม่รู้จักโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย ไม่มีห้อง” หรือบางครั้งพวกร้าวทำงานผิดพลาดบ้าง แต่เราก็ต้องกลับไปแก้ไข เจ้าน้ำที่ของโรงพยาบาลท่านก็พูดกับเราว่า

“อะไรกันนักกันหนาชี ประเทศไทยไม่ใช่ของเราคนเดียวนะ”

เราในส้านนักวิจัย ข้อมูลที่เราเก็บต้องเป็นข้อมูลจริง หากพบว่าไม่สมบูรณ์ ไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง เรายังต้องแก้ไขให้สมบูรณ์ ครบถ้วน ถูกต้อง มีฉบับนั้นการที่ผลการวิจัยออกมามีผลลัพธ์และได้เกิดการนำผลการวิจัยของเรารอกรับไปใช้ประโยชน์แล้วส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและชุมชน หรือต่อประเทศชาติ เราคงรับภาระไม่ไหว และที่สำคัญการสร้างผลงานที่ถูกต้องมีประโยชน์มีคุณค่า หรือบางครั้งกล้ายเป็นศาสตร์ให้ผู้อื่นได้ใช้ศึกษาเล่าเรียน หากมันเป็นมันถูกต้องก็เท่ากับพวกราได้สร้างอนุสรณ์ไว้ให้กับตนเอง แต่หากผิดความผิดนั้นเราจะต้องนำเราไปต่อลอตชีวิต แม้กระทั่งเราตายไปก็ยังไม่พ้นผิด เห็นไหมงานที่เราทำยิ่งใหญ่ขนาดไหน จะนั้นความผิดพลาดในแต่ละจุดก็ต้องแก้ไขให้ถูกต้อง ในบางครั้งพวกราเก็บแบบมีอนันต์ มันเป็นความผิดพลาดของหน่วยงานวิจัยในโครงการเดียวกันซึ่งส่งผลกระทบมาถึงเรา ต้องออกไปทำงานซ้ำแล้วซ้ำเล่าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ครบถ้วน ถูกต้อง เวลาที่ต้องทำแต่ก็บ่นเสมอว่า

“ซ้ำแล้วซ้ำเล่าเจ้าชิເອົ້າຍັງອີກ”

การทำงานในหน้าที่ผู้ช่วยนักวิจัยซึ่งในอนาคตเราอาจจะก้าวไปเป็นนักวิจัย หากเราไม่ต้องการให้การทำงานไม่ราบรื่น ทำงานไปบ่นไป เรายังคงจดหรือจัดการกับเรื่อง 3 เรื่องในการทำงานคือ เรื่องแรกได้แก่ ความเห็นอกหักและความไม่พอใจในขณะทำงานหรือระหว่างการทำงาน ประการที่สองได้แก่ ความไม่เข้าใจในทุกๆ ระดับ และประการสุดท้าย คือความผิดพลาดของงานที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก หากเราสามารถจัด 3 เรื่องนี้ได้แล้ว เราคงทำงานได้อย่างมีความสุข

ເອກຫວ້ານ້າເປັນຕົວປະກັນ

ແບບສອບຄາມທີ່ໃຊ້ໃນການເກີບຂໍ້ມູນໃນການວິຊຍະຍາວາໃນເຕັກໄທຍມີທັງແບບສັນກາຜົນ ແບບສັງເກດ
ຫຸ້ອບແບບບັນທຶກອື່ນ ຈະກ່ອນການຈັດສົງອອກຈາກພື້ນທີ່ ຕ້ອນມີຄວາມຄວບຄຸວັນຂອງຄຳຕອບທຸກໜີ້ຄຳຄາມ

ການເກີບຂໍ້ມູນໃນພື້ນທີ່ຈະໃຫ້ຮູບແບບຂອງການເຂົ້າເກີບຂໍ້ມູນທີ່ບ້ານເປັນສ່ວນມາກ ທັງນີ້ພວະຕ້ອງການໃຫ້
ຜູ້ເຂົ້າວ່າມໂຄງການໄດ້ຮັບຄວາມສະດວກແລະໄມ່ເປັນການຮັບການເລາທຳມາຫາກິນຂອງເຂົາມາກນັກ ການເຂົ້າເຍື່ອມບ້ານ
ຂອງຜູ້ວ່າມໂຄງກາຮ່ວມມືໃຫ້ຂໍ້ມູນທີ່ອໍາເກອພນມທວນ ຜູ້ໜ້າຍັນກວິຈີຈະເຂົ້າເຍື່ອມບ້ານເພື່ອບັນທຶກຂໍ້ມູນເກີບທຸກວັນ
ຕາມຊ່ວງອາຍຸຂອງໜູ້ຢູ່ຕັ້ງຄວງ ແລະເດັກທີ່ເກີດຈາກໜູ້ຢູ່ຕັ້ງຄວງ

ການເຍື່ອມບ້ານເພື່ອບັນທຶກຂໍ້ມູນໃນຂະຕັ້ງຄວງຄົງຢູ່ແບ່ງໄດ້ 3 ຊ່ວງເວລາໃໝ່

ຄົງແຮກຕາມໜ້າຢູ່ຕັ້ງຄວງຕາມຮາຍຊື່ຝາກຄວງຈາກສຕານພຍາບາລຫຸ້ອສຕານືອນມັຍຕ່າງໆທັງທີ່ອູ່
ໃນເຂົດພື້ນທີ່ສຶກຂາ ແລະນອກເຂົດທັງນີ້ເພົ່າພື້ນທີ່ທີ່ສຶກຂາເປັນເຂົດຕິດຕ່ອລາຍຈັງຫວັດຢູ່ຕັ້ງຄວງບາງຄົງໄປ
ຝາກຄວງທີ່ໂຮງພຍາບາລອື່ນທີ່ອູ່ໃນຈັງຫວັດໄກລ້າເຄີຍ ເຊັ່ນ ໂຮງພຍາບາລອູ່ທອງ ຈັງຫວັດສຸພຣະນະບຸຮີ ໂຮງພຍາບາລ
ຈັນທຽບເກົ່າ ຈັງຫວັດນຽມປະສົມ ໂຮງພຍາບາລພຫລພຸ່ນເສົາ ໃນອໍາເກອເມືອງ ຈັງຫວັດກາງູນບຸຮີ ຕາມທີ່ອູ່ທີ່ໄໝ
ໄໝ ສຕານພຍາບາລທີ່ຝາກຄວງນັ້ນໆ ເພື່ອຄັ້ນຫວ່າວ່າອູ່ໃນພື້ນທີ່ສຶກຂາຈົງຮ່ອໄມ່ ແກ້ພບວ່າອູ່ໃນພື້ນທີ່ກ່າວ
ຮາຍລະເອີດເກີຍກັບໂຄງການໃຫ້ພົງ ຄ້າຢູ່ຕັ້ງຄວງສົນໃຈແລະສົມຄຣາຈະເຂົ້າວ່າມໂຄງການ ຜູ້ໜ້າຍັນກວິຈີຈີກຈະ
ບັນທຶກຂໍ້ມູນເບື້ອງຕັ້ນຂອງຢູ່ຕັ້ງຄວງຜູ້ນັ້ນໄວ້ ສິ່ງທີ່ຕ້ອງລົງບັນທຶກໄວ້ໃນແບບບັນທຶກນີ້ແປ່ງອອກເປັນສ່ວນຄືອ
ຂໍ້ມູນຂະຕັ້ງຄວງແລະຫລັງຄລອດ ຂະຕັ້ງຄວງປະກອບດ້ວຍ ບ້ານເລຂທີ່ທີ່ອູ່ຈົງ ຂໍ້ຢູ່ຕັ້ງຄວງ ສາມີ ທັງໝື່
ຈົງຊື່ເລີ່ມ ຂໍ້ຢູ່ປູ່ຢ່າຕາຍາຍທີ່ອູ່ໃນບ້ານຫລັງເດືອກກັນ ດາວໂຫຼວງ ດາວໂຫຼວງ ດາວໂຫຼວງ ດາວໂຫຼວງ ດາວໂຫຼວງ
ໄດ້ຈາກສຕານພຍາບາລທີ່ຝາກຄວງ ຫຸ້ອກການຄໍານວນຈາກວັນແຮກທີ່ມີປະຈຳເດືອນຄົງສຸດທ້າຍກ່ອນການຕັ້ງຄວງໃນ
ຮາຍທີ່ຍັງໄນ້ໄດ້ໄປຝາກຄວງທີ່ຜູ້ໜ້າຍັນກວິຈີເຂົ້າໄປພົບເຈອໃນໜູ່ບ້ານ ກາຣດຕະນະເກັ່ນດຄລອດນີ້ຄືດທີ່ອາຍຸຄວງ
40 ສັປດາໜ້າ ສຕານທີ່ທີ່ຝາກຄວງ ສຕານທີ່ທີ່ຄາດວ່າຈະໄປຄລອດ ແລ້ວຮັບຂ່າວສາຮ່າທີ່ສະດວກຫຸ້ອວດເຮົວທີ່ສຸດເພື່ອ
ຕິດຕ່ອລ້ວແຈ້ງຂ່າວສາວຕ່າງໆໃຫ້ກວາບ ເນື້ອໄດ້ຂໍ້ມູນທີ່ຄວບຄຸວັນແລ້ວກີ່ຈະນຳມາຈັດລຳດັບຢູ່ຕັ້ງຄວງຂອງແຕ່ລະ
ໜູ່ບ້ານ ແລະອອກເປັນຮັກສ້າທັງແບບດ້ວຍເລຂແລະແບບເປັນແຕວເສັ້ນ ຮູ້ອ BAR CODE ໃນໂປຣແກຣມຄອມພິວເຕອຮ ເພື່ອ
ຈັດພິມພົດຕິເກອວົດແບບສອບຄາມຂອງຢູ່ຕັ້ງຄວງຄົນນັ້ນາຕ່ອໄປເນື້ອໄດ້ວັນດາດຕະນະກາຄລອດແລ້ວກີ່ຈະນຳມາ
ວາງແຜນເພື່ອເຂົ້າເຍື່ອມບ້ານຄົງຕ່ອໄປ

ຄົງທີ່ສອງເປັນການເຂົ້າໄປສອບຄາມທີ່ອາຍຸຄວງ 28–36 ສັປດາໜ້າ ຈະຖາມເຮື່ອງໃນຄຽບຄ້ວາ ກາຣປົງປົດຕົວ
ກ່ອນແລະຂະຕັ້ງຄວງແລະກາຮັບປະທານອາຫານຕອດ 1 ສັປດາໜ້າ ຊືນດອກຫາຮັນໜີ້ໃຫ້ຢູ່ຕັ້ງຄວງເປັນຜູ້ບັນທຶກ
ເອງຫຸ້ອຜູ້ອື່ນບັນທຶກສໍາຮັບຄົນທີ່ເຂົ້າມີ້ໄວ້ໄດ້ ຜູ້ໜ້າຍັນກວິຈີຈະເປັນຜູ້ອົບາຍວິທີກັບບັນທຶກໃຫ້ ຈາກນັ້ນກີ່ຈະນັດ
ຢູ່ຕັ້ງຄວງແລະສາມີ ຕຽບສຸຂພາພໍ່ຊ່ວງອາຍຸຄວງ 34 ສັປດາໜ້າທີ່ໂຮງພຍາບາລທີ່ຕັ້ງຂອງສຳນັກງານພື້ນທີ່ໃນທີ່ນີ້ຄືດ
ໂຮງພຍາບາລເຈົ້າຄຸນໄພບູລຍໍ ພນມທວນ ເພື່ອກວາບຄວາມສມນູຮົນທາງກາຍຂອງທັງສອງຄົນ ທາງໂຄງກາຈະມີຄ່າ

พานะเดินทางมาตรวจสอบให้ทุกคนที่มารับการตรวจตามที่ผู้ช่วยนักวิจัยนัดและให้แบบบันทึกการคลอดสำหรับสถานพยาบาลเป็นผู้บันทึกในวันที่คลอด

ครั้งที่สาม ติดตามดูว่าหญิงตั้งครรภ์ผู้นั้นไปคลอดหรือยังหากคลอดแล้วคลอดที่สถานพยาบาลได้

การติดตามหลังคลอด ครั้งแรกเพื่อเก็บแบบบันทึกการคลอดที่บ้านหญิงคลอดเพราะสถานพยาบาลจะลงบันทึกให้และให้แม่เด็กนำกลับมาด้วย ครั้งที่สองตอนเด็กอายุได้ 21 วัน สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับแม่และเด็กหลังคลอด จากนั้นก็จะนัดแม่ให้นำลูกมาตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาลกับหมอดีก่อนอายุ 28 วัน ครั้งที่สามตอนเด็กอายุประมาณ 3 เดือนก็เข้าไปเยี่ยมบ้านสอบถามข้อมูลอีกครั้ง จากนั้นก็ตอน 6 เดือน พอกลังจาก 6 เดือนก็จะเยี่ยมบ้านทุกๆ 6 เดือน บันทึกข้อมูลและตรวจสอบถามการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวเด็กที่เข้าร่วมโครงการ เช่น การย้ายที่อยู่ การเจ็บป่วยจนต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลและประสานงานขอประวัติการเจ็บป่วยต่อไป การเก็บบันทึกข้อมูลในพื้นที่ต้องมีความถูกต้องชัดเจน ครบถ้วนไม่ผิดพลาด เพื่อให้ผู้ที่ลงรหัสได้ข้อมูลครบถ้วนทุกข้อ หากข้อที่เก็บมาแต่ละชุดนั้นไม่ถูกต้อง หรือไม่สมบูรณ์จะส่งผลเสียและกระทบหล่ายด้าน ดัง

1. ศูนย์บริหารข้อมูลไม่สามารถรหัสคำตอบข้อคำถามนั้นได้ จึงไม่สามารถบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ได้ เมื่อไม่สามารถบันทึกได้จะถูกส่งกลับมาแก้ไขยังพื้นที่ที่เก็บข้อมูล
2. เสียเวลาและค่าใช้จ่ายเพราะต้องกลับเข้าไปสอบถามเพิ่มกับครอบครัวที่ยังขาดข้อมูลในหมู่บ้านซึ่งจะกระทบกับงานติดตามเด็กปัจจุบันที่ทำอยู่
3. ข้อมูลที่ได้ในช่วงเวลาที่ถูกต้องอาจจะไม่ตรงกับช่วงเวลาอันนั้นของเด็ก ซึ่งผู้เลี้ยงก็จะไม่ได้หรือเปลี่ยนผู้เลี้ยงดูหลักใหม่ เช่น จากแม่เป็นยาย หรือย่าเด็กเนื่องจากข้อมูลที่ส่งกลับมาแก้ไขนั้นกว่าจะส่งกลับมาเวลา ก็ผ่านไปค่อนข้างนาน ขึ้นอยู่กับว่าผู้ลงรหัสจะเจอชุดแบบข้อมูลที่ใช้เก็บนั้นรื้อเข้าเพียงใด

จะเห็นได้ว่าการบันทึกข้อมูลของผู้ช่วยนักวิจัยพื้นที่หากไม่ครบถ้วนสมบูรณ์แล้วจะเกิดผลในทางที่ไม่ค่อยดีนัก จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นในการเก็บข้อมูลครั้งต่อๆไปดังนี้

1. การนับแต้มความผิดพลาด หลังจากที่ผู้ช่วยนักวิจัยเข้าเยี่ยมและเก็บข้อมูลตามแบบและตามช่วงเวลา ก็จะส่งแบบเก็บข้อมูลทุก 3 วันต่อหัวหน้าทีมผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อตรวจสอบ หากพบว่าข้อมูลที่ได้มานั้นไม่ครบถ้วนตามข้อคำถามทุกข้อแล้ว ก็จะคืนแบบเก็บข้อมูลนั้นๆแก่ผู้ช่วยนักวิจัยนักวิจัยนำกลับไปแก้ไข และหัวหน้าทีมก็จะนับแต้มความผิดพลาดของผู้ช่วยนักวิจัยที่รับผิดชอบ กล่าวคือ ผู้ช่วยนักวิจัยแต่ละคนจะมีพื้นที่เขตรับผิดชอบ แบ่งตามเขตที่รับผิดชอบของสถานีอนามัย หากสถานีอนามัยนั้นๆรับผิดชอบจำนวนหมู่บ้านเท่าใด ผู้ช่วยนักวิจัยผู้นั้นก็รับผิดชอบหมู่บ้านเท่านั้นตามไปด้วย บางครั้งผู้ช่วยนักวิจัยคนอื่นก็จะไปช่วยเก็บข้อมูลผู้ช่วยนักวิจัยต้องตรวจสอบแบบเก็บข้อมูลนั้นก่อนที่จะส่งให้หัวหน้าทีมตรวจสอบอีกครั้ง หากพบความผิดพลาด หัวหน้าทีมจะนับแต้มผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่นั้น ผู้ช่วยนักวิจัยจึงต้องตรวจทานแบบเก็บข้อมูลให้ถูกต้องก่อนส่งให้หัวหน้าทีมตรวจสอบอีกครั้ง

2. รายงานความผิดพลาดประจำเดือน เวลารายงานความผิดก็จะติดประกาศบนกอล์ฟให้ทราบทั่วทั้งในทีม ไม่ใช่เป็นการประณามความผิดพลาดหรืออะไรทั้งสิ้น แต่หากเป็นการช่วยเดือนความทรงจำว่าเดือนที่ผ่านมากำหนดงานในส่วนใดผิดพลาดบ้าง จะได้ปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้นในเดือนต่อๆมา การรายงานความผิดพลาดนี้จะมีผลต่อการประเมินการทำงานของผู้ช่วยนักวิจัยแต่ละคนด้วย เมื่อเห็นข้อบกพร่องของตัวเองแล้ว ก็จะช่วยเตือนให้ต้องหาวิธีแก้ไขข้อบกพร่องนั้นๆซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้การทำงานได้ดีมากทั้งนั้น

การตรวจสอบข้อมูลโดยมีรายงานประจำเดือนทำให้ผู้ช่วยนักวิจัยมีความกระตือรือร้น มีความละเอียดรอบคอบ ในการลงบันทึกข้อมูลและการทำงาน

โครงการแน่ที่พิด

การปฏิบัติงานในโครงการวิจัยนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ภาษาที่สามารถสื่อความหมาย ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจอย่างถูกต้องและชัดเจน เนื่องจากข้อมูลที่ได้มานั้น ไม่ใช่ได้มาจาก การสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว แต่ข้อมูลที่ศึกษาและต้องการนั้น ได้มาจาก การบันทึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย

การบันทึกข้อมูล มีความสำคัญของงานวิจัย เพราะนั้นหมายถึงความที่น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง เราขอโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย ตระหนักอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด จึงมุ่งเป้าหมายไปที่ “**ถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา**”

แต่ในความเป็นจริงการกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับ “คน” ย่อมมีองค์ประกอบต่าง ๆ มากมาย เข้ามาเกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริง ได้แก่ ภาษา สัมพันธภาพ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา เป็นต้น พวกเราได้ตระหนักอยู่เสมอ ถึงแม้ว่า เราทุกคนจะเป็นคนปักชีตด้วยกัน แต่เนื่องจากอาเภอเทพฯ จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ 2 วัฒนธรรม คือ พุทธและอิสลาม ดังนั้นก่อนลงมือปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ได้เชิญครูสอนศาสนา อิสลามมาสอนให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมของคนมุสลิม และเมื่อลังไปปฏิบัติงานจริง พวกเราทุกคนก็ได้ศึกษาและสังเกต พร้อมทั้งเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่รู้จักมาบ้าง และไม่เคยรู้จักมาก่อน รวมกับความพยายามในการฝึกพูดภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาถิ่นที่คนมุสลิมในແບນนี้ใช้กัน

งานวิจัยนี้มีวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลที่ศึกษา มีหลายรูปแบบ คือ การสัมภาษณ์ การให้ผู้ถูกสัมภาษณ์จดบันทึก และมีรูปภาพสติ๊กเกอร์ให้ติด ในไปสเตอร์ปฏิทินที่ออกแบบมาเพื่องานวิจัยนี้ในการสัมภาษณ์ผู้ถูกสัมภาษณ์ รายหนึ่งซึ่งตนได้แนะนำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ จดบันทึกอาหารที่รับประทานในแต่ละมื้อโดยละเอียด ซึ่งจะต้องบอกว่ารับประทานอาหารมื้ออะไร อาหารมีส่วนประกอบอะไรบ้าง จำนวนและขนาดเท่าไร สำหรับรายนี้ ก็ได้บันทึกอาหารให้ตามที่ ฉันแนะนำ เอ จะถูกต้องหรือไม่ คือ ในช่องมื้อ ก็เขียนว่า “ข้าวເຫຼຬ້າ” และในช่องส่วนประกอบอาหารก็เขียนว่า “ข้าวເຍັນ” เอกลະສີ ฉันเองก็ “เป็นง” “ข้าวເຍັນ” คืออะไร เพราะรับประทานอาหารมื้อເຫຼຬ້າ เมื่อฉันสอบถามก็ได้ความว่า “ข้าวເຍັນ” คือ ข้าวที่เหลือจากเมื่อวานตอนเย็น เป็นที่ยากันในทีมที่ไปด้วยกัน เพิ่งถึงบ้างอ้อ ว่าชาวใต้ด้วยกัน ก็ยังเข้าใจภาษาที่ใช้กันได้ไม่หมด **อย่าประมาท!**

และอีกกรณีเป็นการสอนให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ บอกรูปอาหารที่ลูกรับประทานในแต่ละชนิด โดยการใช้สติ๊กเกอร์รูปอาหารเป็น “ตัวช่วย” เตือนความจำ ฉันจะเข้าไปเยี่ยมผู้ให้ข้อมูลเป็นระยะๆ และตรวจสอบความถูกต้องของการติดสติ๊กเกอร์ที่ให้ไว้ อยู่มาวันหนึ่ง ฉันเข้าไปเยี่ยมผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งที่ลูกมีอายุครบ 1 ปี เมื่อดูจากไปสเตอร์ปฏิทินการบันทึกอาหารลูกพบว่า แม่ยังไม่ให้ลูกกิน “ไข่ทั้งฟอง” เมื่อฉันสอบถามก็ได้ความว่า ให้กินแล้ว แต่ไม่หมดฟอง ก็เป็นที่ “ชา” เช่นกัน เพราะ “ไข่ทั้งฟอง” ความหมายคือ กินทั้งไข่ขาวและไข่แดง ไม่จำเป็นต้องกินหมดที่เดียวพร้อมกันทั้งฟอง บทเรียนนี้ก็ได้สอนให้ฉันได้รู้ว่าการสื่อภาษา จะต้องสื่อให้ละเอียดถี่ถ้วนให้มากกว่านี้ และทุกครั้งที่เข้าไปพบเข้า ก็ต้องทบทวนในทุก ๆ เรื่อง ของข้อมูลที่ต้องการจากเข้า

จากประสบการณ์ที่ฉันได้เจอ ก็เกิดคำถามขึ้นในใจว่า “**ใครกันแน่ที่ผิด**” คำถามนี้ไม่ได้มุ่งทำลายแต่ฉันมุ่งหวังที่จะแก้ไขตัวเอง ฉันจึงได้คิดอย่าง “**ใครผิดไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ฉันจะต้องแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตัวเองให้สามารถใช้ภาษาให้สามารถสื่อความหมายให้ได้ดีกว่านี้ และต้องระวังในทุก ๆ ขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่บันทึกมานั้น เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันเวลาที่กำหนด เพื่อผลการศึกษาที่จะได้อย่างคุ้มครอง**” ที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

នីគិតិវិធីជាមួយនកវិទ្យាឌីនិងពី

ชีวิตนักวิจัย...ในสังคมเมือง

ท่ามกลางการเติบโตของเมืองใหญ่ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว การเติบโตของเมืองที่เป็นรูปธรรมเด่นชัดคือการเพิ่มขึ้นของผู้คน ปัจจุบันมีมากกว่า 7 ล้านคนและยังไม่รวมคนนอกสำราญ (ประชากรแฝง) ซึ่งประมาณการอยู่ที่ราว 10 ล้านคน การเติบโตของเมืองดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ การเดินเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเมืองตามมา ในการดำเนินชีวิตของผู้ช่วยนักวิจัยโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย เราต้องพบกับปัญหาด้านการจราจรตั้งแต่ 7 โมงเช้ายันสี่ทุ่ม เราชับทราบจากข่าวสารปัญหาอาชญากรรม ปัญหาฯลฯ เสพติด ปัญหาการมัวสุ่มของกลุ่มเด็กวัยรุ่นเกือบทุกวัน และสารพันปัญหา เช่นเดียวกับ ชาวเมืองหลวงคนอื่น ๆ เมื่อเราพ้นจากเขตพักอาศัย เราพบกับปัญหาความแออัดและมีสิ่งแวดล้อมที่นับวันเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นเมืองเติบโต ผู้คนอยู่อาศัยกันมากมาย การดั้นด้นเพื่อการอยู่รอด เพื่อปากห้องและชีวิตที่มีทางเลือกอันจำกัด ลิ่งดังกล่าวจึงส่งผลให้ผู้คนในสังคมเมืองบางส่วนต้องแข่งขันเพื่อให้ตนเองได้สิ่งที่ต้องการมา ท่ามกลางเวลาที่จำกัด

ภาพรวมดังกล่าว เราผู้ช่วยนักวิจัยทั้ง 8 ชีวิต ต้องเข้าสู่กับดัก และวังวนของเรื่องราวดังกล่าวอย่างปฏิเสธไม่ได้ ถ้าหันมาถามว่าพวกรเามีปัญหาและอุปสรรคจากประภากลางที่พึ่งหรือไม่ เราต้องตอบว่าใช่ ถ้าถามว่าเห็นอยู่หรือไม่ คำตอบคือเห็นอยู่มาก ! และเมื่อพอดีกายนลงกับเตียงนอนและซุกภายในภายใต้ผ้าห่มอันอุ่นนุ่ม บางเช้าเราไม่อยากตื่น เจ้ายากจะคุกคุกตัวให้เวลาผ่านไป ผ่านไป เมื่อตนไม่อยากให้โลกนี้ไม่มีนาฬิกาบอกเวลาหรือบอกไม่ได้ แค่ครั้นนานก็ถึงผู้ให้ข้อมูลที่กำลังรอพวกราทำให้เรานี่แรงกายนะ แรงใจ มีพลังที่เปลี่ยนความมุ่งมั่น คนที่เข้าอเรอยู่นั้นเขายกพลบอยกุดคุยด้วยทั้งที่เรามิใช่เป็นญาติ เราก็เป็นเพื่อน หรือเป็นน้อง หรือเป็นพี่ เขานั้นมีความต้องการที่จะเล่าเรื่องราวของชีวิตที่ผ่านร้อน ผ่านหนาว ผ่านเมืองราหัตทุกชั้น

จากการพบกับผู้ให้ข้อมูลที่มีวิธีชีวิตหลากหลาย เราทั้ง 8 คนได้รับรู้ว่า มีสิ่งดี ๆ อยู่มากมายท่ามกลางเมืองที่เติบโตอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาด้านวัฒนธรรมอย่างมาก ผู้คนมีความหลากหลาย สถานะ ทั้งอยู่ดีมีสุขไปจนถึงกลุ่มขาดโอกาสทางสังคมที่จะมีชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมเมืองอย่างมีศักดิ์ศรี เราทั้ง 8 คนได้รับรู้เรื่องราว รู้สึกและชีวิตของคนในเมืองได้ระดับหนึ่ง ถึงแม้จะมีความหลากหลายของเรื่องราว แต่นั้นคือความจริง ความจริง ที่เรารับรู้และได้ประโยชน์มากกว่าในฐานะบทบาทเป็นเพียงผู้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมายให้ได้ตามกรอบเวลา หรือเพียงเพื่อการนัดหมายและปฏิบัติตามหน้าที่ให้เสร็จสิ้นเพียงเท่านั้น

ด้วยแรงแห่งการเรียนรู้เรื่องราวใหม่ มันคือพลังที่ขับเคลื่อนให้เราทั้ง 8 คน พร้อมที่จะก้าวเดินไปข้างหน้า พร้อมที่จะพนฟ้าสิ่งที่เขามากดกร่อนความตั้งใจ ความมุ่งมั่น เพราะโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย คือศรัทธาและโอกาสแห่งการรับรู้ชีวิตจริงของผู้คนในสังคมรูปแบบหนึ่งที่พวกราทั้ง 8 คนได้เรียนรู้และสัมผัส

เริ่มต้นดี... มีชัย

ไม่ว่าจะทำอะไรสักอย่าง ถ้ามีการเริ่มต้นวางแผนวางแผนรากฐานที่ดีสิ่งนั้นก็จะสำเร็จได้โดยง่าย เมื่อ он คำกล่าวที่ว่า “เริ่มต้นดีมีชัยไปกว่าครึ่ง” การเก็บข้อมูลภาคสนามของโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยเป็นโครงการที่มีระยะเวลาดำเนินการนานถึง 25 ปี ถ้าไม่มีการวางแผนที่ดีก็จะทำให้มีอุปสรรคมากเกินไปจนไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย พวกราที่เป็นผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ต่างรู้สึกถึงความเป็นจริงในข้อนี้เป็นอย่างดี พวกราโซเชียลที่มีผู้อำนวยการโครงการและนักวิจัยหลักที่ได้枉稼ฐานดีให้พวกราตั้งแต่เริ่มต้น ก่อนที่จะเริ่มลงมือเก็บข้อมูล นอกจากนั้น พวกรากได้รับข้อมูลเบื้องต้นมาว่า โครงการวิจัยของพวกราสำคัญมากแค่ไหนกับเด็กไทยและคนไทย ทำให้พวกราต่างกระตือรือร้นอย่างเป็นคนดีของสังคม และเราต้องทำงานกันหนัก เมื่อมาอยู่ในโครงการนี้

พวกราทุกคนตระหนักว่าต้องเตรียมตัวอย่างดีเพื่อให้งานดำเนินไปตามเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ และครอบครัว พวกราเริ่มต้นเตรียมตัวเตรียมใจลุยงานหนัก ร่างกายต้องไม่ชำรุด ก่อนเวลาอันควร จิตใจต้องแข็งแกร่งเตรียมสู้ปัญหาทุกรูปแบบ และครอบครัวต้องเข้าใจกับเวลาที่เราไม่ค่อยมีให้

เมื่อเตรียมตัวเตรียมใจกันแล้ว จากนั้นก็มาเตรียมทีม เมื่อพวกราทุกคนมาทำความรู้จักกันต่างกับอกนิสัยที่ไม่เดียวกันและนิสัยที่ตนไม่ชอบให้เพื่อนร่วมทีมฟัง ต่างบอกจุดเด่นจุดด้อย ความสามารถที่ตนมี และต่างอาสาช่วยงานของทีมตามกำลังของตน สามัคคีคือพลัง

แค่รู้จักกันในทีมคงไม่พอ เพราะเราต้องทำงานในชุมชน ผู้จัดการภาคสนามของพวกรา จึงได้พาพวกราไปแนะนำตัวและแนะนำโครงการกับเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย เพื่อให้ทุกทุกท่านเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของโครงการ แต่จุดประสงค์ที่แท้จริงเพื่อสร้างสมพันธ์อันดีตั้งแต่เริ่มต้น เราจะได้ข้อมูลจากเข้าได้ง่าย

เริ่มแนะนำตัวกับเจ้าหน้าที่ไปแล้ว ที่นี่ก็เริ่มลงตัวในพื้นที่กันเลย ในช่วงแรกเป็นเพียงแค่การแนะนำตัวเข่นกัน โดยมีผู้จัดการภาคสนามคนเดิม พาพวกราเข้าชั้นรถตู้ต่ำๆ แนะนำชุมชน ในวันแรก นักวิจัยหลักจากที่มีชุมชน ก็ไปลุยกับพวกราตัวอย่างเข้าไปในหมู่บ้านพวกรากเป็นจุดสนใจ ชาวบ้านจะเคยชงเชื้อชาติว่าพวกราสามารถทำไม่กันที่บ้านผู้ใหญ่ เข้าตามแผนเราพอตี ที่นี่ก็ได้ร่ายยาว สรุปในมติโครงการจะยกให้ผู้คนฟังอาจมีนิด ๆ แต่เท่าที่ลองถามความเห็นดูทุกคนต่างยินดีปรีดาที่เมืองน่านบ้านเราได้รับความสนใจจากทางราชการ (หลังจากถูกปล่อยให้ล้าหลังมานาน)

เหตุผลที่พวกราไปแนะนำตัวกับทางผู้ใหญ่บ้านก็เพราะเขาก็จะได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลทางสังคม ให้ข้อมูลที่อยู่ของหมู่บ้านตั้งครรภ์ และจะได้ประกาศให้ลูกบ้านรู้ว่าพวกราสามารถทำอะไรกัน แต่จะนั่นก็ถือเป็นครั้ง (แต่อยากให้เป็นหลาย ๆ ครั้ง) พวกรากถูกถามว่า

“เป็นนักศึกษาฝึกงานหรือ”

“เรียนอยู่ปีไหนแล้วหละ” แสดงว่าหน้าตาของพวกรเอาอ่อนกว่าวัย (ภูมิใจเล็กน้อย) แต่บางครั้ง (ที่ไม่
อยากรู้) ก็ถูกถามว่า

“มายาอยะไอค์” เนื่องจากข้าวของพวกระรุงพระร่วงเหมือนเมื่อค้า

หลังจากแนะนำตัวกันไปหลาย ๆ ที่แล้ว นักวิจัยหลักก็คงกลัวพวกรจะไม่รู้จักตนเอง จึงต้อนพวกรา
ไปปล่อยເກະໄວที่รีสอร์ทแห่งหนึ่ง ในจังหวัดพิษณุโลก มองไปทางไหนก็เห็นแต่น้ำ จะออกไปไหนก็ต้องใช้เรือ
(คงกลัวเรานี่) การไปครั้งนี้เราได้พบกับนักวิจัยหลักและทีมงานคนสำคัญอีกหลาย ๆ คน พวกรามีโอกาสได้
เรียนรู้ตนเองผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “นพลักษณ์” จุดประสงค์คือการทำงานของเราต้องทำงานเป็นทีม การ
เรียนรู้ตนเองให้เราปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ดีขึ้นและยังถือเป็นการพัฒนาตนเองได้อีกรอบหนึ่งด้วย เป็นการ
เริ่มต้นจากภายใน ซึ่งถือว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดีจริง ๆ เพราะเราจะรู้จักรูมชาติของตนและของเพื่อนร่วมงานไป
พร้อมกัน

เริ่มลงสนาม เตรียมลุย หลังกลับจากอบรมพลักษณ์ครั้งนั้นเราได้รับคำสั่งจากผู้อำนวยการโครงการ
ให้เริ่มหารายชื่อหอยทูงครัวว์และต้องหาให้ครบก่อน 31 มกราคม 罠! พวกราเพิ่งกลับจากภาระมาเมื่อวันที่ 15
มกราคม รุ่งขึ้นทุกคนมาประชุมและวางแผนกันแต่เช้า เราโชคดีที่มีข้อมูลรายชื่อหอยทูงครัวว์และแผนที่
หมู่บ้านอยู่ในมือ (ถึงแม้จะไม่ครบทุกหมู่บ้านก็ตาม) บ่ายโมงของวันที่ 16 มกราคม พวกราเตรียมลุยเต็มที่
เริ่มต้นด้วยการแต่งกายที่เหมาะสมแต่เดียว เสื้อกันแดด และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ปากกา ดินสอ ยางลบ
แผนที่ รายชื่อหอยทูงครัวว์ ในการลงพื้นที่วันแรก ใจพยาบาลนำจักรยานและพวกราไปปล่อยໄว้ที่สถานี
อนามัยเพื่อให้พวกราไปขอข้อมูลเพิ่มเติมและแบ่งทีมกันตะลุยหมู่บ้านโดยให้รถจักรยานไปเป็นคู่ ๆ คิดดูก็แล้ว
กันว่าจักรยานยามบ่ายจะเป็นอย่างไร แणมีคนช้อนห้ายและปั่นขึ้นเขาอีกต่างหาก (ถ้าคิดไม่ออกจะลองทำดู
ก็ได้นะคะ บรรยายไม่ถูก) แต่พวกราก็ไม่ท้อ งานวันแรกผ่านไปด้วยดี

แต่ต่อมา พวกรานาคิดดูกว่าขึ้นใช้จักรยานคงไม่ทันกาล พวกราจึงใช้รถมอเตอร์ไซค์ส่วนตัว (เท่าที่มี
อยู่) แบ่งกันเป็นทีม เริ่มตะลุยออกพื้นที่ เริ่มกันตั้งแต่เช้าตรู่ ประมาณ 6-7 โมง กว่าจะเรียบร้อยตามเป้าก็ปาไป
ทุ่มสองทุ่ม ระหว่างที่พวกราตามหาหอยทูงครัวว์พวกราก็จะนำแผนที่บ้านหอยทูงครัวว์ไปด้วย คาดฉุดสำคัญ
ของหมู่บ้าน เพื่อมาหาในครั้งต่อไปจะได้ไม่หลงทาง พวกราทำงานกันอย่างไม่คิดชีวิต เพื่อให้งานเสร็จทันเวลา
แต่เมื่อเตอร์ไซค์เจ้ากรรมกิดันประท้วงขึ้นมา ปล่อยคันด้าโขมเต็มดอย เนื่องจากพวกราใช้มอเตอร์ไซค์ขึ้นดอยสูง
ฯ เพาะพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเมืองน่านเป็นแบบนี้ แต่ก็อย่าไปโทษมอเตอร์ไซค์มันเลย กะรำนั่นคน
รุ่นใหม่ไฟแรง มอเตอร์ไซค์มันรุ่นคุณป้าแล้ว แล้วใช้งานมันอย่างไม่บันยะบันยังอีก ก็สมควร

เมื่อคุณป้าประท้วง มอเตอร์ไซค์พังไป 1 คัน พวกราก็ได้รถตู้ของทางโรงพยาบาลมาช่วยเสริมในพื้นที่
ที่เป็นภูเขา ส่วนพื้นที่รับก็ใช้มอเตอร์ไซค์กันไป เมื่อหมดปัญหาเรื่องยานพาหนะแล้ว พวกราก็ทำงานได้
สะดวกขึ้น สิ่งหนึ่งที่เป็นเครื่องมือให้เราทำงานได้สะดวก ปลอดภัย ไม่หลงทาง ก็คือ การติดต่อสื่อสารที่ดี
(ถึงแม้จะกระทอนกระแท่น้ำหนักก็ตาม) แต่ไม่ค่อยล่อง เนื่องจากพวกรายังเป็นมือใหม่หัดขับ เพราะเครื่องมือที่เรา
ใช้สื่อสารกันเป็นวิทยุสื่อสาร ตอนที่เข้าแอบมาเจอกับพวกรา พวกราก็ได้รับการ อบรมและมีรหัสประจำตัว

กันทุกคนเริ่มจากวิจัย 01 ถึงวิจัย 05 แต่พากเราทุกคนต่างไม่เคยใช้มันมาก่อน พอดียินการเรียกขานก็สะดุง เกี่ยงกันรับ บางคนก็เปิดโพย (คู่มือรหัสภาษาไทย) ตอบแล้วก็ยังผิด ๆ ถูก ๆ แต่ถึงแม่จะกระท่อนกระแท่น ยังไม่มีเกียร์ช่วยให้พากเราเข้าบ้านหนูงตั้งครู่ว่าไม่เข้าเส้นทางกัน มาถึงจุดนัดหมายได้ทันแต่ไม่มีใครโคนจับ ไปเรียกค่าไถ่ซะก่อน เพราะมันก็น่าเกเรงขามใช่ย่อยนนะ ไอ้เจ้าวิทยุสื่อสารนี่ พากเราทำอยู่อย่างนี้ประมาณ 15 วัน ก็ได้หูงตั้งครู่ครบตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้เนื่องจากพากเราได้รับความร่วมมืออันดีจากชุมชน จากเจ้าน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พากเราขอรายชื่อหูงตั้งครู่ว่าในหมู่บ้านได้เพิ่มอีกจากคำบอกกล่าวของชาวบ้าน เพราะบางที่หูงตั้งครู่ว่าไม่ได้ฝากรครู่ พากเราไม่มีรายชื่อ อาศัยตามจากผู้มีอุปการคุณทั้งหลาย (ขาเม้าท์แทว ๆ ได้ถูกบ้าน)

เมื่องานแรกที่พากเราเริ่มทำ เริ่มลุยผ่านไปด้วยดี “ครบถ้วน ทันเวลา” เหมือนดังสโลแกนประจำใจของนักวิจัยส่วนใหญ่ พากเราต่างภาคภูมิใจ หายเหนื่อย นี่คงเป็นเพรware มีความหวังแผนเริ่มต้นการทำงานที่ดี เริ่มตั้งแต่ริ้วจักตนเอง ริ้วจักผู้อื่น ริ้วจักชุมชน และริ้วจักวางแผนเพื่อเริ่มต้นการทำงาน

เจ็ดแปลงที่แตกต่าง

ก่อนที่จะมาเป็นผู้ช่วยนักวิจัยของทีมน่าจะท้าทั้งเจ้าคนที่มาร่วมกันเป็นทีมมีทีมมาแต่ต่างกันไป แต่ละคนจะจบการศึกษาที่ไม่เหมือนกัน เรียกว่ามาจากสาขาวิชา คนหนึ่งจบจากคณะบริหารธุรกิจจากสถาบันราชภัฏ มีประสบการณ์การทำงานมาหลายแห่ง ล่าสุด ทำงานในองค์กรบริหารส่วนจังหวัด คนหนึ่งจบจากรามคำแหง ทำงานที่มูลนิธิเด็กซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงเทพฯ คนหนึ่งจบจากคณะมนุษย์ศาสตร์ รามคำแหงเข่นกัน แต่ทำงานเป็นบันทิตอาสา คนหนึ่งจบคณะเทคนิคการแพทย์ ต่อด้านโภสัมภิรัตน์ สถาบันราชภัฏ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนหนึ่งจบคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คนหนึ่งจบคณะเกษตร สถาบันราชภัฏ และสุดท้ายหัวหน้าของเรางานพยาบาล และมีเด็กวิปริญญาโทมาจากการมหาวิทยาลัยมหิดล แต่ละคนต่างมีประสบการณ์กันคนละอย่าง บางคนมีความรู้ด้านเด็กมาก่อน แต่บางคนไม่มีพื้นฐานด้านเด็กมาก่อนเลย แต่สิ่งที่เหมือนกันที่สำคัญที่สุดคือทุกคนมาด้วยใจ มาด้วยความมุ่งมั่นที่จะทำงานวิจัยนี้ือกมาให้ดีที่สุด

การทำงานบางครั้งก็มีความสุข บางคราวก็มีความทุกข์เข้ามาปะปนบ้าง แต่พวกเราทุกคนก็อยู่ร่วมกันโดยถือคติว่า “มีสุขร่วมสุข มีทุกข์ร่วมทุกข์” การใช้วิธีการทำงานร่วมกัน บางครั้งพวกเราก็มีความขัดแย้งกันเองบ้าง (ตามประสาลินกับพื้น) แต่เราเก็บให้อยู่กันเสมอ ครั้นเมื่ออยู่ร่วมกันนาน ๆ ก็รู้จุดเด่น จุดด้อย ของกันและกันทำให้เข้าใจในธรรมชาติของแต่ละคน หากมีปัญหาเราก็จะใช้จุดนี้ปิดกั้นความขัดแย้ง และความโกรธ ที่เกิดขึ้น เป็นการลดปัญหาที่เกิดขึ้นได้

นอกจากเรามีปัญหานองค์กรแล้ว เรายังมีปัญหามากจากนองค์กรอีก เนื่องจากโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยเป็นงานที่ไม่มีใครเคยทำมาก่อน และเป็นงานที่ไม่มีใครรู้จัก โครงการนี้เราได้อาศัยในพยาบาลเป็นสำนักงาน ก่อรากับเราเป็นหน่วยงานใหม่ที่เข้ามาอยู่ หน่วยงานอื่น ๆ ในโรงพยาบาลเขามีค่ายรู้จักเราและไม่ค่ายมีใครเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของพวกรเรา ทำให้หัวหน้าโครงการเกิดขัดกันไปหมดทุกอย่าง มีปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย อาทิ ปัญหาเรื่องรถที่เราจะใช้ออกพื้นที่ที่ทำงาน พวกรเราต้อง “ประสารงาน” กับโรงพยาบาลบ่อยครั้ง เพราะเขามีเข้าใจว่าการออกเก็บข้อมูลของเราต้องมีรถเพื่อเป็นยานพาหนะในการตระเวนไปตามชุมชนต่าง ๆ เพื่อออกสำรวจหาหญิงตั้งครรภ์ และการออกทำงานในแต่ละครัวเรือนที่จะต้องใช้รถทุกวัน อย่างน้อยต้องใช้รถ 2 คันขึ้นไป ซึ่งสินเปลี่ยงทรัพยารunning นั้นด้วย หัวหน้าโรงพยาบาลและคนขับรถเองจะบ่นว่าพวกรเราทำงานกันไม่เป็นเวลา (เพราะเข้างานสองโมงครึ่งถึงบ่ายสี่โมงครึ่งก็เลิกงานแต่สำหรับเราต้องแต่เช้านี้เย็น บางวันดึกมาก) ดังนั้น จึงทำให้มีการขอให้กันบอยครัว

บางวันพากເວາໄມ່ມີຮາດ ຕ້ອງອາສີຢາມອເຕອຣີໄຊ່ໂດກອກພື້ນທີ່ຄັ້ນຫາຫຼົງມີຄຣວົງ ວັດຄັ້ນໜຶ່ງເຮັກຈະໄປກັນ 2 ດີ ບາງທີ່ເຮັກຈະເປົ້າຍັນກັນເປັນຄົນຂັບຮາມອເຕອຣີໄຊ່ໂດກທີ່ເຮົາໃຫ້ ນາກເປົ້າຍບ່ອນກາງນັບຢູ່າດີກີຈະເປັນຮູ່ນຸ່ມປຳໄປ ອີ່ໂດກ ໄກສຸດຍາຍ ບາງຄວັງເຮັກຈະລັດອັກນ່ວ່າເປັນ “ສິງຫົບພັນຄວັນ” ດື່ອ ເມື່ອເຮົາຂັບມັນຂຶ້ນເຂົາ ຄວັນກີຈະລອຍຈາກທ່ອໄຂ ເຊີຍອ່າງມາກຈານທລບປ່ໄປທັງເຂົາ ດູແໜ້ອນໜ່ວຍໃນດູ່ທາວທີ່ລົດຍອ່ຟ່ນຍອດເຂົາ ຈົນຄິດວ່າວ່າໄໝ້ເສີຍແລ້ວ ພອດທັ້ງ ພັດກີໄດ້ກີຕຽວຈຸດສັກພຣະກັນເປັນກາງໃຫຍ່ ພອດແລ້ວມັນໄມ່ມີອະໄໄກໂລ່ງໃຈໄປຕາມ ພັດກີກັນ

บางวันหากได้รับยนต์คันเดียว เรายังจะเอกสารจัดรายงานใส่รับยนต์พอไปถึงหมู่บ้านก็จะแบ่งสายกันและปั่นจักรยานตัวเดียว ให้หมู่บ้าน เสร็จจากหมู่บ้านนี้เรายังจะไปกันอีกหมู่บ้านนึงซึ่งเราที่ทำงานกันนี้หนักตัวของผู้ช่วยวิจัยแต่ละคนน้อยเสียที่ไหน แต่ละคน “หมู่” ทั้งหมด (จะมียกเว้นเพียงหน้าที่มี) เอกามุมาช้อนบันจักยานคิดดูว่ามันจะหนักสักแค่ไหน เมื่อเสร็จแล้วทุกคนก็ได้เงื่อนไขเดิมตัว

นอกจากปัญหาเรื่องรถจะเป็นปัญหาของเราแล้วก็ยังมีเรื่องสำนักงานอีก กว่าที่เราจะได้มาอยู่ณ สำนักงานที่น่าอยู่ทุกวันนี้ ก็ต้องพยายามที่อยู่ถึง 2 แห่ง กว่าจะได้มาอยู่ที่ใหม่ พวกเรางานคนต้องใช้วิธีทางไส้ยศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ต้องบันบานเจ้าที่เจ้าทาง ไปทางประดุจห้องอธิชฐาน

“ขอให้ได้นั่งในห้องนี้เดิม” แล้วเรายังพูดซักแม่น้ำทั้งประเทศ ให้ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเห็นความสำคัญและความจำเป็นของเวลา

จากนั้นเรายังเจอกับอุปสรรคอีก เมื่อผู้หญิงตั้งครรภ์ของพวกราอายุครรภ์ได้ 28-36 สัปดาห์ เราจะต้องนัดมาตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลพร้อมกับสามี เรายังต้องมีการติดต่อและประสานเจ้าหน้าที่ตรวจครรภ์และแพทย์ เจ้าหน้าที่บังคันไม่เข้าใจในโครงการวิจัยของเราว่าเราไปเพิ่มภาระให้กับเข้า และบอกว่าพวกราเป็น “เด็กเส่น” พวกราไม่เคยทำตัวแบบที่เขาว่าหรอง แต่หญิงตั้งครรภ์ที่เรานัดมาตรวจ เราต้องให้เขารอดคลายตั้งแต่ที่ยังคงถึงเข้าเพื่อมาเจาะเลือดตรวจหาโพรไบโวาน บางครั้งเจ้าหน้าที่จะให้หญิงตั้งครรภ์คนอื่นที่ไม่ได้รอดคลายเจาะเลือดก่อนทั้งที่หญิงตั้งครรภ์ที่เรานัดเขามารอ ก่อนแล้ว นาน เรายังต้องมีการอธิบายให้เข้าฟัง เมื่อเจ้าหน้าที่ให้เข้าชั้นน้ำหนัก วัดความดันให้หญิงตั้งครรภ์ที่เรานัดมา เรายังบอกว่าเป็นการเพิ่มงานให้กับเข้า จนในที่สุดเมื่อเข้าไม่เข้าใจก็ต้องมีการเรียกันมาประชุม และอธิบายให้ฟัง จากนั้นมาปัญหาต่างๆ ก็เริ่มลดลงจนลงตัวในที่สุด

จากปัญหาต่างๆ ที่เราต้องประสบมาด้วยกัน ทำให้เรารักกันมากกว่าเดิม กว่าจะผ่านปัญหาและอุปสรรคหลายอย่างมาได้จนถึงทุกวันนี้ เรายังต่อสู้มาด้วยกัน บางครั้งเมื่อถึงเวลาที่เหนื่อยล้าจริงๆ พวกราจะมาเสริมกำลังใจให้กันและกัน เมื่อถึงภาวะวิกฤติพวกราจะมีการนั่งท่านกันบ้าง ละลายพฤติกรรมกันเพื่อชดเชยภาระใน ต้านภัยจากภัยนอก (ละลายพฤติกรรมคือการนั่งคุยกันโดยรอบทั้ง 7 คน และให้แต่ละคนพูดเกี่ยวกับความคับข้องใจ ของตนเองให้กับอีก 6 คนฟัง และเรายังร่วมกันแก้ปัญหาและทำข้อตกลงร่วมกัน)

กิจกรรมนั่งท่านกันที่พวกราทำกันอยู่ประจำ อาทิเช่น นัดท่านข้าวกันในช่วงเย็นของวันสิ้นเดือน ทำหมูกระทะกินกันเองที่บ้านพัก วันเกิดวันสำคัญของสมาชิกในทีมเรายังมีของขวัญเล็กน้อยให้กัน หรือไม่ก็พากันไปดูหนังบ้าง (แต่นานๆ ครั้ง)

เมื่อกลางปี 2544 พวกราได้มีกิจกรรมนั่งท่านกันร่วมกันโดยพวกราได้ไปผ่อนคลายจากที่เราตราชกิจทำงานกันมาแล้ว เรายังปิดลิ้นชักพักงานเป็นเวลา 1 คืน 2 วัน ไปเสริมสร้างพลังงาน ณ สถานที่ใหม่ๆ โดยเลือกไปจังหวัดสุดยอดแดนสยาม คือ จังหวัดเชียงราย ระหว่างทางจะเยี่ยมชมกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ วัดอนุสาวรีย์ ดอยบุษราคัมที่ลือเลื่องของเมืองพะเยา จากนั้นพวกรามุ่งสู่แคนสันธยา ณ อำเภอเชียงแสน ยาม

ເຢັນນັ່ງເຮືອຍາງເຢືຍມອງປະເທດເພື່ອນບ້ານ ພມ່າແລະລາວສອງຝາກຝຶ່ງ ຝຶ່ງພມ່າມອງເຫັນບ່ອນຄາສີໂນຕັ້ງຕະຫຼາດ
ອ່ອງ ມັນມອງດູສູນບໍ່ໄມ່ມີຜູ້ຄົນ (ອາຈະອູ່ຢູ່ຂ້າງໃນບ່ອນກີໄດ້) ສ່ວນຝຶ່ງລາວ ວິຖີ່ວິທີຂອງເຂົາດູເປັນຄວາມຫາຕີ ອາບນໍາລຳ
ໂຄງ (ແມ່ນໍາໂຄງ) ໃບໜ້າທີ່ເປັນຮອຍຍື່ນສົງລົງພວກເຮົາ ບ້ານເວືອນຂອງເຂົາເປັນບ້ານໄໝຍກພື້ນສູງ ໄມ່ມີໄພພໍາ
ນໍາປະປາ ພວກເຮົາເຫັນໜູ້ສາວຸ່ນໜຶ່ງຫາບນໍາຈາກລຳນໍາໂຄງຂຶ້ນໄປບັນເນີນແລະຫາຍລັບເພື່ອກລັບໄປຢັງບ້ານຂອງ
ຕົນເອງ ເຮືອຍາງຈຳຈັດໄດ້ພວກເຮົາລ່ອງລອຍໄປເຢືຍມອນຕາດນັດຂອງລາວ ຊຶ່ງຂະນະທີ່ເຮົາໄປເຢືຍມອນເປັນເວລາເຍັນ
ມາກແລ້ວ ໄມ່ມີຜູ້ຄົນ ລັກຜະຕາດອ່ອຸ່ນເນີນແລະມີທ່ານໍາສໍາຮັບຂຶ້ນໄປສື້ອີງໃນຕາດ ອາກເປັນລູກຄ້າ
ໝາວຕ່າງໝາດຈະຕ້ອງຊື່ບັດກ່ອນເຂົາໄປໝົມເລືອກຊື່ອີງ ຕາດປຸລູກເປັນພຶລິງສູນໝາງ(ໝາງ)ແຮງນ ດນັບເວືອຍາງເລົາ
ໃຫ້ພັ້ງວ່າ

“ປົກຕິຈະເປັນ ຂອງປໍາ ຈຳພວກໄກ່ພໍາ ແລນ ສູງສີງ ອີ່ເຫັນ ມູນປໍາ ສ່ວນຜັກກ່ອຈະມີຜັກຫວານ ເຮັດ ວ່ານຕ່າງໆ
ແລ້ວກ່ອມີຜັກພື້ນເມື່ອງຂອງຈາວລາວ ວາຄາບຕ່າງຈາກຝຶ່ງໄທຍເຕົາໄດ້ ເພວະວ່າເຂົາຈະຫາຍຫຼືຜົ່ງ ຂອງບາງຍ່າງກີແປ
ງກວ່າຝຶ່ງໄທຍ່” ພວກເຮົາພັກຜ່ອນອ່ອງທີ່ສອງທີ່ແຮ່ງໜຶ່ງໄກລ້າລຳນໍາໂຄງ ບຽນາກາສາຍາມຄໍາດືນ ຂ່າງເງື່ອບສູນບໍລິຫານ

ຮູ່ເຂົ້າຂອງວັນໃໝ່ພວກເຮົາຈາວນຸ່ງຍົງງານ ອົບສັງຫຼາຍທີ່ກະຈຸນກະຈຸນ ມຸ່ງສູ່ແດນສູນທີ່ຢູ່ ດື່ມດໍາ
ບຽນາກາສັນນໍາອາກົມຍົງ ເຢືຍມອນອຸທຍານແຮ່ງໝາດ “ດອຍຕຸງ” ໂດຍ...ຂ່າງສ່ວຍງານແລ້ວເກີນ ພວກເຮົາໄມ່ຮອ້ອ້າທີ່ຈະ
ເກີບປາພໄ້ເປັນທີ່ຈະລືກ ມຸ່ນັ້ນກົງສ່ວຍ ມຸ່ນື່ງກົງງານ ຈານນີ້ນາງແບບນາຍແບບແຈ້ງເກີດກັນເປັນວ່າເລີ່ມ ເຮືອກວ່າມາຄຣານີ້
ໄດ້ຫວາງເຮົາເຕີມປອດ (ປາກຈືກ ຕາຫຍີ) ສູດລົມຫາຍໃຈຈົນພອງໂຕ ເປັນກາວໃຫ້ຮ່າງວັລກັບວິທີທີ່ມີຄຸນຄ່າທາງຈິຕິໃຈໄດ້ໄມ່
ນ້ອຍເລີຍທີ່ເດືອກ

ການໃຊ້ວິທີອ່ອງຍູ້ຮ່ວມກັນບັນຄວາມຕ່າງຂອງແຕ່ລະຄນ ຕ້ອງອາສີ່ຍຄວາມເຂົ້າໃຈກັນ ປັບ
ພຸດທິກຣມບາງຍ່າງທີ່ເຫັນວ່າມັນໄມ່ເຂົ້າທ່າ ອາກເປົ້າຍື່ນໄມ່ໄດ້ ຍອມຮັບໃນສິ່ງທີ່ເຂົາເປັນ ແລະຄອຍ
ບອກເຕືອນຫາກວ່າເກີນພອດີ ເສມືອນໜຶ່ງເປັນກະຈຸເງາໃຫ້ກັນແລະກັນ ຈຸດພຣ່ອງກົງຄອຍຍໍ່າບອກ ຈຸດ
ໄຫນເດັ່ນດີ ມີກາຣຕິ່ມ ເສຣິມສຮ້າງກຳລັງໃຈກັນແລະກັນ ເພີ່ງທ່ານີ້ 7 ແປລກທີ່ແຕກຕ່າງ ກົງສາມາຮັດ
ດຳເນີນວິທີຮ່ວມກັນໄດ້ຍ່າງປົກຕິສຸຂ

เส้นทาง...สายไหม

คนเราหากได้ค้นพบงานที่ถูกจิตแสวง การทำงานก็มีความสุข และสนุกสนานที่ทำ ไม่ว่าจะอยู่บ้าน เส้นทางการทำงานแบบไหนก็ตาม การสร้างชีวิตให้มีความสุขจากการนั้น สามารถทำได้ทุกวัน ด้วยตัวของเราเอง

ต่างคนต่างมุมมอง หากจะให้ผู้ช่วยนักวิจัยที่ทำงานเก็บข้อมูลที่จังหวัดน่านมองแล้ว บันถานของคนวิจัย หมายความว่าเราสามารถ บันทางเส้นนี้ มีหลายสิ่งหลายอย่างที่น่าสนใจไปหมด ท้าทาย ตื่นเต้น ได้รับรู้สิ่งที่ตนเองคาดไม่ถึง หรือไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่มันเป็นไปแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างพาให้ค้นหา ขบคิดอยู่ตลอดเวลา ทำให้ได้ฝึกฝนปัญญาไปพร้อมกับงานที่ทำ มีข้อคิดเห็นมากมายที่ผุดขึ้นมา ชวนให้ศึกษา และติดตามยิ่งนัก

โลกนี้ไม่ได้สวยงามอย่างที่คิดและไม่ได้เลวร้ายอย่างที่เราเห็นตามสื่อต่าง ๆ ทุกอย่างมีด้านมีดและด้านสว่าง หากแต่เราจะมองอย่างไรในสิ่งเหล่านั้น นั่นเป็นโจทย์ฯ หนึ่ง ที่เราให้ความสำคัญและติดตามดูความเปลี่ยนแปลงของผู้คนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่มาระบบท ทำให้พวกเราได้พัฒนาตนเองไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้ คำพูด ซึ่งพวกเรางานคนมีลักษณะนิสัยเป็นคนประยัดคำพูด จึงรู้สึกเขินอาย และไม่เก่งถ้าที่จะชวนโครงคุยโดยเฉพาะคนแปลกหน้า แต่พอมาเก็บข้อมูล จำเป็นต้องใช้คำพูดให้เป็นประยุชน์ ได้พัฒนาความสามารถในการพูดกับคนแปลกหน้า

การซักถาม ด้วยว่าจ้างเรา มีทางเลี่ยง และสายตาที่ดูอ่อนโยน นี่ก็เป็นการเพิ่มเสน่ห์ให้กับตัวเอง ได้ เวลาสนทนาราทำให้ไม่รู้สึกเกร็งและไม่เกิดความเครียด สร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจกับคู่สนทนา ได้ สิ่งหนึ่งที่จะเป็นสิ่งที่ดีก็คือ **การเป็นผู้ฟังที่ดี** เมื่อกลุ่มตัวอย่างกำลังให้ข้อมูล และพูดคุยอย่างเป็นกันเอง รับฟังเข้า ทำให้เขารู้สึกว่าเรื่องราวของเขาน่าสนใจ และชื่นชมเขาวาเวลาเขารู้สึกอิ่มเอบในหัวใจ หรือเวลาเครว่าสัมผัสเข้าเป็น เพื่อแสดงให้เขารู้ว่าเราเห็นใจเข้าและเป็นกำลังใจให้เข้า เป็นต้น

ความอดทนต่อความยากลำบาก หลักเหตุการณ์ที่เราเข้าไปสัมผัส ที่เป็นตัววัดความเกร่งของคนทำงาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการคุนเคยความยากลำบากบางช่วงฤดูกาล (ฤดูฝน) จำเป็นต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยเฉพาะทางให้เข้าที่ค่อนข้างแคบชันและลึก ตลอดจนขับรถจักรยานยนต์ท่ามกลางแสงแดดร้อนจัด ฝนตกกระหน่ำ บริหารความเลี่ยงบนท้องถนนเวลาที่รถเสียกลางทาง ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เป็นวิถีของคนทำงาน หรือความต่างของผู้ให้ข้อมูลและบุคคลที่เราต้องเข้าไปเกี่ยวข้องที่หลักหลาย ต้องอาศัยความอดทนอดกลั้นเพื่อให้งานเก็บข้อมูลได้บรรลุ ซึ่งการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนใช้เวลาไม่เท่ากัน หากพบคนที่เข้าใจข้อคิดเห็น ก็ให้คิดตอบอย่างรวดเร็ว แต่หากพบคนที่เข้าใจยาก ต้องใช้เวลาอธิบายนานหน่อย โดยเฉพาะกรณีผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวเขา มีปัญหาเรื่องการสื่อสารด้านภาษา จำเป็นต้องมีล่ามช่วยเป็นลีอคกลางในการสนทนา อย่างไรก็ตาม สภาวะการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการทดสอบความอดทนขั้นยอด ที่พวกเราคนเก็บข้อมูลฝ่าฟันมาได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส” และพวกเราก็มีหัวใจที่เข้มแข็งไม่ยอมท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง

เข้าใจธรรมชาติของคน ความรัก โลก โกรธ หลง เกิดขึ้นกับทุกคน แล้วแต่โอกาสและ สถานการณ์ จะพาไป แต่เราจะทำอย่างไรที่ไม่ให้สิ่งเหล่านี้ครอบงำและบังคับจิตใจเรา การทำให้ตนเองมีสติคิดไตร่ตรอง และเข้าใจธรรมชาติของเพื่อนร่วมงาน ผู้ให้ข้อมูล หรือผู้คนที่ได้ไปข้างแวง ใช้หลักพรมวิหาร 4 ข้อสรุปนี้ได้ จากการทบทป. “เพื่อนทุกข์” ของ สาวิกา แมชีคันสนนีร์ เสถียรสุต ทำให้พวกร้าวได้ย้อนมองดูตัวเราเอง แรก ๆ เรา ก็คิดนะว่า น่าเบื่อ แต่พอฟัง ๆ ไปแล้วน่าสนใจ ไม่เครียด และยังให้เงิดดี ๆ อีกมากmany ทำให้เรารู้สึกผ่อนคลายและเข้าใจชีวิตในอีกรอบหนึ่ง ซึ่งท่านแมชีก็ได้แอบสอนผู้คนใน “เพื่อนทุกข์” ในการรับความกรุณากาให้ความรัก และการหลงลืมตนในแบบฉบับของท่านแมชีเอง

มีหน้าที่ความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น เมื่อครั้งที่เราเป็นเด็ก กิจกรรมของเราก็คือเล่น และเรียนหนังสือ ตั้งใจฟังคำสั่งสอนของคุณพ่อคุณแม่ คุณ伯อาจากาวย์ ในความรู้สึก ณ ขณะนั้น อย่าง ! ทำไมต้องมานั่งเรียนทุกวัน ๆ แต่ด้วยหน้าที่ของเด็กก็คือ การเรียนและการเล่น พอดีขึ้น สังคมการทำงาน มีวิถีต่างกัน มีการเรียนรู้ในโลกของความเป็นจริงอย่างรู้เท่าทัน มีหน้าที่มีความรับผิดชอบที่มากขึ้น แต่ก่อนเมื่อครั้งยังเล็ก การทำการบ้านทุกวันนั้นเราคิดว่ามันมากมากสำหรับเรา แท้จริงแล้วสังคมการทำงานมีมากยิ่งกว่า หากแต่ว่าทุกคนเกิดมาต้องมีหน้าที่ด้วยกันทั้งนั้น และเราต้องทำหน้าที่ที่เรารับผิดชอบให้ดีที่สุด เพื่อ การยอมรับ จากใคร ๆ และไม่ให้มีใครว่าให้เราได้ว่า เป็นคนไม่มีความรับผิดชอบ ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว เราต้องรีบพัฒนาตัวเอง สังคมปัจจุบัน หากขาดซึ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ โอกาสที่จะได้เติบโตในหน้าที่การทำงาน คงจะยากอยู่สักหน่อย องค์กรต้องการคนที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างสรรค์งาน กับคนทำงานด้วยกันเองก็ต้องการเพื่อนร่วมงานที่ กระชับกระชง กระตือรือร้น มีชีวิตชีวานในการทำงาน รับผิดชอบงานดี ซวยเหลือเกินก็แล้วไม่เอารัดเคารเปรียบกันและกัน

ความละเอียดรอบคอบ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการทำงานเก็บข้อมูล หากไร้ซึ่งความละเอียด รอบคอบแล้ว ความสมบูรณ์ในแบบสัมภาษณ์ไม่มี พวกร้าวจะลึกเสียกว่า ข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์และถูกต้องนั้น กว่าจะได้มาต้องใช้กลยุทธ์และเทคนิคามากมาย หากบกพร่องต้องย้อนไปเก็บใหม่ทำให้เสียเวลา และค่าใช้จ่าย หากประสบการณ์ทำให้เราเรียนรู้ที่จะไม่รับร้อนจนเกิดความแพล้อเรอ จนสร้างความเสียหาย ให้กับแบบสัมภาษณ์ ต้องเตือนสติให้มีความละเอียดรอบคอบ ก่อนออกจากบ้านของกลุ่มตัวอย่างต้องตรวจสอบอย่างถ้วนเช่นกัน

การสังเกตและจดบันทึก จะว่าไปแล้วเป็นหัวใจหลักของการทำงานเก็บข้อมูลเลยก็ว่าได้ หากขาดซึ่งสิ่งเหล่านี้แล้ว จะหาคุณภาพงานจากตรงไหน ธรรมชาติงานเก็บข้อมูลนอกจากจะได้จากการสอบถามผู้ให้สัมภาษณ์แล้ว เราต้องแน่ใจว่าคำพูดที่ออกจากปากของเขามีข้อมูลที่เชื่อถือได้ หากเราไม่มีการสังเกตร่วม แต่การจดจำไว้ในสมองน้อย ๆ ของพวกร้าว ก็คงจำได้ในระยะสั้น ๆ เท่านั้น สักพักก็ลืม ดังนั้น ต้องมีการจดบันทึก ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญตามมา เพื่อเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพและสามารถอ้างอิงได้ในรูปแบบเอกสาร มีความน่าเชื่อถือกว่าการพูด หรือเล่าสู่กันฟัง

การประชัยด พากเราหลายคนเวลาลงพื้นที่ได้ประสบพบเห็นสิ่งที่คิดว่ารัมพดสุด ๆ เด็กบางคนไม่มีข้าวกิน ไม่มีสถานศึกษาเรียน เสื้อผ้ามีชุดเดียวใส่จนขาดวิน สภาพมองแมม สภาพรกร เพราะพ่อแม่ไม่มีเวลาเหลือ แล ต้องหา กินเพื่อปากเพื่อห้อง ต้องดิ้นรนหาเงินทองมาจุนเจือครอบครัว โดยการไปรับจ้างขายแรงงานยังที่ต่าง ๆ ถึงเหล่านี้จะท่อนให้พากเรา รู้สึกหดหู่ เศร้าห์มอง และหันกลับมามองตัวเองซึ่งไม่ได้ร่าจะผ่านความยากลำบากกัน จากที่เคยใช้เงินสุรุ่ยสุรุ่ย ไม่เคยประหัด อย่างได้อะไรซักอย่าง ไม่รู้คุณค่าของเงิน สถานศึกษาที่ทำท่าดิ้นรนจะอุกมาเริงร่า เจ้าของก็พาเข้าอนในที่ที่ปลดปล่อย

ความพร้อมของการมีครอบครัว ปัญหามากมายที่เราได้พบเห็นจากชีวิตจริงของผู้ให้ข้อมูลสอนเรา ว่า ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยกับการสร้างคนให้เป็นคน ยิ่งปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร อะไร ก็ดูจะໄอสเก็ตไปเสียหมด หากเราไม่ให้ความสนใจ ทำให้เราตามเด็กรุ่นใหม่ไม่ทัน อีกทั้งภัยที่คุกคามในปัจจุบันก็หลากหลาย ในนั้นจะปัญหาเรื่องยาเสพติด ปัญหาวัยรุ่นวุ่นรัก มีสิ่งแวดล้อมที่ล่อแหลมเสี่ยงต่อการหล่อหลอมให้เด็กเสี่ยงคน มีมาก เกิดปัญหามากมาย จนบางครั้งทำให้พากเรา รู้สึกขาดกลัวไปบ้างกับการที่จะใช้ชีวิตครอบครัว แต่เมื่อพากเราพบครอบครัวที่พร้อมสมบูรณ์ พากเรา ก็จะจำเป็นประสบการณ์ และจำเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตครอบครัวในอนาคตต่อไป

การควบคุมตัวเอง ลักษณะงานการเก็บข้อมูลการวิจัย ได้ให้อิสระในการวางแผนการทำงานเอง ดังนั้น พากเราคนทำงานเก็บข้อมูลต้องควบคุมตัวเองให้ทำงานตามแผนงานที่วางไว้ ไม่ออกนอกลุ่นของการทำงาน ให้ได้ตามเป้าหมายและมีคุณภาพ

การมีโอกาสศึกษาต่อ นับว่าเป็นโอกาสอันดีของพากเรา ผู้ช่วยนักวิจัยที่ผู้อำนวยการและนักวิจัยหลัก ได้ให้ความสำคัญ และพยายามผลักดันให้ได้มีการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เกี่ยวกับ ด้านการวิจัย เหล่านี้เป็นการพัฒนาด้านสาขอาชีพที่พากเราทำอยู่ให้มีคุณภาพต่อไป

พากเราคนทำงานเก็บข้อมูลมีความภาคภูมิใจที่ได้เดินเส้นที่พากเราเลือก เส้นทางที่เราตั้งชื่อให้ว่า “เส้นทาง...สายไหม” เส้นทางแห่งคุณค่าชีวิตในการทำสิ่งดี ๆ ให้จรรโลงโลกไปเล็กนี้ ดังเส้นไหมที่ถักทอ เป็นฝีมือที่ทรงคุณค่าเป็นที่หมายตาของใคร ๆ ควรค่าแก่การรักษาไว้ให้ยั่งยืนยาวนาน

เร acrylic ครอบครัวเดียวกัน

ครอบครัวเป็นหน่วยอย่างที่สำคัญของสังคม ครอบครัวประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันและมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว อันเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์สมาชิกเพื่อจะขับเคลื่อนสังคมให้พัฒนาหรือเป็นทิศทางต่างๆ ที่มุ่งช่วยเหลือกิจย์ที่เข้ามาทำงานอยู่ในพื้นที่อำเภอกรุงเทพฯ จังหวัดขอนแก่น ก็เปรียบเสมือนคนครอบครัวเดียวกัน เกือบทั้งหมดพากอาศัยอยู่ในโรงพยาบาลและส่วนใหญ่อยู่ในบ้านหลังเดียวกัน ความผูกพันและการแบ่งบทบาทหน้าที่จึงเป็นไปทั้งในฐานะเพื่อนร่วมงานและสมาชิกในบ้านเดียวกัน ตามปกติสมาชิกในครอบครัวแต่ละคนมีภาระหน้าที่และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพวกราชผู้ช่วยนักกิจย์พื้นที่ทั้ง 7 คน ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน เริ่มจากการทำงานความตัดและความชอบของแต่ละคน ซึ่งจะปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมจนเป็นความเดียวกันและเป็นหน้าที่ของคนๆ นั้นไปในที่สุด

คนที่ใช้เวลาอยู่ด้วยกันเกือบตลอด 24 ชั่วโมง แணรอนย้อมมีความขัดแย้งหรือขัดข้องของใจกันเป็นเรื่องธรรมดายิ่งช่วงไหนที่งานมันสุ่มรุ่มเข้ามานานหายใจหายใจไม่ทัน ก็จะมีเหตุการณ์เหมือนผัวเมียหรือพี่น้องที่มีติกันบ้างเป็นธรรมด้า แต่ทุกอย่างก็สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ารูปเข้ารอยเพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง และในทิศทางที่เหมาะสม

เราในบ้านอยู่ 4 หลัง หลังแรกเป็นบ้านหนุ่มโสดที่มีอยู่ 1 คน หลังที่ 2 เป็นบ้านพ่อแม่ของสมาชิก 1 คน กับบ้านของพ่อแม่สบายน้ำ หลังที่ 3 เป็นบ้านสาวน้อยที่เคยอยู่บ้านสาวโสด ตอนนี้เชื่อไม่โสดแล้วจึงออกเรือนไปอยู่กับครอบครัวใหม่ที่สร้างขึ้นเอง หลังสุดท้ายเป็นบ้านสาวโสดซึ่งเป็นที่รวมของสาวงามหลายจังหวัด 4 คน ที่ว่า หลายจังหวัดไม่ใช่ผ่านเวทีประกวดนางงามมาหลายจังหวัด แต่เป็นเพราะแต่ละคนสะสมประสบการณ์การทำงานอย่างโขกโชนมาแล้วหลายจังหวัดแม้อยุ่จะยังไม่มากก็ตาม แม้จะไม่ได้อยู่บ้านหลังเดียวกันทั้งหมด พวกราชจะไปมาหาสู่ แลกเปลี่ยนอาหารการกิน ทั้งที่ได้อาหารนั้นมาเมื่อกลับไปเยี่ยมบ้านเกิดเมืองนอนและที่ได้มาจากบ้านเมื่อออกพื้นที่ พวกราชมีกิจกรรมสังสรรค์ความสุขให้กันบ้างตามสมควรพอยิ่ววิตมีสีสัน

ในบ้านสาวโสด เราแบ่งหน้าที่กันทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ หน้าที่ซึ่งแต่งตั้งอย่างเป็นทางการตามความเหมาะสม คือ ผู้รับผิดชอบเรื่องการเงิน ทุกคนมีความเห็นพ้องให้คุณหญิงละอียดครีช่องบ้านเป็นผู้รับผิดชอบไปโดยไม่มีเสียงคัดค้าน เชื่อสามารถทำหน้าที่ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่องตลอดมา ส่วนหน้าที่หรือเรียกว่าย่อเรียกใหม่อย่างเป็นทางการว่า “เรา” อีกอย่างคือการส่งปืนโต ล้างถ้วยชาม ให้ถืออย่างเป็นทางการให้เป็นหน้าที่ทุกคนสับบกัน แม้จะมีกพร่องหลังลีมไปบ้างก็พอกันให้กันได้หรือลีมๆ ไปซะเพื่อความสงบสุข แต่การภาัดถูบ้าน เทขยะ และกรอกน้ำใส่ตู้เย็นไม่ได้แบ่งเกรกันแน่นอน ให้ขอนอยู่กับสำนัก แต่สำนักก็มักจะมาพร้อมกับความณ์ด้วย บางครั้งก็ทำให้เกิดความณ์สำหรับคนที่ต้องทำบ่อยๆ ได้ บางคนที่เป็นโครกุณิแพ้จึงต้องเก็บภาัด เซ็ดถูบ้านปอยๆ อาจเพราะร่างกายหนไม่ได้หรืออาจเป็นเพราะรักสะอดเป็นนิสัยก์ตามแต่กันไปสังสารอยู่ไม่น้อย

หน้าที่หนึ่งที่มิได้แบ่งสรรกันอย่างเป็นทางการแต่ก็ดำเนินต่อเนื่องมาจนเป็นธรรมเนียมที่รักกัน คือ “การทำอาหาร” ในวันว่าง และความญี่ว่าง เพื่อนร่วมบ้านที่นิยมทำอาหารมีสองคน อาหารที่ทั้งสองคนนี้ทำจะมีเอกลักษณ์แตกต่างกัน คนหนึ่งจะชอบอาหารที่ดูดีมีระดับ รสชาติ และสีสันแบบภัตตาคารจีน แต่อีกคนชอบอาหารที่มีกลิ่นอายของปลาrawเป็นที่สุด แม้จะเครื่องเคียงใช้ชีวิตอยู่เมืองกรุงมานับปีก็ตาม เมื่อชื่อหารือได้ข่อง ฝากจากชาวบ้านเป็นวัตถุดิบสำหรับการทำอาหาร หากเข้ากับเมนูถนัดของใคร คนนั้นก็จะรับผิดชอบเป็นแม่ครัว ให้ญี่ปุ่นโดยปริยาย สำหรับรสชาติก็เช่นกัน ไม่สามารถระบุได้ว่าใครอร่อยกว่าใคร เพราะสูตรใครก็สูตรใคร คนที่เหลือจะทำหน้าที่เป็นลูกมือที่ดีของโดยมิได้แต่งตั้งแต่อย่างใด ความเคยชินเหล่านี้กลายเป็นหน้าที่ไปโดยปริยาย

การเก็บข้อมูลในพื้นที่ เรายังคงทำงานออกแบบเป็นหัวหน้าทีมที่ประสานงานทุกเรื่อง ผู้ช่วยนักวิจัย ชุมชนที่จังหวัดเชียงใหม่ และผู้ช่วยนักวิจัยครอบครัวที่แบ่งคนทำงานออกเป็น 2 ทีม ใน 2 พื้นที่ ซึ่งเราเรียกว่า “โซนเหนือกับโซนใต้” เราฝึกงานที่ต้องทำหลายอย่างทั้งการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ การแบ่งห้องและห้องที่ว่าด้วยอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเก็บข้อมูลในชุดนั้น ๆ ตามอายุเด็ก จึงมีการจัดสรรวางหน้าที่เหล่านี้กับแบ่งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่นกัน ปัญหาอุปกรณ์ที่มีอยู่จำกัดแต่คนทำงานมี 2 ทีม จึงต้องมีเทคนิคในการวางแผนจัดสรร เพื่อให้สามารถทำงานได้ตามกำหนด และไม่เกิดศึกกัดหนกันและอุปกรณ์โดยสิบวันกัน ใช้ เมื่อจะเข้าพื้นที่ต้องมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานในแต่ละโซนแต่ละทีม ให้เหมาะสม เพราะงานที่ทำมีหลายอย่าง ทั้งสัมภาษณ์ ถ่ายภาพนิ่ง ถ่ายวิดีโอ สอนการบันทึกข้อมูลให้กับลูกมือของอย่าง โดยมากจะรู้กันเองหลังจากมีการพูดคุยกันเพียงไม่กี่ครั้ง และด้วยสมญานามนี้กว่าครครัวทำอะไรในกลุ่มตัวอย่างคนใด ทั้งนี้ เพราะทุกคนล้วนชัดเจนในเรื่องการทำงาน

การขอบหัวอุปกรณ์ไม่ได้มอบหมายแบ่งกันอย่างเป็นทางการ เช่นเดียวกัน คนที่ขอบหัวหัวอุปกรณ์ ขึ้นได้ก็มักจะขอบหัวอุปกรณ์ขึ้นนั้น ๆ จนกลายเป็นความเคยชินและกลายเป็นหน้าที่ไปโดยปริยาย สำหรับ คนที่เคยชินกับการอุ้ม “ตาชั้งวัดใจ” นี้ก็平安 สารหน่อย เพราะกว่าจะหมดเด็กอายุ 6 เดือนก็ล้ามขึ้นพอดี ที่ เรียก “ตาชั้งวัดใจ” เพราะในการเก็บข้อมูลเด็กอายุ 6 เดือนต้องนำตาชั้งซึ่งมีน้ำหนักกว่า 10 กิโลกรัมออกไปชั่ง น้ำหนักเด็กที่บ้าน รวมทั้งไม่ร่างวัดส่วนสูง บางวันที่เก็บข้อมูลชุด 3 เดือนจะมีกล้องถ่ายรูป สำหรับถ่ายรูปเด็ก และพ่อแม่ กล้องวิดีโอด้วยรูปขณะเด็กกินนม อุปกรณ์อย่างหลังนี้น้ำหนักไม่น่าจึงหาคนถือและเคยชินได้ไม่ ยาก แต่ “ตาชั้งวัดใจ” นี้มันหนักเหลือเกินโดยเฉพาะเมื่อต้องอุ้มขึ้น-ลงรถเข้าออกบ้านก็ลุ่มตัวอย่างจนถึง เย็น คนที่ยังไม่รู้จักกลุ่มตัวอย่างหรือจำทางเข้าบ้านก็ลุ่มตัวอย่างไม่ได้ หรือคนที่ไม่ชอบเบิดบทสนทนาและ ทักทายกับกลุ่มตัวอย่างก่อนเจ้มักเป็นคนอุ้ม กว่าจะเดินจากรถไปถึงบ้านก็ลุ่มตัวอย่างก็หมดแรงพุดไม่ออก คนที่ไม่ได้ออตาชั้งจะเดินเห็นขึ้น-ลงจากรถคลื่นตัวกว่าเจ็ดต้องรับหน้าที่เบิดบทสนทนาไปโดยปริยาย คนที่อุ้ม “ตาชั้งวัดใจ” จนกลายเป็นหน้าที่ก็ถือชะว่าเป็นเรื่องรวมแต่ชาติปางก่อนที่ทำให้เกิดมาเป็นคนเช่นนี้ เมื่อนักบุญ การเกิดมาเป็นนักบุญคนเล็กของครอบครัวที่มักจะดูแลพี่ ๆ แกล้งด้วยความรักบ้างให้พ่อแม่เก็บไม่ได้ เพราะ ท่านก็เลือกไม่ได้ว่าจะให้คริสต์เกิดก่อนเกิดหลัง

ด้วยบทบาทหน้าที่ทั้งที่เกิดจากการจัดสรรอย่างเป็นทางการและโดยปริยายนี้ สร้างความรักความผูกพันและคุ้นชิน ทำให้การทำงานดำเนินมาได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อพบความผิดปกติจากความคุ้นชินเราก็สามารถสัมผัสได้ และสามารถสื่อถึงกันได้อย่างรวดเร็วจนสามารถเข้าไปแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วรวมกับคนในครอบครัวเดียวกัน ดังเช่นเมื่อคราวที่สมาชิกในครอบครัวของเรางang ส่วนถูกทิ้งไว้ในหมู่บ้านซึ่งปราศจากสัญญาณโทรศัพท์และคลื่นวิทยุ เป็นเหตุการณ์ประทับใจที่มิอาจลืมเลือนได้ของทุกคน

ปัญหาเรื่องยานพาหนะซึ่งส่วนใหญ่เราใช้รถของโรงพยาบาล เป็นปัญหาที่มีผลกระทบของพื้นที่ เรายังคงนั่งที่พักเรารถถือว่าเป็นวันวิปโยคของเรานั้น ขณะที่ออกพื้นที่ได้ครึ่งวัน หลังอาหารเที่ยงเราตกลงกันว่า หลังจากส่งผู้ช่วยนักวิจัยสังคมและผู้ช่วยนักวิจัยครอบครัวอีกคนเข้าบ้านกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้ช่วยนักวิจัยอีกคนจะกลับโรงพยาบาลเพื่อส่งน้ำหนัมตัวอย่างของแม่ไปเก็บในตู้เย็น จากนั้นจึงจะไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างอีกหมู่บ้านหนึ่ง ใกล้กันแล้วจึงทยอยมารับกลับบ้านพร้อมกัน แต่ระหว่างทางจากกลับจากโรงพยาบาลก็มีวิทยุให้รถกลับด่วนเพราะต้องไปส่งผู้ป่วยที่โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น คนขับอัดอีดังแลและขอมาส่งผู้ช่วยนักวิจัยก่อนแล้วจึงกลับไป เมื่อนัดแนะและกำชับให้มารับแล้ว คนขับรับปากว่าหากมาไม่ได้จะให้คนอื่นมารับแทนจึงจากเราไป โดยที่เราไม่รู้เลยว่าวันนั้นเขาจะไม่กลับมาหาเรารอ 4 โมงเย็นก็ยังไม่มาสักที จึงตัดสินใจเดินไปหาเครื่องมือสื่อสารคือวิทยุที่ฝากไว้กับผู้ช่วยนักวิจัยอีกคนที่ส่งไว้ก่อนอยู่บ้านเดียวกัน แต่เวรกรรมวิทยุเรียกเกิดต่อไม่ถึง ให้ชั่งสัญญาณตอบกลับ สิ่งที่ทำได้คือนั่งรอ พ่อเริ่มมีดังงี้ไว้ เวลา ยิ่งรู้สึกใจคอไม่ดี เพราะทึ่งผู้ช่วยนักวิจัยชุมชนไว้วางแล้ว พยายามใช้โทรศัพท์มือถือไม่มีสัญญาณ จึงชวนกันเดินทางไปกระยะทางเดินประมาณ 2 กิโลเมตรไปหาผู้ช่วยนักวิจัยชุมชนซึ่งยังคงรออยู่อีกหมู่บ้านหนึ่งโดยไม่รู้จะตากลมของตัวเอง ท่ามกลางสายตาบันสิบๆ คู่ของชาวบ้านที่เราเดินผ่าน ที่มองอย่างเป็นตัวประหลาด เพราะหอบหือของพะรุงพะรัง วันนั้นมีอุปกรณ์ทั้งกล้องวิดีโอดำชาตั้งกล้อง กล้องถ่ายรูป กระเป้าข้าวของพะรุงพะรังมาก จนมีชาวบ้านถามว่า

“มาขายอิหยังน้อ” เราก็ได้แต่ยิ่มและบอกว่าไม่ได้ขายอะไร ผ่านมาอีกคนก็ถามอีกว่า

“มารับจ้างถ่ายรูปตี้” (อื้ย!) เราก็ได้แต่สมเพชตัวเอง

เดินอย่างทุลักทุเลมาถึงบ้านกลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งด้วยความอ่อนล้าจึงขอเข้าไปนั่งพัก เขากำชับใจดีร่วงกับเราเป็นลูกหลานในครอบครัว เขายังมีปั้งและน้ำผลไม้มาให้กิน ซักช่วนให้นอนที่บ้านเพรำเป็นเวลานาน แล้ว หลังจากหายเหนื่อยเราเลยขอถ่ายหนึ่งใบจะเอามาให้หันกิจยุทธ์ชุมชนกินเพราะเราร่วมชະຕากรรมกันแล้วมีทุกชีร่วมเสพมีสุขก็ต้องร่วมด้าน เอ้ย มีสุขก็ต้องร่วมเสพ ในที่สุดพากเพรำยามหอบสังขารามาจนถึงเพื่อนร่วมงานซึ่งบัดนี้เป็นทั้งสมาชิกร่วมบ้านและเพื่อนร่วมชະຕากรรมของเรางานได้

หลังจากอนานจันมีดหมดถือถักวัยห้อมเหลว ทุกคนหิวข้าวจึงอกมาไปสั่งส้มตำกินรอที่ปากทางเข้าหมู่บ้าน บังเอิญตรงข้ามร้านส้มตำมีงานบุญกฐิน ในฐานะผู้ช่วยนักวิจัยชุมชนจึงถือโอกาสทำเป็นไปศึกษา ประเมิน ผู้ดคุยซักความความเป็นมาของประเมินกับเจ้าภาพและคนเม่าคนแก่ จากนั้นขอถ่ายรูป แต่จุดประสงค์หลักที่ชอบແงไกว ณ นาทีนั้น คือ ต้องการข้าวต้มมัดหรือของกินแก้หิว ปรากฏว่าได้ผลเกินคาดได้ข้าวต้มมัดมา 2 ถุงใหญ่ ระหว่างนั้นอีกสองสาวกเดินหาตู้โทรศัพท์สาธารณะซึ่งซ้างบังเอิญที่ใช้การไม่ได้ทั้ง

หมู่บ้าน พอดีม่องเห็นเส้าอากาศโทรศัพท์ที่บ้านหลังหนึ่งจึงเข้าไปขอใช้โทรศัพท์ เจ้าของบ้านก็ดีใจหายใจให้หายใจไม่คิดเงิน เพราะถือว่าเราเป็นลูกหลาน (อีกแล้ว)

ขณะเดียวกัน สมาชิกในบ้านเมื่อกลับถึงบ้านและรายงานเกินความคุ้นชินเมื่อยังไม่มี卡拉ลับ จึงนั่งไม่ติดที่ กอรอบกับกลิ่นอายความหาดระวางก์ตามมา ซึ่งอาจจะได้รับจากเสียงส่งข่าวของจังจิก ตุ๊กแกมากมายที่ เป็นสมาชิกของบ้านโดยมิได้รับแต่ตั้งอย่างเป็นทางการเพิ่มบรรยายกาศที่วังเวง จนกระทั่งได้รับการติดต่อทางโทรศัพท์มาเท่านั้นก็เดันผาง รีบหาทางช่วยเหลือติดต่อไปทุกที่ ทั้งหมุดมุดรั้วโรงพยาบาลไปหาผู้ที่มีอำนาจ ตัดสินใจให้หารถไปรับ จากนั้นสมาชิกจากบ้านหลังที่ 1 หลังที่ 3 และหลังที่ 4 ก็มาเยือนขอรับกันที่หน้าตึก ผู้ป่วยนักด้านหน้าโรงพยาบาล รวมกับพี่ใหญ่ที่ออกเรือนไปแล้วพ่อรู้ว่าน้องๆ มีความผิดปกติอันใดก็จะมาดูแลและให้กำลังใจกันอย่างอบอุ่น จนทราบแล้วขัดว่าถึงที่หมายโดยสวัสดิภาพแล้วจึงแยกย้ายกันกลับ เหตุการณ์นั้นทำให้พวงเกรี้ยวซึ้งถึงความผูกพันกัน

ความสำเร็จของงานได้ฯ มากมีได้เกิดจากคนฯ เดียวแต่มักจะมีผู้ที่อยู่เบื้องหลังหรือผู้มีส่วนช่วยเหลือทั้งในทางตรงและทางอ้อม เอกเช่นกับการดำเนินของโครงการวิจัยในพื้นที่ซึ่งสามารถดำเนินงานมาได้อย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จในแต่ละขั้นตอน แม้จะพบกับอุปสรรคมากมายแต่ก็สามารถแก้ไขให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและด้วยความรู้สึกเมื่อคนในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งจะร่วมกันทำหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกในครอบครัวอันเป็นสมาชิกย่อยของสังคม เพื่อผลักดันงานที่จะก่อประโยชน์สูงสุดสู่สังคมตามกำลังความสามารถ ความรู้และความอึดของแต่ละคน แม้ต่อไปจะมีการเปลี่ยนแปลงชีวิตของแต่ละคนไปในทิศทางใด แต่ความประทับใจนี้ยังคงจะอยู่ในความทรงจำและยังคงความผูกพันที่มีต่อกันตลอดไป

ต่างปรับต่างเปลี่ยนจนลงตัว

สมาชิกผู้ช่วยนักวิจัยภายในทีมำ GEO พนพวนก่อนที่จะมาทำงานเก็บข้อมูลในพื้นที่ ของโครงการวิจัยเด็กไทยในระยะยาวนั้น แต่ละคนมีวิธีชีวิตที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะทั้งทางด้านครอบครัว สุนัข การศึกษาที่แตกต่างกัน มีสังคมต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละคน บางคนมีวิธีชีวิต มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย บางคนมีประสบการณ์ผ่านเหตุการณ์ต่างๆที่มีทั้งดีและร้ายมากมายมาแล้ว บางคนก็ยังแสวงหาในสิ่งที่ตนเองต้องการ บางคนมีรูปแบบชีวิตต้องดินทางตามกรอบที่ถูกวางไว้

เมื่อทุกคนได้รับการคัดเลือกให้มาทำงานร่วมกัน นับตั้งแต่วันแรกวิธีชีวิตของทุกคนก็เริ่มเปลี่ยนไป บางคนไม่เคยไปไหนไกลจากบ้าน บางคนใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในเมืองหลวงมากกว่าบ้านเกิดของตน บางคนชอบท่องเที่ยวผจญภัย เมื่อลงพื้นที่ทำงาน ทุกคนถูกส่งให้มาประจำอยู่ที่อำเภอหรือจังหวัดเด็กๆ ที่ถูกสุมมาเพื่อเป็นตัวแทนในการศึกษา คนที่ไม่เคยไกลบ้านก็ได้ไกลบ้าน คนที่ใช้ชีวิตเมืองกรุงก็ต้องเปลี่ยนแปลงปรับตัวลงใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติมากกว่าแบบวัตถุนิยม คนที่ถูกตีกรอบหรือขีดเส้นชีวิตก็ถูกเป็นคนที่สามารถแสดงความเป็นตัวตนของตัวเองออกมากทั้งทางด้านการกระทำและความคิด ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่สามารถนำมาใช้ได้ผลกับการทำงานของตน ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงวิธีชีวิตของแต่ละคนก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ การทำงาน ตามความรับผิดชอบและหน้าที่ที่ได้ถูกกำหนดไว้

เนื่องจากพวกราเป็นทีมแรกของการเก็บข้อมูลภาคสนาม ทำให้พวกราต้องจัดระบบการทำงานทุกอย่างเอง การเก็บข้อมูลแต่ละชุดมีช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลเป็นตัวกำหนด การทำงานกับเด็กทำให้เราเกิดความผูกพันกับกลุ่มเป้าหมาย ทุกคนจึงต้องใจทำงานกันอย่างเต็มที่ พวกราทำงานออกพื้นที่กันตั้งแต่เช้าจนกระทั่งเย็นกลับมาก็มานั่งเคลียร์งาน จัดระบบเอกสารงานที่ตนเองรับผิดชอบ เสร็จจากการที่ต้องรับผิดชอบส่วนตัวก็ต้องมาช่วยงานส่วนรวมของทีม เรียกได้ว่าทำงานกัน 24 ชั่วโมง ในระยะเริ่มแรกของการทำงาน วิธีชีวิตของพวกราส่วนใหญ่ ลักษณะใจเข้าออกเป็นงานทั้งนั้น นอกจากเวลาทำงานจนเกือบ 24 ชั่วโมงแล้ว ปริมาณงานที่ทำก็ดูเหมือนจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตามระยะช่วงเวลาการเกิดของเด็ก จากประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ตั้งแต่แรกเริ่มทำให้ทุกคนทำงานกันอย่างทุ่มเทจริงๆ

แม้ปัจจุบันพวกราจะสามารถปรับเปลี่ยนและจัดการทำงานให้เป็นระบบจัดคูเมื่อตอนว่างงานจะเบالงแต่พวกราก็ยังต้องรักษาระดับการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ถูกต้องและครบถ้วน ถูกใจทั้งคุณถูกสัมภาษณ์ คนเก็บข้อมูล และผู้นำข้อมูลไปวิเคราะห์แปลผล ซึ่งเมื่องานแต่ละชิ้นที่พวกราช่วยกันทำลงไปด้วยแรงกาย แรงใจ และแรงความคิด ถูกนำออกไปใช้ในงานวิจัยต่างๆ หรือถูกนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ ไม่ว่าจะแก่ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือเกิดประโยชน์ต่อทั้งประเทศ ก็จะทำให้พวกราภาคภูมิใจในสิ่งที่เราทำไป ว่าไม่ได้ทำไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่มันย้อนกลับมาให้คุณค่าอย่างมหาศาลแก่พวกราเอง

เกิดอะไรขึ้นกับเธอ “What Happened”

ประสบการณ์จากการทำงาน ในฐานะเป็นผู้ช่วยนักวิจัยในโครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยที่ศึกษาใน อำเภอเทพานี้ มีหลายเหตุการณ์ที่ดีที่จันเองรู้สึกประทับใจ และรู้สึกประทับใจกับเหตุการณ์ที่ไม่ดี มากมาย หลายเหตุการณ์ บางเหตุการณ์เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยจันอยู่ร่วมในเหตุการณ์นั้นด้วย บางเหตุการณ์จันรู้ จากคำบอกเล่าของเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นความโชคดีของจันที่ได้เข้ามาทำงานในโครงการวิจัยนี้ กับเหตุการณ์ ประทับใจทั้งที่ดี และไม่ดี ที่จันจะเล่าให้ฟังนี้ จันได้ขออนุญาตเจ้าของเหตุการณ์แล้ว

เหตุการณ์ที่ 1

เป็นเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับผู้ช่วยนักวิจัยสาวสวย หน้าตาন่ารักมาก ปากนิด จมูกหน่อย เปื้องหลังของเธอในนี้ เธอได้เติบโตมาจากการเลี้ยงดูที่ดี จากครอบครัวอันสุขสบายและอบอุ่น การศึกษาของเธอติดมีดิกรีถึงระดับปริญญาโท ที่ครุฯ มองดูเธอจากภายนอกแล้ว จะบอกเป็นเสียง เดียวเลยว่า ยายนี่ คุณหนู ! ทำงานเป็นผู้ช่วยนักวิจัยโครงการนี้จะให้หรือ อย่างเงือน่าจะทำงานเป็นสาว ออกฟีฟี ใส่ชุดทำงานสวยๆ นั่งทำงานที่ต้องทำงานสบายๆ ทำงานอยู่ภายใต้ห้องปรับอากาศ อุณหภูมิติดลบ เลี้ยมากกว่า ที่จะทำงานออกพื้นที่ โดนแดด หน้าดำ คร่าเครียดอย่างนี้ พวกรเข้าเหล่านี้ไม่ทราบหรือ กว่า การที่เธอมาสมัครงานเป็นผู้ช่วยนักวิจัยโครงการวิจัยเด็กระยะยาวนี้ ก็ เพราะเธอ มีอุดมการณ์อันยิ่งใหญ่ ที่เธอคิด จะตอบแทนสิ่งดีๆ ให้กับสังคม และเธอ ก็ติดอยู่่เสมอว่า ในขณะเดียวกัน เธอก็ได้ตอบแทนพระคุณ แก่ผู้มีพระคุณ 2 คน (คุณพ่อ คุณแม่) อย่างสมำเสมออยู่แล้ว ดังนั้น ทันทีที่เธอเรียนจบ เธอก็แสดงเจตนาหมายที่แน่นแฟ้นแก่ กรรมการผู้คัดเลือกการทดสอบ และแล้วเธอ ก็สอบผ่าน ได้มาทำงานโครงการวิจัยนี้จนได้ ท่ามกลางเสียงท้วง ติงจากเพื่อนๆ ของเธอ

และนี่เอง เธอได้พบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิต จากหน้ามือเป็นหลังมือก้าวได้ จากที่เธอ เคยใช้ชีวิตอย่างสงบสุข ไม่มีภูมิใจ แต่เมื่อมาทำงานที่นี่ เธอต้องรับกับภูมิใจที่ มากมาย ทำงานอย่างหนัก ทำงานแข่งกับเวลา ซึ่งทุกครั้งที่ เธอรู้สึกหักห้าม หรือเจอปัญหาอะไร เธอจะยิ่งสู้กับ มันและบอกตัวเองว่า “ฉันจะต้องผ่านปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ให้ได้”

ในเมื่อเธอได้ตัดสินใจทำงานโครงการนี้แล้วเพื่อนๆ คนอื่นๆ ยังทำได้ ฉันก็ต้องทำได้เช่นกัน อีก แรงจูงใจหนึ่ง ทุกครั้งที่ เธอรู้สึกเหนื่อยมากๆ เธอจะนีกถึงเด็กๆ ในโครงการที่กำลังเติบโต จากที่เธอเคยได้ ติดตามเฝ้าดูเด็กคนหนึ่ง ตั้งแต่ยังในท้องแม่ เวลาผ่านไป 1 เดือน 3 เดือน 1 ปี 2 ปี หรือจนกระทั่งเด็กคนนี้อายุ 24 ปี (สิ้นสุดโครงการ) เธอจะบอกตัวเองว่า เธอจะยอมแพ้ไม่ได้โดยเด็ดขาด ยิ่งทำงานก็ยิ่งเกิดความผูกพัน ซึ่ง มันเกิดขึ้นอย่างไม่รู้สึกตัว

ทุกวันนี้ เธอมีความสุขกับการทำงานดี ใบหน้ายิ้มแย้มเข้มเครย บัดนี้เธอเป็นขวัญใจของชาวบ้านใน พื้นที่ที่โครงการวิจัยตั้งอยู่ และในอนาคตไม่แน่ใจ ไม่เพียงแต่เธอทำงานอยู่ในพื้นที่เท่านั้น เธออาจสร้าง ครอบครัวเล็กๆ ณ ที่แห่งนี้ได้ ใจจะไปรู้ (รู้นะว่าคิดอะไรอยู่)

เหตุการณ์ที่ 2

เป็นเหตุการณ์ที่น่าเศร้ามาก ชีวิตของเธอถึงกว่านางเอกหนังไทยเรื่องไหน ๆ ที่ตอนท้ายของเรื่องส่วนใหญ่แล้ว พระเอกกับนางเอกอยู่คู่กันอย่างมีความสุขชั่วก้าวป่าวาน แต่ชีวิตของเธอเป็นเช่นนั้นไม่

ເຮືອຄົນນີ້ **ສິນວລ** ຕັ້ງແຕ່ເຮືອຈຳຄວາມໄດ້ນັ້ນ ມີແຕ່ຄວາມຍາກແດ້ນ ເຮືອເຕີບໂຕມາທ່ານກລາງຄວາມຍາກຈົນ ທີ່ພ່ອ—ແມ່ແລະພີ່ ມີອາຊີ່ພຽບຈ້າງກົດຍາງ ຮາຍໄດ້ທີ່ໄດ້ມາຕ້ອງຈົດສວຣໃກ້ກັບຄ່າໃໝ່ຈ່າຍຕ່າງໆ ຮລາຍຍອ່າງ ນອກຈາກນີ້ ເຮືອຍັງມີພື້ນ້ອງທີ່ຄລານຕາມກັນມາ 10 ດວນ ເຮືອໃນສູນະພິຄົນທີ່ສາມຕ້ອງຮັບກາຮະເລີ່ຍ່ນ້ອງໆ ທຸກຄົນ ນັບໄດ້ວ່າ ຕັ້ງແຕ່ ນັ້ອງແກຣກເກີດເລຍທີ່ເດືອວາ ເຮືອໄໝເຂົ້າໃຈໃນະະຕາກຽມຂອງຕົວເວງວ່າທໍາມີສິ່ງທີ່ເລວຮ້າຍຕ່າງໆ ຕ້ອງມາຕກອງຢູ່ກັບເຮືອ ເຮືອຕ້ອງອອກຈາກໂຮງເວີຍນັ້ນຕັ້ງແຕ່ເຮືອເວີຍນອຍ່ື້ນປະກອມສຶກຂາປັບປຸງທີ່ 4 ສາເຫດຖື່ອອກນັ້ນຫອອ້ ທຸກຄົວໆທີ່ເຮືອໜັກລັບມາ ມອງທັງພ່ອແລະແມ່ແລ້ວວ່າ ໂມ່ວ່າ ໄກຮ່ວຍທຳການບ້ານ ໂມ່ວ່າ ໄກຮ່ວຍເລີ່ຍ່ນ້ອງ ຜົ່ງທັງພ່ອ—ແມ່ເອງຕ້ອງທຳການ ເພື່ອຫາ ເລີ່ຍສມາຊີກທັງໝົດໃນຄຣອບຄົວໆ ທັ້ງໆ ທີ່ເຮືອນັ້ນຮັກກາຮເວີຍນັ້ນ ແຕ່ຄົງເປັນພວະມີກາຮລືບຂຶ້ນກຳທັນດະຕາສືວິຕ ມາແລ້ວ ເຮືອຈຶ່ງບອກລາຄຸ່ມຄຽນແລະຫັນໜັງ ຜ່ອນ້ຳມາດາ ເດີນອອກຈາກໂຮງເວີຍນັ້ນປັບປຸງທີ່ຮັກຍິ່ງໄປ

ชีวิตເກົດດຳເນີນໄປໂປຍ່າງເຮືອບ່າຍອປ່າງຄົນຈຸນທີ່ວ່າ ໄປ ຈົນກະທັ່ງເກົດໄດ້ອູ້ກິນກັບໝາຍຄົນໜຶ່ງ ແລະມີລູກດ້ວຍກັນ 2 ດັນໃນຂະນະທີ່ລູກໆ ຂອງເກົດກຳລັງອູ້ໃນວັນທີກຳລັງນ່າງຮັກນ່າງໜັງອູ້ນັ້ນ ສາມືຂອງເກົດໄດ້ເສີຍໝົວຕົລນອ່າງກະທັນທັນ ເກົດຮ້ອງໄໝແທບຊາດໃຈ ແລະໄມ່ເລີ່ມທີ່ຈະຄາມຄົນຂ້າງບົນວ່າ ທຳມະ ທຳມະເຫດຸກຮົນທີ່ເລວຮ້າຍມັນຈຶ່ງຕ້ອງເກີດຂຶ້ນກັບເກົດດ້ວຍ ແລະໄມ່ນານເກົດໄດ້ພົບຮັກກັບຜູ້ໝາຍອືກຄົນໜຶ່ງ ຜຶ້ງເກົດຮ້ອງວ່າຈະສາມາດຟັກຝີ ຝັກໄໃໝ່ ອູ້ກັບເກົດໄປຕລອດ ສົວົວຕຸ້ດຳເນີນໄປເຮືອຍໆ ຈົນເມື່ອເກົດໄດ້ຄລອດລູກຄົນທີ່ 3 ກົກີນັ້ນແລະ ເກົດໄມ່ໃໝ່ ນາງຊື່ນເດວຍຮ່າວ ໃນນິຍາຍທີ່ລູກຂອງເກົດເລົາໃຫ້ນອ່າງ ພົງ ທີ່ເມື່ອເກົດພົງໄປກົກຮູ້ສຶກເຄລີ່ມໆ ຕາມລູກໄປບ້າງ

ในขณะที่กำลังห้องลูกคนที่ 3 ได้ประมาณ 6 เดือนนั้น สามีของเชอคก์หนีจากเชอไป ปล่อยให้เชอที่กำลังคุ้มห้องอยู่รับชะตากรรมกับลูกๆ ตามลำพัง เข้าไปในไม่มีใครทราบ ทราบแต่่ว่าลูกคนนี้ที่อยู่ในห้องอาจไม่ได้เจอน้ำพ่อตลอดชีวิต เชอต้องกล้ำกลืนต่อสู้กับความลำบาก จนกระทั่งลูกคลอดออกมาม เชอให้ชื่อว่า “น้องรุ่ง” น้องรุ่งเป็นเด็กที่น่ารักคนหนึ่ง ขณะนี้น้องรุ่งมีอายุเกือบ 2 ขวบแล้ว ทุกวันนี้ เชอต้องทำงานอย่างหนัก บางครั้งต้องพาลูกน้องรุ่งไปสวนยางเวลาที่เชอต้องทำงานด้วย ซึ่งเชอเล่าไว้

“ถึงจะลำบากเห็นด้วยจากภารกิจการทำงานสักเพียงไว แต่เมื่อเห็นรอยยิ้มของลูกๆ ความเห็นด้วยนั้นจะหมดสิ้นไปในทันที” และเชื่อหวังอยู่เสมอว่า ต่อไปทั้งครอบครัวคงไม่ต้องเจอกับคำว่า มันเกิดอะไรขึ้นกับเชือกี

จากสองเหตุการณ์ที่ดูเหมือนจะต่างกันระหว่างกับดิน เกร็องหนึ่งมีวิถีชีวิตสุขสงบ และอนาคตที่สดใสมากขึ้นที่เรืออีกคนพบพานความทุกข์ยากตลอดมา หากแต่เมื่อสิ่งหนึ่งที่เชื่อมโยงเรือสองคนได้มาบรรจบพบรกัน สิ่งที่พันผูกพวกรือไว้ด้วยสายใยแห่งรัก เป็นสิ่งที่ทำให้เรือทั้งคู่มีเรงกายแรงใจที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคจนผ่านพ้นเหตุการณ์เลวร้ายนั้นไปได้ด้วยดี ถ้าหากจะถามพวกรือว่าสิ่งนั้นคืออะไร ก็คงได้คำตอบเดียว

“เด็ก ๆ” นั่นเอง

